Α. Δ. ΔΕΛΗΜΠΑΣΗ

Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΟΥ

Η ΑΠΟΣΤΑΣΙΑ, Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΛΥΣΙΣ ΑΥΤΟΥ

Β' ΕΚΔΟΣΙΣ ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΗ

«...ΔΕΙ ΤΟΝ ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΟΝ ΕΛΘΕΙΝ»
«ΑΣΦΑΛΙΖΕ ΤΟΙΝΥΝ ΣΕΑΥΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΕ»

ΑΘΗΝΑΙ 1981

Α. Δ. ΔΕΛΗΜΠΑΣΗ

Η ΕΠΟΧΗ
ΤΟΥ ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΟΥ

Η ΑΠΟΣΤΑΣΙΑ, Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΟΥ
ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΛΥΣΙΣ ΑΥΤΟΥ

Β΄ ΕΚΔΟΣΙΣ ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΗ

«...ΔΕΙ ΤΟΝ ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΟΝ ΕΛΘΕΙΝ»
«ΑΣΦΑΛΙΖΕ ΤΟΙΝΥΝ ΣΕΑΥΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΕ»

ΑΘΗΝΑΙ 1981

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Θέμα τοῦ παρόντος βιβλίου εἶναι ἡ ἐποχὴ τοῦ Ἀντιχρίστου. Δηλαδὴ ἡ χρονικὴ περίοδος τῆς ἐπιγείου ζωῆς τῆς ἀνθρωπότητος, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ παρουσιασθῇ καὶ θὰ ἐπικρατήσῃ εἰς τὴν οἰκουμένην ὁ Ἀντίχριστος. Ὁ Ἀντίχριστος ἀποτελεῖ ἐν τῷ κόσμῳ τὸν ὥριμον καρπὸν τοῦ κακοῦ, τὸ ὁποῖον ὡς ἄλλη πονηρὰ φυτεία ἐσπάρη παρὰ τοῦ Διαβόλου εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐντὸς τοῦ παραδείσου, ἀναπτύσσεται ἀνὰ τὰς γενεὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ πρόκειται νὰ ἀποκαλυφθῇ μεθ' ὅλης τῆς πικρίας αὐτοῦ ἐν τέλει τῆς παρούσης ζωῆς, ὀλίγον πρὸ τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Κυρίου. Ὅπως ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ πανάγαθος Θεὸς ἐν ἀνθρώποις, οὕτως ὁ Ἀντίχριστος εἶναι τὸ ἔσχατον κακὸν ἐν αὐτοῖς. Καὶ ὡς ἡ ἔνδοξος παρουσία τοῦ Κυρίου προετοιμάζεται ἐν τῷ κόσμῳ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, οὕτω καὶ ἡ ἀπαισία παρουσία τοῦ Ἀντιχρίστου προπαρασκευάζεται ἐν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἀρχεκάκου. Καὶ καθὼς ὁ Χριστὸς ἦλθε πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, οὕτω καὶ ὁ Ἀντίχριστος θὰ ἔλθῃ πρὸς ἀπώλειαν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ θὰ καταλυθῇ μετὰ τοῦ Διαβόλου ὑπὸ τοῦ παντοδυνάμου Κυρίου.

Τὸ μυστήριον τοῦτο τῆς προετοιμασίας, τῆς παρουσίας καὶ τῆς καταλύσεως τοῦ Ἀντιχρίστου ἐκτίθεται ἐν τῷ προκειμένῳ βιβλίῳ εἰς τὰ ἀκόλουθα τέσσαρα κεφάλαια: Α' «ὁ Ἀντίχριστος ἔρχεται», Β' «τὰ πρὸ τοῦ Ἀντιχρίστου», Γ' «ὁ Ἀντίχριστος» καὶ Δ' «ὁ Ἀντίχριστος καὶ ἡ Ἐκκλησία». Τέλος, ὡς ἐν παραρτήματι προστίθεται λόγος τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου περὶ Ἀντιχρίστου. Εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον γίνεται λόγος, περὶ τῆς ἀναμενομένης ἐλεύσεως τοῦ Ἀντιχρίστου. Εἰς τὸ δεύτερον ἐκτίθενται τὰ πρὸ τοῦ Ἀντιχρίστου γινόμενα, διὰ τῶν ὁποίων προπαρασκευάζεται ἡ ἀνθρωπότης διὰ τὸν καιρὸν τῆς παρουσίας αὐτοῦ. Εἰς τὸ τρίτον ἀναπτύσσονται τὰ θέματα, περὶ τῆς φύσεως καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἀντιχρίστου, ὡς καὶ τοῦ ἀντιθέου ἔργου αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον θὰ ἐργασθῇ κατὰ τὴν ὀλιγοχρόνιον παρουσίαν του. Εἰς δὲ τὸ τέταρτον κεφάλαιον διαλαμβάνονται τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸν ἀγῶνα μεταξὺ Ἐκ-

κλησίας καὶ ᾿Αντιχρίστου, ἤτοι ἡ ἔλευσις τῶν δύο Προφητῶν τοῦ Θεοῦ ᾿Ενὼχ καὶ ᾿Ηλιού, ὁ πρωτοφανὴς ἐν τῇ ἱστορίᾳ διωγμὸς τῆς ᾿Εκκλησίας ὑπὸ τοῦ ᾿Ανόμου, οἱ τότε Μάρτυρες καὶ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τέλει ἡ κατάλυσις τοῦ ᾿Αντιχρίστου ὑπὸ τοῦ Κυρίου, κατὰ τὴν δευτέραν Αὐτοῦ παρουσίαν.

Ταῦτα «οὐκ ἐξ ἀποκρύφων λέγομεν»[1], *ἀλλ᾿ ἐκ τῶν Προφητῶν*[1] *τοῦ Θεοῦ*(1), *διὰ τῶν Πατέρων καὶ Διδασκάλων τῆς ᾿Εκκλησίας. Οἱ Προφῆται τοῦ Θεοῦ ἐν Πνεύματι ἐθεώρουν «τοὺς προτέρους χρόνους»*[2] *καὶ «τὰ μετὰ πολλὰς ὕστερον ἐσόμενα γενεάς»*[3], *μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος, καὶ «ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ ῾Αγίου»*[4] *ἐνηχούμενοι*[3] *καὶ κινούμενοι*[4] *προανεφώνησαν*[3] *ὄχι μόνον τὰ περὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν ᾿Ιησοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τοῦ ᾿Αντιχρίστου. «Διὸ καὶ εὐλόγως οἱ Προφῆται ἀπ᾿ ἀρχῆς οἱ βλέποντες ἐκαλοῦντο»*(1). *Οἱ δὲ Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι, εἰς «τὰ ὑπ᾿ αὐτῶν προειρημένα... καλῶς μαθητευθέντες»*(1), *ὡμίλησαν περὶ τοῦ ᾿Αντιχρίστου «οὐκ ἐξ ἰδίας»*(1) *αὐτῶν «ἐπινοίας»*(1), *οὐδὲ ἐπιχειροῦντες νὰ καινοτομήσουν*(1), *ἀλλὰ «τὰ πάλαι προειρημένα ῥητὰ»*(1) *ἀκολουθοῦντες καὶ διασαφοῦντες. ῾Η ἀνάπτυξις λοιπὸν τοῦ προκειμένου θέματος ἐβασίσθη ἐπὶ τῶν θεοπνεύστων Προφητῶν καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων καὶ Διδασκάλων. ᾿Εὰν δέ που ἐγένετο χρῆσις ῥήσεων καὶ αἱρετικῶν καταδικασθέντων παρὰ τῆς ᾿Εκκλησίας, ὡς τοῦ ᾿Ωριγένους*[5], *αἱ ῥήσεις αὗται ἐκρίθησαν κατάλληλοι πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ λόγου, ἐφ᾿ ὅσον συμφωνοῦν πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν ῾Αγίων.*

῾Η παροῦσα περὶ ᾿Αντιχρίστου συγγραφὴ ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ συνέχειαν τῆς προηγηθείσης τοιαύτης ὑπὸ τὸν τίτλον, «῾Η Αἵρεσις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ - ἡ ἐν Χριστῷ σωτηρία, αἱ αἱρέσεις καὶ ἡ παναίρεσις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ-», ᾿Αθῆναι 1972. ᾿Εκρίθη δὲ καλὸν νὰ ἐκτεθῇ διὰ ταύτης ἡ ὀρθόδοξος διδασκαλία, περὶ τῆς ἐπ᾿ ἐσχάτων ἐποχῆς τοῦ ᾿Αντιχρίστου καὶ διότι ἡ ψευδοδιδασκαλία, περὶ δῆθεν μελλοντικῆς μακρᾶς ἢ αἰωνίου ἐπὶ γῆς εὐδαιμονίας τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ διαδιδομένη ἐπιμόνως μάλιστα ὑπὸ τοῦ Μαρξισμοῦ, τοῦ Χιλιασμοῦ, τοῦ Σιωνισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ Μασσωνισμοῦ, ἐκτρέπει πλείστους Χριστιανοὺς εἰς ὁδὸν πλάνης καὶ κοσμικότητος. ᾿Επὶ πλέον, σήμερον, ὅτε «πᾶν μὲν ὅριον Πατέρων κεκίνηται, πᾶς θεμέλιος καὶ εἴ τι ὀχύρωμα δογμάτων διασεσάλευται, κλονεῖται δὲ πάντα καὶ κατασείεται σαθρᾷ τῇ βάσει ἐπαιωρούμενα, ἀλλήλοις

1. Κυρίλλου ῾Ιεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 192.
2. Χρυσοστόμου PG. 60, 592.
3. Χρυσοστόμου, PG. 54, 572
4. Χρυσοστόμου, PG. 54, 574.
5. Α´ Κανὼν Πανθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

δὲ ἐμπίπτοντες, ὑπ' ἀλλήλων ἀνατρεπόμεθα»[6]*· ὀφείλει πᾶς πιστὸς Κυρίου νὰ γνωρίζῃ τήν, κατὰ θείαν βουλὴν ἢ ἀνοχήν, πορείαν τῶν ἐπὶ γῆς πραγμάνων, ἵνα, εὐστόχως πολεμῶν τὸν ἐχθρὸν τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας ἑκάστης ψυχῆς, διασωθῇ εἰς τὴν αἰώνιον Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν.*

Πρὸς ἐνημέρωσιν τοῦ ἀναγνώστου, σημειοῦται ὅτι, ἐκ τῶν παραπομπῶν, αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφὴν καὶ τὰ ἔργα τῶν ἁγίων Πατέρων ἢ Διδασκάλων, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐπεκρίθησαν διὰ παρέκκλισιν ἢ ἀστοχίαν περὶ τὴν πίστιν, τίθενται κάτωθεν τοῦ κειμένου. Αἱ λοιπαὶ παραπομπαί, ὡς καὶ αἱ τῶν νεωτέρων συγγραφῶν, ἀναγράφονται εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου. Καὶ διὰ μὲν τὰς τελευταίας χρησιμοποιοῦνται οἱ ἀραβικοὶ ἀριθμοὶ ἐντὸς παρενθέσεων, διὰ δὲ τὰς πρώτας οἱ αὐτοὶ ἀριθμοὶ ἄνευ παρενθέσεων.

6. Μ. Βασιλείου, PG. 32, 213.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

«Ο ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΟΣ ΕΡΧΕΤΑΙ»

1. «Δεῖ τὸν Ἀντίχριστον ἐλθεῖν».

Αἱ προφητεῖαι τοῦ Ἰακὼβ περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Ἀντιχρίστου. Τρεῖς εἶναι οἱ πατριάρχαι τοῦ Ἰσραήλ. Ὁ Ἀβραάμ, ὁ Ἰσαὰκ καὶ ὁ Ἰακώβ[7]. Ἐκ τοῦ Ἰακὼβ ἐγεννήθησαν οἱ δώδεκα γενάρχαι τῶν δώδεκα φυλῶν τῶν Ἰσραηλιτῶν[8]. Ἐκ τοῦ γενάρχου Ἰούδα προῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι[9]. Ἐστεμμένος Ἰουδαῖος προφήτης ὑπῆρξεν ὁ Δαυίδ[10], «ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς»[11] τοῦ ὁποίου ἐγεννήθη «κατὰ σάρκα»[12] ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, «ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεός»[12] καὶ «Σωτὴρ»[13] τοῦ κόσμου.

Ὁ Ἰακώβ, ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του, «ἐκάλεσε... τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ»[14] καὶ εἶπε: «συνάχθητε, ἵνα ἀναγγείλω ὑμῖν, τί ἀπαντήσει ὑμῖν ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν»[14]. Δεῦτε, λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὁμιλῶν ἐπὶ τοῦ λόγου τούτου τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ, «καὶ μάθετε παρ' ἐμοῦ»[15] ὄχι τὰ παρόντα, ὄχι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα θὰ συμβοῦν μετ' ὀλίγον χρόνον, ἀλλὰ τὰ μέλλοντα νὰ γίνουν εἰς τὰς ἐσχάτας ἡμέρας· «οὐ τὰ παρόντα, οὐ τὰ μετὰ βραχὺν ἐσόμενα χρόνον, ἀλλὰ τὰ ἐν ἐσχάταις ἡμέραις γενησόμενα»[15]. Δηλαδὴ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θὰ γίνουν εἰς τὸ τέλος τῆς ἐπιγείου ζωῆς ἑκάστης Ἰσραηλιτικῆς φυλῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης ἀνθρωπότητος. Ὁ Ἰακὼβ ὡμίλησεν ἐνταῦθα πρὸς τοὺς υἱούς του ὄχι ἐξ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὡς προφήτης τοῦ Θεοῦ, διδασκόμενος ἔσωθεν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Διὰ τοῦτο προανεφώνησε τὰ μέλλοντα νὰ συμβοῦν ὕστερον, μετὰ πολλὰς γενεάς· «καὶ ταῦτα ὑμῖν οὐκ ἀπ' ἐμαυτοῦ μηνύω, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ἐνηχούμενος· διὰ τοῦτο καὶ τὰ μετὰ πολλὰς ὕστερον ἐσό-

---

7. Ἐξ. γ' 6.
8. Γεν. λε', 22-26 καὶ μθ' 1-28.
9. Α' Παραλ. β' 3 ἑξ. καὶ Α' Ἔσδρ. δ' 49.
10. Β' Βασ. ε' 1-5.
11. Λουκ. β' 4.
12. Ρωμ. θ' 5.
13. Λουκ. β' 11.
14. Γεν. μθ' 1.
15. Χρυσοστόμου PG. 54, 572.

μενα γενεὰς ἤδη προαναφωνῶ»[16].

Ἐκ τῶν προφητειῶν τοῦ Ἰακὼβ πρὸς τοὺς υἱούς του, μία ἀναφέρεται εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἑτέρα εἰς τὸν Ἀντίχριστον. Περὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁμιλεῖ ἡ προφητεία πρὸς τὸν Ἰούδαν. Περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου, ἡ προφητεία πρὸς τὸν Δάν. Ἡ προφητεία πρὸς τὸν Ἰούδαν εἶναι ἡ ἀκόλουθος: «Ἰούδα, σὲ αἰνέσαισαν οἱ ἀδελφοί σου· αἱ χεῖρές σου ἐπὶ νώτου τῶν ἐχθρῶν σου· προσκυνήσουσί σοι οἱ υἱοὶ τοῦ πατρός σου. Σκύμνος λέοντος Ἰούδα· ἐκ βλαστοῦ, υἱέ μου, ἀνέβης· ἀναπεσὼν ἐκοιμήθης ὡς λέων καὶ ὡς σκύμνος· τίς ἐγερεῖ αὐτόν; Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἐὰν ἔλθῃ τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν. Δεσμεύων πρὸς ἄμπελον τὸν πῶλον αὐτοῦ καὶ τῇ ἕλικι τὸν πῶλον τῆς ὄνου αὐτοῦ· πλυνεῖ ἐν οἴνῳ τὴν στολὴν αὐτοῦ καὶ ἐν αἵματι σταφυλῆς τὴν περιβολὴν αὐτοῦ· χαροποιοὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀπὸ οἴνου καὶ λευκοὶ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ ἢ γάλα»[17]. Ἡ δὲ προφητεία πρὸς τὸν Δὰν ἔχει ὡς ἑξῆς: «Δὰν κρινεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὡσεὶ καὶ μία φυλὴ ἐν Ἰσραήλ. Καὶ γενηθήτω Δὰν ὄφις ἐφ' ὁδοῦ, ἐγκαθήμενος ἐπὶ τρίβου, δάκνων πτέρναν ἵππου καὶ πεσεῖται ὁ ἱππεὺς εἰς τὰ ὀπίσω, τὴν σωτηρίαν περιμένων Κυρίου»[18].

Διὰ τῆς πρώτης προφητείας, ὁ Ἰακὼβ προλέγει «τὰ κατὰ τὸν Χριστὸν ἅπαντα»[19]. Ὄχι «μόνον τὴν εἰς ἀνθρώπους κάθοδον τοῦ Δεσπότου, ἀλλὰ καὶ τὸ μυστήριον»[19] τῆς Θείας Εὐχαριστίας «καὶ τὸν σταυρὸν καὶ τὴν ταφὴν καὶ τὴν ἀνάστασιν καὶ πάντα ἁπαξαπλῶς»[19]. Ὁ Χριστὸς θὰ ἔλθῃ ἐπὶ γῆς διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα καὶ «ἐκ βλαστοῦ»[20], ἤγουν «ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου» (²). Θὰ ἔχῃ τὴν θείαν βασιλικὴν αὐθεντίαν, ἡ ὁποία δηλοῦται διὰ τοῦ λέοντος[21]. Θὰ ἀναπέσῃ «ὡς λέων καὶ ὡς σκύμνος»[20] λέοντος καὶ θὰ κοιμηθῇ, διὰ τοῦ σταυρικοῦ Του θανάτου καὶ τῆς ταφῆς[21], ἀλλὰ θὰ ἀναστηθῇ ἐκ νεκρῶν μετὰ πάσης ἐξουσίας[21] καὶ ὡς ὁ κοιμώμενος ἀνίσταται. Μόνον μέχρι τῆς ἐλεύσεώς Του θὰ διαρκέσουν «τὰ Ἰουδαϊκὰ»[21] πράγματα, μὴ ἔχοντα πλέον θεῖον δικαίωμα ὑπάρξεως. Μετὰ ταῦτα, θὰ ἔλθουν «τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ»[22], δηλαδὴ «ἡ Βασιλεία»[23] τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία εἶναι «προητοιμασμένη»[24] διὰ τὸν σαρκωθέντα Θεὸν Λόγον[25], ἤγουν τὸν Χριστὸν καὶ τοὺς ἡνωμένους μετ' Αὐτοῦ πιστούς.

Ὁ Χριστὸς θὰ εἶναι «προσδοκία ἐθνῶν»[22], ἤγουν τὰ ἔθνη θὰ προσ-

16. Χρυσοστόμου, αὐτόθι.
17. Γεν. μθ', 8-12.
18. Γεν. μθ' 16-18.
19. Χρυσοστόμου, PG. 54, 574.
20. Γεν. μθ', 9.
21. Χρυσοστόμου, PG. 54, 574.
22. Γεν. μθ' 10.
23. Χρυσοστόμου, PG. 54, 574 καὶ Λουκ. α' 33.
24. Χρυσοστόμου, PG. 54, 574.
25. Ἰω. α' 14.

δοκοῦν «τὴν τούτου παρουσίαν»[24]. Αὐτὸς θὰ καθαρίσῃ τοὺς ἐκ περιτομῆς καὶ τοὺς ἐθνικοὺς ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας[26], ὡς ἄλλην «στολὴν αὐτοῦ καί... περιβολὴν αὐτοῦ»[27], διὰ τοῦ οἴνου τῆς Χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος[28] καὶ «ἐν αἵματι σταφυλῆς»[29], ἤγουν ἐν τῷ αἵματι[30] «τῆς ἁγίας σαρκὸς αὐτοῦ, ὡς βότρυος ἐπὶ ξύλου θλιβείσης» ([3]) καὶ ἐν τῷ αὐτῷ αἵματι τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας[31]. Ὁ Σωτὴρ θὰ ἑνώσῃ ἐν Αὐτῷ τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ καὶ ἐξ ἐθνῶν πιστούς ([3]), «δεσμεύων»[32] αὐτοὺς ὡς «πῶλον αὐτοῦ»[32] καὶ «πῶλον τῆς ὄνου αὐτοῦ»[32] «πρὸς ἄμπελον... καὶ τῇ ἕλικι»[32] τῆς ἀμπέλου, ἥτις εἶναι αὐτὴ ἡ ἀλήθεια[33] καὶ ὁ Χριστός, ὁ εἰπὼν «ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή»[34]. Ὁ Κύριος θὰ εἶναι, τέλος, ὁ δίκαιος Κριτὴς καὶ λαμπρός[35], ὡς οἱ ὑπὲρ γάλα λευκοὶ ὀδόντες[36], ὁ μέλλων νὰ κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκρούς[37]. Ἐπ' Αὐτῷ δὲ θὰ χαίρουν ὡς ἄλλοι «χαροποιοί... ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ»[38], «οἱ μακάριοι Προφῆται, οἱ προϊδόντες τῷ Πνεύματι καὶ προκηρύξαντες τὰ εἰς αὐτὸν συμβησόμενα πάθη» ([3]), διὰ τῶν ὁποίων ἔστρεψαν τὸν νῶτον[39] καὶ ἡττήθησαν οἱ ἐχθροί, δηλαδὴ ὁ Διάβολος, ἡ ἁμαρτία καὶ ὁ θάνατος. Οὗτοι εἶναι οἱ μετὰ τῶν λοιπῶν Ἁγίων αἰνοῦντες[39] τὸν Λυτρωτὴν καὶ Σωτῆρα Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας[40].

Διὰ τῆς δευτέρας προφητείας, ὁ πατριάρχης Ἰακὼβ προμηνύει τὰ περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου. Εἶναι νὰ θαυμάσῃ τις, λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, τὸν δίκαιον τοῦτον καὶ νὰ ἐκπλαγῇ, πῶς «τοῖς τοῦ πνεύματος ὀφθαλμοῖς ἅπαντα προορῶν τοῖς παισὶ περιεσήμαινε καὶ τὰ ἑκάστου συμβησόμενα προέλεγεν»[41]. Ἐν προκειμένῳ, τὰ «μετὰ πολὺν ἐσόμενα χρόνον ἤδη προαναφωνεῖ»[41], ὡς νὰ εἶναι παρόντα. Ἡ προφητεία, «Δὰν κρινεῖ τὸν ἑαυτοῦ λαόν, ὡσεὶ καὶ μία φυλὴ ἐν Ἰσραήλ»[42], ἐπληρώθη μερικῶς ἐπὶ τοῦ κριτοῦ Σαμψών[43]. Γενικῶς ὅμως θὰ πληρωθῇ ἐπὶ τοῦ Ἀντιχρίστου· «τὸ μὲν ἐπὶ τοῦ Σαμψὼν μερικὸν γεγένηται, τὸ δὲ καθ' ὅλου πληρωθήσεται ἐπὶ τὸν Ἀντίχριστον» ([4]). Ἀλλὰ ὁ μὲν Σαμψὼν ἦτο πιστὸς Κυρίου[44], ὁ δὲ Ἀντίχριστος πρόκειται νὰ εἶναι ὁ ἀντικείμενος πρὸς τὸν Χριστὸν[45] καὶ ἡ ἐσχάτη ἀσέβεια. Οὗτος θὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὸ

26. Ματθ. α' 21.
27. Γεν. μθ' 11.
28. Ἐφ. ε', 18.
29. Γεν. μθ' 11.
30. Χρυσοστόμου, PG. 54, 575. Γρηγορίου Νύσσης, PG. 46, 701.
31. Χρυσοστόμου, PG. 54, 574-575.
32. Γεν. μθ' 11.
33. Χρυσοστόμου, PG. 54, 574.
34. Ἰω. ιε', 1 καὶ Χρυσοστόμου, PG. 54, 574.
35. Χρυσοστόμου, PG. 54, 575.
36. Γεν. μθ', 12 καὶ Χρυσοστόμου, PG. 54, 575.
37. Σύμβολον τῆς Πίστεως.
38. Γεν. μθ', 12.
39. Γεν. μθ' 8.
40. Ἀποκ. ε' 8-14, ζ' 9-12.
41. Χρυσοστόμου, PG. 54, 575.
42. Γεν. μθ' 16.
43. Κριτ. ιγ'-ιστ'.
44. Ἑβρ. ια' 32-34.
45. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, PG. 94, 1217.

τέλος τῆς ἐπιγείου ζωῆς τῆς ἀνθρωπότητος, θὰ προέλθῃ ἐκ τῆς Ἰσραηλιτικῆς φυλῆς Δὰν καὶ θὰ εἶναι «τύραννος... βασιλεύς, κριτὴς δεινὸς καὶ διάβολος» (4).

Ὁ Ἀντίχριστος θὰ εἶναι ὡς «ὁ ὄφις ὁ μέγας ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος Διάβολος καὶ ὁ Σατανᾶς»[46], «ὄφις ἐφ' ὁδοῦ, ἐγκαθήμενος ἐπὶ τρίβου, δάκνων πτέρναν ἵππου»[47]. Τὸ μέρος τοῦτο τῆς προφητείας ἐπληρώθη ἐν μέρει ἐπὶ τοῦ Ἰούδα τοῦ προδότου, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Κύριος εἶπεν, «ὁ τρώγων μετ' ἐμοῦ τὸν ἄρτον, ἐπῆρεν ἐπ' ἐμὲ τὴν πτέρναν αὐτοῦ»[48]. Ἐν τῷ Ἰούδᾳ «ἐγκρυβεὶς ὁ διάβολος[49], παρέδωκε τὸν Κύριον» (5). Ἐν τῷ συνόλῳ ὅμως ἡ προφητεία θὰ πληρωθῇ ἐπὶ τοῦ Ἀντιχρίστου. Οὗτος θὰ φέρῃ ἐν ἑαυτῷ ὅλον τὸν Σατανᾶν, ὁ ὁποῖος, «πλανήσας τὴν Εὔαν καὶ πτερνίσας τὸν Ἀδάμ» (6), ἐπτέρνισε κατόπιν διὰ τοῦ Ἰούδα τὸν Κύριον, παραδώσας Αὐτὸν εἰς θάνατον σταυροῦ, θὰ πτερνίσῃ δὲ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν Κυρίου, μάλιστα ἐν τέλει τῆς ἐπιγείου ἀνθρωπίνης ζωῆς. Τότε θὰ ἀποδειχθῇ, ὅτι ὁ Διάβολος εἶναι ὄντως «τὸ πρῶτον καὶ μέσον καὶ τελευταῖον κακόν»[50]. Οὗτος, ὡς «ὄφις ἐφ' ὁδοῦ, ἐγκαθήμενος ἐπὶ τρίβου»[51], πειρᾶται «τὸν τῆς ἀληθείας λόγον δάκνειν... καὶ ἀναιρεῖν τοὺς ὁδεύοντας ὀρθῶς» (7), πάντοτε μέν, ἰδίᾳ ὅμως ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἀντιχρίστου. Ἀλλά, ὅπως ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἀποθανὼν[52] καὶ ταφείς[53], ἀνέστη τριήμερος[54], οὕτω καὶ ἡ ἐπὶ γῆς Ἐκκλησία τοῦ Κυρίου, μετὰ τὴν τριετῆ περίπου καθολικὴν ἐπικράτησιν τοῦ Ἀντιχρίστου, θὰ ἐγερθῇ «εἰς ζωὴν αἰώνιον»[55], ἐνῷ ὡς ἄλλος ἱππεύς, πεσὼν «εἰς τὰ ὀπίσω»[56], θὰ καρτερῇ, «τὴν σωτηρίαν περιμένων Κυρίου»[57].

Ἐκ τῶν προλεχθέντων δύο προφητειῶν τοῦ πατριάρχου Ἰακὼβ ἡ μὲν ἀναφερομένη εἰς τὸν Χριστὸν ἐπληρώθη, διὰ τῆς ἐνσάρκου Αὐτοῦ οἰκονομίας, πρὸ δύο χιλιάδων περίπου ἐτῶν, ἡ δὲ ἀφορῶσα εἰς τὸν Ἀντίχριστον πρόκειται νὰ πραγματοποιηθῇ εἰς τὸ μέλλον. Ὅπως δὲ τὰ περὶ Χριστοῦ προφητευθέντα ἐγένοντο, οὕτω καὶ τὰ περὶ Ἀντιχρίστου προλεγόμενα θὰ συμβοῦν, ὡς δηλοῦν αἱ προρρήσεις τῶν Προφητῶν. Εἶναι ἄξιοι πάσης ἐμπιστοσύνης οἱ Προφῆται τοῦ Θεοῦ. Ὡς ἐφάνησαν ἀληθεῖς εἰς τὰς προφητείας, αἱ ὁποῖαι ἐπραγματοποιήθησαν, οὕτως εἶναι ἀληθεῖς καὶ εἰς τὰς προφητείας, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς

46. Ἀποκ. ιβ' 9.
47. Γεν. μθ' 17.
48. Ἰω. ιγ' 18.
49. Ἰω. ιγ' 27.
50. Γρηγορίου Παλαμᾶ, Συγγράμματα, 1, 23.
51. Γεν. μθ' 17.
52. Ματθ. κζ' 50.
53. Ματθ. κζ' 59-60.
54. Ματθ. κη' 1-6.
55. Ματθ. κε' 46.
56. Γεν. μθ' 17.
57. Γεν. μθ' 18.

καιρούς μή φθάσαντας εἰσέτι[58]: «Οὐ γάρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη ποτέ προφητεία, ἀλλ' ὑπό Πνεύματος Ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν ἅγιοι Θεοῦ ἄνθρωποι»[59]. «Καί πάντες οἱ Προφῆται... ὡς τά ἀρχαῖα ἐνεφάνισαν, οὕτω καί τά ἐν τοῖς ὑστέροις καιροῖς γενήσεσθαι μέλλοντα διαπρυσίως ἐθέσπισαν» (8).

Ἄλλαι προφητεῖαι περί τοῦ Ἀντιχρίστου. Ἐκ τῶν πόλλῶν ἄλλων προφητειῶν περί τοῦ Ἀντιχρίστου, δέον νά ἐκτεθοῦν ἐνταῦθα προοιμιακῶς τινες, ἵνα συνειδητοποιηθῇ καλλίτερον ἡ σημασία, τήν ὁποίαν ἀποδίδει ὁ Θεός εἰς τήν περί Ἀντιχρίστου διδασκαλίαν. Περί αὐτοῦ προφητεύει ὁ Μωϋσῆς[60], λέγων: «Δάν σκύμνος λέοντος καί ἐκπηδήσεται ἐκ τοῦ Βασάν»[61]. Ὅπως «ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα γεννᾶται ὁ Χριστός, οὕτως ἐκ τῆς Δάν φυλῆς γεννήσεται ὁ Ἀντίχριστος» (9). Λέων δέ ὀνομάζεται ὁ Χριστός, λέων καί ὁ Ἀντίχριστος. Ἀλλ' ὁ μέν Χριστός «διά τό βασιλικόν καί ἔνδοξον» (9), ὁ δέ Ἀντίχριστος «διά τό τυραννικόν αὐτοῦ καί βίαιον» (9). Ὁ Ἡσαΐας προφητεύει, μεταξύ ἄλλων, περί τῆς συντριβῆς τοῦ Ἀντιχρίστου, τά ἑξῆς: «...ἀποστελεῖ Κύριος Σαβαώθ εἰς τήν σήν τιμήν ἀτιμίαν καί εἰς τήν σήν δόξαν πῦρ καιόμενον καυθήσεται»[62] (10). Ὁ Ἱερεμίας προφητεύει καί τά ἀκόλουθα, περί τῆς τυραννίας τοῦ Ἀντιχρίστου καί τῆς ἐρημώσεως, τήν ὁποίαν θά ἐπιφέρῃ εἰς τήν γῆν: «καί ἥξει καί καταφάγεται τήν γῆν καί τό πλήρωμα αὐτῆς, πόλιν καί τούς κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ»[63]. Ὁ Δανιήλ (11) προφητεύει, μεταξύ ἄλλων[64], ὅτι ὁ Ἀντίχριστος «λόγους πρός τόν Ὕψιστον λαλήσει καί τούς ἁγίους τοῦ Ὑψίστου παλαιώσει καί ὑπονοήσει τοῦ ἀλλοιῶσαι καιρούς καί νόμον»[65].

Εἰς τήν Καινήν Διαθήκην, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός λέγει πρός τούς ἀπειθοῦντας Ἰουδαίους: «Ἐγώ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρός μου καί οὐ λαμβάνετέ με· ἐάν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε»[66]. «Τόν Ἀντίχριστον ἐνταῦθα αἰνίττεται»[67], λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Περί τοῦ Ἀντιχρίστου[68] ὁμιλεῖ ὁ Κύριος πρός τούς Μαθητάς καί πρό τοῦ σωτηρίου Αὐτοῦ Πάθους[69]. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει, μεταξύ ἄλλων[70], ὅτι ὁ Ἀντίχριστος θά εἰ-

58. Χρυσοστόμου, PG. 58, 704.
59. Β' Πέτρ. α' 21.
60. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 35, 132.
61. Δευτ. λγ' 22.
62. Ἡσ. ι' 16.
63. Ἱερ. η' 16.
64. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 192.
65. Δαν. ζ' 25 καί Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 31, 282.
66. Ἰω. ε' 43.
67. Χρυσοστόμου, PG. 59, 235.
68. Χρυσοστόμου, PG. 58, 687 καί Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 276.
69. Ματθ. κδ' 15-16, 21-26, 29 καί Χρυσοστόμου, PG. 58, 687.
70. Β' Θεσ. β' 1-12.

ναι «ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον Θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ ὡς Θεὸν καθίσαι ἀποδεικνύντα ἑαυτόν, ὅτι ἐστὶ Θεός»[71]. Ὁ Ἀπόστολος «περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου ἐνταῦθα διαλέγεται καὶ μεγάλα ἀποκαλύπτει μυστήρια»[72]. Ὁ δὲ ἀπόστολος Ἰωάννης ὁμιλεῖ περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου εἰς τὰς ἐπιστολάς, λέγων, μεταξὺ ἄλλων[73]: «Παιδία, ἐσχάτη ὥρα ἐστὶ καί, καθὼς ἠκούσατε, ὅτι ὁ Ἀντίχριστος ἔρχεται...»[74]. Περὶ αὐτοῦ γράφει ἐπανειλημμένως καὶ εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, εἰς τοὺς οἰκείους τόπους. Τὰ συνεσκιασμένως λεγόμενα περὶ Ἀντιχρίστου ὑπὸ τῆς Γραφῆς διασαφοῦν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας.

2. Διὰ τὴν Ἰουδαϊκὴν ἀπιστίαν.

Διατί θὰ ἐπιτραπῇ ἡ ἔλευσις τοῦ Ἀντιχρίστου. Διατί θὰ ἐπιτραπῇ νὰ ἔλθῃ ὁ Ἀντίχριστος; Ὁ Θεὸς εἶναι παντοδύναμος. Ἐὰν δὲν ἐπέτρεπεν ὁ Θεός, δὲν θὰ ἦτο δυνατὴ ἡ παρουσία τοῦ Ἀντιχρίστου ἐν τῇ γῇ. Διατί λοιπὸν «συνεχώρησεν... ὁ Θεὸς τοῦτο γενέσθαι καὶ ποία αὕτη ἡ οἰκονομία»[75] τοῦ Κυρίου; «Τί δὲ τὸ κέρδος τῆς ἐκείνου παρουσίας ἐπὶ λύμῃ (ἐπὶ ὀλέθρῳ) ἡμῶν παραγενομένου (ἐπερχομένου);»[75] ἐρωτᾷ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος[75]. Καὶ ἀπαντᾷ: «Μὴ φοβηθῇς, ἀγαπητέ, ἀλλ' ἄκουε»[75], τί λέγει ὁ Θεός. Ὄχι εἰς τοὺς πιστούς, ἀλλὰ «ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις ἰσχύει»[75] ὁ Ἀντίχριστος, ἤγουν εἰς τοὺς ἀμετανοήτως ἀπίστους. Εἰς τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι, «γνόντες τὸν Θεόν, οὐχ ὡς Θεὸν ἐδόξασαν ἢ εὐχαρίστησαν, ἀλλ' ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία»[76] καὶ «φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν»[77]. Ὅτε δὲ «ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ Πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας»[78], οὗτοι «αὐτὸν οὐ παρέλαβον»[79]. Δὲν ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν; ἀλλ' ἠπίστησαν ἐθελοκάκως «καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα»[80]. Οὗτοι δὲ καὶ ἐὰν δὲν ἤρχετο ὁ Ἀντίχριστος καὶ πάλιν δὲν ἐπρόκειτο νὰ σωθοῦν[81].

Διὰ τὴν ἀμετανόητον λοιπὸν ἀποστασίαν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ

71. Β' Θεσ. 4.
72. Χρυσοστόμου, PG. 62, 482.
73. Α' Ἰω. 18, 22-23, δ' 1-3 καὶ Β' Ἰω. 7.
74. Α' Ἰω. 6' 18.
75. Χρυσοστόμου, PG. 62, 487.
76. Ρωμ. α' 21.
77. Ρωμ. α' 22.
78. Ἰω. α' 14.
79. Ἰω. α' 11.
80. Ἰω. γ' 19.
81. Χρυσοστόμου, PG. 62, 487.

τὸ πλῆθος τῆς ἀσεβείας συνεχώρησεν ὁ Θεὸς νὰ ἔλθῃ ὁ Ἀντίχριστος εἰς τὸν κόσμον καὶ πλανήσῃ αὐτόν, ὡς λέγει ὁ ἅγιος Ἐφραὶμ ὁ Σῦρος. «Καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἄχραντος Δεσπότης πνεύματι πλανήσεως πειρασθῆναι τὸν κόσμον, διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ, συνεχώρησε»[82]. Συνεχώρησεν, ἤγουν παρεχώρησεν ὁ Θεὸς νὰ λάβῃ ὁ ἐρχόμενος Ἀντίχριστος ἐξουσίαν, ἵνα ἀπατήσῃ τὸν κόσμον, διότι ἐπληθύνθη ἡ ἀσέβεια αὐτοῦ καὶ πανταχοῦ ἐργάζεται ἐπιμόνως τὴν ἁμαρτίαν. «Κατὰ συγχώρησιν γὰρ Θεοῦ τοῦ Ἁγίου, λαμβάνει ἐξουσίαν (ὁ Ἀντίχριστος) τοῦ ἀπατῆσαι τὸν κόσμον, διότι ἐπληθύνθη ἡ ἀσέβεια τοῦ κόσμου καὶ πανταχοῦ παντοῖα δεινὰ κατεργάζεται»[83]. Αἴτιον τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἀντιχρίστου εἶναι ἡ κακὴ χρῆσις τῆς ἐλευθέρας βουλήσεως ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἐγκατάλειψις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἐθελόκακος ἀνομία.

Ποῖον ὅμως τὸ κέρδος ἐκ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἀντιχρίστου, ἐφ' ὅσον ἐκεῖνοι, διὰ τοὺς ὁποίους ἔρχεται, εἶναι ἄπιστοι καὶ θὰ ἐπιμείνουν ἐν τῇ ἀπιστίᾳ; «Ὅτι αὐτοὶ οὗτοι οἱ ἀπολλύμενοι ἐπιστομισθήσονται (θὰ ἀποστομωθοῦν)»[84] καὶ θὰ ἀποδειχθοῦν ἀναπολόγητοι. Ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει τὴν παρουσίαν τοῦ Ἀντιχρίστου, ἵνα ἐλεγχθῇ ἡ ἀξιοκατάκριτος ἀπιστία τῶν ἀπολλυμένων· «ἔρχεται οὖν ἐλέγξων αὐτούς»[84]. Ἐπειδὴ καὶ ἐὰν δὲν ἤρχετο ὁ Ἀντίχριστος, οἱ ἀπειθεῖς δὲν ἐπρόκειτο νὰ πιστεύσουν εἰς τὸν Χριστόν, ἵνα σωθοῦν, συγχωρεῖ ὁ Κύριος νὰ ἔλθῃ ἐκεῖνος ὁ πλάνος, διὰ νὰ ἐλεγχθῇ καὶ φανερωθῇ ἡ ἐθελόκακος ἀπιστία τῶν ἀρνητῶν τοῦ θείου ἐλέους. Οὗτοι, ἐφ' ὅσον δὲν πιστεύουν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, πολλῷ μᾶλλον θὰ ἔπρεπε νὰ μὴ πιστεύσουν εἰς τὸν Ἀντίχριστον, ἐὰν ὄντως εἶχον διάθεσιν ἀγαθήν[85]. Ὁ Χριστὸς ἐλάλησε τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀπέδειξεν, ὅτι εἶναι ὁ Θεὸς καὶ ὁ Σωτὴρ τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Ἀντίχριστος, τοὐναντίον, οὐδὲν ἀληθὲς θὰ εἴπῃ καὶ θὰ ἀποδειχθῇ ἄνομος καὶ τὸ σατανοφόρον ὄργανον ὀλέθρου τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἀπιστία των πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν καὶ ἡ πίστις των πρὸς τὸν ὀλετῆρα Ἀντίχριστον καθιστᾷ τοὺς ἀπίστους ἀποστομωτικῶς ἀναπολογήτους.

Διὰ τὴν ἀπιστίαν τῶν Ἰουδαίων. Ἐκ πάντων τῶν ἀπίστων, ἰδιαίτερον ζῆλον ἀπειθείας ἐπέδειξαν οἱ Ἰουδαῖοι. Οἱ Ἰουδαῖοι, πλὴν τῶν δεχθέντων τὸν Κύριον[86], ἠπίστησαν πρῶτοι πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ θὰ παραμείνουν ἄπιστοι μέχρι τῆς παρουσίας τοῦ Ἀντιχρίστου. Ἡ ἀπιστία των δὲ αὕτη εἶναι ἡ μεγίστη ἐν τῇ οἰκουμένῃ, προηγουμένη πάσης ἄλλης μορφῆς ἀπιστίας, ἀλλὰ καὶ αἰτία τῆς ἀπει-

82. Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου, ἐκδ. ΟΣΙΟ-ΝΙΑ, αφθ', σ. τιθ'.
83. Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου, αὐτόθι.
84. Χρυσοστόμου, PG. 62, 487.
85. Χρυσοστόμου, αὐτόθι.
86. Ρωμ. ια' 1-5.

θείας πλήθους ἐθνῶν[87]. Ἡ Ἰουδαϊκὴ ἀπιστία, ἐκτρεφομένη ἀνὰ τοὺς αἰῶνας, θὰ καταλήξῃ ἐν τέλει εἰς τὴν γνώμην, τὴν προαίρεσιν καὶ τὸ ἀντίθεον καὶ ἀντίζωον ἔργον τοῦ Ἀντιχρίστου, ὁπότε θὰ λάβῃ τὴν μεγίστην δυνατὴν ἀκμὴν αὐτῆς. Τότε αὕτη θὰ ὡριμάσῃ ὡς ἄλλος πονηρὸς καρπὸς[88] «τῆς ἀμπέλου τῆς γῆς»[89], τὴν ὁποίαν δὲν ἐφύτευσεν ὁ ἐπουράνιος Πατήρ[90].

Οἱ ἀπειθεῖς Ἰουδαῖοι, δυστυχῶς, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐνῷ θὰ ἔπρεπε πρῶτοι αὐτοὶ νὰ δεχθοῦν τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου, ἄφησαν «τὸ εὐλογεῖν»[91] τὸν Θεὸν καὶ «καθ' ἑκάστην ἡμέραν καταρῶνται»[91] τὸν σαρκωθέντα Θεὸν Λόγον. Τοῦτο, λέγει ὁ Μ. Ἀθανάσιος, «μέχρι τῆς σήμερον Ἰουδαίων παῖδες ποιοῦσι»[91], δηλαδὴ μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ ἁγίου τούτου πατρός. Εἶναι ὅμως θλιβερόν, ὅτι τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὸν κατόπιν χρόνον, μέχρι τῶν ἡμερῶν μας. Λυποῦνται διὰ τὴν μεγάλην ταύτην πτῶσιν τοῦ Ἰούδα οἱ Ἅγιοι. Λύπη μεγάλη καὶ «ἀδιάλειπτος ὀδύνη»[92] κατεῖχε τὴν καρδίαν τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ἐπειδὴ οἱ «κατὰ σάρκα»[93] ἀδελφοί του Ἰουδαῖοι «τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς»[94]. Δηλαδὴ δὲν ἐπίστευσαν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν[95], ὁ ὁποῖος προῆλθεν ἐξ αὐτῶν «κατὰ σάρκα»[96]. Διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ Κύριος πρὸς αὐτούς: «Ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρός μου καὶ οὐ λαμβάνετέ με»[97]. Καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης: «Εἰς τὰ ἴδια ἦλθε καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον»[98].

«Τούτου χάριν»[99], τονίζει ὁ Μ. Ἀθανάσιος, «πάντα αὐτοῖς τὰ προλελεγμένα γενήσεται»[99]. Ποῖα δὲ εἶναι τὰ προλεχθέντα κακά, τὰ ὁποῖα θὰ ὑποστοῦν οἱ ἀπειθοῦντες Ἰουδαῖοι; Καὶ ἄλλα μέν, τὸ δὲ δεινότερον, ὅτι, καθὼς «προφητικῶς εἶπεν»[100] ὁ ἀπόστολος Παῦλος, «περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου διαλεγόμενος»[101], «πέμψει αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐνέργειαν πλάνης εἰς τὸ πιστεῦσαι αὐτοὺς τῷ ψεύδει»[102]. Τὸ «πέμψει» ἐνταῦθα, «ἀντὶ τοῦ συγχωρεῖ γίνεσθαι»[103], ἢ «παραχωρήσει»[104], χρησιμοποιεῖται, διὰ τὴν ἀπιστίαν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν εὐπείθειαν πρὸς τὸν ἀντίθεον. Οἱ «Ἰουδαῖοι, Υἱὸν Θεοῦ ὄντα τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ Θεόν, οὐκ ἐδέ-

87. Ρωμ. β' 24 καὶ Ἡσ. νβ' 5.
88. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 349, 352.
89. Ἀποκ. ιδ' 18.
90. Ματθ. ιε' 13.
91. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 32, 250.
92. Ρωμ. θ' 2.
93. Ρωμ. θ' 3.
94. Β' Θεσ. β' 10.
95. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, PG. 94, 1216.
96. Ρωμ. θ' 5.
97. Ἰω. ε' 43.
98. Ἰω. α' 11.
99. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 32, 250.
100. Χρυσοστόμου, PG. 59, 236.
101. Χρυσοστόμου, αὐτόθι.
102. Β' Θεσ. β' 11 - 12.
103. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 193.
104. Θεοφυλάκτου, PG. 124, 1345.

ξαντο, τὸν δὲ πλάνον, Θεὸν ἑαυτὸν λέγοντα, δέξονται»[105], προτιμῶντες τὸ ψεῦδος ἀντὶ τῆς ἀληθείας. Διὰ τοῦτο εἶπεν «αὐτοῖς ὁ Κύριος· ἐγὼ ἦλθον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρός μου καὶ οὐ λαμβάνετέ με»[106]· «ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε»[107]. «Τὸν Ἀντίχριστον ἐνταῦθα αἰνίττεται»[108], τὸν μέλλοντα νὰ ἐμφανίσῃ «ἑαυτόν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Θεός. Τοῦτο γάρ ἐστιν ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ ἐλθεῖν»[108]. Λόγῳ τῆς παρανόμου ταύτης Ἰουδαϊκῆς εὐπειθείας, ὁ Ἀντίχριστος «ὡς Χριστὸς πρὸς Ἰουδαίους ἔρχεται καὶ ὑπὸ Ἰουδαίων προσκυνεῖσθαι βούλεται»[109]. Διὰ τοῦτο «ἐν πρώτοις... τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἀγαπήσει» καὶ θὰ συνεργασθῇ μετ᾽ αὐτῶν ([12]).

Ἡ προσκύνησις τοῦ Ἀντιχρίστου παρὰ τῶν Ἰουδαίων θὰ ἀποτελέσῃ ἀπόδειξιν «ἀναντίρρητον τῆς ἀγνωμοσύνης αὐτῶν»[110]. Ἐὰν ἐδίωξαν τὸν Χριστὸν ὄντως ἐκ καλῆς διαθέσεως καὶ λόγῳ ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν, θὰ πρέπει πολλῷ μᾶλλον νὰ διώξουν τὸν Ἀντίχριστον, τὸν κατὰ πάντα ἄνομον καὶ ἀντίθεον. Οὗτοι ὅμως τὸν μὲν ἐκ Θεοῦ ὄντα Χριστὸν ἐδίωξαν παντοιοτρόπως καὶ ἐν τέλει ἐσταύρωσαν, τὸν δὲ Ἀντίχριστον θὰ δεχθοῦν ὡς τὸν Θεόν. Τοῦτο ἀποδεικνύει τὴν ἐθελόκακον αὐτῶν ἀπείθειαν καὶ τὴν ἀγνωμοσύνην πρὸς τὸν Θεόν, ὅστις παντοιοτρόπως τοὺς εὐηργέτησε καὶ ἰδιαιτέρως τοὺς ἐτίμησεν[111]. Προσέτι καὶ τὸ ὅτι ἐδίωξαν τὸν Χριστὸν ἐκ φθόνου πρὸς Αὐτὸν καὶ μίσους πρὸς τὸν Θεόν· «εὔδηλον, ὅτι βασκανίας ἡ δίωξις ἦν καὶ τοῦ μισεῖν τὸν Θεόν»[111]. Διὰ τοῦτο ὁ Κύριος ἔλεγε πρὸς αὐτούς: «ἀλλ᾽ ἔγνωκα ὑμᾶς, ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς»[112]. «Εἰπὼν δέ, ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔχουσιν»[111], ἀπέδειξε «τοῦτο διὰ τούτων ἑκατέρων, διά τε τῶν εἰς Αὐτὸν γινομένων καὶ διὰ τῶν εἰς τὸν Ἀντίχριστον ἐσομένων»[113], καὶ διήλεγξεν αὐτοὺς «σαφῶς, ὅτι πάσης εἰσὶν ἀπεστερημένοι συγγνώμης»[113].

Ἐπιτρέπει δὲ ὁ Θεός, ὅπως ὁ Ἀντίχριστος «τοῖς Ἰουδαίοις ἐλεύσεται»[114], «ἵνα κριθῶσιν»[115], ὡς καὶ «πάντες»[115] οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, «οἱ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλ᾽ εὐδοκήσαντες ἐν τῇ ἀδικίᾳ»[115]. «Ἵνα κριθῶσιν, οὐκ εἶπεν (ὁ Ἀπόστολος), ἵνα κολασθῶσι»[116], διότι οἱ ἀπειθεῖς Ἰουδαῖοι ἐπρόκειτο νὰ τιμωρηθοῦν, διὰ τὴν ἀπιστίαν των καὶ ἄνευ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἀντιχρίστου· «καὶ γὰρ καὶ χωρὶς τού-

105. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, PG. 94, 1216.
106. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, αὐτόθι.
107. Ἰω. ε′ 43.
108. Χρυσοστόμου, PG. 59, 235, 236 καὶ Θεοφυλάκτου, PG. 124, 1345.
109 Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 192.
110. Χρυσοστόμου, PG. 59, 235.
111. Χρυσοστόμου, PG. 59, 236.
112. Ἰω. ε′ 42.
113. Χρυσοστόμου, PG. 59, 236.
114. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, PG 94, 1216.
115. Β′ Θεσ. β′ 12.
116. Χρυσοστόμου, PG. 62, 487.

του ἔμελλον κολάζεσθαι»[117]. Τί δὲ σημαίνει τὸ «ἵνα κριθῶσιν»[118]; Ἵνα «κατακριθῶσιν ἐπὶ τοῦ δικαστηρίου τοῦ φοβεροῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους»[119]. Κατὰ τὴν φοβερὰν Κρίσιν τῆς δευτέρας τοῦ Χριστοῦ παρουσίας, οὐδεμίαν ἀπολογίαν θὰ δύνανται νὰ ἔχουν οἱ ἀπειθοῦντες Ἰουδαῖοι. Διότι, ἀρνηθέντες τὸν Χριστόν, ὅστις ἐλάλησε τὴν ἀλήθειαν, προσεκύνησαν τὸν Ἀντίχριστον, ὅστις οὐδὲν ὑγιὲς θὰ λαλήσῃ[119]. Ὁ Χριστὸς εἶπεν, ὅτι ἀπεστάλη παρὰ τοῦ Πατρός· ἐκεῖνος «τοὐναντίον»[120]. Ὁ Χριστὸς ἦλθεν ὡς Λυτρωτής· ὁ Ἀντίχριστος θὰ εἶναι τύραννος καὶ υἱὸς τῆς ἀπωλείας[120]. Ὁ Χριστὸς ἐποίησε θαύματα ἀληθινά· ἐκεῖνος ὁ πλάνος θὰ ἐπιδείξῃ σημεῖα ψευδῆ[120]. Ἐπὶ πλέον, «ὁ μὲν Χριστὸς ὡς Σωτήρ, ὁ δὲ Ἀντίχριστος ὡς λυμεὼν μεμαρτύρηται»[121] ὑπὸ τῶν Γραφῶν. Παρὰ ταῦτα, οἱ ἀπειθοῦντες εἰς τὸν Θεὸν θὰ πιστεύσουν εἰς τὸν Ἄνομον. Κατὰ τὴν κρίσιν, ὁ Θεὸς «ἀπορράψει τὸ στόμα»[122] τῶν ἀπίστων καὶ θὰ ἀποστομωθοῦν παντελῶς «οἱ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ, τουτέστι τῷ ἀληθινῷ Χριστῷ, ἀλλ' εὐδοκήσαντες τῇ ἀδικίᾳ, τουτέστι τῷ Ἀντιχρίστῳ»[123]. Τότε θὰ πληρωθῇ κατὰ πάντα τὸ ψαλμικόν, «ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις Σου καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε»[124].

Καλὴ ἐνταῦθα ἡ ἐρώτησις: Ποία εἶναι ἡ αἰτία τῆς κολασίμου ταύτης Ἰουδαϊκῆς ἀπιστίας; Ὁμιλῶν ὁ Κύριος πρὸς τοὺς ἀπειθοῦντας Ἰουδαίους «καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀπιστίας αὐτῶν τίθησιν, ἐπάγων»[125]: «Πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ οὐ ζητεῖτε;»[126] Διὰ τούτου, ἐφανέρωσεν ὁ Κύριος, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἠπίστουν πρὸς Αὐτόν, διότι «τὴν ἀνθρωπίνην (δόξαν) ἠροῦντο (προετίμων) μᾶλλον, ἢ τὴν ἐκείνου»[127], ἤγουν τοῦ Θεοῦ. Ἐν προκειμένῳ, οἱ ἀπειθοῦντες Ἰουδαῖοι ὁμοιάζουν τὸν πατέρα αὐτῶν Διάβολον[128]. Ὁ Διάβολος, τιμηθεὶς πρὸ τῆς πτώσεώς του παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἐξέπεσεν, ἐπειδή, ἀντὶ τῆς θείας, ἐπεζήτησε τὴν ἰδίαν αὐτοῦ δόξαν ὑπερηφανευθείς[129]. Ἔκτοτε, ἐπιμένων ἀμετανοήτως ἐν τῇ πτώσει, ἐπιδιώκει ὅπως προσκυνῆται παρὰ τῶν ἀνθρώπων[130], πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον καὶ πλανᾷ αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Οἱ Ἰουδαῖοι, παρομοίως, τιμηθέντες παρὰ τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς κλήσεως τοῦ Ἀβραάμ[131], ἀπεστάτησαν Αὐτοῦ καὶ δὲν ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν, ἐπειδὴ ἐζήτη-

117. Χρυσοστόμου, αὐτόθι.
118. Β' Θεσ. β' 12.
119. Χρυσοστόμου, PG. 62, 487.
120. Χρυσοστόμου, αὐτόθι.
121. Οἰκουμενίου, PG. 119, 124.
122. Χρυσοστόμου, PG. 62, 487.
123. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 193.
124. Ψαλ. Ν', 6.
125. Χρυσοστόμου, PG. 59, 236.
126. Ἰω. ε', 44.
127. Χρυσοστόμου, PG. 59, 236.
128. Ἰω. η' 44.
129. Μ. Βασιλείου, PG. 30, 261.
130. Ματθ. δ' 9.
131. Γεν. ιβ' 1-3 καὶ Ρωμ. θ' 4.

σαν τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων, ἀντὶ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. Ἕνεκα δὲ τοῦ πάθους τῆς κενοδοξίας, ἐσταύρωσαν «τὸν Κύριον τῆς δόξης»[132], διώκουν τὴν Ἐκκλησίαν Αὐτοῦ ἀνὰ τοὺς αἰῶνας καὶ πρόκειται νὰ πιστεύσουν εἰς τὸν μέλλοντα νὰ ἔλθῃ Ἀντίχριστον, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ἐπικρατήσουν δι' αὐτοῦ ἐπὶ γῆς καὶ κυριαρχήσουν καθολικῶς ([13]), χάριν ἐπιγείου δόξης καὶ τιμῆς.

3. «Ἀσφαλιζώμεθα».

«Ἀσφάλιζε τοίνυν σεαυτόν, ἄνθρωπε». Ὁ Θεὸς προειδοποιεῖ διὰ τῶν Ἁγίων, ὅτι ὁ Ἀντίχριστος ἔρχεται. Δι' αὐτῶν δὲ προτρέπει: «Ἀσφάλιζε τοίνυν σεαυτόν, ἄνθρωπε»[133], ἔχων ὑπ' ὄψει σου τὰς προρρήσεις τῶν Προφητῶν περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου. Καὶ μὴ μόνον τὸν ἑαυτόν σου, «ἀλλὰ καὶ ἀφθόνως πᾶσι μεταδίδου»[134] τὴν ἀσφαλιστικὴν τῶν ψυχῶν θείαν ἀλήθειαν. Ἐὰν ἔχῃς τέκνον κατὰ σάρκα, «τοῦτο ἤδη νουθέτει»[134]. Καὶ ἐὰν «διὰ κατηχήσεως ἐγέννησάς τινα καὶ τοῦτον προασφαλίζου, ἵνα μὴ τὸν ψευδῆ (Ἀντίχριστον) δέξηται ὡς ἀληθῆ»[134]. Ταῦτα ἀνεφώνει ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων, διδάσκων τοὺς κατηχουμένους τῆς ἐποχῆς του (4ος αἰών). Τὰ αὐτὰ δέ, καὶ δὴ κατὰ μείζονα λόγον, εἶναι ἀναγκαῖον νὰ γνωρίζωμεν καὶ ἡμεῖς οἱ ζῶντες εἰς τὸν εἰκοστὸν αἰῶνα, ἵνα «ἀσφαλιζώμεθα»[135]. Πρέπει νὰ ἀγρυπνῶμεν, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος[136] καὶ νὰ εἴμεθα νηφάλιοι, «μή τις... ἀπάτη γένηται»[136] «ἐκ τῆς κομψολογίας καὶ πανουργίας»[136]. Μή τις ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματί του, «λέγων ὅτι κἀγὼ τὸν Χριστὸν καταγγέλλω καὶ μετ' ὀλίγον Ἀντίχριστος γνωσθῇ»[136].

Σὲ διαβεβαιοῖ περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου, τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ καὶ τῶν προοιμίων της, ἐπισήμως ἡ Ἐκκλησία ἐνώπιον τοῦ ζῶντος Θεοῦ. Προλέγει εἰς σὲ τὰ περὶ ἐκείνου τοῦ ἀνόμου πρὶν συμβοῦν, ἵνα προασφαλισθῇς καὶ μὴ ἀπολεσθῇς. «Διαμαρτύρεταί σε ἡ Ἐκκλησία νῦν ἐνώπιον Θεοῦ ζῶντος, προδιαλέγεταί σοι τὰ περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου πρὶν παραγενέσθαι»[137]. Ὅπως ἡ «ἁμαρτία ἀπὸ ἀγνοίας τίκτεται»[138], οὕτω καὶ ἡ ἀρετὴ γεννᾶται ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν. Ἀπαιτεῖται λοιπὸν πίστις πρὸς τὰ διδασκόμενα παρὰ Θεοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ τῶν Ἁγίων περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου καὶ κατὰ Χριστὸν φρόνησις, ἵνα ἀποφύγωμεν τὰς

132. Α' Κορ. 6' 8.
133. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 193.
134. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, αὐτόθι.
135. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, αὐτόθι.
136. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 31, 227.
137. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 189 - 190.
138. Χρυσοστόμου, PG. 58, 706.

ποικίλας παγίδας ἐκείνου τοῦ πλάνου καὶ διασωθῶμεν, διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς ζωὴν αἰώνιον. «Μὴ γένοιτό δὲ μηδένα»[139] τῶν ἀναγινωσκόντων ταῦτα, «μηδὲ τῶν ἀλλαχοῦ δούλων τοῦ Χριστοῦ, προσδραμεῖν τῷ ἐχθρῷ»[139]. Μή τις ἐκκλίνῃ πρὸς τὴν Ἰουδαϊκὴν ἀπιστίαν καὶ προσκυνήσῃ τὸν Ἀντίχριστον καὶ ἁλωθῇ παρὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ πυρὸς τοῦ αἰωνίου θανάτου.

139. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 189.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΟΥ

1. Πότε θὰ ἔλθῃ ὁ Ἀντίχριστος.

Ἄγνωστος ὁ χρόνος παρουσίας τοῦ Ἀντιχρίστου. Ὁ Ἀντίχριστος θὰ ἔλθῃ ὀλίγον πρὸ τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Κυρίου· «πρὸ τοῦ Χριστοῦ ὁ Ἀντίχριστος ἔρχεται»[140]. Μετὰ δὲ τὴν ἔλευσιν τούτου θὰ ἀκολουθήσῃ ἡ δευτέρα τοῦ Χριστοῦ παρουσία, καθ' ἣν θὰ καταργηθῇ ὁ Ἀντίχριστος ὑπὸ τοῦ Κυρίου, «τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ»[141]. «Ὁ γὰρ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐρχόμενος ἀνελεῖ αὐτόν»[142]. Διὰ τοῦτο δὲν πρόκειται νὰ γίνῃ ἡ ἔνδοξος παρουσία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐὰν δὲν ἔλθῃ προηγουμένως ἐκεῖνος ὁ ἄνομος, ἐὰν δὲν «ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον Θεὸν ἢ σέβασμα»[143]. Ἡ μὲν λοιπὸν κατάλυσις τοῦ Ἀντιχρίστου συμπίπτει πρὸς τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου, ἡ δὲ ἔλευσις αὐτοῦ θὰ γίνῃ ὀλίγον πρὸ ταύτης. Τὰ δὲ λεγόμενα, ὅτι ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ἀντιχρίστου τοποθετεῖται «λίγο πρὶν τὴν χιλιετία κι ἡ καταστροφή του θὰ συμπέσῃ μὲ τὴν πτώση τῶν σατανικῶν καθεστώτων» ([14]), εἶναι αὐθαίρετα καὶ παντελῶς πεπλανημένα.

Ἀλλ' ὅμως ὁ χρόνος τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Κυρίου εἶναι ἄγνωστος. «Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας οὐδεὶς οἶδεν», εἶπεν ὁ Κύριος [144], εἰ μὴ μόνον ὁ Θεός. Ὅπως λοιπὸν ὁ χρόνος τῆς δευτέρας καὶ ἐνδόξου παρουσίας τοῦ Κυρίου εἶναι σεσιγημένον μυστήριον, οὕτω καὶ ὁ καιρὸς τῆς ὀλίγον πρὸ ταύτης ἐλεύσεως τοῦ Ἀντιχρίστου δὲν εἶναι γνωστός[145]. Δὲν γνωρίζομεν, λέγει ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων πότε θὰ ἔλθῃ ὁ Ἀντίχριστος καὶ πότε θὰ συμβοῦν τὰ δεινά, τὰ ὁποῖα

140. Χρυσοστόμου, PG. 49, 413.
141. Β' Θεσ. β' 8.
142. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 35, 150.
143. Β' Θεσ. β' 3-4.
144. Ματθ. κδ' 36.
145. Μ. Φωτίου, PG. 103, 673.

θὰ ἀκολουθήσουν τὴν παρουσίαν του ἐπὶ τῆς γῆς. «Καὶ εἴτε ἐπὶ σοῦ γίνεται»[146], λέγει ὁ ἅγιος πατήρ, «οὐκ οἴδαμεν, εἴτε μετὰ σὲ γίνεται, οὐκ οἴδαμεν»[146]. Ὄχι δὲ μόνον οἱ ἐπὶ γῆς ἀγνοοῦμεν τὸν ἀκριβῆ χρόνον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Ἀνόμου, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄγγελοι[147] καὶ οἱ Ἅγιοι ἐν τῷ οὐρανῷ, καθ' ὅτι οὔτε εἰς αὐτοὺς εἶναι γνωστὴ ἡ ἡμέρα καὶ ὥρα τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου, ὡς μανθάνομεν ἐκ τῆς Ἀποκαλύψεως. Διότι, ὅταν αἱ ψυχαὶ «τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ»[148] «ἔκραξαν φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες· ἕως πότε, ὁ Δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ὁ ἀληθινός, οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς;»[149] δὲν ἐδόθη ἀπάντησις εἰς τὸ «πότε», ἀλλ' «ἐδόθη αὐτοῖς ἑκάστῳ στολὴ λευκὴ καὶ ἐρρέθη αὐτοῖς, ἵνα ἀναπαύσωνται ἔτι χρόνον μικρόν[150]...» (15).

Ἰδοὺ διατὶ ὑπολογισμοί, γενόμενοι παλαιότερον περὶ τοῦ χρόνου τοῦ Ἀντιχρίστου, ἠστόχησαν. Ὡς π.χ. τὰ λεγόμενα παρὰ τοῦ Ἱππολύτου, βάσει τῶν προφητειῶν τοῦ Δανιήλ, ὅτι ὁ Ἀντίχριστος ἐπρόκειτο νὰ φανῇ περὶ τὸ μέσον τῆς πρώτης μ.Χ. χιλιετηρίδος, μετὰ τὴν κοσμοκρατορίαν τῶν Ρωμαίων (16). Ἡ μὲν πρόρρησις περὶ τέλους τῆς ρωμαϊκῆς ἐξουσίας ἐπηλήθευσεν, ἀλλὰ τὰ λεγόμενα περὶ καιροῦ τοῦ Ἀνόμου ἠστόχησαν, «ὡς ἀπόφασις ἀνθρωπίνης ἀγνοίας, ἀλλ' οὐκ ἐπινοίας τῆς ἄνωθεν»[151]. Μετὰ τῆς αὐτῆς ἴσως ἐπιφυλάξεως δέον νὰ ἀκούωνται καὶ τὰ λεγόμενα, περὶ ἐμφανίσεως τοῦ Ἀντιχρίστου ἐντὸς τῆς ἑβδόμης χιλιετίας, ἀπὸ κτίσεως κόσμου, καθ' ὅτι ὁ παρὼν βίος συμποσοῦται ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ εἰς ἑπτὰ χιλιετίας[152] (17). Σημειωθήτω δέ, ὅτι, κατὰ τὸν ὑπολογισμὸν τοῦτον, ἡ ἐποχὴ τοῦ Πλάνου τοποθετεῖται περὶ τοὺς χρόνους ἡμῶν, δεδομένου ὅτι ἡ γέννησις τοῦ Κυρίου χρονολογεῖται μέσα τῆς ἕκτης χιλιετίας, ἤτοι τὸ 5.500 ἀπὸ κτίσεως κόσμου (18). Οὕτως ἀδήλων ὄντων τῶν πραγμάτων, δέον ὅπως μὴ πολυπραγμονῶμεν περὶ τοῦ χρόνου τῆς παρουσίας τοῦ Ἀντιχρίστου, ἀλλὰ νὰ προασφαλίζωμεν ἑαυτούς[153].

Γνωστὰ τὰ πρὸ τῆς παρουσίας τοῦ Ἀντιχρίστου γεγονότα. Ἐνῷ ὁ ἀκριβὴς χρόνος τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἀντιχρίστου εἶναι ἄγνωστος, τὰ πρὸ ταύτης δηλωτικὰ γεγονότα καὶ σημεῖα εἶναι γνωστά, καθ' ὅτι τὰ ἀπεκάλυψεν εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός. Τῆς παρουσίας τοῦ Ἀνόμου προηγοῦνται, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ προφήτου Δανιήλ, τέσσαρες μεγάλαι κοσμικαὶ βασιλεῖαι. Μετὰ ταύτας ἀκολουθεῖ

146. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 190.
147. Ματθ. κδ' 36.
148. Ἀποκ. ς' 4.
149. Ἀποκ. στ' 10.
150. Ἀποκ. στ' 11.
151. Μ. Φωτίου, PG. 103, 673.
152. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 353.
153. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 190.

περίοδος δημοκρατικῆς ἀναρχίας, ἡ ὁποία ἀνακόπτεται ὑπὸ τῆς τυραννικῆς ἀρχῆς τοῦ Ἀντιχρίστου. Πρόδρομοι ἀνομίας ἑτοιμάζουν τὴν ὁδὸν τοῦ Ἀνόμου πρὸς παγκόσμιον ἐπικράτησίν του. Οὗτοι εἶναι αἱρέσεις καὶ σκοτειναὶ δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι δροῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐναντίον τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀρετῆς καὶ ὑπὲρ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀνομίας. Ἐπίσης προηγεῖται ἡ ἀποστασία ὄχι μόνον τῶν Ἑβραίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐθνῶν ἀπὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐπὶ πλέον ἐμφανίζονται ὡρισμένα σημεῖα. Κατόπιν τούτων, ἀναφαίνεται αἰφνιδίως ὁ Ἀντίχριστος, ἔχων χαρακτῆρα δόλιον καὶ ἀπάνθρωπον, τοῦ ὁποίου τύποι παρουσιάσθησαν κατὰ τὸ παρελθόν. Περὶ πάντων τούτων θὰ γίνῃ λόγος ἐν συνεχείᾳ, εἰς τὰς σελίδας αἱ ὁποῖαι ἀκολουθοῦν.

2. Βασιλεῖαι πρὸ τοῦ Ἀντιχρίστου.

Προφητεῖαι περὶ τῶν κοσμικῶν βασιλειῶν. Αἱ κοσμικαὶ βασιλεῖαι, αἱ ὁποῖαι προηγοῦνται τοῦ Ἀντιχρίστου, χαρακτηρίζονται, διὰ τὸ ὅτι «οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν»[154]. Περὶ αὐτῶν προεφήτευσεν ὁ προφήτης Δανιήλ, ἐπὶ Ναβουχοδονόσορος (604 - 561 π.Χ.), βασιλέως τοῦ Νέου Βαβυλωνιακοῦ κράτους ([19]), διὰ δύο προφητειῶν, τῆς εἰκόνος καὶ τῶν θηρίων.

Πρώτη προφητεία εἶναι τὸ ὄνειρον τοῦ Ναβουχοδονόσορος, τὸ ὁποῖον,λησμονηθὲν παρ' αὐτοῦ, ὑπέμνησε καὶ ἡρμήνευσεν ὁ Δανιήλ. Ὁ προφήτης διηγήθη τοῦτο εἰς τὸν βασιλέα ὡς ἑξῆς: «Σύ, βασιλεῦ, ἐθεώρεις, καὶ ἰδοὺ εἰκὼν μία, μεγάλη ἡ εἰκὼν ἐκείνη καὶ ἡ πρόσοψις αὐτῆς ὑπερφερής (προεξέχουσα), ἑστῶσα πρὸ προσώπου σου καὶ ἡ ὅρασις αὐτῆς φοβερά· εἰκών, ἧς ἡ κεφαλὴ χρυσίου χρηστοῦ, αἱ χεῖρες καὶ τὸ στῆθος καὶ οἱ βραχίονες αὐτῆς ἀργυροῖ, ἡ κοιλία καὶ οἱ μηροὶ χαλκοῖ, αἱ κνῆμαι σιδηραῖ, οἱ πόδες μέρος τι σιδηροῦν καὶ μέρος τι ὀστράκινον. Ἐθεώρεις, ἕως οὗ ἐτμήθη λίθος ἐξ ὄρους ἄνευ χειρῶν καὶ ἐπάταξε τὴν εἰκόνα ἐπὶ τοὺς πόδας τοὺς σιδηροῦς καὶ ὀστρακίνους καὶ ἐλέπτυνεν αὐτοὺς εἰς τέλος. Τότε ἐλεπτύνθησαν εἰς ἅπαξ τὸ ὄστρακον, ὁ σίδηρος, ὁ χαλκός, ὁ ἄργυρος, ὁ χρυσός, καὶ ἐγένετο ὡσεὶ κονιορτὸς ἀπὸ ἅλωνος θερινῆς· καὶ ἐξῆρεν αὐτὰ τὸ πλῆθος τοῦ πνεύματος (τοῦ ἀνέμου) καὶ τόπος οὐχ εὑρέθη αὐτοῖς· καὶ ὁ λίθος ὁ πατάξας τὴν εἰκόνα ἐγενήθη ὄρος μέγα καὶ ἐπλήρωσε πᾶσαν τὴν γῆν»[155]

154. Μάρκ. ι' 42. 155. Δαν. β' 31 - 35.

Περὶ τῆς δευτέρας προφητείας, ὁ προφήτης Δανιὴλ γράφει τὰ ἀκόλουθα: «ἐγὼ Δανιὴλ ἐθεώρουν ἐν ὁράματί μου τῆς νυκτὸς καὶ ἰδοὺ οἱ τέσσαρες ἄνεμοι τοῦ οὐρανοῦ προσέβαλον εἰς τὴν θάλασσαν τὴν μεγάλην. Καὶ τέσσαρα θηρία μεγάλα ἀνέβαινον ἐκ τῆς θαλάσσης, διαφέροντα ἀλλήλων. Τὸ πρῶτον ὡσεὶ λέαινα καὶ πτερὰ αὐτῇ ὡσεὶ ἀετοῦ· ἐθεώρουν ἕως οὗ ἐξετίλη τὰ πτερὰ αὐτῆς καὶ ἐξήρθη ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἐπὶ ποδῶν ἀνθρώπου ἐστάθη καὶ καρδία ἀνθρώπου ἐδόθη αὐτῇ. Καὶ ἰδοὺ θηρίον δεύτερον ὅμοιον ἄρκτῳ καὶ εἰς μέρος ἓν ἐστάθη καὶ τρεῖς πλευραὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῆς ἀναμέσον τῶν ὀδόντων αὐτῆς καὶ οὕτως ἔλεγον αὐτῇ· ἀνάστηθι, φάγε σάρκας πολλάς. Ὀπίσω τούτου ἐθεώρουν καὶ ἰδοὺ θηρίον ἕτερον ὡσεὶ πάρδαλις καὶ αὐτῇ πτερὰ τέσσαρα πετεινοῦ ὑπεράνω αὐτῆς καὶ τέσσαρες κεφαλαὶ τῷ θηρίῳ καὶ ἐξουσία ἐδόθη αὐτῇ. Ὀπίσω τούτου ἐθεώρουν καὶ ἰδοὺ θηρίον τέταρτον φοβερὸν καὶ ἔκθαμβον καὶ ἰσχυρὸν περισσῶς καὶ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ σιδηροῖ μεγάλοι, ἐσθίον καὶ λεπτῦνον καὶ τὰ ἐπίλοιπα τοῖς ποσὶν αὐτοῦ συνεπάτει, καὶ αὐτὸ διάφορον περισσῶς, παρὰ πάντα τὰ θηρία τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ κέρατα δέκα αὐτῷ. Προσενόουν τοῖς κέρασιν αὐτοῦ καὶ ἰδοὺ κέρας ἕτερον μικρὸν ἀνέβη ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ τρία κέρατα τῶν ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξερριζώθη ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ καὶ ἰδοὺ ὀφθαλμοὶ ὡσεὶ ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπου ἐν τῷ κέρατι τούτῳ καὶ στόμα λαλοῦν μεγάλα»[156]

Αἱ ἀνωτέρω δύο προφητεῖαι, περὶ τῆς εἰκόνος καὶ τῶν θηρίων, δηλοῦν τὰ κατωτέρω, τὰ ὁποῖα ἀπεκαλύφθησαν, διὰ τοῦ προφήτου Δανιὴλ καὶ τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριήλ[157], ὃν εἶδεν ὁ προφήτης εἰς τὸ ὅραμά του. «Σύ, βασιλεῦ»[158], λέγει ὁ Δανιὴλ πρὸς τὸν Ναβουχοδονόσορα περὶ τῆς εἰκόνος, «βασιλεὺς βασιλέων, ᾧ ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν ἰσχυρὰν καὶ κραταιὰν καὶ ἔντιμον ἔδωκεν, ἐν παντὶ τόπῳ, ὅπου κατοικοῦσιν οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων... σὺ εἶ ἡ κεφαλὴ ἡ χρυσῆ. Καὶ ὀπίσω σου ἀναστήσεται βασιλεία ἑτέρα ἥττων σου καὶ βασιλεία τρίτη, ἥτις ἐστὶν ὁ χαλκός, ἣ κυριεύσει πάσης τῆς γῆς. Καὶ βασιλεία τετάρτη, ἥτις ἔσται ἰσχυρὰ ὡς σίδηρος· ὃν τρόπον ὁ σίδηρος λεπτύνει καὶ δαμάζει πάντα, οὕτω πάντα λεπτυνεῖ καὶ δαμάσει. Καὶ ὅτι εἶδες τοὺς πόδας καὶ τοὺς δακτύλους, μέρος μέν τι ὀστράκινον μέρος δέ τι σιδηροῦν, βασιλεία διῃρημένη ἔσται καὶ ἀπὸ τῆς ρίζης τῆς σιδηρᾶς ἔσται ἐν αὐτῇ, ὃν τρόπον εἶδες τὸν σίδηρον ἀναμεμειγμένον τῷ ὀστράκῳ· καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν μέρος μέν τι σιδηροῦν μέρος δέ τι ὀστράκινον, μέρος τι τῆς βασιλείας ἔσται ἰσχυρὸν καὶ ἀπ' αὐτῆς ἔσται συντριβόμενον. Ὅτι εἶδες τὸν σίδηρον ἀναμεμειγμένον τῷ ὀστράκῳ, συμμειγεῖς ἔσονται ἐν σπέρματι ἀνθρώπων

156. Δαν. ζ' 2-8.

157. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 191.

158. Δαν. β' 37.

καὶ οὐκ ἔσονται προσκολλώμενοι οὗτος μετὰ τούτου, καθὼς ὁ σίδηρος οὐκ ἀναμείγνυται μετὰ τοῦ ὀστράκου. Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν βασιλέων ἐκείνων ἀναστήσει ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν, ἥτις εἰς τοὺς αἰῶνας οὐ διαφθαρήσεται καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ λαῷ ἑτέρῳ οὐχ ὑπολειφθήσεται· λεπτυνεῖ καὶ λικμήσει πάσας τὰς βασιλείας καὶ αὐτὴ ἀναστήσεται εἰς τοὺς αἰῶνας. Ὃν τρόπον εἶδες, ὅτι ἀπὸ ὄρους ἐτμήθη λίθος ἄνευ χειρῶν καὶ ἐλέπτυνε τὸ ὄστρακον, τὸν σίδηρον, τὸν χαλκόν, τὸν ἄργυρον, τὸν χρυσόν, ὁ Θεὸς ὁ μέγας ἐγνώρισε τῷ βασιλεῖ, ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα».[159].

Περὶ δὲ τῆς σημασίας τῆς προφητείας τῶν θηρίων, ὁ Δανιὴλ λέγει τὰ ἑξῆς: «Ἔφριξε τὸ πνεῦμά μου ἐν τῇ ἕξει μου, ἐγὼ Δανιήλ, καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς μου ἐτάρασσόν με. Καὶ προσῆλθον ἑνὶ τῶν ἑστηκότων (ἀγγέλων) καὶ τὴν ἀκρίβειαν ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ μαθεῖν περὶ πάντων τούτων, καὶ εἶπέ μοι τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν σύγκρισιν (ἑρμηνείαν) τῶν λόγων ἐγνώρισέ μοι· ταῦτα τὰ θηρία τὰ μεγάλα τὰ τέσσαρα, τέσσαρες βασιλεῖαι ἀναστήσονται ἐπὶ τῆς γῆς, αἳ ἀρθήσονται (θὰ καταλυθοῦν)· καὶ παραλήψονται τὴν βασιλείαν ἅγιοι Ὑψίστου καὶ καθέξουσιν (θὰ κρατήσουν) αὐτὴν ἕως αἰῶνος τῶν αἰώνων. Καὶ ἐζήτουν ἀκριβῶς περὶ τοῦ θηρίου τοῦ τετάρτου, ὅτι ἦν διαφέρον παρὰ πᾶν θηρίον... Καὶ εἶπε· τὸ θηρίον τὸ τέταρτον, βασιλεία τετάρτη ἔσται ἐν τῇ γῇ, ἥτις ὑπερέξει πάσας τὰς βασιλείας καὶ καταφάγεται πᾶσαν τὴν γῆν καὶ συμπατήσει αὐτὴν καὶ κατακόψει. Καὶ τὰ δέκα κέρατα αὐτοῦ, δέκα βασιλεῖς ἀναστήσονται καὶ ὀπίσω αὐτῶν ἀναστήσεται ἕτερος, ὃς ὑπεροίσει (θὰ ὑπερβάλῃ) κακοῖς πάντας τοὺς ἔμπροσθεν καὶ τρεῖς βασιλεῖς ταπεινώσει· καὶ λόγους πρὸς τὸν Ὕψιστον λαλήσει καὶ τοὺς ἁγίους Ὑψίστου παλαιώσει (θὰ ἐξουθενώσῃ ὡς ἀνήκοντας εἰς ξεπερασμένην ἐποχὴν) καὶ ὑπονοήσει τοῦ ἀλλοιῶσαι καιροὺς καὶ νόμον»[160].

Ἀμφότεραι λοιπὸν αἱ προφητεῖαι, τῆς εἰκόνος καὶ τῶν θηρίων, ἀναφέρονται εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, δηλαδὴ εἰς τὰς τέσσαρας μεγάλας κοσμικὰς βασιλείας, αἱ ὁποῖαι προηγοῦνται τοῦ Ἀντιχρίστου. Ἡ εἰκών, ὡς εἰκών, δηλοῖ τὸν χρόνον τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, τὴν ἀκολουθίαν αὐτοῦ καὶ τὸ μάταιον τῶν παρόντων. Ἐπὶ τούτου ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος λέγει: «εἰκὼν πᾶσα ὁ χρόνος ἐστὶ καὶ ἡ ἀκολουθία τοῦ χρόνου. Καὶ καλῶς εἶπεν (ὁ προφήτης) εἰκών. Εἰκόνι γὰρ ἔοικε (ὁμοιάζουν) τὰ ἡμέτερα, εἰκόνι ἀψύχῳ»[161]. Χρυσός, ἄργυρος, χαλκός, σίδηρος τῆς εἰκόνος καὶ τὰ τέσσαρα θηρία δηλοῦν τέσσαρας μεγάλας βασιλείας «τοῦ κόσμου τούτου»[162], αἱ ὁποῖαι ἐπανέστησαν καὶ ἔφθειραν τὴν

159. Δαν. β' 37-45.
160. Δαν. ζ' 15-19, 23-25.
161. Χρυσοστόμου, PG. 56, 205.
162. Ἰω. ιστ' 11.

ἀνθρωπότητα. Ἡ θάλασσα σημαίνει «πᾶσαν τὴν οἰκουμένην»[162α], οἱ δὲ τέσσαρες ἄνεμοι τὴν τετραπέρατον κτίσιν. Διὰ τῆς προφητείας τῶν θηρίων, «ἐν τύπῳ καὶ εἰκόνι δείκνυσιν τὰς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐπαναστάσας βασιλείας, ὥσπερ θηρία διαφθείροντα τὴν ἀνθρωπότητα. Τὴν γὰρ θάλασσαν τὴν μεγάλην τὸν σύμπαντα κόσμον λέγει, τέσσαρας δὲ / ἀνέμους τοῦ οὐρανοῦ τὴν τετραπέρατον κτίσιν σημαίνει» (20). Αἱ τέσσαρες βασιλεῖαι εἶναι ἡ τῶν Βαβυλωνίων, δηλουμένη διὰ τοῦ χρυσοῦ καὶ τῆς λεαίνης, ἡ τῶν Περσῶν, δηλουμένη διὰ τοῦ ἀργύρου καὶ τῆς ἄρκτου, ἡ τῶν Ἑλλήνων, δηλουμένη διὰ τοῦ χαλκοῦ καὶ τῆς παρδάλεως, καὶ ἡ τῶν Ρωμαίων, δηλουμένη διὰ τοῦ σιδήρου, τοῦ ὀστράκου καὶ τοῦ τετάρτου θηρίου[163] (20).

Αἱ τέσσαρες κοσμικαὶ βασιλεῖαι. Ἡ χρυσῆ κεφαλὴ[164] τῆς μεγάλης καὶ φοβερᾶς εἰκόνος καὶ ἡ πτερωτὴ λέαινα[165] τῆς φρικτῆς ὁράσεως τῶν θηρίων δηλοῦν τὴν βασιλείαν τῶν βαβυλωνίων ἐπὶ Ναβουχοδονόσορος[166] (604 - 561 π.Χ.) (19), ὑπὸ τοὺς ὁποίους ἦσαν καὶ οἱ Ἀσσύριοι· «κεφαλὴ τῆς εἰκόνος χρυσῆ, ἡ λέαινα, Βαβυλώνιοι ἦσαν» (21). Τὰ ὡς ἀετοῦ πτερὰ τῆς λεαίνης σημαίνουν, «ὅτι ὑψώθη ὁ βασιλεὺς καὶ κατὰ τοῦ Θεοῦ ἐπήρθη, φυσιωθεὶς τῇ καρδίᾳ» (22), διότι ἐγένετο μέγας καὶ ἔνδοξος (22). Ἀλλὰ κατόπιν «ἐξετίλη τὰ πτερὰ αὐτῆς»[167], δηλαδὴ «ἐξεδιώχθη ἀπὸ τῆς βασιλείας [αὐτοῦ] καὶ ἀφῃρέθη ἀπ' αὐτοῦ ἡ δόξα καὶ ἡ μεγαλωσύνη, ἣν ἐκέκτητο τὸ πρότερον» (22). Διὰ τοῦτο, «ταπεινοφρονήσας Ναβουχοδονόσορ καὶ ἐπιγνοὺς ἑαυτόν, ὅτι ἄνθρωπός ἐστιν, ὑπὸ τὴν τοῦ Θεοῦ ἐξουσίαν κείμενος, δεηθεὶς τοῦ Κυρίου, ἔτυχεν τῆς παρ' αὐτοῦ εὐσπλαγχνίας» (22). Οὕτως ἡ λέαινα «ἐπὶ ποδῶν ἀνθρώπου ἐστάθη καὶ καρδία (ἤγουν ὀρθὸς νοῦς) ἀνθρώπου ἐδόθη αὐτῇ»[168]. Τοῦτο λέγει ὁ ἴδιος ὁ βασιλεύς: «Καὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν ἡμερῶν, ἐγὼ Ναβουχοδονόσορ τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνέλαβον καὶ αἱ φρένες μου ἐπ' ἐμὲ ἐπεστράφησαν καὶ τῷ Ὑψίστῳ ηὐλόγησα καὶ τῷ ζῶντι εἰς τὸν αἰῶνα ᾔνεσα καὶ ἐδόξασα, ὅτι ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἐξουσία αἰώνιος καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ὡς οὐδὲν ἐλογίσθησαν...»[169].

Τὴν βασιλείαν τῶν Βαβυλωνίων διαδέχεται ἡ βασιλεία τῶν Περσῶν, μετὰ τῶν ὁποίων συνυπολογίζονται καὶ οἱ Μῆδοι. Διαρκεῖ δὲ ἀπὸ τοῦ 539 π.Χ. μέχρι τοῦ 330 π.Χ. (23). Ἡ βασιλεία αὕτη δηλοῦται, διὰ

162α. Χρυσοστόμου, PG. 56, 229.
163. Χρυσοστόμου, PG. 56, 206 καὶ Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 191.
164. Δαν. β' 32.
165. Δαν. ζ' 4.
166. Δαν. β' 37 - 38. Χρυσοστόμου, PG. 56, 206.
167. Δαν. ζ' 4.
168. Δαν. αὐτόθι.
169. Δαν. δ' 31 - 32.

τοῦ ἀργύρου[170] τῶν χειρῶν, τοῦ στήθους καὶ τῶν βραχιόνων[171] τῆς εἰκόνος καὶ τοῦ ὁμοίου πρὸς ἄρκτον δευτέρου θηρίου[172] τῆς σχετικῆς ὁράσεως, τοῦ ἔχοντος τρεῖς πλευρὰς εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ. «Τρία δὲ πλευρά, κλίματα τριῶν ἐθνῶν λέγει, ὧν ἦρχεν αὐτὸ τὸ θηρίον· οἱ ἦσαν Μῆδοι, Ἀσσύριοι καὶ Βαβυλώνιοι» (23). Τὸ δέ, «καὶ οὕτως ἔλεγον αὐτῇ· ἀνάστηθι, φάγε σάρκας πολλάς»[173], σημαίνει, ὅτι οἱ «Πέρσαι, ἐπαναστάντες τοῖς τότε καιροῖς, τὴν πᾶσαν χώραν ἠρήμωσαν καὶ πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων, ὑποδούλους ἑαυτοῖς ποιήσαντες, διέφθειραν. Ὥσπερ γὰρ τὸ θηρίον, ἡ ἄρκτος, ρυπαρόν ἐστι ζῷον καὶ σαρκοβόρον, σπαράσσον ὄνυξί τε καὶ ὀδοῦσιν, οὕτως ἐγενήθη καὶ ἡ τῶν Περσῶν βασιλεία» (24). Ἀλλά, ὅπως ὁ ἄργυρος ὑπολείπεται τοῦ χρυσοῦ ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν, οὕτω καὶ ἡ βασιλεία τῶν Περσῶν ὑπῆρξεν «ἥττων»[174] τῆς βασιλείας τῶν Βαβυλωνίων.

Τρίτη κατὰ σειρὰν βασιλεία εἶναι ἡ τῶν Ἑλλήνων, ἡ ὁποία διαρκεῖ ἀπὸ τοῦ 330 π.Χ. μέχρι τὸ 30 π.Χ. (25). Αὕτη δηλοῦται, διὰ τῆς ἐκ χαλκοῦ[175] κοιλίας καὶ τῶν μηρῶν[176] τῆς εἰκόνος, ὡς καὶ διὰ τῆς παρδάλεως, τῆς ἐχούσης τέσσαρα πτερὰ καὶ τέσσαρας κεφαλάς[177]. Εἰς τὴν βασιλείαν ταύτην «ἐξουσία ἐδόθη»[178], ἵνα κυριεύσῃ «πάσης τῆς γῆς»[179], ἤτοι ἡ δυνατότης νὰ κυριεύσῃ πᾶσαν τὴν γῆν. Ὄντως, «Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών... μετέστησεν τὴν τῶν Περσῶν βασιλείαν εἰς τὴν Ἑλλάδα» (24). Ἡ βασιλεία τῶν Ἑλλήνων ὡμοιώθη πρὸς πάρδαλιν, «διὰ τὸ γεγενῆσθαι αὐτοὺς ὀξεῖς τῷ νοῒ καὶ πολυμηχάνους ἐν τοῖς λογισμοῖς καὶ πικροὺς τῇ καρδίᾳ» (24). Τὰ ὑπεράνω τῆς παρδάλεως τέσσαρα πτερὰ καὶ αἱ τέσσαρες κεφαλαὶ σημαίνουν τὴν διαίρεσιν τῆς βασιλείας τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου εἰς τέσσαρα ἐπὶ μέρους βασίλεια. «Μετὰ γὰρ τὸ ὑψωθῆναι τὴν βασιλείαν Ἀλεξάνδρου καὶ αὐξηθῆναι καὶ εἰς / πάντα τὸν κόσμον ὀνομασθῆναι, διεμερίσθη ἡ βασιλεία αὐτοῦ εἰς τέσσαρας ἀρχάς» (24). Εἰς τὸ βασίλειον τῆς Ἀσίας ἢ τῶν Σελευκιδῶν, εἰς τὸ βασίλειον τῆς Αἰγύπτου ἢ τῶν Πτολεμαίων, εἰς τὸ βασίλειον τῆς Περγάμου ἢ τῶν Ἀτταλιδῶν καὶ εἰς τὸ βασίλειον τῆς Μακεδονίας (26).

Τετάρτη τέλος βασιλεία εἶναι ἡ τῶν Ρωμαίων. «Ταύτην δὲ εἶναι τὴν Ῥωμαίων οἱ ἐκκλησιαστικοὶ παραδεδώκασιν ἐξηγηταί»[180]. Ἡ ρωμαϊκὴ βασιλεία δηλοῦται, διὰ τῶν σιδηρῶν κνημῶν[181] τῆς εἰκόνος καὶ τῶν σιδηρῶν καὶ ὀστρακίνων ποδῶν αὐτῆς[182], ὡς καὶ διὰ τοῦ τετάρτου

170. Χρυσοστόμου, PG. 56, 206.
171. Δαν. β' 32, 39.
172. Δαν. ζ' 5, 17.
173. Δαν. ζ' 5.
174. Δαν. β' 39.
175. Χρυσοστόμου, PG. 56, 206.
176. Δαν. β' 32, 39.
177. Δαν. ζ' 6, 17.
178. Δαν. ζ' 6.
179. Δαν. β' 39.
180. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 191.
181. Χρυσοστόμου, PG. 56, 206.
182. Δαν. β' 33, 40 - 43.

θηρίου, τοῦ διαφέροντος παρὰ πάντα τὰ θηρία, τοῦ φοβεροῦ καὶ ἐκθάμβου καὶ ἰσχυροῦ περισσῶς, τοῦ ὁποίου οἱ ὀδόντες σιδηροῖ καὶ μεγάλοι[183] καὶ οἱ ὄνυχες χαλκοῖ[184]. Αὕτη θὰ εἶναι «ἰσχυρὰ ὡς σίδηρος»[184] καί, ὅπως «ὁ σίδηρος λεπτύνει καὶ δαμάζει πάντα»[184], οὕτω καὶ ἡ τετάρτη βασιλεία «πάντα λεπτυνεῖ καὶ δαμάσει»[185]. Τὸ θηρίον ὀδόντας ἔχει σιδηροῦς, «διὰ τὸ πάντας δαμάζειν καὶ / λεπτύνειν τῇ ἰδίᾳ ἰσχύϊ, ὥσπερ ὁ σίδηρος» ([27]). Ἡ Ρωμαϊκὴ βασιλεία «ὑπερέξει (θὰ ὑπερβάλῃ) πάσας τὰς βασιλείας καὶ καταφάγεται πᾶσαν τὴν γῆν καὶ συμπατήσει αὐτὴν καὶ κατακόψει»[186]. Παρὰ ταῦτα, ἡ βασιλεία αὕτη θὰ εἶναι καὶ ἀδύναμος, καθ' ὅτι θὰ ἀποτελῆται ἐκ πλήθους ἐθνῶν, θὰ στερῆται ἐσωτερικῆς ἑνότητος καὶ «διῃρημένη ἔσται»[187]. Ταύτης θὰ εἶναι «τὰ μὲν ἀσθενῆ, τὰ δὲ ἰσχυρότερα»[188], ὅπως τὸ ὄστρακον καὶ ὁ σίδηρος τῶν ποδῶν τῆς εἰκόνος[189]. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ βασιλεία αὕτη θὰ εἶναι πρόσκαιρος. Τὸ δέ, «καὶ τὰ ἐπίλοιπα τοῖς ποσὶν αὐτοῦ συνεπάτει»[190], σημαίνει ὅτι, μετὰ τὴν βασιλείαν τῶν Ρωμαίων, μέχρι τοῦ Ἀντιχρίστου, δὲν ὑπολείπεται ἔτι βασιλεία ἑτέρα ([27]) ὁμοία πρὸς ταύτην, ἤγουν παγκοσμίου κυριαρχίας, «ἐν παντὶ τόπῳ»[191].

Αἱ ἀνωτέρω προφητεῖαι περὶ τῶν τεσσάρων κοσμικῶν βασιλειῶν ἐπληρώθησαν ἤδη, ὡς μαρτυρεῖ καὶ ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος. Τὸ Βαβυλωνιακὸν βασίλειον ἐπεκράτησεν εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἐπὶ Ναβουχοδονόσορος (604 - 561 π.Χ.). Τοῦτο εἶναι τὸ καλούμενον παρὰ τῶν ἱστορικῶν Νέον Βαβυλωνιακὸν Κράτος (625 - 539 π.Χ.) ([28]), τὸ ὁποῖον κατελύθη ὑπὸ τοῦ Πέρσου βασιλέως Κύρου τῷ 539 π.Χ. ([29]). Τὸ βασίλειον τῶν Περσῶν ἐκυριάρχησεν ἐπίσης εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἀπὸ τοῦ 539 π.Χ. μέχρι τοῦ 330 π.Χ., ὁπότε κατελύθη ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ([30]). Τὸ βασίλειον τῶν Ἑλλήνων, διὰ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ἐπεξετάθη εἰς τὴν Ἀνατολὴν μέχρι τῶν Ἰνδιῶν. Διετήρησε δὲ τὴν ἐξουσίαν, διὰ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου κατ' ἀρχὰς καὶ τῶν ἐπιγόνων κατόπιν, ἀπὸ τοῦ 330 π.Χ. μέχρι τοῦ 30 π.Χ. ([31]), ὁπότε κατελύθη ὑπὸ τῶν Ρωμαίων καὶ τὸ τελευταῖον Ἑλληνικὸν βασίλειον, τὸ τῆς Αἰγύπτου ([31]). Τὸ δὲ βασίλειον τῶν Ρωμαίων κυριαρχεῖ εἰς Ἀνατολὴν καὶ Δύσιν ἀπὸ τοῦ 30 π.Χ. μέχρι τοῦ 330 μ.Χ. Εἰς τὴν Δύσιν, εἰδικώτερον, μέχρι τοῦ 312 ἢ 476 μ.Χ. ([32]). Τοῦτο εἶναι ἡ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία, μετὰ τὴν ὁποίαν εἰς μὲν τὴν Ἀνατολὴν ἄρχεται ἡ βασιλεία τῆς Κωνσταντινουπό-

183. Δαν. ζ' 7, 19, 23 - 24.
184. Δαν. ζ' 19.
185. Δαν. β' 40.
186. Δαν. ζ' 23 καὶ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ΒΕΠΕΣ, 39, 191.
187. Δαν. β' 41.
188. Χρυσοστόμου, PG. 56, 206.
189. Δαν. β' 41 - 43.
190. Δαν. ζ' 7.
191. Δαν. β' 38.

λεως, ἢ τὸ Βυζάντιον, εἰς δὲ τὴν Δύσιν ὁ Μεσαίων (33). Οὕτως αἱ ἐν λόγῳ βασιλεῖαι τῶν προφητειῶν ἀνακύπτουν, διὰ τῆς καταλύσεως ἑκάστης προηγουμένης ὑπὸ τῆς ἐπερχομένης. Δηλαδὴ «ἡ Βαβυλωνίων ὑπὸ Περσῶν, ἡ Περσῶν ὑπὸ Μακεδόνων (Ἑλλήνων), ἡ Μακεδόνων ὑπὸ Ρωμαίων»[192] (34).

Ἡ δημοκρατικὴ ἀναρχία. Ἡ βασιλεία τῶν Ρωμαίων εἶναι ἡ τελευταία πρὸ τοῦ Ἀντιχρίστου ἑνιαία κυρίαρχος κοσμικὴ ἐξουσία ἐπὶ γῆς. Μετὰ ταύτην, παρόμοια ἐξουσία θὰ εἶναι μόνον ἡ τοῦ Ἀντιχρίστου. Διὰ τὴν ἐποχὴν ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς Ρώμης μέχρι τοῦ Ἀντιχρίστου, οἱ Προφῆται ὁμιλοῦν περὶ ἐπικρατήσεως ἐν τῷ κόσμῳ δημοκρατικῆς ἀναρχίας. Τοῦτο δηλοῦται, διὰ τῶν δέκα δακτύλων τῶν ποδῶν τῆς εἰκόνος, οἱ ὁποῖοι εἶναι «μέρος μέν τι σιδηροῦν, μέρος δέ τι ὀστράκινον»[193]· καὶ διὰ τῶν δέκα κεράτων τοῦ τετάρτου θηρίου[194]. Οἱ δέκα δάκτυλοι σημαίνουν τὰς δημοκρατίας, αἱ ὁποῖαι θὰ ἀκολουθήσουν τὴν διάσπασιν τῆς τετάρτης βασιλείας (35) καὶ τὴν ἐξ αὐτῶν ἀναρχίαν[195]. Τὰ δέκα κέρατα δηλοῦν τὴν ἐξασθένησιν τῆς ἰσχυρᾶς Ρωμαϊκῆς ἐξουσίας[196], διὰ διαιρέσεώς της εἰς πολλὰς ἀρχὰς καὶ ἐπὶ μέρους βασιλεῖς (36). Τότε θὰ γίνουν «ἀκαταστασίαι καὶ ἀσυμφωνίαι ἄλλων ἀλλαχῇ διασπώντων τὸ βασίλειον» (37). Τοῦτο σημαίνεται καὶ διὰ τοῦ συμμειγοῦς[197] τῶν δακτύλων. Τὸ «μέρος μέν τι σιδηροῦν, μέρος δέ τι ὀστράκινον»[198] σημαίνει τὴν ἀνομοιογένειαν καὶ ἀσυμφωνίαν τῶν ἀνθρώπων. «Καθάπερ γὰρ ὁ σίδηρος οὐκ ἀναμίγνυται / μετὰ τοῦ ὀστράκου, οὕτως οὐδὲ τότε οἱ ἄνθρωποι ἀλλήλοις ὁμονοεῖν δυνήσονται, ἄλλων ἀλλαχῇ ἀτάκτως φερομένων καὶ ἑαυτοῖς τὸ βασίλειον κατὰ ἔθνη διαιρουμένων». Οὕτω, «τῶν δέκα δακτύλων τῆς εἰκόνος εἰς δημοκρατίας χωρησάντων καὶ τῶν δέκα κεράτων / τοῦ θηρίου εἰς δέκα βασιλεῖς μερισθέντων» (38), οἱ ἄνθρωποι «οὐκ ἔσονται προσκολλώμενοι οὗτος μετὰ τούτου»[199].

Τότε ὁ Ἀντίχριστος, ἐκμεταλλευόμενος τὴν διαίρεσιν τῆς ἀνθρωπότητος, «ἐπιθήσεται τῇ ἀναρχίᾳ καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ ἐπιχειρήσει ἁρπάσαι ἀρχήν»[200]. Οὕτως ὁ Ἀντίχριστος θὰ ἔλθῃ, μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς ἑνιαίας Ρωμαϊκῆς ἐξουσίας καὶ τὴν ὡρίμανσιν ἐν τῷ κόσμῳ τῆς δημοκρατικῆς ἀναρχίας, ὡς λέγει καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος· «μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ μέσου γένηται· καὶ τότε ἀποκα-

192. Χρυσοστόμου, PG. 62, 486.
193. Δαν. β' 42.
194. Δαν. ζ' 7.
195. Χρυσοστόμου, PG. 62, 486.
196. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 333.
197. Δαν. β' 43.
198. Δαν. β' 42.
199. Δαν. β' 43.
200. Χρυσοστόμου, PG. 62, 486.

λυφθήσεται ὁ ἄνομος»[201]. «Τουτέστιν ἡ ἀρχὴ ἡ Ρωμαϊκή ὅταν ἀρθῇ ἐκ μέσου, τότε ἐκεῖνος ἥξει»[202]. Ἡ κατάλυσις τῆς Ρωμαϊκῆς ἀρχῆς εἶναι ἀναγκαία διὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Ἀντιχρίστου[203]. Πρῶτον διότι, ἐφ' ὅσον ὑφίσταται ἡ σιδηρᾶ Ρωμαϊκὴ ἐξουσία, διὰ τὸν φόβον, οὐδεὶς εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποταγῇ εἰς ἑτέραν, ὡς εἰς τὴν τοῦ Ἀνόμου[204] (38). Ὅταν ὅμως ἐπικρατήσῃ ἀναρχία, ἡ ὑποταγὴ αὕτη εἶναι εὔκολος. «Ἕως γὰρ ἂν ὁ ταύτης ᾖ τῆς ἀρχῆς φόβος, οὐδεὶς ταχέως ὑποταγήσεται· ὅταν δὲ αὕτη καταλυθῇ, ἐπιθήσεται (ὁ Ἀντίχριστος) τῇ ἀναρχίᾳ»[205], ἵνα καταλάβῃ τὴν ἐξουσίαν. Δεύτερον καθ' ὅτι, μετὰ τῆς καταλύσεως τῆς ἀρχῆς τῶν Ρωμαίων, ἀποβάλλεται καὶ τὸ ἄσπονδον μῖσος αὐτῶν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους. «Καὶ γὰρ σφόδρα τῇ τῶν Ρωμαίων ἀρχῇ μισητὸν τὸ Ἰουδαίων γένος ἦν, ἅτε μυρία πράγματα αὐτοῖς παρεσχηκός»[206]. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ὁ Ἀντίχριστος θὰ ἔλθῃ ἰδίᾳ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους καὶ τούτους θὰ χρησιμοποιήσῃ πρωτίστως ὡς ὄργανα διὰ παγκόσμιον ἐπικράτησιν, εἶναι ἀναγκαία ἡ συμπάθεια ἢ ἀνοχὴ τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς αὐτούς, χάριν προωθήσεως ὡρισμένων προπαρασκευαστικῶν σκοπῶν.

•

Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία θὰ δοθῇ «ἁγίοις Ὑψίστου»[207], δηλοῦται διὰ τοῦ λίθου τῆς προφητείας τῆς εἰκόνος. Οὗτος ἐτμήθη «ἐξ ὄρους ἄνευ χειρῶν καὶ ἐπάταξε τὴν εἰκόνα»[208], τὴν ὁποίαν ἐλέπτυνεν, ἠφάνισε καὶ κατόπιν «ἐγεννήθη ὄρος μέγα καὶ ἐπλήρωσε πᾶσαν τὴν γῆν»[209]. Σημαίνεται ἐπίσης καὶ διὰ τῆς προφητείας τῆς Ἀποκαλύψεως περὶ χιλιετοῦς Βασιλείας, ἥτις ἔχει ὡς ἑξῆς: «Καὶ εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα τὴν κλεῖν τῆς ἀβύσσου καὶ ἅλυσιν μεγάλην ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ. Καὶ ἐκράτησε τὸν δράκοντα, τὸν ὄφιν τὸν ἀρχαῖον, ὅς ἐστι Διάβολος καὶ ὁ Σατανᾶς ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην καὶ ἔδησεν αὐτὸν χίλια ἔτη καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἄβυσσον καὶ ἔκλεισε καὶ ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα μὴ πλανᾷ ἔτι τὰ ἔθνη, ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη· μετὰ ταῦτα δεῖ αὐτὸν λυθῆναι μικρὸν χρόνον. Καὶ εἶδον θρόνους καὶ ἐκάθησαν ἐπ' αὐτοὺς καὶ κρῖμα ἐδόθη αὐτοῖς, καὶ τὰς ψυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ οἵτινες οὐ προσεκύνησαν τὸ θηρίον, οὔτε τὴν εἰκόνα αὐτοῦ καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῶν καὶ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτῶν· καὶ ἔζησαν καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ χίλια ἔτη· καὶ οἱ λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ ἔζη-

201. Β' Θεσ. β' 7-8.
202. Χρυσοστόμου, PG. 62, 486 καὶ Οἰκουμενίου, PG. 119, 120.
203. Θεοφυλάκτου, PG. 124, 1341.
204. Οἰκουμενίου, PG. 119, 121.
205. Χρυσοστόμου, PG. 62, 486 καὶ Οἰκουμενίου, PG. 119, 121.
206. Χρυσοστόμου, PG. 58, 690.
207. Δαν. ζ' 27.
208. Δαν. β' 34.
209. Δαν. β' 35.

σαν ἕως τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη. Αὕτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη. Μακάριος καὶ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ· ἐπὶ τούτων ὁ δεύτερος θάνατος οὐκ ἔχει ἐξουσίαν, ἀλλ' ἔσονται ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ βασιλεύσουσι μετ' αὐτοῦ χίλια ἔτη. Καὶ ὅταν τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη, λυθήσεται ὁ Σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη...»[210].

Ὁ τμηθεὶς λίθος εἶναι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅστις ἦλθεν ἀπ' οὐρανῶν ἐπὶ γῆς, διὰ τῆς Θεοτόκου, ἵνα δέσῃ τὸν Διάβολον[211], «λύσῃ τὰ ἔργα»[212] αὐτοῦ καὶ «τὰς τοῦ κόσμου τούτου βασιλείας μεταστήσῃ, ἀναστήσῃ δὲ τὴν ἐπουράνιον τῶν ἁγίων Βασιλείαν, 'ἥτις εἰς τοὺς αἰῶνας οὐ διαφθαρήσεται'[213]» ([39]). Ὁ Κύριος ἦλθεν ἐπὶ γῆς «ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν βασιλέων ἐκείνων»[213], ἤγουν τῶν προφητειῶν. Ἐγεννήθη ἐπὶ Ρωμαϊκῆς κοσμοκρατορίας «ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας»[214] καὶ ἐσταυρώθη ἐν Ἱερουσαλὴμ[215], ἐτάφη, ἀνέστη τριήμερος[216], ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ κατέπεμψε τὴν Χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διὰ τῆς ὁποίας σῴζονται οἱ πιστεύοντες εἰς Αὐτόν[217]. Οἱ πιστοὶ ἁγιαζόμενοι εἰσέρχονται εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ[218], εἰς τὴν «Μίαν Ἁγίαν Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν»[219] τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἤγουν τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας «οὐκ ἔσται τέλος»[220], καθ' ὅτι θὰ εἶναι «Βασιλεία αἰώνιος»[221], ὡς «ὄρος μέγα»[222]. Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι αὐτὸς ὁ Χριστός, «ὄρος καὶ πόλις τῶν ἁγίων γινόμενος, πληρῶν 'πᾶσαν τὴν γῆν'[223]» ([39]).

Ἡ ἔλευσις τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ δύναται νὰ θεωρηθῇ εἰς δύο ἢ καὶ τρεῖς φάσεις. Πρῶτον, εἰς τὸ μέγα μυστήριον τῆς σαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου[224] ἐπὶ «καίσαρος Αὐγούστου»[225]. Ὁ ἐνανθρωπήσας Κύριος, διὰ τοῦ σταυρικοῦ Του θανάτου καὶ τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ, συνέθλασε[226] τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄφεως, ἤγουν ἔλυσε «τὰ ἔργα τοῦ Διαβόλου»[227]. Τὴν ἁμαρτίαν καταργήσας καὶ «τοῦ θανάτου τὸ κράτος καταλύσας, τὴν ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ ὄφεως δύναμιν, καθὼς φησιν ὁ προφήτης (Μωϋσῆς), συνέθλασεν»[228]. Οὕτως ἡ ἐν Χριστῷ σωτηρία εἶναι πλέον ἑτοίμη[229] διὰ

210. Ἀποκ. κ' 1-8.
211. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 408-409.
212. Α' Ἰω. γ' 8.
213. Δαν. β' 44.
214. Ματθ. β' 1.
215. Λουκ. κγ' 33.
216. Μάρκ. ιε' 46, ιστ' 6.
217. Πράξ. β' 1-41.
218. Μάρκ. α' 14.
219. Σύμβολον τῆς Πίστεως.
220. Λουκ. α' 33.
221. Δαν. ζ' 27.
222. Δαν. β' 35.
223. Δαν. αὐτόθι.
224. Ἰω. α' 14.
225. Λουκ. β' 1.
226. Γεν. γ' 15.
227. Α' Ἰω. γ' 8.
228. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, PG. 76, 1128.
229. Α' Πέτρ. α' 5.

πάντα ἄνθρωπον καὶ πᾶς «ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται»[230]. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης τὸ ἐν τῷ κόσμῳ κακὸν μειώνεται ἢ αὐξάνεται, ἀναλόγως τῆς αὐτοπροαιρέτου στάσεως τῶν ἀνθρώπων ἔναντι τῆς Χάριτος τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας, ἥτις χορηγεῖται διὰ τῆς Ἐκκλησίας. Οὕτως ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὡς Χάρις καὶ ζωὴ Αὐτοῦ, δύναται νὰ γίνῃ κτῆμα τοῦ ἀνθρώπου ἢ ὄχι, ἀναλόγως τῆς ἰδίας αὐτοῦ θελήσεως.

Ἐπειδὴ ὅμως «οὐ... πάντων ἡ πίστις»[231], ὁ Σωτὴρ εἶναι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀνὰ τοὺς αἰῶνας «σημεῖον ἀντιλεγόμενον»[232] καὶ «κεῖται εἰς πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν»[232]. Ἕνεκα τούτου, ἐνῷ συνετρίβη ἡ κεφαλὴ τοῦ ὄφεως, ὁ λοιπὸς ὁλκὸς (τὸ σῶμα) τοῦ θηρίου εἶναι συνεσπαρμένος εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον, καί, διὰ τῶν κινήσεων τῆς κακίας καὶ ποικίλης ἁμαρτίας, «ἀεὶ περιτραχύνει τὸν βίον»[233], ἕως ὅτου ὑφίσταται τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐπὶ γῆς[233]. Δηλαδὴ «ἄχρι τελεσθῶσι χίλια ἔτη· τουτέστιν ὁ τέλειος ἀριθμός, ὁ ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ (τοῦ Χριστοῦ) παρουσίας μέχρι τῆς δευτέρας ἐνδόξου [αὐτοῦ παρουσίας] διήκων»[234]. Κατὰ τὸ πλῆρες χρονικὸν διάστημα τῶν ἐτῶν τούτων, θὰ γίνῃ «ἡ τελειοτάτη καρποφορία τῆς πίστεως»[235], μετὰ τὴν ὁποίαν «ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀνομίας (ὁ Ἀντίχριστος) ἐλεύσεται, ἵνα κριθῶσι πάντες οἱ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλ' εὐδοκήσαντες τῇ ἀδικίᾳ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον καὶ κατὰ τὸ Δεσποτικὸν λόγιον»[236]: «Ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρός μου καὶ οὐ λαμβάνετέ με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε»[237].

Τὰ χίλια ἔτη τῆς Ἀποκαλύψεως δηλοῦν «τὸ πλῆθος καὶ τὸ ἐν καρποφορίᾳ τέλειον»[236], ἴσως καὶ τὸ «δεκάκις ἑκατόν»[238]. Διὰ τῶν χιλίων ἐτῶν, δηλοῦται τὸ πλῆθος τῶν ἐτῶν τῆς χριστιανικῆς περιόδου, ἤγουν «ὁ ἀπὸ τῆς τοῦ Κυρίου ἐνανθρωπήσεως χρόνος μέχρι τῆς τοῦ Ἀντιχρίστου ἐλεύσεως»[239], μετὰ τὴν ὁποίαν εὐθὺς ἡ ἔνδοξος δευτέρα παρουσία τοῦ Κυρίου γίνεται. «Πολλὰ μὲν γὰρ ταῦτα»[239] τὰ ἔτη, «πρὸς τὸ κηρυχθῆναι πανταχοῦ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ριζωθῆναι ἐν αὐτῷ τὰ τῆς εὐσεβείας σπέρματα»[239]. «Τελείου δὲ σημαντικά»[239] εἶναι τὰ χίλια ἔτη, «ὅτι ἐν αὐτοῖς τῆς παιδικῆς ἐννόμου πολιτείας ἀπαλλαγέντες, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ[240] κεκλήμε-

230. Μάρκ. ιστ' 16.
231. Β' Θεσ. γ' 2.
232. Λουκ. β' 34.
233. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, PG. 76, 1128.
234. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 413.
235. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 416.
236. Ἀνδρέου Καισαρείας, αὐτόθι.
237. Ἰω. ε' 43.
238. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 409.
239. Ἀνδρέου Καισαρείας, αὐτόθι.
240. Ἐφ. δ' 13.
241. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 409.

θα»[241]· «ἡ χιλιὰς γὰρ ἀριθμῶν τελειότατος»[242]

Κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τῶν χιλίων ἐτῶν, δηλαδὴ τῶν πολλῶν ἐτῶν τῆς χριστιανικῆς περιόδου, οἱ δεχόμενοι τὴν Χάριν ἀνίστανται εἰς τὴν ἐν Χριστῷ ζωὴν καὶ γίνονται «καινὴ κτίσις»[243], ὅπερ εἶναι «ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη»[244]. «Πρώτη [δὲ] ἀνάστασις, ἡ ἐκ νεκρῶν ἔργων ζωοποίησις· δευτέρα [δὲ] ἡ ἐκ φθορᾶς τῶν σωμάτων εἰς ἀφθαρσίαν μεταποίησις»[245]. Ἐν τῇ πρώτῃ ταύτῃ ἀναστάσει, «τοῖς ἁγίοις Ἀποστόλοις διδασκαλικοὶ θρόνοι δέδονται, δι' ὧν τὰ ἔθνη πεφωταγώγηνται· δοθήσονται δέ, κατὰ τὴν θείαν ὑπόσχεσιν, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι [αἰῶνι] εἰς κατάκρισιν τοῖς ἀπωσαμένοις τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα»[246]. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς μάρτυρας τοῦ Κυρίου «ἐδόθη κρῖμα[247]· τουτέστιν ἐξουσία τοῦ κρίνειν· δι' οὗ δαίμονας μέχρι τοῦ νῦν, ὡς ὁρῶμεν κρίνουσι, συνδοξαζόμενοι τῷ Χριστῷ, μέχρι [τῆς] συντελείας τοῦ παρόντος αἰῶνος, ὑπὸ βασιλέων εὐσεβῶν καὶ ἀρχόντων πιστῶν προσκυνούμενοι καὶ κατὰ πάσης σωματικῆς νόσου καὶ δαιμονικῆς ἐνεργείας τὴν θεόσδοτον δύναμιν ἐπιδεικνύμενοι»[248]. Τοιουτοτρόπως οὗτοι, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν Χριστῷ ἐλεύθεροι ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, «μέχρι τῆς δευτέρας αὐτοῦ παρουσίας συμβασιλεύσουσι, μετὰ ταύτην περισσοτέρως τῶν θείων ἐπαγγελιῶν ἀπολαύοντες»[248].

Δευτέρα καὶ τελικὴ φάσις τῆς ἐλεύσεως τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ αἰώνιος[249] Βασιλεία Αὐτοῦ, ἡ ὁποία θὰ δοθῇ εἰς τοὺς Ἁγίους κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Κυρίου. Τοῦτο θὰ γίνῃ μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς τυραννικῆς βασιλείας τοῦ Ἀντιχρίστου ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. «Ὥσπερ γὰρ αἱ πρὸ τούτου κατελύθησαν βασιλεῖαι, οἷον... ἡ Βαβυλωνίων ὑπὸ Περσῶν, ἡ Περσῶν ὑπὸ Μακεδόνων, ἡ Μακεδόνων ὑπὸ Ρωμαίων, οὕτω καὶ αὕτη ὑπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου, κἀκεῖνος ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ»[250]. Τότε «ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται»[251] καὶ οὐρανὸς καινὸς καὶ γῆ καινὴ θὰ φανοῦν[252], ἤγουν νέα πνευματικὴ δημιουργία, ἐν τῇ ὁποίᾳ «δικαιοσύνη κατοικεῖ»[253], δηλαδὴ πᾶσα παρὰ Θεοῦ ἀρετή. «Καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ»[254], δηλαδὴ ὁ Τίμιος Σταυρὸς[255] καὶ θὰ ἴδουν πάντες τὸν Κύριον «ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς»[254]. Ἀ-

242. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 352.
243. Β' Κορ. ε' 17.
244. Ἀποκ. κ' 5.
245. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106. 413.
246. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 412.
247. Ἀποκ. κ' 4.
248. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 412.
249. Δαν. ζ' 27.
250. Χρυσοστόμου, PG. 62, 486.
251. Ματθ. κδ' 35.
252. Ἀποκ. κα' 1.
253. Β' Πέτρ. γ' 13.
254. Ματθ. κδ' 30.
255. Χρυσοστόμου, PG. 49, 403.

κολούθως κριτήριον θὰ καθίσῃ[256], βίβλοι θὰ ἀνεῳχθοῦν[256], τὰ κρυπτὰ θὰ δημοσιευθοῦν, καὶ ἀπελεύσονται οἱ μὲν ἄδικοι «εἰς κόλασιν αἰώνιον»[257], οἱ δὲ «δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον»[257].

Περὶ τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου, ἰσχύει πάντοτε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον γράφει ὁ Ἱππόλυτος περὶ τοῦ μυστηριώδους ὀνόματος τοῦ Ἀντιχρίστου. Δηλαδὴ ὅτι «οὐκ ἔστιν (δὲν εἶναι δυνατὸν) ἡμῖν τοσοῦτον τὸ ἀκριβὲς ἐξειπεῖν (νὰ εἴπωμεν σαφῶς), ὡς ἐνενόησε καὶ ἐδιδάχθη περὶ αὐτοῦ ὁ μακάριος Ἰωάννης, ὅσον μόνον ὑπονοῆσαι... δείξει ὁ καιρὸς τὸ ζητούμενον. Πλὴν ὅσον νοοῦμεν ἀμφιβάλλοντες λέγωμεν» ([40]). Ἐκ τῆς προφητείας, διδασκόμεθα σαφῶς, ὅτι ἡ χιλιετὴς βασιλεία, ἐὰν νοηθῇ ὡς δηλοῦσα καὶ ὡρισμένον χρονικὸν διάστημα τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς, δὲν θὰ εἶναι ἡ τελευταία περίοδος τῆς ἐπιγείου ζωῆς τῆς ἀνθρωπότητος. Διότι, μετὰ τὰ χίλια ἔτη, κατὰ τὰ ὁποῖα ὁ Σατανᾶς ἐδέθη[258], «δεῖ αὐτὸν λυθῆναι μικρὸν χρόνον»[259], καθ' ὃν θὰ πλανήσῃ πάλιν τὰ ἔθνη[260]. Εἰς τὰς προφητείας καίτοι γίνεται λόγος περὶ τῶν κοσμικῶν βασιλειῶν καὶ τῆς δημοκρατικῆς ἀναρχίας καὶ ἀσυμφωνίας, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐπικρατήσουν μετὰ τὴν Ρωμαϊκὴν κοσμοκρατορίαν, δὲν λέγεταί τι συγκεκριμένον περὶ τῆς βασιλείας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἤγουν τοῦ Βυζαντίου. Οὕτως ἡ βασιλεία αὕτη δὲν συναριθμεῖται μετὰ τῶν ἄλλων κοσμικῶν βασιλειῶν, ἀλλὰ μᾶλλον διαχωρίζεται αὐτῶν. Εἶναι λοιπὸν δυνατὸν νὰ νοηθῇ αὕτη καὶ ὡς σχετικὴ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἔγχρονος ἔκφανσις τῆς αἰωνίου Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία δίδεται εἰς τοὺς Ἁγίους.

Βεβαίως, «οὐ πρέπει τῷ καιρῷ δουλεύειν»[261] καὶ «μία ἡμέρα παρὰ Κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη καὶ χίλια ἔτη ὡς ἡμέρα μία»[262]. Εἶναι ὅμως λίαν ἐντυπωσιακὴ ἡ χιλιετὴς περίπου διάρκεια τῆς ὀρθοδόξου βασιλείας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ βασιλεία αὕτη δύναται νὰ ὑπολογισθῇ χρονικῶς ἀπὸ τοῦ ὁράματος ([41]) τοῦ Μ. Κωνσταντίνου πρὸ τῆς χριστομάχου Ρώμης καὶ τῆς λαμπρᾶς νίκης αὐτοῦ κατὰ τῶν εἰδωλολατρῶν παρὰ τὴν Μουλβίαν γέφυραν, διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ([42]) τῷ 312 μ.Χ., μέχρι τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων τῷ 1453 μ.Χ. ([43]), ἤτοι εἰς 1141 ἔτη. Ἐκ τῶν ἐτῶν τούτων, πρέπει νὰ ἀφαιρεθοῦν αἱ χρονικαὶ περίοδοι τῶν αἱρετικῶν αὐτοκρατόρων καὶ τῶν διωγμῶν κατὰ τῆς Ὀρθοδοξίας. Δηλαδή, 41 ἔτη τῶν Ἀρειανῶν Κωνσταντίου καὶ Οὐάλεντος καὶ τοῦ ἀποστάτου καὶ εἰδωλολάτρου Ἰουλιανοῦ, 337 - 378 μ.Χ. ([44]), 84 ἔτη τῶν εἰκονομάχων αὐτοκρατόρων, 726 - 780

256. Δαν. ζ' 10.
257. Ματθ. κε' 46.
258. Ἀποκ. κ' 2.
259. Ἀποκ. κ' 3.
260. Ἀποκ. κ' 8.
261. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 33, 172.
262. Β' Πέτρ. γ' 8.

μ.Χ., καὶ 813 - 843 μ.Χ. (45). Ἐπίσης καὶ 12 ἔτη τῶν γεγονότων, τῶν ἀναφερομένων εἰς τὰς ψευδεῖς ἑνώσεις μετὰ τοῦ Παπισμοῦ, διὰ τῶν ληστρικῶν συνόδων τῆς Λυών (46) καὶ Φεράρας - Φλωρεντίας (47), ἐπὶ αὐτοκρατόρων Μιχαὴλ Η΄ καὶ Ἰωάννου Η΄ τοῦ Παλαιολόγου, ἤτοι αἱ χρονικαὶ περίοδοι 1274 - 1282 μ.Χ. καὶ 1439 - 1443 μ.Χ. Τὰ ἔτη τῆς Φραγκοκρατίας, 1204 - 1261 μ.Χ., δὲν πρέπει νὰ ἀφαιρεθοῦν, καθ' ὅτι κατ' αὐτὰ ἀπωλέσθη μὲν ἡ Πόλις, δὲν κατελύθη ὅμως παντελῶς τὸ ὀρθόδοξον κράτος τῆς Κωνσταντινουπόλεως (48). Τὰ ἔτη τῶν παρεμβληθέντων κατὰ καιροὺς κακοδόξων βασιλέων τοῦ Βυζαντίου συμποσοῦνται εἰς 137. Ἐὰν ταῦτα ἀφαιρεθοῦν ἀπὸ τῶν 1141 ἐτῶν, ἡ ὀρθόδοξος ζωὴ τῆς βασιλείας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπολογίζεται εἰς 1004 ἔτη, ἤτοι εἰς μίαν περίπου χιλιετίαν.

Ἡ βασιλεία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπῆρξε θαυμαστή. Ἤρχισε μὲ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ σημείου «τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ»[263], ἤγουν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ὁ ὁποῖος πρόκειται νὰ φανῇ κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Κυρίου[264]. Τὸ σημεῖον τοῦτο ἐθεάθη, μετὰ τῆς φράσεως «τούτῳ νίκα» (41), φωτεινὸν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν ὥρᾳ ὀλίγον μεταμεσημβρινὴν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου καὶ τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ (41). Τὸ αὐτὸ σημεῖον ἐφάνη μετὰ τοῦ Κυρίου εἰς τὸν αὐτοκράτορα καὶ ἐν ὁράματι καθ' ὕπνους (41), πρὸ τῆς ἱστορικῆς νίκης αὐτοῦ κατὰ τοῦ τετάρτου θηρίου, ἤτοι τῆς Ρώμης, τῆς διωκτρίας τῆς Ἐκκλησίας. Πρωτεύουσα τῆς νέας βασιλείας ὑπῆρξεν ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ ὁποία, ὡς ἄλλη Σιών, ἐκτίσθη ἐξ ὑπ' ἀρχῆς νέα καὶ χριστιανικὴ Πόλις (49) καὶ ἀφιερώθη εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον. Ἱδρυτὴς ταύτης εἶναι αὐτοκράτωρ ἅγιος, ὁ ἰσαπόστολος Κωνσταντῖνος (50), ὁ «ἐν βασιλεῦσι θεῖον ἕδρασμα»[265] καὶ «τῆς εὐσεβείας ἀπ' οὐρανοῦ δεδεγμένος τὸ χάρισμα»[265], τὸν ὁποῖον ἀκολουθεῖ πλειὰς εὐσεβῶν αὐτοκρατόρων, ὡς τοῦ Μ. Θεοδοσίου, τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ ἄλλων. Τὸ δὲ περικαλέστερον οἰκοδόμημα τῆς Πόλεως τοῦ χριστιανισμοῦ εἶναι ναός, ἀφιερωμένος εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν τοῦ Θεοῦ, ἤγουν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν[266].

Ἡ βασιλεία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπίστευσεν εἰς τὸν Τριαδικὸν Θεόν, ἔλαβε τὸν Χριστὸν καὶ ἐδέχθη τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων. Κατ' αὐτήν, ἐτροπώθη ἡ πλάνη τῆς εἰδωλομανίας, ἀπεκρούσθησαν αἱ αἱρέσεις καὶ ἐπεκράτησεν ἡ Ὀρθοδοξία. Διεφυλάχθησαν ἀνόθευτοι ἡ Ἁγία Γραφή, ἡ Ἱερὰ Παράδοσις, τὰ δόγματα, αἱ Εὐαγγελικαὶ ἠθικαὶ ἐντολαὶ καὶ οἱ Ἱεροὶ Κανόνες. Ἡ Ἐκκλησία ᾠκοδόμησεν ἑαυτὴν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ συμφώνως πρὸς τὴν ἁγίαν Παράδοσιν τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀ-

263. Ματθ. κδ΄ 30.
264. Χρυσοστόμου, PG. 49, 403; 404.
265. Ἀπολυτίκιον.
266. Α΄ Κορ. α΄ 24.

ποστόλων. Συνεκροτήθησαν ἅπασαι αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι καὶ τὸ σύνολον σχεδὸν τῶν ἁγίων τοπικῶν Συνόδων. Ἀνεφάνησαν οἱ μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι πάντα τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρίαν εἶπον καὶ τὰ πάντα καλῶς διετάξαντο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἐφωτίσθη ἡ γνώμη τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἐλαμπρύνθη ἡ ζωὴ αὐτῶν διὰ τῶν χριστιανικῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων, ἀνεπτύχθη ἡ ἀνωτέρα μορφὴ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, ἤγουν ἡ μοναχική, καὶ ἀνεδείχθησαν Ἅγιοι ἐντὸς τῆς ἐρήμου, ἐντὸς τοῦ κόσμου καὶ ἐντὸς τῆς Πολιτείας. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, ἡ Πολιτεία ἀπὸ διώκτης γίνεται πιστὴ καὶ ἀπὸ τύραννος μεταβάλλεται εἰς λάτριδα τοῦ Κυρίου, εἰς ἀκόλουθον τῆς Ὀρθοδόξου Αὐτοῦ Ἐκκλησίας καὶ εἰς ὑπέρμαχον Ταύτης ἐν τῷ προσκαίρῳ τούτῳ βίῳ. Ἡ βασιλεία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὕψωσε καὶ ἐτίμησε τοὺς Ἁγίους καὶ ἐλάτρευσε τὸν Χριστόν, καρδίᾳ, λόγῳ καὶ πράξει, ἕως ὅτου τῷ 1453 ὑπέκυψεν ὑπὸ τὰ ἀλλεπάλληλα πλήγματα τῶν πλανωμένων ἐθνῶν.

3. Ἡ πρὸ τοῦ Ἀντιχρίστου ἀποστασία.

Προηγεῖται ἡ ἀποστασία. Τῆς παρουσίας τοῦ Ἀντιχρίστου θὰ προηγηθῇ ἡ ἀποστασία. «Μή τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον»[267], γράφει τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Διότι, «ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας»[268], δηλαδὴ ὁ Ἀντίχριστος[269], δὲν πρόκειται νὰ γίνῃ ἡ δευτέρα παρουσία τοῦ Κυρίου. Περὶ τῆς δευτέρας «παρουσίας τοῦ Σωτῆρος»[270], λέγει ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ὁ ἀπόστολος Παῦλος διδάσκει, «μηδὲ πρότερον ἔσεσθαι ταύτην, ἐὰν μὴ ἡ ἀποστασία πρότερον ἔλθῃ καὶ μετ᾿ αὐτὴν ὁ Ἀντίχριστος»[270]. Ἐπὶ τοῦ ἁγιογραφικοῦ κειμένου, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει τὸ ἀνωτέρω χωρίον, ὁμιλῶν ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, παρατηρεῖ: «Περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου ἐνταῦθα διαλέγεται καὶ μεγάλα ἀποκαλύπτει μυστήρια»[271]. Ἓν τούτων τῶν μεγάλων μυστηρίων εἶναι καὶ ἡ πρὸ τοῦ Ἀντιχρίστου ἀποστασία τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Διὰ τῆς ἀποστασίας ταύτης, θὰ προετοιμασθῇ ἡ ὁδός, «ἵνα εὐπαράδεκτος γένηται ὁ ἐρχόμενος»[272] Ἀντίχριστος.

Ἡ ἀποστασία ἔργον τοῦ Διαβόλου καὶ τῶν ἀπειθούντων ἀνθρώπων. Τὸ μυστήριον τῆς ἀπο-

---

267. Β´ Θεσ. β´ 3.
268. Αὐτόθι.
269. Χρυσοστόμου, PG. 62, 482.
270. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 33, 336.
271. Χρυσοστόμου, PG. 62, 482.
272. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 189.

στασίας είναι μυστικόν σχέδιον του Διαβόλου, περί άποστασίας του ανθρώπου από του Σωτήρος Χριστού, τό όποιον προφανώς ούτος συνέλαβε κυρίως μετά τό «τετέλεσται»[273], τό λεχθέν παρά του Κυρίου έν τω Σταυρώ. Μετά δηλαδή τήν ολοκλήρωσιν και έξασφάλισιν τής έν Χριστώ σωτηρίας τών ανθρώπων, «τό πρώτον και μέσον και τελευταίον κακόν»[274], ό Διάβολος, έστράφη ευθύς μετά θυμού μεγάλου[275] εναντίον τής ετοίμης ταύτης σωτηρίας. Πρός τούτο εκτρέπει συστηματικώς τούς ανθρώπους από του Σωτήρος και τής σωζούσης Χάριτος Αυτού. «Τό γάρ μυστήριον ήδη ένεργείται τής ανομίας»[276], γράφει ό απόστολος Παύλος διά τήν εποχήν του. Ό Διάβολος έπλάνησε πρώτον τόν άνθρωπον έν τω παραδείσω, τόν έξέβαλεν αυτού διά τής παρακοής και τόν έρριψεν εις τήν ποικίλην αμαρτίαν και τόν θάνατον[277]. Δεύτερον, έπλάνησε τόν περιούσιον λαόν του Ίσραήλ, τόν ώθησεν εις απείθειαν πρός τόν Θεόν, τόν ώδήγησεν εις τήν απιστίαν πρός τόν Χριστόν και τόν κατέστησεν όργανόν του, διά του οποίου έσταύρωσε τόν Κύριον τής δόξης. Ούτω, τρίτον, πλανά τούς απροσέκτους Χριστιανούς και «τήν οικουμένην»[278], στρέφων τήν ανθρωπότητα πρός τόν κόσμον τούτον και εαυτόν, μακράν τής σωτηρίας και του Σωτήρος και εναντίον τής Όρθοδόξου Έκκλησίας. Όπως εις τήν πρώτην περίπτωσιν έγένετο «ανθρωποκτόνος»[279] και εις τήν δευτέραν χριστοκτόνος, ούτως εις τήν τρίτην γίνεται χριστιανοκτόνος και εκκλησιοκτόνος ([51]).

Οί αντίχριστοι και θανατηφόροι σκοποί του Διαβόλου πραγματοποιούνται κατά μέγα μέρος, λόγω τής κακής θελήσεως τών ανθρώπων. Όταν «ό Λόγος σάρξ έγένετο και έσκήνωσεν έν ήμίν»[280], ώς τό αληθινόν[281] φώς και ή ζωή[282] τών ανθρώπων, δυστυχώς «ήγάπησαν οί άνθρωποι μάλλον τό σκότος ή τό φώς»[283]. Ή αποστασία ήρχισεν από τής εποχής του Σωτήρος, συνεχίζεται εις τάς ακολούθους γενεάς, θά γενικευθή ολίγον πρό του Άντιχρίστου και θά έπικρατήση επί τής παρουσίας αυτού. «Τό δέ Πνεύμα ρητώς λέγει, ότι έν υστέροις καιροίς αποστήσονταί τινες τής πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνοις και διδασκαλίαις δαιμονίων»[284]. Έν δέ ταίς «έσχάταις ήμέραις ένστήσονται (θά έλθουν) καιροί χαλεποί»[285]. Ή έλευσις του Σωτήρος εύρε τούς ανθρώπους «πεπληρωμένους πάση αδικία, πορνεία, πονηρία, πλεονεξία, κακία, μεστούς φθόνου, φόνου, έριδος, δόλου κακοηθείας, ψιθυριστάς, καταλάλους, θεοστυγείς, ύβρι-

273. Ίω. ιθ΄ 30.
274. Γρηγορίου Παλαμά, Συγγράμματα, 1, 23.
275. Άποκ. ιβ΄ 12.
276. Β΄ Θεσ. β΄ 7.
277. Γεν. γ΄ 1-13, 16-19.
278. Α΄ Κορ. β΄ 8.
279. Ίω. η΄ 44.
280. Ίω. α΄ 14.
281. Ίω. α΄ 9.
282. Ίω. α΄ 4.
283. Ίω. γ΄ 19.
284. Α΄ Τιμ. δ΄ 1.
285. Β΄ Τιμ. γ΄ 1.

στάς, ὑπερηφάνους, ἀλαζόνας, ἐφευρετὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους, ἀσπόνδους, ἀνελεήμονας»[286] καὶ συνευδοκοῦντας τοῖς πράσσουσι ταῦτα[287]. Εἰς τὰς ἐσχάτας ἡμέρας ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων θὰ ὑπερβῇ πᾶν προηγούμενον. «Ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φίλαυτοι, φιλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, ἄστοργοι, ἄσπονδοι, διάβολοι, ἀκρατεῖς, ἀνήμεροι, ἀφιλάγαθοι, προδόται, προπετεῖς, τετυφωμένοι, φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι, ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι»[288].

Ἐκδηλώσεις τῆς ἀποστασίας. Ἐκδηλώσεις τῆς ἀποστασίας θὰ εἶναι ἡ ἀπιστία ἀντὶ τῆς πίστεως, τὸ μῖσος ἀντὶ τῆς ἀγάπης, ὁ ἡδονικὸς βίος ἀντὶ τῆς ἁγίας ζωῆς, ἡ προτίμησις τοῦ κόσμου, ἡ λήθη τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁ ἐξοντωτικὸς πόλεμος κατ' Αὐτῆς.

Ἡ ἀποστασία τῶν Χριστιανῶν ἐξεδηλώθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, διὰ τῶν αἱρέσεων. Οἱ ὀπαδοὶ τούτων κατ' ἀρχὰς μὲν ἦσαν φανεροί, κατόπιν δὲ κεκρυμμένοι. «Νῦν δέ ἐστιν ἡ ἀποστασία»[289], γράφει ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων, διὰ τοὺς χρόνους τοῦ τετάρτου μ.χ. αἰῶνος. «Ἀπέστησαν γὰρ οἱ ἄνθρωποι τῆς ὀρθῆς πίστεως. Καὶ οἱ μὲν υἱοπατορίαν καταγγέλλουσιν, οἱ δὲ τὸν Χριστὸν ἐξ οὐκ ὄντων εἰς τὸ εἶναι παρενεχθέντα (προβληθέντα) λέγειν τολμῶσι. Καὶ πρότερον μὲν ἦσαν φανεροὶ οἱ αἱρετικοί, νῦν δὲ πεπλήρωται ἡ Ἐκκλησία κεκρυμμένων αἱρετικῶν»[290]. Αἰτία δὲ τῆς ἐμφανίσεως τῶν αἱρέσεων εἶναι ἡ κακὴ προαίρεσις τῶν αἱρετικῶν. «Ἀπέστησαν γὰρ οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τῆς ἀληθείας καὶ κνήθονται τὴν ἀκοήν. Λόγος πιθανός, καὶ πάντες ἀκούουσιν ἡδέως. Λόγος ἐπιστροφῆς, καὶ πάντες ἀποστρέφονται. Ἀπέστησαν οἱ πλεῖστοι τῶν ὀρθῶν λόγων καὶ μᾶλλον τὸ κακὸν αἱροῦνται (προτιμοῦν), ἢ τὸ ἀγαθὸν προαιροῦνται. Αὕτη τοίνυν ἐστὶν ἡ ἀποστασία, καὶ μέλλει προσδοκᾶσθαι ὁ ἐχθρός»[290], ἤγουν ὁ Ἀντίχριστος. Εἰς τὰς ἐσχάτας ὅμως ἡμέρας, ἡ περὶ τὴν πίστιν ἀποστασία θὰ εἶναι μεγαλυτέρα. «Ἐν γὰρ ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις πληθυνθήσονται οἱ ψευδοπροφῆται καὶ οἱ φθορεῖς τοῦ λόγου, καὶ στραφήσονται τὰ πρόβατα εἰς λύκους»[291]. Ὑπὸ «τῶν δοκούντων εἶναι Χριστιανοὶ τότε ἐγερθήσονται ψευδοπροφῆται, ψευδαπόστολοι, γόητες, ἄνθρωποι φθοροποιοί, κακοποιοί, ψευδόμενοι κατ' ἀλλήλων» (52).

286. Ρωμ. α' 29 - 31.
287. Ρωμ. α' 32.
288. Β' Τιμ. γ' 2 - 5.
289. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 189.
290. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, αὐτόθι.
291. Διαταγαὶ τῶν Ἀποστόλων, ΒΕΠΕΣ, 2, 127.

Αἱ αἱρέσεις ἀνεφάνησαν ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοὺς ἀποστολικοὺς χρόνους. Κατ' ἀρχὰς παρουσιάσθησαν αἱ ἰουδαΐζουσαι αἱρέσεις, κατ' ἐπίδρασιν τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ (53), καὶ αἱ γνωστικαὶ αἱρέσεις, κατ' ἐπίδρασιν τοῦ φιλοσοφικοῦ στοχασμοῦ τῶν ἐθνικῶν (54). Κατόπιν ἀνέκυψαν αἱ ἀντιτριαδικαὶ αἱρέσεις τοῦ Ἀρειανισμοῦ[292] καὶ τῆς Πνευματομαχίας (55) καὶ αἱ χριστολογικαὶ ἢ ἄλλως ἀντίχριστοι αἱρέσεις τοῦ Ἀπολλιναρισμοῦ, τοῦ Νεστοριανισμοῦ, τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ καὶ τοῦ Μονοθελητισμοῦ (56). Ἀκολούθως ἐξεδηλώθησαν αἱ ἀντιεκκλησιαστικαὶ αἱρέσεις τῆς Εἰκονομαχίας (57) καὶ τοῦ Μοιχειανισμοῦ[293]. Ταύτας ἠκολούθησαν αἱ παναιρέσεις τοῦ Παπισμοῦ καὶ τῆς Διαμαρτυρήσεως ἢ Προτεσταντισμοῦ (58). Ἐπ' ἐσχάτων, προέκυψεν ἡ παναίρεσις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ. Διὰ ταύτης, ἐπιχειρεῖται ἡ συγχώνευσις τῆς Ὀρθοδοξίας ὑπὸ τῶν αἱρέσεων, ἡ λήθη τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἡ κοσμικοποίησις παντὸς Χριστιανοῦ (59), ὅπερ ἀποτελεῖ φυσικὴν κατάληξιν πάσης αἱρέσεως. Διὰ τῆς αἱρετικῆς πλάνης, ὁ Χριστιανὸς ἀπορρίπτει «τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως»[294] καὶ γίνεται εὐάλωτος ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας καὶ εὐυπότακτος διὰ τὸν ἐρχόμενον Ἀντίχριστον.

Τὰς ἐσχάτας ἡμέρας «'ψυγήσεται ἡ ἀγάπη'[295], τὸ πάντων αἴτιον τῶν κακῶν»[296]. Τότε «στραφήσονται τὰ πρόβατα εἰς λύκους καὶ ἡ ἀγάπη εἰς μῖσος· πληθυνθείσης γὰρ τῆς ἀνομίας, 'ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν'[295], μισήσουσι γὰρ ἀλλήλους οἱ ἄνθρωποι καὶ διώξουσιν καὶ προδώσουσιν»[297]. Πάντες «τῷ ἰδίῳ θελήματι ἐμπεριπατήσουσιν καὶ τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσιν ἐπιβαλοῦνται χεῖρας. Γυνὴ τὸν ἴδιον ἄνδρα παραδώσει εἰς θάνατον καὶ ἀνὴρ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐπὶ κριτήριον ἄξει (θὰ ὁδηγήσῃ) ὡς ὑπεύθυνον» (60). «Πρεσβυτέρου πολιὰν οὐδεὶς αἰδεσθήσεται (θὰ σεβασθῇ) καὶ νεωτέρου κάλλος οὐδεὶς οἰκτειρήσεται (θὰ λυπηθῇ)» (60). «Οἱ πλούσιοι ἀσπλαγχνίαν ἐνδύσονται. Οἱ ἄρχοντες πτωχῷ οὐ βοηθήσουσιν. Οἱ δυνάσται οἰκτιρμοὺς ἀποβαλοῦνται. Οἱ κριταὶ τὸ δίκαιον ἐκ τοῦ δικαίου ἀροῦσι (θὰ ἀφαιρέσουν) καὶ τοῖς δώροις ἐκτυφλούμενοι ἀδικίαν ἐπισπάσονται (θὰ προξενήσουν)» (60). Τότε θὰ ψυγῇ ἡ πνευματικὴ καὶ φυσικὴ ἀγάπη καὶ οἱ ἄνθρωποι θὰ ἔχουν μεταξύ των «φθόνον καὶ μῖσος καὶ ἔριν» (60).

Ὄχι μόνον οἱ λαϊκοὶ θὰ ἁλωθοῦν ὑπὸ τοῦ μίσους, ἀλλὰ καὶ οἱ κληρικοί. Οἱ ποιμένες θὰ παρουσιάζουν «ἐπὶ τῶν προβάτων ἀμέλειαν» (60), καὶ ἀντὶ ποιμένων, «ὡς λύκοι γενήσονται» (60) καὶ «τὸ ψεῦδος ἀσπάσονται» (60). Διὰ ταῦτα, «σκανδαλισθήσονται πολλοὶ»[298] καὶ ὁ λαὸς θὰ ἔχῃ

292. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 30, 123.
293. Θεοδώρου Στουδίτου, PG. 99, 1025.
294. Ἐφ. στ' 16.
295. Ματθ. κδ' 12.
296. Χρυσοστόμου, PG. 58, 691.
297. Διαταγαὶ τῶν Ἀποστόλων, ΒΕΠΕΣ, 2, 127.
298. Ματθ. κδ' 10.

«πρὸς τοὺς ἱερεῖς ἀνυπότακτον διάθεσιν» (60). Ἐὰν λοιπόν, λέγει ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων, «ἀκούσῃς, ὅτι ἐπίσκοποι κατ' ἐπισκόπων καὶ κληρικοὶ κατὰ κληρικῶν καὶ λαοὶ κατὰ λαῶν μέχρις αἱμάτων ἔρχονται, μὴ ταραχθῇς· προγέγραπται γάρ»[299]. Τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ προεῖπε πάντα ταῦτα, ἵνα μὴ σκανδαλισθοῦν οἱ πιστοί. «Μὴ πρόσεχε τοίνυν τοῖς γινομένοις»[299], τονίζει ὁ ἅγιος πατήρ, «ἀλλὰ τοῖς γεγραμμένοις»[300] καὶ ἡ πίστις σου θὰ αὐξηθῇ, ἐκ τῆς πραγματοποιήσεως τῶν προλεχθέντων. Τότε θὰ ὑφίστανται «μισαδελφία τῶν ἀδελφῶν»[301], «σχίσματα τῶν Ἐκκλησιῶν»[301], «πόλεμοι τῶν ἐθνῶν»[301]. Ταῦτα ἐγένοντο μὲν καὶ πρότερον, θὰ ἐπιταθοῦν ὅμως ὀλίγον πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀντιχρίστου, ὡς προετοιμασία αὐτοῦ. Διότι «ἡ μισαδελφία δίδωσι... χώραν τῷ Ἀντιχρίστῳ. Προετοιμάζει γὰρ ὁ διάβολος τὰ σχίσματα τῶν λαῶν, ἵνα εὐπαράδεκτος γένηται ὁ ἐρχόμενος»[302].

Τὰς ἡμέρας ἐκείνας «τὰ τῶν ἀτόπων ἡδονῶν ἐπιταθήσεται ἐν τοῖς παρανόμοις»[303] καὶ θὰ ἐπικρατήσῃ ὁ ἡδονικὸς βίος. Οἱ ἄνθρωποι θὰ ἐπιδιώκουν τὴν ἡδονικὴν ζωὴν τῆς ἁμαρτίας, «ὥσπερ ἐπὶ κατακλυσμοῦ»[303] καὶ ἐπὶ Σοδόμων καὶ Γομόρρων. Θὰ ζοῦν τὴν σαρκικὴν ζωὴν καὶ θὰ πορεύωνται «ὀπίσω σαρκός»[304], «ὡς ἄλογα ζῷα»[305], «διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας»[306] μόνον. Θὰ πλησθῇ «ἡ γῆ ἀδικίας»[307] ἀνθρώπων στρεφομένων «ἐναντίον τοῦ Θεοῦ»[307] καὶ θὰ εἶναι «αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν μεγάλαι σφόδρα»[308]. «Πορνεῖαι καὶ μοιχεῖαι... [τὴν γῆν πληρώσουσιν» (60). Οἱ κατοικοῦντες ἐντὸς τοῦ κόσμου βιοτικοὶ θὰ γίνουν «μοιχοί, πόρνοι, ἅρπαγες, πλεονέκται» (60), οἱ δὲ «μοναχοὶ τὰ τοῦ κόσμου ποθήσουσιν» (60). «Τότε γαστριμαργίαι, κῶμοι (ἁμαρτωλαὶ διασκεδάσεις καὶ λεγόμεναι ψυχαγωγίαι), τότε καὶ μέθαι»[309]. Τότε «τοῦ ἐχθροῦ τὰ ᾄσματα πανταχοῦ ἐξᾄσουσιν (θὰ ᾄδουν)» (60) οἱ ἄνθρωποι, μεστὰ ἀσεβείας, φιληδονίας καὶ πορνείας. Προσέτι, «ἐν ἐσχάτῳ χρόνῳ ἔσονται ἐμπαῖκται, κατὰ τὰς ἑαυτῶν ἐπιθυμίας πορευόμενοι τῶν ἀσεβειῶν»[310].

Τὴν πρὸ τοῦ Ἀντιχρίστου ἐποχήν, ὡς καὶ κατ' αὐτὴν τοῦ Ἀντιχρίστου, ἡ μακρὰν τοῦ Θεοῦ ἀνθρωπότης θὰ περιέλθῃ εἰς κατάστασιν μεγάλης ἀσωτείας, ἀλλὰ καὶ θανατηφόρου ἀμετανοησίας. Θὰ μιμηθῇ τὸν ἄσωτον υἱὸν τῆς ὁμωνύμου παραβολῆς[311] εἰς τὴν ἀποστασίαν, ὄχι ὅμως καὶ εἰς τὴν ἐπιστροφὴν πρὸς τὸν Πατέρα, πλὴν ὀλίγων, οἱ ὁποῖοι

299. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 188.
300. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, αὐτόθι.
301. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 193.
302. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 189.
303. Χρυσοστόμου, PG. 58, 704.
304. Ἰούδ. 7.
305. Ἰούδ. 10.
306. Γεν. στ' 3.
307. Γεν. στ' 11.
308. Γεν. ιη' 20.
309. Χρυσοστόμου, PG. 58, 704.
310. Ἰούδ. 18.
311. Λουκ. 11 - 24.

θὰ προστεθοῦν εἰς τὸ «μικρὸν ποίμνιον»[312] τῶν πιστῶν Κυρίου. Εἰς τὴν ἀμετανοησίαν δὲ θὰ ἐπιμένουν οἱ ἄνθρωποι παρὰ τὰ δεινά, τὰ ὁποῖα θὰ ὑφίστανται, ὡς πικρὰς συνεπείας τῶν ἁμαρτιῶν των, ὅπως λέγει ἡ Ἀποκάλυψις: «Καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, οἳ οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις, οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἵνα μὴ προσκυνήσωσι τὰ δαιμόνια καὶ τὰ εἴδωλα... καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν φόνων αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῶν φαρμακειῶν αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῶν κλεμμάτων αὐτῶν»[313]. Οὕτως «ἀμετανόητοι μεμενήκασι»[314], διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς «ἀναισθησίας» ([61]), τῆς «ἀναλγησίας καὶ ἀκολασίας» ([61]). Ἡ ἀμετανόητος ἀπομάκρυνσις τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ρίπτει τούτους εἰς τὴν δουλείαν τοῦ Διαβόλου, λόγῳ τῆς ὁποίας γίνεται εὐπαράδεκτος ὁ μέλλων νὰ ἔλθῃ Ἀντίχριστος.

Ἐπὶ πλέον οἱ ἄνθρωποι θὰ ἀποβάλουν τὴν πίστιν εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν καὶ θὰ ἀφοσιωθοῦν εἰς τὴν παροῦσαν. Θὰ παύσουν νὰ φροντίζουν διὰ τὰ πέραν τοῦ τάφου καὶ θὰ μεριμνοῦν μόνον διὰ τὸν παρόντα βίον. Θὰ καταστήσουν τὴν ζωήν των ἀκατάπαυστον μέριμναν[315], πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ἐπιθυμίας τῆς σαρκός, τῆς ἐπιθυμίας τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς ἀλαζονείας τοῦ βίου, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν «τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου»[316]. «Ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἡ ἀλαζονεία τοῦ βίου»[317], τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' «ἐκ τοῦ κόσμου»[318] καὶ ἐκ τοῦ ἄρχοντος «τοῦ κόσμου τούτου»[319], ἤγουν τοῦ Διαβόλου. Ὅ,τι ἁμαρτωλὸν ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ θὰ ἐπιζητοῦν οἱ ἄνθρωποι καὶ θὰ «φθείρωνται»[320] εἰς τὰς ἁμαρτωλὰς σαρκικὰς ἡδονάς, εἰς τὴν ἀκόρεστον θέαν ἡδυπαθῶν θεαμάτων καὶ εἰς τὴν κενόδοξον ἐπίδειξιν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Χάριν τούτων, θὰ ἐπιστρατεύουν πᾶσαν ἐν τῷ κόσμῳ ὑλικὴν καὶ πνευματικὴν δύναμιν καὶ ὑπὲρ αὐτῶν θὰ μεριμνοῦν καὶ θὰ μάχωνται καὶ θὰ πολεμοῦν. Δηλαδή, ἵνα τὰ ἀποκτώμενα «ἐν ταῖς ἡδοναῖς» αὐτῶν ἐκδαπανήσουν[321].

Ἐπιζητοῦντες οἱ ἄνθρωποι μόνον τὰ γήϊνα καὶ ἐργαζόμενοι «τὰ ἔργα τῆς σαρκός, ἅτινά ἐστι μοιχεία, πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, εἰδωλολατρία, φαρμακεία, ἔχθραι, ἔρεις, ζῆλοι, θυμοί, ἐριθεῖαι, διχοστασίαι, αἱρέσεις, φθόνοι, φόνοι, μέθαι, κῶμοι καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, ἃ... οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν»[322], θὰ κατηγορήσουν τὸν Χριστιανισμόν. Κρίνοντες τὸν Χριστιανισμὸν βάσει τῆς χρη-

312. Λουκ. ιβ' 32.
313. Ἀποκ. θ' 20 - 21.
314. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 304.
315. Ματθ. ιγ' 22.
316. Α' Κορ. β' 12.
317. Α' Ἰω. β' 16.
318. Αὐτόθι.
319. Ἰω. ιστ' 11.
320. Ἰούδ. 10.
321. Ἰακ. δ' 3.

σιμότητός του, διὰ τοὺς γηΐνους σκοποὺς τοῦ κοσμικοῦ βίου των, θὰ τὸν ἐπικρίνουν ὡς ἀδύναμον, καθ' ὅτι δὲν ἔλυσε τὰ προβλήματα τῆς βιοτικῆς μερίμνης των, οὔτε κοσμικὴν εὐημερίαν, οὔτε πολιτικὴν εἰρήνην τοὺς προσέφερε, καὶ θὰ τὸν ἀπορρίψουν ὡς ἀπηρχαιωμένον. Εἰς τοῦτο θὰ μιμηθοῦν τὸν Ἀντίχριστον, ὅστις «λόγους»[323] βλασφήμους «πρὸς τὸν Ὕψιστον λαλήσῃ καὶ τοὺς ἁγίους Ὑψίστου παλαιώσῃ»[323]. Ἡ ἀπώλεια τῆς ἐλπίδος τῶν κοσμικῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν καὶ τὸν Σωτῆρα Χριστὸν θὰ στρέψῃ τούτους πρὸς τὸν ἐρχόμενον Ἀντίχριστον, τὸν ὁποῖον θὰ δεχθοῦν ὡς θεὸν καὶ σωτῆρά των.

Ἡ ἀπιστία, τὸ μῖσος, ἡ φιληδονία καὶ ἡ κοσμικότης θὰ συσκοτίσουν τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ μὴ βλέπουν τὸ φῶς τῆς ἀληθείας, τὴν λαμπρότητα τῆς Χάριτος καὶ τὸ κάλλος τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία θὰ κρυβῇ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἀνθρώπων ὄπισθεν τοῦ κονιορτοῦ τῶν πλανῶν τῶν αἱρέσεων, τῆς ὀρθολογιστικῆς σκέψεως, τῆς θετικοκρατικῆς ἀντιλήψεως καὶ τῶν ποικίλων ἀθέων καὶ ὑλιστικῶν θεωριῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ διαφημίζωνται ἐν ὀνόματι τῆς ἀνθρωπίνης ἐπιστημονικῆς γνώσεως. Ἄγνοια θὰ καλύπτῃ τὴν Ὀρθοδοξίαν καὶ ἕνεκα τούτου αὕτη, ἢ θὰ ἐξισώνεται πρὸς τὰς αἱρέσεις καὶ θὰ νοῆται ὡς ἓν τμῆμα τοῦ κοσμικῶς νοουμένου «Χριστιανισμοῦ», ἢ θὰ θεωρῆται ὡς γεγονὸς παρῳχημένων ἐποχῶν. **Θὰ λογίζηται ὡς ὑπάρξασα κάποτε, μὴ ὑπάρχουσα** ὅμως σήμερον, ὡς βοηθήσασα ἄλλοτε τὴν ἀνθρωπότητα, μὴ οὖσα ὅμως χρήσιμος καὶ εἰς τὸ παρόν. Καὶ ἡ ἱστορικὴ ἀκόμη γνῶσις ταύτης θὰ κρίνεται ἀνωφελὴς καὶ ἑπομένως στερουμένη διαφέροντος. Τοιουτοτρόπως, διὰ τὴν ἔλλειψιν γνώσεως περὶ αὐτῆς, ἢ τὴν ὕπαρξιν μόνον πεπλανημένων πληροφοριῶν, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία θὰ περιέλθῃ εἰς λήθην διὰ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ λήθη τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ ἐπίμονον ἐπιδίωξιν τῶν δαιμόνων. Ὁ Μ. Ἀθανάσιος λέγει, ὅτι οἱ δαίμονες συνεργάζονται εἰς τὸ πονηρὸν ἔργον των, τοῦ ὁποίου σκοπὸς εἶναι νὰ ἀπωλεσθῇ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, νὰ ἐπιφέρουν εἰς ἡμᾶς αἰωνίαν πνευματικὴν πανωλεθρίαν καὶ νὰ παραδώσουν εἰς λήθην τὸ ἐν τῷ κόσμῳ ἐργαστήριον τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας, ἤγουν τὴν Ὀρθόδοξον τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν. Πρὸς τοῦτο, «προσκαλοῦνται ἀλλήλους οἱ δαίμονες ἐπ' ἀπωλείᾳ ψυχῆς, πανωλεθρίαν ἡμῖν ἐπάγειν, **καὶ λήθῃ παραδοῦνται τὸν πολυθρύλητον Ἰσραήλ»[324]. Δηλαδὴ τὸν Ἰσραὴλ** τὸν πνευματικόν[325], ὅστις εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Ἐὰν λησμονηθῇ ἡ Ἐκκλησία ἐν τῷ κόσμῳ, τότε αἴρεται καὶ τὸ ἕτερον ἐμπόδιον, διὰ τὴν

322. Γαλ. ε' 19 - 21.
323. Δαν. ζ' 25.
324. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 32, 198.
325. Γρηγορίου Θεολόγου, PG. 36, 128.

έλευσιν τοῦ Ἀντιχρίστου. Πρῶτον ἐμπόδιον ὑπῆρξεν ἡ ἑνιαία Ρωμαϊκὴ ἐξουσία, ἡ ὁποία ἐδίωκεν ὄχι μόνον τοὺς Χριστιανούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀπειθεῖς Ἰουδαίους[326], πρὸς τοὺς ὁποίους θὰ ἔλθῃ ὁ Ἀντίχριστος[327] (ἰδὲ ἀνωτ. σ. 32). Ἄλλο ἐμπόδιον τῆς παρουσίας τοῦ Ἀντιχρίστου εἶναι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ὄχι μόνον ἀποδεικνύει τοὺς Ἰουδαίους ἀθέους, ἀλλὰ καὶ κηρύσσει ἐλθόντα τὸν Χριστόν, τοῦ ὁποίου τὴν ἰδιότητα θὰ ἀντιποιηθῇ ὁ δόλιος Ἀντίχριστος. Λήθη τῆς Ἐκκλησίας σημαίνει λήθην τοῦ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, ἡ δὲ λήθη τούτου ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν καὶ τῆς σπορᾶς, ἀλλὰ κυρίως τῆς καρποφορίας τῶν ἀντιχρίστων ζιζανίων[328], καὶ δὴ τοῦ κηρύγματος περὶ ἐλεύσεως τοῦ Ἀνόμου ὡς σωτῆρος δῆθεν τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἄλλη τέλος ἐκδήλωσις τῆς ἀποστασίας θὰ εἶναι ὁ ἐξοντωτικὸς πόλεμος κατὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ὁ διωγμὸς τῆς Ἐκκλησίας ἤρχισεν εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὴν ἐμφάνισιν Ταύτης εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Πρῶτοι ἐδίωξαν τὴν Ἐκκλησίαν οἱ ἀπειθοῦντες Ἰουδαῖοι[329], τούτους δὲ ἠκολούθησαν οἱ Ρωμαῖοι καὶ γενικῶς οἱ εἰδωλολάτραι, καλούμενοι διὰ τοῦ ὀνόματος Ἐθνικοὶ ἢ Ἕλληνες ([62]). Μετὰ τὴν κατάπαυσιν τῶν Ρωμαϊκῶν διωγμῶν, ἡ Ἐκκλησία ἐδιώχθη παρὰ τῶν αἱρετικῶν τῆς Ἀνατολῆς[330], ἀλλὰ καὶ τῆς Δύσεως, δηλαδὴ τῶν Παπικῶν ([63]) καὶ τῶν Προτεσταντῶν ([64]). Ἐδιώχθη ὅμως καὶ παρὰ τῶν λαῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπέδραμον ἀνὰ τοὺς αἰῶνας κατὰ τῆς Ὀρθοδόξου βασιλείας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τοιοῦτοι ὑπῆρξαν οἱ Γότθοι, οἱ Οὖννοι, οἱ Πέρσαι, οἱ Ἄραβες, οἱ Σλάβοι, οἱ Τοῦρκοι, οἱ ὁποῖοι καὶ κατέλαβον τὴν Πόλιν. Οὗτοι, ὡς κυρίαρχοι τῶν χωρῶν τοῦ Βυζαντίου, ἐδίωξαν τοὺς Ὀρθοδόξους ἐπὶ τέσσαρας καὶ πλέον αἰῶνας, κατὰ τοὺς ὁποίους ἀνεφάνησαν νέοι Μάρτυρες τῆς πίστεως, οἱ Νεομάρτυρες ([65]).

Ἐκ τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου, πληροφορούμεθα ὅτι, «ὅταν τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη, λυθήσεται ὁ Σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη τὰ ἐν ταῖς τέσσαρσι γωνίαις τῆς γῆς, τὸν Γὼγ καὶ τὸν Μαγὼγ[330α], συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον, ὧν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης. Καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς καὶ ἐκύκλευσαν τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων καὶ τὴν πόλιν τὴν ἠγαπημένην»[331]. «Ὡς ἐκ φωλεῶν τινων θῆρες ἄγριοι», λέγει ὁ Ἀνδρέας Καισαρείας, «οὕτω, φησὶν (ὁ Ἰωάννης), ἐκ τῶν οἰκείων τόπων ὑπὸ τοῦ Διαβόλου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ δαιμόνων στρατηγούμενοι, ἐν τῇ γῇ κατα-

326. Χρυσοστόμου, PG. 58, 690.
327. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, PG. 94, 1216.
328. Ματθ. ιγ' 25-26.
329. Πράξ. δ' 1-22.
330. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 33, 90.
330α. PG. 92, 117.
331. Ἀποκ. κ' 7-9.

πλατυνθήσονται, ὡς τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων — δηλαδὴ τὴν Ἐκκλησίαν [τοῦ Χριστοῦ], τὴν ἐν τοῖς τέσσαρσι πέρασι τῆς οἰκουμένης ἡδρασμένην — πορθήσοντες»[332]. Ποῖα δὲ εἶναι τὰ ἔθνη ταῦτα, διὰ τῶν ὁποίων ὁ Διάβολος θὰ πολεμήσῃ «τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων καὶ τὴν ἠγαπημένην πόλιν, δηλαδὴ τὴν ἁπανταχοῦ Ἐκκλησίαν» ([66]) ; Ὁ μὲν Ἀνδρέας Καισαρείας λέγει, «τινὲς μὲν Σκυθικὰ ἔθνη νομίζουσιν ὑπερβόρεια, ἅπερ καλοῦμεν οὑννικά»[333], ὁ δὲ Ἀρέθας: «Ἔθνη μὲν οὖν, τὰ εὐεξαπάτητα λέγει» ([67]).

Δύναταί τις νὰ ὑπολογήσῃ σήμερον ὑπερβόρεια ἔθνη, τὰ ὁποῖα ἀνέβησαν «ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς»[334], τοὺς ἀνατολικοὺς κυρίως λαούς, τοὺς μεταναστεύσαντας, ἀπὸ τῶν πρώτων μ.Χ. αἰώνων καὶ ἐντεῦθεν, εἰς τὴν Εὐρώπην, τὴν Ἀμερικήν, ἀλλὰ ἐν μέρει καὶ εἰς πᾶσαν ἤπειρον. Ἀπεδείχθησαν δὲ τὰ ἔνθη ταῦτα εὐεξαπάτητα, καθ' ὅτι πάντοτε μεταβάλλουν πίστιν. Οἱ Γότθοι ἐγένοντο κατ' ἀρχὰς Ἀρειανοί, κατόπιν Ὀρθόδοξοι ([68]), ἔπειτα μετὰ τῶν λοιπῶν ὁμοίων των λαῶν Παπικοί. Ἐν συνεχείᾳ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν μετεβλήθησαν εἰς Προτεστάντας ἢ Διαμαρτυρομένους, μὲ δυσαναρίθμητον πλῆθος δογματικῶν καὶ ἄλλων διαφορῶν μεταξύ των. Σήμερον, ὅσοι ἐξ αὐτῶν διατηροῦν εἰσέτι τὴν θρησκευτικήν των πίστιν, ἐπιχειροῦν νὰ ἑνωθοῦν εἰς ἓν ἀλλόκοτον πάνθεον ποικίλων αἱρέσεων, ἢ καὶ ἄλλων ψευδῶν θρησκειῶν, διὰ τῆς παναιρέσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, περὶ τῆς ὁποίας θὰ γίνῃ λόγος κατωτέρω, εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον.

Πρὸς τούτοις, οἱ λαοὶ οὗτοι τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα ἔθεσαν ὡς βάσιν τῆς παπικῆς θρησκευτικῆς των σκέψεως τὸν ὀρθολογισμόν ([69]). Τὸν δέκατον ἕβδομον αἰῶνα ἐδέχθησαν τὸν ὀρθολογισμὸν τοῦ λεγομένου Δεϊσμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀπορρίπτει τὴν θείαν Ἀποκάλυψιν καὶ ταυτίζεται κατ' οὐσίαν πρὸς τὴν ἀθεΐαν ([70]). Ταυτοχρόνως παρεδέχθησαν τὴν διὰ τῶν αἰσθήσεων ἐμπειρίαν ὡς μόνην βάσιν τῆς γνώσεως ([71]). Οὕτως, ἀπὸ τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος ὑποστηρίζουν τὸν ὑλισμόν, κατὰ τὸν ὁποῖον τὰ πάντα ἐν τῷ κόσμῳ εἶναι ὕλη ([72]). Ἀπὸ δὲ τοῦ δεκάτου ἐνάτου ἀσπάζονται τὸν Ἑβραϊκῆς ἐπινοίας Μαρξισμὸν καὶ τὰς ἀποχρώσεις αὐτοῦ, καθ' ὃν τὰ πάντα ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ ρυθμίζονται βάσει τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν καὶ δὴ τῶν οἰκονομικῶν ([73]). Ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος ἀποδέχονται τὸν Ἑβραϊκῆς ἐπίσης ἐμπνεύσεως αἰσχρὸν φροϋδισμόν, ὅστις ὑποστηρίζει, ὅτι ἡ ψυχικὴ ὑγεία κατορθοῦται δῆθεν διὰ τῶν ἁμαρτημάτων τῆς σαρκός ([74]) ! Ἡ τοιαύτης κατευθύνσεως ἀποστασία τῶν βορείων τούτων λαῶν συνεχίζεται δυστυχῶς καὶ σήμερον ἐπιταχυνομένη πρὸς τὸ χείριστον.

332. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 417.
333. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 416.
334. Ἀποκ. κ' 9.

Οἱ ἐν λόγῳ λαοί, ὅταν, κινούμενοι πρὸς δυσμὰς καὶ νότον, ἦλθον εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τὴν Ἐκκλησίαν, ἔλαβον μὲν παρ' Αὐτῆς τὴν Ὀρθοδοξίαν, ἀλλὰ δὲν τὴν διετήρησαν, λόγῳ τῆς διαφόρου αὐτῶν διαθέσεως. Οὕτως ἀπέβαλον τὴν πίστιν πρὸς τὸν Θεόν, ἐβασίσθησαν εἰς τὴν ὀρθολογιστικὴν κρίσιν τοῦ ἀνθρώπου, κατέπεσαν εἰς τὴν ὑλιστικὴν ἀντίληψιν περὶ κόσμου, ἐπίστευσαν εἰς τὴν ἐμπειρίαν τῶν ὑλικῶν καὶ κατήντησαν εἰς τὴν ἀθεΐαν τοσοῦτον, ὥστε σήμερον νὰ ὁμιλοῦν οἱ ἄφρονες, περὶ θανάτου τοῦ Θεοῦ (75)! Τοῦτο δὲ ἔπαθον, διότι «ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν»[335] διὰ τὸν παρόντα κόσμον ἀπεξένωσαν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἐπίσης, ἡ προτίμησις τῶν παρόντων, ἀντὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, ἔρριψε τοὺς λαοὺς αὐτοὺς εἰς τὴν μέριμναν τοῦ αἰῶνος τούτου[336], τοὺς προσεκόλλησεν εἰς τὴν πρόσκαιρον εὐδαιμονίαν, τοὺς περιέπλεξεν εἰς πλῆθος βιοτικῶν προβλημάτων καὶ ἀκολούθως τοὺς ὑποδουλώνει εἰς ὑλιστικὸν οἰκονομικὸν καὶ κοινωνικὸν σύστημα, ἐν τῷ ὁποίῳ τὸ πρόσωπον ἀφανίζεται ἐντὸς τοῦ συνόλου, ἀλλ' ὄχι καὶ ὄντως ὑπὲρ τοῦ συνόλου, δηλαδὴ εἰς τὸν Μαρξισμόν, νοούμενον ὑπὸ τὰς οἱασδήποτε ἀποχρώσεις του. Εἰς τοῦτο καταλήγουν, διότι «ἡ ἀλαζονεία τοῦ βίου»[337] ἐξουθένωσεν ἐν αὐτοῖς τὴν «εἰκόνα»[338] τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ τὸν ἄνθρωπον. Ἐπὶ πλέον, ἡ ἡδυπάθεια ἀπεμάκρυνε τοὺς βορείους τούτους λαοὺς ἀπὸ τὴν ἁγίαν ἐν Χριστῷ ζωὴν καὶ τοὺς ἀπετελμάτωσεν εἰς τὴν ζωὴν τῆς σαρκός, τῆς ὁποίας κύρια χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα εἶναι ἡ πορνεία καὶ τὸ ἔγκλημα. Εἰς τοῦτο δὲ κατήντησαν, διότι «ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς»[339] ἀπεγύμνωσεν ἐν αὐτοῖς τὸν ἄνθρωπον τοῦ ἠθικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ περιεχομένου τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας καὶ τὸν κατέστησε σάρκα[340], ὅπως ἐπὶ κατακλυσμοῦ.

Οὗτοι οἱ λαοὶ ἐπηρεάζουν σήμερον τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ὡς πρὸς τὰ ὑλικὰ ἐπιτεύγματα καὶ ὡς πρὸς τὸν τρόπον ζωῆς καὶ ὡς πρὸς τὰς ἰδεολογικὰς κατευθύνσεις. Ἐπειδὴ δὲ ἡ γενικὴ τούτων κατεύθυνσις εἶναι ἡ ἀποστασία, δι' αὐτῶν, ἡ ἀνθρωπότης ἀκολουθεῖ τὴν ὁδὸν τοῦ ἀσώτου, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ μακρὰν τοῦ Θεοῦ, πρὸς τὴν χώραν τοῦ πρώτου καὶ μέσου καὶ τελευταίου κακοῦ, ἤγουν τοῦ Διαβόλου[341].

Διὰ τούτων τῶν λαῶν, ὁ Διάβολος πολεμεῖ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ὅπου τῆς γῆς ὑπάρχουν Ὀρθόδοξοι, δι' ὅλων τῶν μέσων. Οἱ ἐν ἀποστασίᾳ οὗτοι λαοὶ ἀπὸ τοῦ δεκάτου μ.Χ. αἰῶνος ἐστράφησαν ἐναντίον τῆς Ὀρθοδόξου βασιλείας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διὰ τῆς ἀναπτυχθείσης παρ' αὐτῶν λουϊτπρανδίου καταχρίσεως καὶ καταφορᾶς κατ' αὐτῆς (76). Τοὺς δέκατον πέμπτον ἕως δέκατον ἕβδομον αἰῶνας, ἀγνοήσαν-

335. Α' Ἰω. β' 16.
336. Ματθ. ιγ' 22.
337. Α' Ἰω. β' 16.
338. Γεν. α' 27.
339. Α' Ἰω. β' 16.
340. Γεν. στ' 3.
341. Γρηγορίου Παλαμᾶ, Συγγράμματα, 1, 23.

τες τὴν Ὀρθοδοξίαν, ἐπεδόθησαν εἰς τὴν μελέτην τῶν εἰδωλολατρῶν Ἑλλήνων συγγραφέων (77), ὄχι ὅμως ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῶν Ὀρθοδόξων Ἑλλήνων, ἀλλὰ ἀλλότριον. Οὕτω, διὰ τοῦ λεγομένου ἀνθρωπισμοῦ καὶ γενικῶς τῆς Ἀναγεννήσεως, ἐγκατέλειψαν ὡς βάσιν τοῦ πνεύματός των τὸν Χριστιανισμὸν καὶ ἐδέχθησαν ὡς τοιαύτην τὴν ἀνθρωπίνην φιλοσοφίαν, τὸ λογικὸν καὶ τὴν θετικὴν ἐπιστήμην κατὰ τρόπον μονομερῆ. Ἀκολούθως ἐστράφησαν κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν ὀνόματι τούτων, μάλιστα δὲ τῆς ἐπιστήμης. Ἡ μεγαλυτέρα πολεμικὴ ἐναντίον τῆς Χριστιανικῆς ἀληθείας κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας προέρχεται ὄχι παρ' ἀλλοθρήσκων λαῶν, ἀλλὰ παρὰ τῶν ἐν λόγῳ βορείων λαῶν τῆς ἀποστασίας.

Ὁ πόλεμος οὗτος κατὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι ὄντως ἐξοντωτικὸς καὶ δύναται νὰ λεχθῇ περὶ τῶν πολεμούντων Αὐτὴν τὸ γραφικόν: «Καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς καὶ ἐκύκλευσαν τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων καὶ τὴν πόλιν τὴν ἠγαπημένην»[342]. Εἶναι δὲ λίαν ἐντυπωσιακὸν ἐνταῦθα, ὅτι πρωτεργάται τῆς ἀποστασίας τῶν λαῶν τούτων δὲν ὑπῆρξαν μόνον γόνοι αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ Ἑβραῖοι. Ὅπως π.χ. ὁ Ἑβραῖος Μὰρξ (78), ὁ «ἱδρυτὴς τοῦ ἱστορικοῦ ὑλισμοῦ καὶ τοῦ 'ἐπιστημονικοῦ' σοσιαλισμοῦ»[79], ἤτοι τοῦ Μαρξισμοῦ, καὶ πρωτεργάτης τοῦ σημερινοῦ Κομμουνισμοῦ (80), καὶ ὁ Ἑβραῖος Φρόϋντ, ὁ δημιουργὸς τοῦ Φροϋδισμοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπιχειρεῖται ἡ δῆθεν ἐπιστημονικὴ δικαίωσις τῆς ἀνηθίκου ζωῆς τῆς σαρκός (74). Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω, φυσικῶς σκέπτεταί τις, μήπως ἀληθεύῃ τὸ λεγόμενον παρὰ τῶν Σιωνιστῶν, ὅτι «ὁ κύκλος τοῦ Συμβολικοῦ Ὄφεως... θὰ κλεισθῇ» (81), καὶ μήπως ὁλοκληροῦται ἤδη ἡ προετοιμασία τῆς ὁδοῦ τῆς ἀποστασίας, «ἵνα εὐπαράδεκτος γένηται ὁ ἐρχόμενος»[343] Ἀντίχριστος.

4. Τύποι τοῦ Ἀντιχρίστου.

Ἐν τῇ ζωῇ τῆς ἀνθρωπότητος εὑρίσκονται καὶ προτυπώσεις τοῦ ἐρχομένου Ἀντιχρίστου. Εἶναι δὲ αὗται χαρακτηριστικαὶ πράξεις ἀποστασίας καὶ πρόσωπα ἐσχάτης ἀσεβείας, τὰ ὁποῖα ἀνεφάνησαν κατὰ καιροὺς καὶ συνεδύασαν εἰς ἑαυτὰ πολιτικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἐξουσίαν. Ἐπέτρεψε δὲ ὁ Θεὸς νὰ ὑπάρξουν οἱ τύποι οὗτοι, ἵνα οἱ πιστοί, διαβλέποντες εἰς αὐτοὺς τὸν χαρακτῆρα καὶ τοὺς σκοποὺς τοῦ Ἀνόμου, μὴ ἀπατηθῶμεν παρ' αὐτοῦ κατὰ τὴν παρουσίαν του.

Τύπος τοῦ Ἀντιχρίστου ὑπῆρξεν ἡ εἰκὼν τοῦ Ναβουχοδονόσορος·

342. Ἀποκ. κ' 9.

343. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 189.

«ὅλη γὰρ ἡ εἰκὼν ἐκείνη προτύπωσις ἦν τῆς τοῦ Ἀντιχρίστου παρουσίας»[344]. Ποία ἦτο ἡ εἰκὼν ἐκείνη καὶ ποῖα τὰ κατ' αὐτήν; «Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς ἐποίησεν εἰκόνα χρυσῆν, ὕψος αὐτῆς πήχεων ἑξήκοντα, εὖρος (πλάτος) αὐτῆς πήχεων ἕξ, καὶ ἔστησεν αὐτὴν ἐν πεδίῳ Δεειρᾷ, ἐν χώρᾳ Βαβυλῶνος. Καὶ ἀπέστειλε συναγαγεῖν τοὺς ὑπάτους καὶ τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς τοπάρχας, ἡγουμένους τε καὶ τυράννους καὶ τοὺς ἐπ' ἐξουσιῶν καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας τῶν χωρῶν ἐλθεῖν εἰς τὰ ἐγκαίνια τῆς εἰκόνος»[345]. Ἦλθον οὗτοι «καὶ εἱστήκεισαν (εἶχον σταθῆ) ἐνώπιον τῆς εἰκόνος. Καὶ ὁ κήρυξ ἐβόα ἐν ἰσχύϊ· ὑμῖν λέγεται, λαοί, φυλαί, γλῶσσαι· ᾗ ἂν ὥρᾳ ἀκούσητε τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος, σύριγγός τε καὶ κιθάρας, σαμβύκης τε καὶ ψαλτηρίου, συμφωνίας καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, πίπτοντες προσκυνεῖτε τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ[346]... καὶ ὃς ἂν μὴ πεσὼν προσκυνήσῃ, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐμβληθήσεται εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην»[347]. Καὶ «προσεκύνουν τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ»[348], πλὴν βεβαίως τῶν τριῶν παίδων, οἱ ὁποῖοι διεσώθησαν διὰ θαύματος ἐκ τῆς φλογὸς τῆς καμίνου[349], τῇ ἐπεμβάσει ἀγγέλου Κυρίου[350], τοῦ ὁποίου «ἡ ὅρασις... ὁμοία υἱῷ Θεοῦ»[351]. Ὅπως ἡ εἰκὼν τοῦ Ναβουχοδονόσορος, οὕτω καὶ ὁ Ἀντίχριστος θὰ προσκυνηθῇ παρὰ τῶν ἀνθρώπων, ἐκτὸς τῶν πιστῶν εἰς τὸν Θεὸν μέχρι θανάτου. Τούτους θὰ διασώσῃ ὁ Κύριος, «τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ»[352], ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω.

Ὡς τύπος τοῦ Ἀντιχρίστου δέον νὰ λογισθῇ ὁ Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανής[353], ὁ ὁποῖος διὰ τὴν ἀνομίαν του χαρακτηρίζεται ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ « ῥίζα ἁμαρτωλός»[353]. Παρ' αὐτοῦ κατεστράφη ἡ ἁγία πόλις Ἱερουσαλὴμ «καὶ ἐγένετο κατοικία ἀλλοτρίων»[354]. «Τὸ ἁγίασμα (ὁ Ναός) αὐτῆς ἠρημώθη ὡς ἔρημος, αἱ ἑορταὶ αὐτῆς ἐστράφησαν εἰς πένθος, τὰ σάββατα αὐτῆς εἰς ὀνειδισμόν, ἡ τιμὴ αὐτῆς εἰς ἐξουδένωσιν»[355]. Ὁ Ἀντίοχος ἐπεδίωξε νὰ ἑνώσῃ πάντας τοὺς ὑπ' αὐτὸν λαοὺς «εἰς λαὸν ἕνα»[356], καὶ πρὸς τοῦτο διέταξε «ἐγκαταλιπεῖν ἕκαστον τὰ νόμιμα αὐτοῦ. Καὶ ἐπεδέξατο πάντα τὰ ἔθνη κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως»[357], πλὴν τῶν πιστῶν Ἰουδαίων. Τότε ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς διαταγὰς «εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ τὰς πόλεις τοῦ Ἰούδα πορευθῆναι ὀπίσω νομίμων ἀλλοτρίων τῆς γῆς καὶ κωλῦσαι ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίαν καὶ σπονδὴν ἐκ τοῦ ἁγιάσματος καὶ βεβηλῶσαι σάββατα καὶ ἑορτὰς καὶ μιᾶναι ἁγίασμα καὶ

344. Εἰρηναίου, ΒΕΠΕΣ, 5, 168.
345. Δαν. γ' 1-2.
346. Δαν. γ' 3-5.
347. Δαν. γ' 6.
348. Δαν. γ' 7.
349. Δαν. γ' 23.
350. Δαν. γ' 25.
351. Δαν. αὐτόθι.
352. Β' Θεσ. β' 8.
353. Α' Μακ. α' 10.
354. Α' Μακ. α' 38.
355. Α' Μακ. α' 39.
356. Α' Μακ. α' 41.
357. Α' Μακ. α' 42.

ἁγίους... ὥστε ἐπιλαθέσθαι τοῦ νόμου καὶ ἀλλάξαι πάντα τὰ δικαιώματα· καὶ ὃς ἂν μὴ ποιήσῃ κατὰ τὸ ρῆμα τοῦ βασιλέως, ἀποθανεῖται»[358].

Κατόπιν τῶν ἀσεβῶν τούτων διαταγῶν τοῦ βασιλέως, ἀνεφάνησαν ἀποστάται ἐν τῷ Ἰσραήλ. Καὶ οἱ ἀποσταλέντες εἰς Ἱερουσαλὴμ ἄνθρωποι τοῦ βασιλέως, μετὰ τῶν ἀποστατῶν, «ᾠκοδόμησαν βδέλυγμα (εἴδωλον) ἐρημώσεως ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ ἐν πόλεσιν Ἰούδα κύκλῳ ᾠκοδόμησαν βωμούς· καὶ ἐπὶ τῶν θυρῶν τῶν οἰκιῶν καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἐθυμίων»[359] εἰς τοὺς εἰδωλικοὺς ψευδεῖς θεούς. Καὶ δὲν ἐστάθη μέχρι τούτου ὁ διωγμός, ἀλλὰ «καὶ τὰ βιβλία τοῦ Νόμου, ἃ εὗρον, ἐνεπύρισαν πυρὶ κατασχίσαντες. Καὶ ὅπου εὑρίσκετο παρά τινι βιβλίον Διαθήκης καὶ εἴ τις συνευδόκει τῷ Νόμῳ, τὸ σύγκριμα (ἡ ἀπόφασις) τοῦ βασιλέως ἐθανάτου αὐτὸν»[360] καὶ δὴ μετὰ βασάνων[361]. Ἀλλὰ καὶ τὸ τέλος τοῦ διώκτου βασιλέως ἦτο οἰκτρόν. Διότι «καὶ αὐτὸς τὴν ἀνταξίαν παρὰ τοῦ Κυρίου καὶ δικαιοκρίτου καὶ παντεπόπτου Θεοῦ ἔλαβεν ὁμοίως βάσανον· γενόμενος γὰρ σκωληκόβρωτος μετήλλαξε τὸν βίον»[362] ([82]). Ὅπως λοιπὸν ὁ Ἀντίοχος, οὕτω καὶ ὁ Ἀντίχριστος θὰ βεβηλώσῃ καὶ αὐτὸς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ διώξῃ τὸν πιστὸν λαὸν Αὐτοῦ μετὰ βασάνων, γενόμενος «τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως»[363], τὸ δὲ τέλος αὐτοῦ θὰ εἶναι ἡ ἀπώλεια.

Τύπος τοῦ Ἀντιχρίστου εἶναι καὶ ὁ Ρωμαῖος αὐτοκράτωρ Νέρων[364]. Καὶ εἰς τὸν Νέρωνα, ὡς εἰς προτύπωσιν τοῦ Ἀντιχρίστου, ἀναφέρεται τὸ χωρίον τοῦ ἀποστόλου Παύλου: «τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας»[365]. Ἑρμηνεύων τοῦτο ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, λέγει: «Νέρωνα ἐνταῦθά φησιν, ὡσανεὶ τύπον ὄντα τοῦ Ἀντιχρίστου»[366]. Ὁ Νέρων διεκρίνετο διὰ τὰ δύο χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ μέλλοντος νὰ ἔλθῃ Ἀντιχρίστου, δηλαδὴ διὰ τὴν αὐτοθεοποίησιν καὶ τὴν ἐσχάτην κακίαν. «Καὶ γὰρ οὗτος (ὁ Νέρων) ἐβούλετο νομίζεσθαι θεός»[366], καὶ «οὐ πολὺ τοῦ Ἀντιχρίστου ἐλείπετο κατὰ τὴν κακίαν»[367]. Ἡ μοχθηρία τοῦ Νέρωνος πανθομολογεῖται ὑπὸ Χριστιανῶν καὶ εἰδωλολατρῶν ([83]). Οὗτος εἰς τοσαύτην ἔφθασε σκαιότητα καὶ μιαιφονίαν, ὥστε ὄχι μόνον μυρίους ἀνθρώπους νὰ ἀπωλέσῃ «οὐ μετὰ λογισμοῦ» ([83]), ἀλλὰ «μηδὲ τῶν οἰκειοτάτων τε καὶ φιλτάτων ἐπισχεῖν (νὰ συγκρατηθῇ καὶ νὰ μὴ ἀποκτείνῃ)» ([83]). Μητέρα καὶ ἀδελφοὺς καὶ γυναῖκα μετὰ ἄλλων μυρίων ἐθανάτωσε, ὡς ἐχθροὺς καὶ πολεμίους, χρησιμοποιήσας ποικίλας ἰδέας

358. Α΄ Μακ. α΄ 44-46, 49.
359. Α΄ Μακ. α΄ 54-55.
360. Α΄ Μακ. α΄ 56-57.
361. Α΄ Μα α΄ 60-61.
362. Α΄ Μακ. στ΄ 16 καὶ Β΄ Μακ. θ΄ 5-28.
363. Ματθ. κδ΄ 15.
364. Θεοφυλάκτου, PG. 124, 1341.
365. Β΄ Θεσ. β΄ 7.
366. Χρυσοστόμου, PG. 62, 485 καὶ Οἰκουμενίου, PG. 119, 120.
367. Χρυσοστόμου, PG. 62, 486.

μαρτυρικῶν θανάτων (83).

Ὁ Νέρων, λέγει ὁ Τερτυλλιανός, «ὠμὸς ἦν πρὸς πάντας» (84) ἀνθρώπους καὶ ὁ πρῶτος Ρωμαῖος αὐτοκράτωρ, ὁ ὁποῖος ἐδίωξε τοὺς Χριστιανούς. Ἐρευνήσατε, λέγει ὁ Τερτυλλιανὸς πρὸς τοὺς εἰδωλολάτρας Ρωμαίους, καὶ «εὑρήσετε πρῶτον Νέρωνα τοῦτο τὸ δόγμα (τὸ Χριστιανικόν)...διώξαντα» (84). Ὁ Νέρων ἀνεδείχθη «ὁ πρῶτος αὐτοκρατόρων τῆς εἰς τὸ θεῖον εὐσεβείας πολέμιος» (83) «καὶ θεομάχος ἐν τοῖς μάλιστα (ὑπὲρ πάντα ἄλλον)» (83). Κατὰ τὸν διωγμὸν τῆς Ἐκκλησίας παρὰ τοῦ θεομάχου τούτου αὐτοκράτορος, ἐμαρτύρησαν, σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ οἱ δύο κορυφαῖοι Ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου, ὁ ἀπόστολος Πέτρος καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Καὶ ὁ μὲν Παῦλος ἀπετμήθη τὴν κεφαλὴν (83), ὁ δὲ Πέτρος ἐσταυρώθη (83). Ἀλλὰ καὶ ὁ Νέρων ἐτιμωρήθη. Τὸ τέλος αὐτοῦ ὑπῆρξεν οἰκτρόν, διότι, ἐγκαταλειφθεὶς ὑπὸ τῶν ἰδίων καὶ κινδυνεύων ἐκ τῶν ἐχθρῶν, ηὐτοκτόνησεν.

Ὅπως ὁ Νέρων ἐκυριάρχησε τοῦ κόσμου ὡς αὐτοκράτωρ, οὕτω θὰ κυριαρχήσῃ καὶ ὁ Ἀντίχριστος. Ὅπως ὁ Νέρων ἤθελε νὰ λατρεύηται ὡς θεός, οὕτω καὶ ὁ Ἀντίχριστος. Ὅπως ὁ Νέρων διέπραξε φόνους μυρίους, οὕτω καὶ ὁ Ἀντίχριστος, πλήρης κακίας, θὰ ἀφανίσῃ τὴν ἀνθρωπότητα. Ὅπως ὁ Νέρων ἐδίωξε τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς πρῶτος διώκτης Ρωμαῖος αὐτοκράτωρ, οὕτω καὶ ὁ Ἀντίχριστος θὰ διώξῃ ἐπίσης τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς ὁ τελευταῖος διώκτης βασιλεὺς τοῦ κόσμου τούτου. Καὶ ὅπως ἐκεῖνος ἐφόνευσε τοὺς δύο κορυφαίους Ἀποστόλους, τοιουτοτρόπως καὶ οὗτος θὰ φονεύσῃ τοὺς δύο Προφήτας, τὸν Ἐνὼχ καὶ τὸν Ἠλίαν, περὶ τῶν ὁποίων ὁ λόγος κατωτέρω, διὰ νὰ ἔχῃ ὀλέθριον τέλος, ὡς ὁ Ρωμαῖος διώκτης.

Ἐπὶ πλέον, ὡς προτυπώσεις, τύποι καὶ εἰκόνες τοῦ Ἀντιχρίστου, δύνανται νὰ λογισθοῦν, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, καὶ πάντες ὅσοι συνεδύασαν εἰς ἑαυτοὺς θρησκευτικὴν καὶ τυραννικὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν. Δικαίως λοιπὸν δύνανται νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς τοιοῦτοι ἐκεῖνοι οἱ πάπαι τῆς Ρώμης, οἱ ὁποῖοι, ἀσκοῦντες πνευματικὴν καὶ κοσμικὴν ἐξουσίαν, ἐδίωξαν τοὺς ἀντιπάλους των, διὰ φυλακίσεων, βασανιστηρίων καὶ θανάτων τῆς διαβοήτου «Ἱερᾶς Ἐξετάσεως» (85). Δὲν εἶναι δὲ ἄνευ σημασίας τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Πάπας κατὰ τὸ παρελθὸν ἐχαρακτηρίσθη παρὰ τῶν ἀντιπάλων του Δυτικῶν ὡς ἀντίχριστος (86). Ὡς τύποι τοῦ Ἀντιχρίστου δύνανται νὰ χαρακτηρισθοῦν καὶ πάντες οἱ μιμηταὶ τῶν παποκαισάρων τῆς Ρώμης, ὅπως ὁ σύγχρονος παποκαῖσαρ τῆς μαρτυρικῆς μεγαλονήσου Κύπρου, ὁ διώκων τὴν ἐκεῖ Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

5. Πρόδρομοι τοῦ Ἀντιχρίστου.

Ἡ φιλόκοσμος ἀνθρωπότης προετοιμάζεται παρὰ τοῦ Διαβόλου νὰ δεχθῇ τὸν Ἀντίχριστον, διὰ τῆς δημοκρατικῆς ἀναρχίας καὶ συγχύσεως καὶ διὰ τῆς ἀποστασίας, τῆς ὁποίας χαρακτηριστικωτέρας ἐκδηλώσεις ἀποτελοῦν οἱ τύποι τοῦ Ἀνόμου. Εἰδικώτερον ὅμως προπαρασκευάζεται αὕτη, διὰ τῶν προδρόμων τοῦ Ἀντιχρίστου. Οἱ πρόδρομοι οὗτοι εἶναι αἱρέσεις, κινήσεις σκοτεινῶν δυνάμεων καὶ πρόσωπα ἀνομίας. Δηλαδὴ αἱρέσεις μεγάλαι κατὰ τόπον καὶ χρόνον, μὲ εὐρεῖαν κακὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τὴν γνώμην καὶ τὸ ἦθος τῶν ἀνθρώπων. Κινήσεις δυνάμεων σκότους, ἤτοι μυστικῶν δυνάμεων, σκοτεινῶν σκοπῶν, μέσων καὶ ἐνεργειῶν. Ἀνθρώπων ἀνομίας καὶ ἔργων τοῦ μέλλοντος νὰ ἔλθῃ Ἀντιχρίστου. Διὰ τούτων, ὁ Διάβολος καθιστᾷ εὐθήρατον τὴν ἀνθρωπότητα διὰ τὸν Ἀντίχριστον. «Τέως (ἐν τῷ μεταξὺ) κατὰ μέρος ἤρξατο (ὁ Ἀντίχριστος) ἀποστέλλειν τοὺς ἑαυτοῦ προδρόμους»[368], λέγει ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων, «ἵνα ἕτοιμος ἔλθῃ λοιπὸν ἐπὶ τὴν θήραν»[368].

Αἱρέσεις πρόδρομοι τοῦ Ἀντιχρίστου. Ἐκ τῶν παλαιοτέρων αἱρέσεων, κυρίως πρόδρομος τοῦ Ἀντιχρίστου εἶναι ὁ Ἀρειανισμός. Ἡ Ἀρειανὴ αἵρεσις «πρόδρομος ἐλογίσθη τοῦ Ἀντιχρίστου»[369] καὶ «μελέτη καὶ παρασκευὴ καὶ προοίμιον τῆς τοῦ Ἀντιχρίστου παρουσίας»[370]. Ἡ αἵρεσις αὕτη, ἀναφανεῖσα τὸν τέταρτον μ.Χ. αἰῶνα, εἶχέ «τι πλέον τῶν ἄλλων»[369] πρὸ αὐτῆς «αἱρέσεων, ὅτι καὶ χριστομάχος ἐκλήθη»[369]. Διότι πολεμεῖ τὴν Θεότητα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, λέγουσα ὅτι δῆθεν ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι ἀληθινὸς Θεός, ἀλλὰ «κτίσμα... ἐστὶ καὶ ποίημα»[371] τοῦ Θεοῦ. Οἱ Ἀρειανοὶ μάχονται κατὰ «τῆς τοῦ Λόγου Θεότητος»[372] καὶ ἐπιχειροῦν «μεταλλάξαι τὴν πίστιν»[373], πρὸς ἴδιον αὐτῶν ὄλεθρον καὶ τῶν ἀκολουθούντων αὐτούς. Οἱ Ἀρειανοί, «ἐγγύτεροι τοῦ Ἀντιχρίστου γενόμενοι»[374], διὰ τῆς αἱρετικῆς των δυσσεβείας πρὸς τὸν Θεόν, γίνονται εὔχρηστα ὄργανα τοῦ Διαβόλου, πρὸς ἀπομάκρυνσιν τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, χάριν τοῦ ἐρχομένου υἱοῦ «τῆς ἀπωλείας»[375].

«Μέγα τι θηρίον ἐξῆλθεν ἐπὶ γῆς ἡ αἵρεσις αὕτη»[376] καὶ «ὡς λέων

368. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 189.
369. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 30, 128.
370. Γρηγορίου Νύσσης, PG. 45, 884.
371. Παρὰ Μ. Ἀθανασίῳ, ΒΕΠΕΣ, 30, 129.
372. Ἀλεξάνδρου Ἀλεξανδρείας, PG. 18, 576.
373. Γρηγορίου Νύσσης, PG. 45, 884.
374. Ἀλεξάνδρου Ἀλεξανδρείας, PG. 18, 576.
375. Β´ Θεσ. 6´ 3.
376. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 31, 243.

ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπίῃ»[377]. Τοὺς μὲν εὐεξαπατήτους παρέσυρεν εἰς τὴν ἄρνησιν τοῦ Χριστοῦ, τοὺς δὲ πιστοὺς Ὀρθοδόξους ἐδίωξεν ἀπηνῶς. Ὁ ἐκ τῶν Ἀρειανῶν διωγμὸς τῶν Ὀρθοδόξων ὑπῆρξε σκληρότερος τῶν διωγμῶν ἐπὶ Ρωμαίων αὐτοκρατόρων. Περὶ τοῦ διωγμοῦ τούτου, ὁ Μ. Ἀθανάσιος λέγει, ὅτι «οὐκ ἔστιν ἁπλῶς διωγμός, ἀλλὰ διωγμοῦ μὲν πλέον, προοίμιον δὲ καὶ παρασκευὴ τοῦ Ἀντιχρίστου»[378]. Ὀλίγον ἀργότερον, ὁ Μ. Βασίλειος γράφει, ὅτι ἡ Ἀρειανὴ αἵρεσις ἐσπάρη πάλαι «ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ τῆς ἀληθείας Ἀρείου, νῦν δὲ πρὸς τὸ ἀναίσχυντον»[379] ἀνεφάνη, διώκουσα πανταχοῦ τοὺς Ὀρθοδόξους καὶ ταράσσουσα καὶ κατασείουσα τὴν Ἐκκλησίαν. Εἶναι δὲ τοσαύτης ἐκτάσεως τὸ κακὸν τοῦτο, ὥστε νὰ συνταράσσεται πᾶσα σχεδὸν ἡ Ἀνατολή. «Ἡ Ἀνατολὴ πᾶσα σχεδόν... (λέγω δὲ Ἀνατολὴν τὰ ἀπὸ τοῦ Ἰλλυρικοῦ μέχρις Αἰγύπτου), μεγάλῳ χειμῶνι καὶ κλύδωνι κατασείεται»[379].

Ὁ χριστομάχος Ἀρειανισμὸς ἐχαρακτηρίσθη παρὰ τοῦ Μ. Ἀντωνίου καὶ τοῦ Μ. Ἀθαγασίου, ὡς αἵρεσις ἐσχάτη. Ὁ Μ. Ἀντώνιος, κατελθὼν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, «τοὺς Ἀρειανοὺς ἀπεκήρυξεν, αἵρεσιν ἐσχάτην λέγων εἶναι ταύτην καὶ πρόδρομον τοῦ Ἀντιχρίστου»[380]. Εἶναι δὲ ὁ Ἀρειανισμὸς αἵρεσις «ἐσχάτη»[381], ὄχι μόνον ποιοτικῶς, ἤγουν διὰ τὴν ἐσχάτην ἀσέβειαν, ἀλλὰ καὶ χρονικῶς. Δηλαδή, ἐσχάτη ὄχι μόνον διὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μ. Ἀθανασίου, ὁπότε ἀνεφάνη, ἀλλὰ διὰ πᾶσαν ἐποχήν, μέχρι τοῦ Ἀντιχρίστου. Ἡ αἵρεσις τοῦ Ἀρείου εἶναι τὸ ἀποκορύφωμα τῆς ἀσεβείας τῶν προτέρων αὐτῆς αἱρέσεων καὶ ἡ μεγίστη τῶν κατόπιν, μέχρι τῆς αἱρέσεως τοῦ Ἀντιχρίστου, ἡ ὁποία καὶ θὰ τὴν διαδεχθῇ. Ὁ Ἀρειανισμὸς ἀρνεῖται τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ δευτέρα αἵρεσις θὰ κηρύξῃ Θεὸν τὸν Ἀντίχριστον. Ὁ Ἀρειανισμὸς διέπει τὰς μετ' αὐτὸν αἱρέσεις καὶ διαποτίζει τὸ πνεῦμα τῶν ἀνθρώπων τοῦ εὐρωπαϊκοῦ καὶ γενικῶς τοῦ συγχρόνου κόσμου εἰς βαθμόν, ὥστε τὰ πάντα ἐν αὐτοῖς νὰ εἶναι ἀρειανικά ([67]). Διὰ τοῦ ἀρειανικοῦ πνεύματος, ὁ Διάβολος ἀποβάλλει ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τὴν πίστιν πρὸς τὴν Θεότητα τοῦ Κυρίου, «ἵν' ἐλθὼν ὁ τούτου κήρυξ Ἀντίχριστος εὕρῃ»[382] αὐτοὺς «προκατηχηθέντας ἤδη τὰ ἐκείνου»[382] καὶ «τὰς Ἐκκλησίας ἑαυτοῦ / γενομένας»[382]. Τοιουτοτρόπως, μορφωθέντες πάντες κατὰ τὸν Ἄνομον[382], νὰ συμφωνήσουν πρὸς αὐτὸν καὶ ὑποταγοῦν εἰς τὸ θέλημά του.

Ἐκ τῶν μεταγενεστέρων αἱρέσεων, πρόδρομος τοῦ Ἀντιχρίστου ἀ-

377. Α' Πέτρ. ε' 8. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 31, 280.
378. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 31, 280.
379. Μ. Βασιλείου, PG. 32, 433.
380. Παρὰ Μ. Ἀθανασίῳ, ΒΕΠΕΣ, 33, 45.
381. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 30, 123.
382. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 31, 285.

πεκλήθη καὶ ἡ Μοιχειανική[383] αἵρεσις. Αὕτη ἀνεφάνη τέλος τοῦ ὀγδόου μ.Χ. αἰῶνος ([88]) καὶ ὠνομάσθη οὕτως, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἀντικανονικοῦ γάμου τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντίνου τοῦ ΣΤ' ([88]). Ἔχει ὅμως εὐρυτέραν σημασίαν. Σημαίνει τὴν πνευματικὴν μοιχείαν, ἥτις εἶναι ἡ ἀποστασία τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ θείου νόμου, περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖ ἡ Παλαιά[384] καὶ Καινή[385] Διαθήκη. Εἶναι ἡ μοιχεία αὕτη ὁ οἶνος τοῦ «θυμοῦ τῆς πορνείας»[386] τῆς Βαβυλῶνος τῆς μεγάλης[387], δηλαδὴ τῆς συγχύσεως καὶ τῆς βιοτικῆς ταραχῆς τοῦ κόσμου τούτου[388], περὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλεῖ ἡ Ἀποκάλυψις. «Οἶνον δὲ θυμοῦ πορνείας, καλεῖ» ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ «οὐ μόνον τὴν ἐξ εἰδωλολατρίας βακχείαν καὶ τῶν φρενῶν ἔκστασιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκ πάσης ἁμαρτίας μέθην καὶ παραφοράν, καθ' ἣν πάντες οἱ ἐκ Θεοῦ πορνεύοντες, κατὰ τὸ ψαλμικὸν λόγιον, ἐξολοθρεύονται»[388]. Ὁ «ἀπατεὼν ἐχθρός»[389] τοῦ ἀνθρώπου Διάβολος μίγνυται «μοιχικῶς»[390] τῇ ψυχῇ καὶ ἐπισπείρει «φθοροποιά... σπέρματα»[390] ψεύδους, τὰ ὁποῖα ἀποσποῦν αὐτὴν «τῆς θείας... ἑνώσεως»[390], ἥτις εἶναι ἡ ζωή.

Οἱ ὀπαδοὶ τῆς Μοιχειανικῆς αἱρέσεως Μοϊχειανοί[391] δὲν πιστεύουν εἰς τὸν αἰώνιον[392] καὶ ἀκατάλυτον[393] θεῖον νόμον τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν Ἱ. Κανόνων[394], ἀλλὰ δέχονται ἀχρήστωσιν καὶ τροποποίησιν αὐτοῦ, κατὰ καιροὺς καὶ πρόσωπα. Ὑποστηρίζουν ὄχι τὸ ἀποκαλυφθὲν παρὰ Θεοῦ, ἀλλ' ὅ,τι αὐτοὶ βούλονται. «Βούλονται δὲ ἄλλοι ἄλλο καὶ ἄλλοτε ἄλλως»[395]. Τοιαύτην ἐλαστικὴν συνείδησιν ἔχοντες, ἐκθέτουν ἴδιον νόμον, στρεφόμενον κατὰ τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ καὶ εἶναι πρόθυμοι «οἱ τάλανες τὸ βούλημα τῶν βασιλέων προκρίνειν Θεοῦ, ὁπόταν βούλοιντο»[395] «Λελύκασιν οὖν Παλαιὰν καὶ Νέαν Διαθήκην... διὰ τῆς λύσεως οὐ τῶν ἐλαχίστων, ἀλλὰ καὶ τῶν μεγίστων ἐντολῶν τοῦ Κυρίου»[395]. Καταργοῦντες δὲ τὸν Εὐαγγελικὸν νόμον, πολὺ περισσότερον δὲν φροντίζουν διὰ τοὺς Ἱ. Κανόνας. «Περὶ γὰρ παραβάσεως Κανόνων, τί δεῖ καὶ λέγειν; Ὁπότε γὰρ τοῦ Εὐαγγελίου ἀποτροπάδην ἦλθον (τὸ Εὐαγγέλιον ἀπέκρουσαν), σχολὴ περὶ αὐτῶν φροντίζειν»[396]

Οἱ Μοιχειανοὶ ἐπιχειροῦν νὰ διακαιολογήσουν τὴν κατάλυσιν τοῦ

383. Θεοδώρου Στουδίτου, PG. 99, 1025.
384. Ὠσ. γ' 1.
385. Ματθ. ιβ' 39 καὶ Μάρκ. η' 38 καὶ Ἰακ. δ' 4.
386. Ἀποκ. ιη' 3.
387. Ἀποκ. ιη' 2.
388. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 345.
389. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 456.
390. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 456.
391. Θεοδώρου Στουδίτου, PG. 9, 1029.
392. Ψαλμ. ΡΙΗ' 89.
393. Ματθ. ε' 18.
394. Θεοδώρου Στουδίτου, PG. 99, 1025.
395. Θεοδώρου Στουδίτου, αὐτόθι.
396. Θεοδώρου Στουδίτου, αὐτόθι.

θείου νόμου, ἐπικαλούμενοι τὴν ἐκκλησιαστικὴν Οἰκονομίαν, ἀλλὰ ματαίως. Οἰκονομία φθείρουσα τὸν ἡμέτερον θεῖον νόμον, διὰ νὰ προσλάβῃ τὸ ἀλλότριον κακόν[397], εἶναι κακὴ οἰκονομία, μεταποιοῦσα τὸ δωρηθὲν ἀγαθὸν θέλημα τοῦ Θεοῦ εἰς πονηρόν, ὅπερ πλέον εἶναι ὄχι τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τοῦ Διαβόλου. Οἰκονομία τροποποιοῦσα καὶ καταλύουσα τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι ἡ Οἰκονομία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ σατανική, «ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ οἰκονομία»[398]. Οἱ ἀσπαζόμενοι τὴν μοιχειανικὴν οἰκονομίαν, εἰς τὴν περίπτωσιν π.χ. τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ ΣΤ', «οἰκονομίαν οὖν τὴν ζευξιμοιχείαν δογματίζουσιν»[399] καὶ «ἐπὶ τῶν βασιλέων τοὺς θείους νόμους μὴ κρατεῖν διορίζονται»[399]. Οὕτω δικαιώνουν τοὺς παραβάτας τῶν θείων ἐντολῶν καὶ ἀναθεματίζουν τοὺς μὴ δεχομένους τὴν κατάλυσιν αὐτῶν καὶ ἀκολουθοῦντας τὴν «Οἰκονομίαν τῶν Ἁγίων»[400]. Τοιουτοτρόπως ὅμως στρέφονται κατὰ τῶν Ἁγίων, ἀποκαλοῦντες τούτους «παρανόμους»[400], ἀλλὰ ἐναντίον καὶ αὐτοῦ τοῦ Κυρίου, ὅστις ἔδωκε τὸν νόμον. Ἐπὶ τούτου, ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, ἐξ ἀφορμῆς τῆς μοιχείας τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ ΣΤ', γράφει: «τί ἄλλο ἢ τοὺς Ἁγίους καὶ πρῶτόν γε τὸν Πρόδρομον ἀναθεματίκασιν; Ἀληθὲς εἰπεῖν, εἰ καὶ φοβερόν, καὶ αὐτὸν τὸν τῶν Ἁγίων Δεσπότην;»[401] «Ταῦτα τῆς Μοιχειανικῆς αἱρέσεως τὰ ἄνομα καὶ ἀσεβῆ ἐγχειρήματά τε καὶ ἀποτελέσματα»[401].

Ἡ Μοιχειανικὴ αἵρεσις, ὡς πρὸς τὴν σημασίαν καὶ τὴν διάρκειαν, εἶναι ἡ δευτέρα μετὰ τὸν Ἀρειανισμὸν μεγάλη αἵρεσις. Ὁ Ἀρειανισμὸ προσβάλλει τὸ δόγμα καὶ ἀρνεῖται τὴν θεότητα τοῦ Κυρίου. Ὁ Μοιχειανισμὸς καταλύει τὰς θείας ἐντολάς. Ὁ Ἀρειανισμὸς χωρίζει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς ἀπιστίας πρὸς τὸν Χριστόν. Ὁ Μοιχειανισμὸς ἀπομακρύνει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν ἁγίαν ἐν Χριστῷ ζωὴν καί, διὰ τοῦ ἁμαρτωλοῦ βίου, ἐξωθεῖ τοῦτον πρὸς τὴν ἀπιστίαν καὶ τὸν χωρισμὸν ἀπὸ τῆς Θεότητος, ἥτις εἶναι ἡ ἀληθινὴ ζωή[402]. Ὅπως δὲ ὁ Ἀρειανισμὸς διαποτίζει τὸ πνεῦμα τῶν ἀνθρώπων τῆς ἀπειθείας μέχρι τῆς συντελείας, οὕτω καὶ ὁ Μοιχειανισμός. Ἡ Μοιχειανικὴ αἵρεσις, ἀρξαμένη τὸν ὄγδοον[402] αἰῶνα, θὰ διαρκέσῃ μέχρι τῆς αἱρέσεως τοῦ Ἀντιχρίστου· «ἕως ἀναδείξεως αὐτῆς τοῦ Ἀντιχρίστου»[403]. Ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεώς της, δεσπόζει τῆς ζωῆς τῶν πλανωμένων καὶ δι' αὐτῆς ἐπέρχεται «ἀνατροπὴ

397. Γρηγορίου Θεολόγου, PG. 35, 1124.
398. Θεοδώρου Στουδίτου, PG. 99, 1025.
399. Θεοδώρου Στουδίτου, PG. 99, 1017.
400. Θεοδώρου Στουδίτου, PG. 99, 1029.
401. Θεοδώρου Στουδίτου, PG. 99, 1025.
402. Ἰω. ιδ' 6.
403. Θεοδώρου Στουδίτου, PG. 99, 1033.

τοῦ παντός, μέχρι τοῦ Ἀντιχρίστου»[404]. Διότι «τῷ τότε καιρῷ»[405] εἰς τὴν πλήρη ἀνομίαν τοῦ Ἀνόμου θὰ καταλήξῃ, ὡς «ἄλλη ἀντιχριστιανικὴ προδρομία»[406].

Πονηρὸν συνδυασμὸν τῶν δύο ἀνωτέρω αἱρέσεων, τοῦ Ἀρειανισμοῦ καὶ τοῦ Μοιχειανισμοῦ, ἀποτελεῖ ἡ αἵρεσις τοῦ Παπισμοῦ. Ὁ Παπισμὸς ἀνεφάνη εἰς τὴν Δύσιν τὸν ἔνατον αἰῶνα, κατέλυσε τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐπεκράτησεν εἰς τοὺς λαοὺς κυρίως τῆς νοτιοδυτικῆς Εὐρώπης μέχρι σήμερον. Ὁ Παπισμὸς διέπεται ἀπὸ τὸ ἀρειανικὸν πνεῦμα, ὡς καὶ οἱ παλαιοὶ Πνευματομάχοι ([89]). Ὅπως ἡ Πνευματομαχία, οὕτω καὶ ὁ Παπισμὸς ἀσεβεῖ πρὸς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καὶ τὸν ἐν Τριάδι Θεόν, διὰ τῆς κακοδοξίας τοῦ Filioque ([90]). Διακατέχεται δὲ καὶ ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς μοιχειανικῆς παρανομίας ὁ Παπισμός, καθ' ὅτι, παραβαίνων τὸν Εὐαγγελικὸν καὶ Κανονικὸν νόμον, συνδυάζει εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ αἱρεσιάρχου Πάπα Ρώμης πνευματικὴν καὶ κοσμικὴν ἐξουσίαν, ὅπως οἱ Εἰκονομάχοι αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου προσεπάθησαν νὰ λάβουν εἰς χεῖράς των πολιτικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν. Δηλαδὴ ὁ Παπισμὸς εἶναι παποκαισαρικός, ὡς οἱ Εἰκονομάχοι ὑπῆρξαν καισαροπαπικοί. Ὁ Παπισμὸς δύναται νὰ θεωρηθῇ πρόδρομος τοῦ Ἀντιχρίστου, καθ' ὅτι ἐθίζει τὰ ἔθνη νὰ ὑποτάσσωνται εἰς ἕνα ἄνθρωπον, φορέα θρησκευτικῆς καὶ πολιτικῆς ἀρχῆς, θεωρούμενον ἀλάθητον καὶ ἐπέχοντα θέσιν ἄλλου θεοῦ. Δηλαδή, διαθέτοντα γνωρίσματα, τὰ ὁποῖα θὰ παρουσιάσῃ καὶ ὁ Ἀντίχριστος εἰς λίαν ηὐξημένον βαθμόν, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω. Οὕτω λαμβάνει ἰδιαιτέραν σημασίαν ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ Πάπα ὡς ἀντιχρίστου ὑπὸ τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ ([90α]).

Πρόδρομος τοῦ Ἀντιχρίστου δέον νὰ λογισθῇ καὶ ὁ Χιλιασμός. Ἡ σύγχρονος μορφὴ τοῦ Χιλιασμοῦ ἀνέκυψε τὸν παρελθόντα αἰῶνα ([91]), ἐκ τοῦ αἱρετικοῦ κόσμου τοῦ Προτεσταντισμοῦ, ὅστις προῆλθεν ἐνωρίτερον, ἐξ ἀντιδράσεως πρὸς τὸν Παπισμόν. Ὁ Χιλιασμὸς ἀποτελεῖ ἀλλόκοτον συνονθύλευμα πασῶν σχεδὸν τῶν κακοδοξιῶν. Σὺν τοῖς ἄλλοις, ἀρνεῖται τὴν Θεότητα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ χαρακτηρίζει τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας, περὶ ἐλεύσεως τοῦ Ἀντιχρίστου, ὡς παραλογισμόν ([92]). Οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ Χιλιασμοῦ διδάσκουν ἐπιμόνως, ὅτι ἡ δευτέρα παρουσία τοῦ Χριστοῦ, ὡς αὐτοὶ τὴν νοοῦν, ἐπίκειται καὶ μάλιστα καθορίζουν ἀλλεπαλλήλως χρονολογίας τῆς παρουσίας ταύτης ([93]),

404. Θεοδώρου Στουδίτου, PG. 99, 1025.
405. Θεοδώρου Στουδίτου, PG. 99, 1033.
406. Θεοδώρου Στουδίτου, PG. 99, 1032.

αἱ ὁποῖαι, ὡς φυσικόν, διαψεύδονται, καθ' ὅτι εἶναι ἄγνωστος ὁ χρόνος τῆς ἐλεύσεως τοῦ Κυρίου[407]. Κατὰ τὴν πλάνην τῶν Χιλιαστῶν, μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Χριστοῦ, θὰ ἐπικρατήσῃ ἐπὶ γῆς χιλιετὴς βασιλεία, μὲ διοικητικὸν κέντρον τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ κυβέρνησιν, συγκροτουμένην ἐκ δικαίων τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης (94). Οὕτως ἡ βασιλεία αὕτη θὰ εἶναι ἐπίγειος, κοσμικὴ καὶ πλήρης ὑλικῶν ἀγαθῶν. Τότε, λέγουν οἱ Χιλιασταί, καὶ τὰ ἄγονα μέρη τῆς γῆς θὰ γίνουν γονιμώτατα, ἡ δὲ παραγωγὴ τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν θὰ εἶναι ἀφθονωτάτη καὶ ὑπερεπαρκής, διὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους (95). Παρεμφερὴς εἶναι ἡ ἑτέρα Χιλιαστικὴ ἄποψις, καθ' ἣν «στὴ διάρκεια τῆς χιλιετίας, ποὺ θὰ εἶναι Πολίτευμα, Κοινωνικὸ Σύστημα καὶ Κυβέρνηση, οἱ ἐξουσίες θὰ βρίσκωνται στὰ χέρια τῶν Χριστιανῶν...» (96).

Πάντα ταῦτα εἶναι ὁλοτελῶς πεπλανημένα καὶ Ἰουδαϊκοὶ μῦθοι «ἀνθρώπων ἀποστρεφομένων τὴν ἀλήθειαν»[408]. Τὴν χιλιαστικὴν πλάνην τὴν ἀπέρριψεν ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία παλαιόθεν. Ὁ Ἀνδρέας Καισαρείας λέγει, τινὲς ὑπεστήριξαν ὅτι ἡ πρώτη ἀνάστασις ἐκ νεκρῶν θὰ δοθῇ μόνον εἰς τοὺς Ἁγίους, «ἵνα ἐν τῇ γῇ αὐτῇ, ἐν ᾗ τὴν καρτερίαν ἐπεδείξαντο, τρυφῆς καὶ δόξης ἀπολαύσωσι χίλια ἔτη»[409]. Μετὰ δὲ ταῦτα, θὰ γίνῃ ἡ καθολικὴ ἀνάστασις δικαίων καὶ ἁμαρτωλῶν[409]. Ἀλλὰ πάντα ταῦτα δὲν ἐδέχθη ἡ Ἐκκλησία. «Ὅτι μὲν οὖν οὐδὲν τούτων ἡ Ἐκκλησία δέδεκται, περιττόν ἐστι λέγειν»[410]. Τὰ αὐτὰ γράφει καὶ ὁ Ἀρέθας (97). Τὸ δὲ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ρητῶς λέγει «ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν Θεοῦ κληρονομῆσαι οὐ δύνανται»[411]. Διότι δὲν εἶναι «ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρῶσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ»[412], οἱ δὲ δίκαιοι, ὅπως εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τοὺς Σαδδουκαίους, «ὡς ἄγγελοι Θεοῦ ἐν οὐρανῷ εἰσι»[413]. Ψεῦδος λοιπὸν τὸ κήρυγμα περὶ χιλιετοῦς ἐπιγείου, κοσμικῆς καὶ ὑλικῶς εὐδαίμονος βασιλείας τῶν δικαίων[414] (97).

Οἱ ἀκολουθοῦντες τὸν Χιλιασμὸν πλανῶνται οἰκτρῶς, ὅπως ἐπλανήθησαν παλαιότερόν τινες, οἱ ὁποῖοι ἐπίστευσαν εἰς ὡρισμένην χρονολογίαν ἐλεύσεως τοῦ Κυρίου. Ὁ Ἱππόλυτος ἀναφέρει, ὅτι κάποιος προεστὼς τῆς Ἐκκλησίας Συρίας «ἐπλανήθη καὶ αὐτὸς καὶ ἑτέρους ἐπλάνησεν» (98). Οὗτος «ἔπεισε πολλοὺς τῶν ἀδελφῶν μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων εἰς συνάντησιν τῷ Χριστῷ ἐξελθεῖν εἰς τὴν ἔρημον» (98). Ἐκεῖ δὲ

407. Ματθ. κδ' 36.
408. Τίτ. α' 14.
409. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 413.
410. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 413, 416.
411. Α' Κορ. ιε' 50.
412. Ρωμ. ιδ' 17.
413. Ματθ. κβ' 30.
414. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 416.

«ἐπλανῶντο ἐν τοῖς ὄρεσιν καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς» (98) ματαίως καὶ μὲ κίνδυνον νὰ συλληφθοῦν ὑπὸ λῃστῶν, ἢ νὰ ἀναιρεθοῦν παρὰ τοῦ ἡγεμόνος (98). Ἕτερος δὲ προεστὼς ἐν Πόντῳ, πλανώμενος ὑπὸ δραμάτων καὶ ἐνυπνίων, ἐδίδαξε: «γινώσκετε, ἀδελφοί, ὅτι μετὰ ἐνιαυτὸν ἡ κρίσις μέλλει γίνεσθαι (νὰ γίνῃ)» (99). «Οἱ δὲ ἀκούσαντες αὐτοῦ προλέγοντος, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου, μετὰ κλαυθμῶν καὶ ὀδυρμῶν ἐδέοντο τοῦ Κυρίου νυκτὸς καὶ ἡμέρας, πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες τὴν ἐπερχομένην τῆς κρίσεως ἡμέραν» (99). Λόγῳ δὲ τοῦ φόβου, ἄφησαν «τὰς χώρας» (99) αὐτῶν «καὶ τοὺς ἀγροὺς ἐρήμους» (99) καὶ οἱ περισσότεροι τὰ «κτήματα αὐτῶν... κατεπώλεσαν» (99). Ὅτε δὲ παρῆλθεν ὁ ὁρισθεὶς χρόνος καὶ οὐδὲν συνέβη, ὁ μὲν προεστὼς «κατῃσχύνθη ὡς ψευσάμενος» (99), «οἱ ἀδελφοὶ / εὑρέθησαν σκανδαλιζόμενοι» (99), οἱ «τὰ ἑαυτῶν κτήματα πωλήσαντες εὑρέθησαν ὕστερον ἐπαιτοῦντες» (99), αἱ δὲ Γραφαί, αἱ λέγουσαι ἄγνωστον τὸν χρόνον τῆς δευτέρας παρουσίας, «ἐφάνησαν ἀληθεύουσαι» (99).

Ὁ Χιλιασμὸς πλανᾷ πρὸ παντὸς ἀνθρώπους ὀλίγων γνώσεων, μειωμένης ἀντιλήψεως, στερουμένους χριστιανικῆς διακρίσεως καὶ ἐπιθυμητὰς ὑλικῶν ἀγαθῶν τῆς γηΐνης ζωῆς. Εὑρίσκει δὲ ἀπήχησιν κυρίως εἰς λαϊκὰ στρώματα καὶ εἰς ταῦτα διαδίδεται, ἐκμεταλλευόμενος τὴν ἁπλότητα καὶ εὐπιστίαν πολλῶν ἀνθρώπων.

Διὰ τοῦ Χιλιασμοῦ, προετοιμάζεται ἡ ἔλευσις τοῦ Ἀντιχρίστου. Δι᾿ αὐτοῦ, ἀποβάλλεται ἀπὸ τὰς ψυχὰς ἡ σῴζουσα πίστις εἰς τὸν Θεάνθρωπον καὶ ἀντ᾿ αὐτῆς ὑπεισέρχεται ἡ πανώλεθρος πίστις εἰς τὸν ἐρχόμενον ψευδόχριστον, ἤγουν τὸν Ἀντίχριστον, τὸν ὁποῖον ἡ αἵρεσις αὕτη κρύπτει ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Διδάσκων δὲ ὁ Χιλιασμός, ὅτι δὲν πρόκειται νὰ ἔλθῃ ὁ Ἀντίχριστος, ἀλλὰ ἀντ᾿ αὐτοῦ ὁ Χριστός, καθιστᾷ τοὺς ὀπαδούς του ἀσφαλῆ βορὰν τοῦ Ἀνόμου. Ἐπὶ πλέον, ὁ Χιλιασμὸς στρέφει τὰς ἐλπίδας τῶν πιστῶν του πρὸς τὴν ἕδραν τῶν Ἰουδαίων, τὴν Παλαιστίνην καὶ τρέφει ταύτας μὲ τὸ ὄνειρον μιᾶς γηΐνης κοσμικῆς καὶ μᾶλλον Ἑβραϊκῆς βασιλείας. Τοιουτοτρόπως, ὄχι μόνον προκαλεῖ τὴν συμπάθειαν πρὸς τοὺς ἀπειθοῦντας Ἰουδαίους, ἀλλὰ ἐγγεννᾷ καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην πρὸς αὐτούς, ὡς μελλόντων σωτήρων τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐντεῦθεν ἡ στενὴ σχέσις Χιλιασμοῦ και Σιωνισμοῦ (100), περὶ τοῦ ὁποίου θὰ γίνῃ λόγος κατωτέρω.

Ὡς τελευταία αἵρεσις πρόδρομος τοῦ Ἀντιχρίστου, πρέπει νὰ ἀναφερθῇ ἡ αἵρεσις ἢ παναίρεσις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ. Ὁ Οἰκουμενισμὸς ἐνεφανίσθη ὡς κίνησις ἀρχὰς τοῦ τρέχοντος αἰῶνος μεταξὺ τῶν αἱρετικῶν Προτεσταντῶν καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἐπεξετάθη εἰς ἅπαντα τὸν λεγόμενον χριστιανικὸν κόσμον. Διαχωρίζεται δὲ εἰς δύο κλάδους, τὸν προτεσταν-

τικὸν Οἰκουμενισμὸν καὶ τὸν παπικὸν Οἰκουμενισμόν (101), καὶ ἔχει δύο ἀντιστοίχους διοικητικὰς ἀρχάς, τὸ λεγόμενον «Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν» (102) καὶ τὴν λεγομένην «Γραμματείαν ἐπὶ τῆς Ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας» (103). Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἑδρεύει εἰς τὴν Γενεύην τῆς Ἑλβετίας (104), ἡ δὲ δευτέρα εἰς τὴν ἕδραν τοῦ αἱρεσιάρχου τοῦ Παπισμοῦ Πάπα, ἤγουν τὸ Βατικανόν (103). Ἐκ τῶν δύο τούτων κέντρων, δρᾷ ἀνὰ τὸν κόσμον, διὰ συνεδρίων καὶ ἄλλων ἐνεργειῶν, εἰς τὸν ὁποῖον διοχετεύει τὰς κακοδοξίας του, περὶ Χριστιανισμοῦ, περὶ πίστεως, περὶ ἀγάπης καὶ ἑνότητος καὶ περὶ προσφορᾶς τῶν «Χριστιανῶν» εἰς τὴν σύγχρονον ἀνθρωπότητα.

Ὁ Οἰκουμενισμὸς ἔχει βάσιν τὸ μὴ «διαφέρειν εὐσέβειαν ἀσεβείας»[415], τὸ ὁποῖον ὁ Μ. Ἀθανάσιος καταλογίζει εἰς τοὺς σχισματικοὺς καὶ αἱρετικοὺς Μελιτιανοὺς τῆς ἐποχῆς του[415]. Σπουδάζει δὲ «ἐγκαταμίξαι τὸ ψεῦδος τῇ ἀληθείᾳ καὶ τῇ εὐσεβείᾳ τὴν ἀσέβειαν»[416], ὅπως καὶ οἱ Ἀρειανοί[416]. Ἐξισώνει τὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας πρὸς τὰς αἱρέσεις καὶ θεωρεῖ πάσας ταύτας ὡς αἱρέσεις, τὰς ὁποίας ὀνομάζει ἐκκλησίας. Ὅπως ὁ Χιλιασμὸς ἀποτελεῖ συνονθύλευμα πασῶν τῶν κακοδοξιῶν, οὕτως ὁ Οἰκουμενισμὸς ἐπιδιώκει νὰ περιλάβῃ ἐν ἑαυτῷ πάσας τὰς αἱρέσεις καὶ ἑνώσῃ ταύτας εἰς μίαν ἀλλόκοτον πανθρησκείαν, κοσμικοῦ χαρακτῆρος καὶ γηΐνου σκοποῦ. Πρὸς τοῦτο, παραγκωνίζει τὴν πίστιν, ὡς ἐμπόδιον δῆθεν τῆς ἑνότητος τῶν ἀνθρώπων, καὶ τονίζει τὴν κεχωρισμένην τῆς πίστεως καὶ ἐστερημένην τῆς ἀληθείας ἀγάπην, δηλαδὴ ὄχι τὴν χριστιανικήν, ἀλλὰ τὴν κοσμικὴν ἀγάπην (105). Ἡ παναίρεσις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ ὁδηγεῖ τοὺς πλανωμένους παρ' αὐτῆς Ὀρθοδόξους ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ ἑνώσῃ τούτους μετὰ τῶν αἱρετικῶν ἐπὶ κοσμικοῦ ἐδάφους. Δηλαδὴ εἰς μίαν ἐξωεκκλησιαστικὴν καὶ ἀντιεκκλησιαστικὴν ὀργάνωσιν, φαινομενικῶς μὲν ἐν ὀνόματι τοῦ Εὐαγγελίου, ἀληθῶς ὅμως ἐναντίον τοῦ Χριστοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ κόσμου τούτου (106), τοῦ ἄρχοντος αὐτοῦ καὶ τοῦ Ἀντιχρίστου.

Διὰ τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ὁ Διάβολος ἐργάζεται ἐν τῷ κόσμῳ τὴν λήθην τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τὸν ἀφανισμὸν Ταύτης ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἀνθρώπων. Ἐφ' ὅσον, συμφώνως πρὸς τὴν οἰκουμενιστικὴν ψευδοδιδασκαλίαν, αἱ κατὰ τόπους Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι εἶναι ὅ,τι καὶ αἱ αἱρέσεις, ἕπεται ὅτι μόνον αἱρέσεις ὑπάρχουν ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ δὲ Ὀρθοδοξία εἶναι ἀνύπαρκτος! (107) Μετ' αὐτῆς δὲ ἀνύπαρκτος εἶναι καὶ ἡ ἀποκεκαλυμμένη ἀλήθεια καὶ ἡ σῴζουσα θεία Χάρις. Ματαία λοιπὸν ὑπῆρξεν ἡ γέννησις τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον, μα-

415. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 31, 285.

416. Ἀλεξάνδρου Ἀλεξανδρείας, PG. 18, 573.

ταία δὲ καὶ ἡ πίστις εἰς Αὐτόν! Ἤ, ἂν ταῦτα δὲν εἶναι ἀνύπαρκτα καὶ μάταια, εἶναι πάντως, κατὰ τὴν οἰκουμενιστικὴν πλάνην, παλαιά, ἀπηρχαιωμένα καὶ ἄξια ἐγκαταλείψεως, χάριν νέων ἰδεῶν καὶ μορφῶν, ὑπὲρ ἱκανοποιήσεως νέων ἀπαιτήσεων τῆς ἀεὶ ἐξελισσομένης ἀνθρωπότητος. Ἐπαλαιώθησαν λοιπόν, ἤγουν εἶναι ἀπηρχαιωμένα καὶ ξεπερασμένα, ἡ ὀρθόδοξος πίστις, ὁ Εὐαγγελικὸς καὶ Κανονικὸς νόμος, ἡ Ἱερὰ Παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ Ἅγιοι τοῦ Θεοῦ, ὡς θὰ κηρύξῃ καὶ ὁ Ἀντίχριστος[417].

Ὁ Οἰκουμενισμός, «μία μασσωνικὴ ἐπινόησις» ([108]), διὰ τῆς λήθης τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, προετοιμάζει τὴν ὁδὸν τοῦ ἐρχομένου Ἀντιχρίστου, ὅπως ὁ Ἀρειανισμός, διὰ τῆς ἀποβολῆς τῆς πίστεως εἰς τὴν Θεότητα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Διότι, λησμονηθείσης τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, θὰ γίνῃ εὐπρόσδεκτος ἡ κοσμικὴ καὶ τυραννικὴ βασιλεία τοῦ βδελύγματος τῆς ἐρημώσεως[418]. Ἐπὶ τούτοις, ὁ Οἰκουμενισμός, κατευθύνων τοὺς ἀνθρώπους πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ δῆθεν γνησίου Χριστιανισμοῦ μακρὰν τῆς Ὀρθοδοξίας, προπαρασκευάζει τούτους νὰ ὑποδεχθοῦν ἡνωμένοι τὸν ἐρχόμενον Πλάνον.

Κινήσεις σκοτεινῶν δυνάμεων πρόδρομοι τοῦ Ἀντιχρίστου. Ἐκ τῶν κινήσεων τῶν σκοτεινῶν δυνάμεων, θὰ ἀναφερθοῦν ἐνταῦθα ὡς πρόδρομοι τοῦ Ἀντιχρίστου τρεῖς, ὁ Μασσωνισμός, ὁ Σιωνισμὸς καὶ ἡ μαγεία, ἐν μέρει δὲ καὶ ὁ Κομμουνισμός.

Ὁ Μασσωνισμὸς ἀνεφάνη τὸν δέκατον ὄγδοον αἰῶνα ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅτε τῷ 1717 τέσσαρες προϋπάρχουσαι ἐπαγγελματικαὶ στοαὶ ἵδρυσαν ἐν Λονδίνῳ τὴν Μεγάλην Στοάν, τὴν μητέρα τῆς θεωρητικῆς Μασσωνίας ([109]). Ἔκτοτε ὁ Μασσωνισμὸς ἐπεξετάθη εἰς τὸν κόσμον, διὰ τῆς ἱδρύσεως στοῶν, αἱ ὁποῖαι ἐμφανίζονται μὲν ὡς φιλανθρωπικαί, ἠθικαὶ καὶ φιλοσοφικαὶ ἑταιρεῖαι ([110]), ἀλλ' εἶναι φορεῖς σκοτεινοῦ μυστηρίου. Τὸ μυστήριον τοῦτο διαφαίνεται καὶ εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ Μασσωνισμοῦ διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ὁ Μασσωνισμὸς ἐπιζητεῖ νὰ περιλάβῃ κατὰ μικρὸν εἰς τοὺς κόλπους του ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ὑπόσχεται νὰ παράσχῃ εἰς αὐτὴν τὴν ἠθικοποίησιν, τὴν τελειοποίησιν καὶ τὴν γνῶσιν τῆς ἀληθείας ([111]). Οὕτω τὸ σύνθημα τοῦ Μασσωνισμοῦ δύναται νὰ διατυπωθῇ ὡς ἑξῆς: Ὁ Μασσωνισμὸς θὰ σώσῃ τὴν ἀνθρωπότητα.

Ὁ Μασσωνισμὸς εἶναι μυστηριακὴ θρησκεία ([112]), συγγενὴς πρὸς τὰς ἀρχαίας μυστηριακὰς εἰδωλολατρικὰς θρησκείας ([113]). Πρεσβεύει τὴν φυσιολατρείαν καὶ τὴν φυσιοκρατικὴν ἠθικὴν ([114]) καί, ὡς εἶναι

417. Δαν. ζ' 25. 418. Δαν. ιβ' 11.

φυσικόν, ἀντιτίθεται πρὸς πᾶσαν ἄλλην θρησκείαν καὶ θρησκευτικὴν πίστιν, μάλιστα δὲ πρὸς τὴν Χριστιανικήν (115). Διὰ τοῦτο ὁ Μασσωνισμός, κατὰ τὰς συζητήσεις ἐντὸς τῶν στοῶν, ἀπαγορεύει εἰς τοὺς ὀπαδούς του καὶ δὴ τῶν κατωτέρων βαθμῶν, νὰ ἀναφέρωνται εἰς θέματα τῆς θρησκείας των, προφασιζόμενος ἀνεξιθρησκείαν. Προτρέπει δὲ εἰς ἔρευναν πρὸς ἀναζήτησιν τῆς ἀληθείας, ὄχι διὰ τῆς τυχὸν θρησκευτικῆς πίστεως τῶν μελῶν του, ἀλλὰ μόνον βάσει τῆς λογικῆς (116). Τοιουτοτρόπως οἱ Μασσῶνοι ὑποχρεοῦνται παρὰ τῆς ὀργανώσεώς των νὰ ὑποστέλλουν τὴν ὁμολογίαν τῆς θρησκευτικῆς πίστεώς των καὶ νὰ συζητοῦν ὡς ἄπιστοι. Κατόπιν τούτου, εἶναι ἑπόμενον τελικῶς νὰ ἀποβάλλουν τὴν πίστιν των καὶ ὡς ἐσωτερικὴν πεποίθησιν. Τότε δύνανται νὰ ἀφομοιώνωνται εὐχερῶς παρὰ τῆς Μασσωνίας, ἀποδεχόμενοι τὰς πεπλανημένας φυσιολατρικὰς πεποιθήσεις της, τὰς ὁποίας διοχετεύει εἰς αὐτοὺς τεχνηέντως ἐντὸς τοῦ ἐρέβους τῶν μασσωνικῶν στοῶν.

Ὁ Μασσωνισμὸς ἀρνεῖται τὴν Θεότητα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπως ὁ Ἀρειανισμός (ἰδὲ ἀνωτ. σ. 52 - 53). Δέχεται τὸν Κύριον ὡς κτίσμα, ἤγουν ὡς ἕνα ἐκ τῶν ἀναφαινομένων κατὰ καιροὺς ὑπερόχων ἀνθρώπων, ὅπως εἶναι π.χ. ὁ Πυθαγόρας, ὁ Ζωροάστρης κ.ἄ (117). Ἐπίσης ἀπορρίπτει τὸν νόμον τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν Ἱ. Κανόνων, ὅπως ὁ Μοιχειανισμὸς καὶ οὕτως ἐνθαρρύνει τὴν ἠθικὴν ἐξαχρείωσιν καὶ συμβάλλει εἰς αὔξησιν τῆς ἀποστασίας τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Μασσωνισμὸς ἐπιτελεῖ ἐντὸς τῆς ἀνθρωπότητος τὸ αὐτὸ ἀντιχριστιανικὸν ἔργον τῶν δύο τούτων αἱρέσεων, τοῦ Ἀρειανισμοῦ καὶ τοῦ Μοιχειανισμοῦ, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι, ἐνῷ ἡ ἀρειανικὴ πλάνη προσπαθεῖ νὰ βασισθῇ ἐπὶ τοῦ γράμματος τῆς Γραφῆς, ὁ Μασσωνισμὸς ἐπιχειρεῖ νὰ στηριχθῇ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην γνῶσιν καὶ ἐπιστήμην. Καὶ ἐνῷ ἡ Μοιχειανικὴ αἵρεσις καταλύει τὸν θεῖον νόμον ἐν ὀνόματι τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Οἰκονομίας (ἰδὲ ἀνωτ. σ. 53 - 56), ἡ Μασσωνία καταργεῖ τοῦτον, χάριν τῆς δῆθεν φυσικῆς ζωῆς, δηλαδὴ τῆς συμφώνου πρὸς τοὺς νόμους τοῦ σύμπαντος.

Ὁ Μασσωνισμός, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Χιλιασμὸν (ἰδὲ ἀνωτ. σ. 56 - 58), ἐπιδιώκει νὰ ἐπιστρατεύῃ ἀνθρώπους ἰσχυροὺς κατὰ τὸν νοῦν, τὴν ἐξουσίαν, τὸ χρῆμα καὶ τὴν κοινωνικὴν ἐπιρροήν. Διὰ τούτων, ἐπιχειρεῖ νὰ ἐπιβάλλεται εἰς τὰ ἔθνη καὶ προωθῇ τοὺς ἑκάστοτε ἐμφανεῖς ἢ ἀφανεῖς σκοποὺς αὐτοῦ. Ὁ Μασσωνισμὸς ἐνισχύει πᾶσαν ἄλλην προσπάθειαν, ἡ ὁποία συντελεῖ εἰς ἀπομάκρυνσιν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τὴν παράδοσιν τούτου εἰς ἀντιχρίστους δυνάμεις. Διὰ δὲ τῶν μασσωνικῶν στοῶν, συνενώνει τὰς μάκρὰν τοῦ Θεοῦ δυνάμεις τῆς ἀνθρωπότητος εἰς μίαν μᾶλλον μυστικὴν ὀργάνωσιν, παγκοσμίου ἐκτάσεως, διεθνιστικοῦ πνεύματος καὶ ἐξωθρησκευτικῆς, ὡς πρὸς τὰς λοιπὰς θρησκείας,

τοποθετήσεως. Προσέτι, καλλιεργῶν τὴν ἰδέαν, ὅτι κατὰ καιροὺς ἀναφαίνονται ὑπέροχοι ἄνθρωποι, ἢ μᾶλλον ὑπεράνθρωποι, τρέφει λανθανόντως τὴν ἐλπίδα πρὸς κάποιον νέον ἐρχόμενον σωτῆρα τῆς ἀνθρωπότητος. Τοιουτοτρόπως ὁ Διάβολος, διὰ τοῦ Μασσωνισμοῦ, προωθεῖ τὰ σχέδια αὐτοῦ καὶ προετοιμάζει τοὺς ἀνθρώπους, διὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Ἀντιχρίστου.

Ὄπισθεν τοῦ Μασσωνισμοῦ κρύπτεται ὁ Σιωνισμός. Ἡ λέξις Σιωνισμὸς παράγεται ἐκ τῆς λέξεως Σιών[419], ἥτις εἶναι ἡ Ἱερουσαλήμ[419]. Ὁ ὅρος Σιωνισμὸς εἶναι νεώτερος καὶ σημαίνει τὴν γνωστὴν σήμερον ἐθνικὴν καὶ πολιτικὴν κίνησιν τῶν Ἑβραίων, πρὸς ἀποκατάστασίν των εἰς τὴν Παλαιστίνην ([118]). Ἡ σιωνιστικὴ κίνησις ὀφείλεται εἰς τοὺς λεγομένους ὀρθοδόξους Ἑβραίους. Οἱ ἀνὰ τὸν κόσμον διεσπαρμένοι Ἑβραῖοι διαιροῦνται εἰς τρία στρατόπεδα. Εἰς τοὺς Ἑβραίους τοῦ καθεστῶτος, εἰς τοὺς μεταρρυθμιστὰς ἢ νεολόγους καὶ τοὺς ὀρθοδόξους. Οἱ Ἑβραῖοι τοῦ καθεστῶτος προσαρμόζονται εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν νεωτέρων χρόνων, οἱ μεταρρυθμισταὶ ἀπέβαλον τὰς ἐθνικὰς καὶ μεσσιανικὰς ἐλπίδας των, οἱ δὲ λεγόμενοι ὀρθόδοξοι πιστεύουν εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν καὶ ἀνάδειξιν τῶν Ἑβραίων. Οἱ τελευταῖοι δέχονται, ὅτι τὸ ἔθνος τῶν Ἑβραίων θὰ ἐγκατασταθῇ ἐν Παλαιστίνῃ μονίμως καὶ ἐν καιρῷ θὰ ἀναδειχθῇ ὑπὸ κυβέρνησιν τοῦ, κατ' αὐτούς, μέλλοντος νὰ ἔλθῃ μεσσίου των ([119]). Ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ των τούτου σκοποῦ ἐργάζονται, διὰ τοῦ Σιωνισμοῦ, τοῦ ὁποίου καρπὸς εἶναι ἡ ἵδρυσις τοῦ συγχρόνου κράτους τοῦ Ἰσραήλ, συμφώνως πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν τοῦ 1922 ([120]) καὶ τοῦ Ο.Η.Ε. τοῦ 1948 ([120α]).

Ὁ Σιωνισμὸς ἀναμένει τὸν Μεσσίαν ὡς παντοδύναμον κοσμικὸν ἄρχοντα ἐπὶ γῆς, ὅπως ἐφρόνουν καὶ οἱ παλαιοὶ Ἰουδαῖοι, οἱ σταυρωταὶ τοῦ Κυρίου[420]. Ἀντίκειται λοιπὸν πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν καὶ θεωρεῖ τὴν Ἐκκλησίαν ἐχθράν του. Κατὰ τοὺς Σιωνιστάς, ἡ ἐγκαθίδρυσις τῆς Ἑβραϊκῆς κοσμοκρατορίας ὑπὸ τοῦ μεσσίου των προϋποθέτει τὸν ἀφανισμόν, ἢ τὴν παρακμὴν τῆς Ἐκκλησίας. Διὰ τοῦτο «ὁ Σιωνισμὸς ἔχει σκοπὸν νὰ ξηράνῃ τὸν Χριστιανισμὸν καὶ νὰ ζωοποιήσῃ τὸν Ἰουδαϊσμόν, ὅστις θὰ ἀποτελέσῃ τὴν ἐκλεκτὴν μερίδα, ἡ ὁποία θὰ ἐγκατασταθῇ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς μελλούσης βασιλείας τοῦ Θεοῦ» ([121]). Διὰ τοῦ Σιωνισμοῦ, πραγματοποιεῖται ἡ ἐγκατάστασις τῶν Ἑβραίων εἰς τὴν Παλαιστίνην, ἔνθα θὰ ἀναφανῇ καὶ ὅθεν θὰ δράσῃ ὁ Ἀντίχριστος. Ἐπίσης, ἀναζωογονοῦνται αἱ ἐλπίδες τῶν Ἰσραηλιτῶν, περὶ ἐγκαθιδρύσεως Ἑ-

419. Ψαλμ. ΡΛΣΤ' 3-4.

420. Ἰουστίνου, φιλοσόφου καὶ μάρτυρος, PG. 6, 541, 544.

δραϊκῆς κοσμοκρατορίας ὑπὸ τοῦ ψευδομεσσίου των, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι, διὰ τὴν ἀφοσίωσιν τούτων εἰς τὸν ἐρχόμενον υἱὸν τῆς ἀπωλείας. Καί, ἐπὶ πλέον, ὑπὸ τοῦ Σιωνισμοῦ κατευθύνονται αἱ παρεμφερεῖς πρὸς αὐτὸν κινήσεις, τοῦ Χιλιασμοῦ (122), τοῦ Μασσωνισμοῦ (123), τοῦ Οἰκουμενισμοῦ (124) τοῦ Μαρξισμοῦ κ.ἄ., καὶ συντονίζονται οὕτως, ὥστε, διὰ πάντων τούτων, νὰ προπαρασκευάζεται ἡ ἀνθρωπότης ἀσφαλέστερον πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Ἀντιχρίστου.

Ἡ μαγεία ἀποτελεῖ θλιβερὸν φαινόμενον τοῦ πεπτωκότος καὶ περιελθόντος ὑπὸ τὴν σατανικὴν ἐξουσίαν ἀνθρώπου, ἀναγόμενον εἰς τὰ βάθη τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος. Εἶναι δὲ ἡ μαγεία δαιμονικὴ καὶ διὰ τοῦτο σκοτεινὴ «τέχνη, ἀποσκοποῦσα νὰ καταστήσῃ τὰς μυστικὰς δυνάμεις τῆς φύσεως καὶ τὰ πνεύματα ὑπηρετικὰ τοῦ ἀνθρώπου» (125). Πλέον ἀνεπτυγμέναι μεταγενέστεραι μορφαὶ μαγείας εἶναι ἡ μαντεία τῶν ἀρχαίων καὶ ὁ σύγχρονος Πνευματισμός. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ἡ μαντεία ἠσκεῖτο ἐν τῷ εἰδωλολατρικῷ κόσμῳ ποικιλοτρόπως (126), ἐπισημότερον ὅμως διὰ τῶν μαντείων ἢ χρηστηρίων. Τοιαῦτα ἦσαν τοῦ Διὸς εἰς Δωδώνην τῆς Ἠπείρου, τοῦ Ἄμμωνος Διὸς εἰς Λιβυκὴν ἔρημον, τοῦ Ἀπόλλωνος εἰς Δελφοὺς τῆς Βοιωτίας καὶ ἄλλα (127). Ταῦτα ἐμάντευον, δηλαδὴ ἰσχυρίζοντο ὅτι προλέγουν τὰ μέλλοντα, δίδοντα χρησμοὺς εἰς τοὺς προσφεύγοντας εἰς αὐτά. Ὁ Πνευματισμὸς ὑπῆρχε μὲν ὡς ἐκδήλωσις μεταφυσικῶν φαινομένων καὶ παλαιότερον καὶ δὴ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μαντείᾳ, ἀνεζωογονήθη ὅμως καὶ ἔλαβε τὴν σημερινὴν ὠργανωμένην μορφὴν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1847 ἐν Ἀμερικῇ (128). Ἐκ τῆς Ἀμερικῆς ἐπεξετάθη ἀλλαχοῦ καὶ μάλιστα εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅπου διεδόθη εὐρέως (129).

Εἰς τὸν Πνευματισμόν, ἐξαιρουμένων τῶν περιπτώσεων ἀπάτης ἢ φυσικῶν ἐνεργειῶν, ὁ ἄνθρωπος ἐπικοινωνεῖ μὲ τὰ πνεύματα, ὄχι ὅμως τὰ ἀγαθά, ἀλλὰ τὰ πονηρά. Ὁ Πνευματισμὸς εἶναι καθ' ὁλοκληρίαν ἔργον καὶ ἐνέργεια τῶν πονηρῶν δαιμόνων (130). Οἱ θηρευόμενοι ὑπὸ τοῦ Πνευματισμοῦ ἄνθρωποι ἐπικοινωνοῦν μὲ τὰ πνεύματα τῆς πλάνης[421], διὰ ποικίλων περιέργων τρόπων. Δι' ἐνεργουμένων παρὰ τῶν πονηρῶν πνευμάτων κινήσεων καὶ μετακινήσεων ὑλικῶν πραγμάτων. Διὰ παραδόξων κρότων καὶ συνθηματικῶν κτύπων, διὰ τῶν ὁποίων οἱ ἀσχολούμενοι μὲ ταῦτα συνεννοοῦνται μὲ τοὺς δαίμονας. Διὰ γραπτοῦ λόγου, μέσῳ τοῦ λεγομένου μεσάζοντος, ἤτοι ἀνθρώπου κυριαρχημένου ὑπὸ τῆς δαιμονικῆς ἐνεργείας. Διὰ εἰσβολῆς τῶν πονηρῶν πνευμάτων εἰς τὴν προσωπικότητα τοῦ μεσάζοντος, κατὰ τρόπον, ὥστε ταῦτα νὰ ὑποκαθιστοῦν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ τὸ χρησιμοποιοῦν «ὡς μηχανήν τινα ὑποτασσομένην εἰς τὰς δια-

421. Α' Τιμ. δ' 1.

ταγάς» των ([131]). Καὶ τέλος δι' ἐμφανίσεων τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας καὶ κατὰ δόκησιν αἰσθητῆς παρουσίας αὐτῶν ([132]). Ὁ Πνευματισμός μετὰ τῆς μαντείας καὶ παντοειδῶν ἄλλων τρόπων μαγείας, διαδίδεται εὐρέως εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον, λόγῳ τῆς ἀποστασίας τούτου ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ μαγεία εἶναι τὸ σατανικώτερον μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Διάβολος ὑποδουλώνει τὸν ἄνθρωπον ὁλοσχερῶς. Διὰ ταύτης, ὁ θηρευόμενος παρ' αὐτοῦ ἄνθρωπος πιστεύει εἰς τὸν Διάβολον, ἀκολουθεῖ τὸν Διάβολον καὶ λατρεύει τὸν Διάβολον, πρὸς αἰωνίαν αὐτοῦ ἀπώλειαν. Ἡ μαγεία, μετὰ τῶν διαφόρων μορφῶν αὐτῆς, εἶναι ἡ καθ' αὐτὸ θρησκεία τοῦ Διαβόλου καὶ ἡ πλέον σκοτεινὴ δύναμις ἐντὸς τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ διέπουσα καὶ κινοῦσα, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, τὰς λοιπὰς σκοτεινὰς δυνάμεις. Διὰ τοῦ πνευματισμοῦ εἰδικώτερον, ὁ ἄνθρωπος τῶν τελευταίων τούτων καιρῶν ἀποτάσσεται τῷ Χριστῷ καὶ συντάσσεται τῷ Σατανᾷ. Ἡ προσέλευσις αὕτη εἰς τὸν ἐχθρὸν τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου ἔλαβε τοιαύτην ἔκτασιν, ὥστε νὰ ὑφίστανται καὶ ὠργανωμέναι κινήσεις αὐτοῦ, ἤγουν τῶν σατανιστῶν. Αἱ σατανικαὶ αὗται ὀργανώσεις διακρίνονται, διὰ τὸν δαιμονικὸν θρησκευτικόν των χαρακτῆρα, διὰ τὴν ἄσκησιν τῆς πορνείας καὶ τὴν διάπραξιν φρικιαστικῶν ἐγκλημάτων, μὲ τὰ ὁποῖα ἀσχολεῖται κατὰ καιροὺς ἡ Δικαιοσύνη τῶν κρατῶν ([133]).

Ἡ μαγεία, μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ὅστις ἔλυσε «τὰ ἔργα τοῦ Διαβόλου»[422], καὶ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ γῆς, παρήκμασεν, ὡς ὡμολόγησε καὶ τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, πρὸς τὸν ἀποστάτην Ἰουλιανόν, διὰ τοῦ χρησμοῦ του: «Εἴπατε τῷ βασιλεῖ: Χαμαὶ πέσε δαίδαλος αὐλά, — οὐκέτι φοῖβος ἔχει καλύβην, οὐ μάντιδα δάφνην, — οὐ παγὰν λαλέουσαν· ἀπέσβετο καὶ λάλον ὕδωρ» ([134]). Τοὺς τελευταίους ὅμως αἰῶνας, ἡ μαγεία ἔλαβε νέαν ἔξαρσιν, παρομοίαν ἐκείνης τῶν εἰδωλολατρικῶν χρόνων, ὑπενθυμίζουσαν τὸ τῆς Ἀποκαλύψεως: «Καὶ ὅταν τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη, λυθήσεται ὁ Σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη...»[423]. Διὰ τῆς συγχρόνου ἐξάρσεως τῆς μαγείας, ὁ Διάβολος στρέφει τὸ διαφέρον τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὰς δαιμονικὰς θαυματοποιΐας, ἤγουν τὰ φανταστικὰ θαύματα τῶν δαιμόνων. Διὰ τούτων, ἐκτρέφει τὴν περιέργειαν καὶ προσανατολίζει τὸν νοῦν τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς πρὸς τὸ σκοτεινὸν μυστήριον τῶν σατανικῶν πνευματικῶν δυνάμεων, ἐνεργείας τῶν ὁποίων θὰ παρουσιάσῃ πρὸ παντὸς ὁ Ἀντίχριστος.

Ὁ Μαρξισμός. Δέον ἐνταῦθα νὰ θιγῇ δι' ὀλίγων ὁ

422. Α' Ἰω. γ' 8. 423. Ἀποκ. κ' 7.

νεώτερος πικρὸς καρπὸς τῆς ἀποστασίας τῆς ἀνθρωπότητος, ὁ λεγόμενος Μαρξισμός. Ὁ Μαρξισμὸς ἀνεφύη τὸν παρελθόντα αἰῶνα, μεταξὺ τῶν εὐεξαπατήτων βορείων λαῶν, ἐπὶ βάσεως καθαρῶς ὑλιστικῆς. Ὁ πρωτεργάτης τοῦ Μαρξισμοῦ Γερμανοεβραῖος ([135]) Κ. Μάρξ καὶ ὁ ἀκόλουθος καὶ συνεργάτης αὐτοῦ Γερμανὸς Φ. Ἔνγκελς ([136]), φερόμενοι καὶ ἀγόμενοι ὑπὸ τοῦ ρεύματος τῶν θολῶν ὑδάτων τῆς ἀποστασίας τῆς Δύσεως, διετύπωσαν ἰδιότυπον διδασκαλίαν, περὶ κοινωνικῆς ζωῆς καὶ εὐδαιμονίας, σύμφωνον ὅμως πρὸς τὰς ἰδέας περὶ κοινωνικῆς ἐπαναστάσεως τῆς πλανωμένης Εὐρώπης, μάλιστα τῆς Γαλλίας ([137]). Ἀκολουθήσαντες τὰς ὀρθολογιστικὰς καὶ πρωτογόνου χαρακτῆρος ταύτας ἰδέας ([137]), ἐπεχείρησαν νὰ προσδώσουν εἰς αὐτὰς ἐπιστημονικὴν μορφήν. Πρὸς τοῦτο, ἠσπάσθησαν τὰς πλάνας καὶ μονομερείας τοῦ θετικοκρατικοῦ Γάλλου Κὸντ (1798 - 1857), περὶ ἐξελίξεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐμπειρίας ([138]), καὶ τὸν ὑλισμὸν τοῦ Γερμανοῦ Φόϋερμπαχ (1804 - 1872) ([139]). Χρησιμοποιήσαντες δὲ τὴν ἀπηρχαιωμένην διαλεκτικὴν μέθοδον τοῦ Γερμανοῦ Ἑγέλου (1770 - 1831) ([140]), περὶ θέσεως, ἀντιθέσεως καὶ συνθέσεως ([141]), καὶ ἀπορρίψαντες τὴν ἰδεοκρατίαν αὐτοῦ, κατέληξαν νὰ ὑποστηρίξουν, ὅτι ὁ κόσμος εἶναι μόνον ὕλη καὶ ὡς πρὸς τὰ αἰσθητὰ καὶ ὡς πρὸς τὰ πνευματικὰ φαινόμενα αὐτοῦ ([142]).

Περαιτέρω, βάσει τῆς πίστεώς των εἰς τὸν ὑλισμόν, διετύπωσαν τὰς πεπλανημένας θεωρίας των, περὶ ἱστορικοῦ ὑλισμοῦ καὶ «ἐπιστημονικοῦ» σοσιαλισμοῦ ([143]). Συμφώνως πρὸς τὴν θεωρίαν τοῦ ἱστορικοῦ ὑλισμοῦ, «τὰ οἰκονομικὰ ἀποτελοῦσι τὴν βάσιν πάντων τῶν φαινομένων τοῦ ἱστορικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου» ([144]). Καί, ἐνῷ κατὰ τὸν Ἕγελον «αἱ ἰδέαι εἶναι αἱ διέπουσαι τὰς οἰκονομικὰς σχέσεις» ([142]), κατὰ τὸν Μὰρξ «ἀντιθέτως αἱ οἰκονομικαὶ σχέσεις καθορίζουσι τὴν ὅλην πνευματικὴν ζωήν, ἀποτελοῦσαι τὴν βάσιν πασῶν τῶν ὄψεων τοῦ πολιτισμοῦ. Θρησκεία καὶ Μεταφυσικὴ πρέπει νὰ ἀντικατασταθῶσι διὰ τῆς ἐπιστήμης, τῆς καθιστώσης ἡμῖν προσιτοὺς τοὺς νόμους τῆς φύσεως, ὡς καὶ τῆς κοινωνικῆς ἐξελίξεως» ([142]). Οὕτως ὁ ἱστορικὸς ὑλισμὸς «εἶναι μία ὑλιστικὴ ἀντιστροφὴ τῆς ἰδεαλιστικῆς καὶ διαλεκτικῆς φιλοσοφίας τοῦ Ἑγέλου καὶ περιορισμὸς αὐτῆς μόνον ἐπὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς κοινωνίας» ([143]).

Ἐνῷ ὁ ἱστορικὸς ὑλισμὸς ἀναφέρεται εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ἀποτελεῖ προσπάθειαν ὑλιστικῆς ἑρμηνείας τῆς ἱστορίας τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν, ὁ λεγόμενος παρ' αὐτοῦ τοῦ Μὰρξ «ἐπιστημονικὸς» σοσιαλισμὸς ([145]) ὁμιλεῖ περὶ τοῦ μέλλοντος, βάσει τοῦ πρώτου, καὶ ἀσχολεῖται μὲ τὸ παρόν, ἐπιδιώκων νὰ κατευθύνῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὰς ἐνεργείας των. Ὁ σοσιαλισμὸς οὗτος, ἢ ἄλλως κομμουνισμός, εἶναι, κατὰ τὴν πεπλανημένην ἀντίληψιν τῶν πρωτεργατῶν του, «τὸ τέρμα τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως. Ἡ

κοινωνία ἐξεκίνησεν ἀπὸ ἕνα ἀρχικὸν κομμουνισμὸν καὶ θὰ καταλήξῃ πάλιν εἰς ἕνα κομμουνισμόν, αἰώνιον αὐτὴν τὴν φοράν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον οὐδέποτε θὰ ἐκπέσῃ πλέον»! ([145]). Μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ ἀνθρωπότης πορεύεται πρὸς τὸ ἑβραϊκοῦ τύπου μεσσιανικὸν τοῦτο ὄνειρον, εἶναι, κατὰ τὸν Μαρξισμόν; ἡ λεγομένη πάλη τῶν τάξεων, ἤγουν ὁ πόλεμος μεταξὺ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων. Τὸν πόλεμον τοῦτον ὁ Μαρξισμὸς τὸν ὑποκινεῖ παντοιοτρόπως, ἐκτρέφων τὸ μῖσος μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἐπανάστασιν. Ἀποσκοπεῖ δὲ εἰς τὴν κατάληψιν πάσης ἐξουσίας καὶ εἰς τὴν παγκόσμιον κομμουνιστικὴν ἐπικράτησιν. Τότε, λέγει ὁ κνήθων τὰ ὦτα τῶν πλανωμένων παρ' αὐτοῦ Μαρξισμός, ἡ ἀνθρωπότης θὰ καταλήξῃ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῆς αἰωνίου ἀταξικῆς κοινωνίας! ([145]). Ἐνταῦθα ὁ Μαρξισμός, ἐξ ἐπόψεως περιεχομένου, ταυτίζεται σχεδὸν πρὸς τὸν Χιλιασμὸν (ἴδε ἀνωτ. σ. 56 - 58). Μορφὰς τοῦ Μαρξισμοῦ ἀποτελοῦν ὁ κομμουνισμός, ὁ σοσιαλισμὸς καὶ ὁ ἀναρχισμός.

Ὁ Κομμουνισμὸς ἐπεκράτησε τῷ 1917 εἰς τὴν Ρωσίαν ([146]), δι' ἐπαναστάσεως, τρομοκρατίας καὶ λουτροῦ αἵματος. Κατέλυσε τὴν ἄρχουσαν τάξιν καὶ τὴν ἀντικατέστησε, διὰ τῆς τάξεως τῶν μελῶν τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος ([147]). Ἐδίωξε πᾶσαν θρησκείαν, μάλιστα τὴν Χριστιανικήν, διὰ διωγμῶν σφοδροτέρων τῶν Ρωμαϊκῶν ([148]), καὶ ἐγκατέστησε τὸ κομμουνιστικὸν καθεστὼς ὑπὸ μορφὴν τῶν ἀρχαίων θεοκρατικῶν βασιλειῶν τῆς Ἀνατολῆς, ὡς τῶν Βαβυλωνίων ([149]). Διὰ δὲ πληθωρικῆς προπαγάνδας καὶ κομμουνιστικῶν πολιτικῶν ἢ ἐπαναστατικῶν ὀργανώσεων, ἀγωνίζεται ἀδιακόπως νὰ καταλάβῃ τὰς ἐξουσίας τῶν ἄλλων κρατῶν καὶ ἐπιτύχῃ τὴν παγκόσμιον ἐπικράτησίν του. Μέχρι σήμερον ἐδούλωσε τὰ ἀνατολικὰ κράτη τῆς Εὐρώπης καὶ ἐπεκράτησεν εἰς τὴν Κίναν καί τινα λοιπὰ μέρη τῆς γῆς, ἀποτελεῖ δὲ τὸν σοβαρώτερον κίνδυνον τῶν κρατῶν καὶ ἐθνῶν τῆς ὑδρογείου.

Ὁ Κομμουνισμὸς δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἡ μέχρι τοῦδε πιστοτέρα εἰκὼν τῆς τυραννικῆς βασιλείας τοῦ Ἀντιχρίστου. Ὅπως ὁ Ἀντίχριστος, οὕτω καὶ ὁ Κομμουνισμὸς αὐτοπροπαγανδίζεται ὡς ἐνδιαφερόμενος διὰ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὴν εὐδαιμονίαν αὐτῆς, ἐκμεταλλευόμενος δὲ τὰς ὑλικὰς ἀνάγκας τῶν ἀνθρώπων, σύρει πλήθη ἐκ τούτων ὄπισθεν αὐτοῦ καὶ χωρεῖ εἰς παγκόσμιον κυριαρχίαν. Ἐπιχειρεῖ νὰ ἀλλοιώσῃ καιροὺς καὶ νόμον, πολεμῶν τὸ παρελθὸν καὶ καλλιεργῶν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων τὸ μῖσος, ἀντὶ τῆς ἀγάπης, τὴν ἀπαίτησιν τοῦ λαμβάνειν, ἀντὶ τῆς διαθέσεως τοῦ δίδειν, καὶ τὴν ἀλληλομαχίαν, ἀντὶ τοῦ διάγειν εἰρηνικῶς. Ὁ Κομμουνισμός, ὅπως καὶ ὁ Ἀντίχριστος, ἀποσκοπεῖ εἰς τὸν ἀφανισμὸν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς πάσης θρησκείας, μάλιστα δὲ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἀρνούμενος τὴν ἐλευθερίαν τοῦ προσώπου, ἀντιμετωπίζει

τὸν ἄνθρωπον ὑλιστικῶς ὡς κοινωνικὴν μᾶζαν, τὴν ὁποίαν ὑποδουλώνει ὁλοκληρωτικῶς, συντρίβων πάντα ἀντιτιθέμενον εἰς τὴν μονολιθικήν του γνώμην, ὡς θὰ πράξῃ καὶ ὁ Ἀντίχριστος.

Ὁ Κομμουνισμὸς δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ὡς προσπάθεια ἀναβιώσεως τοῦ τετάρτου θηρίου (ἰδὲ ἀνωτ. σ. 29 - 30), ἤγουν ὡς ἀναλαμπὴ τῆς ἀντιχριστιανικῆς Ρωμαϊκῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ ὑπὸ σύγχρονον μορφήν. Ὅπως ἡ Ρώμη ἐδίωκε καὶ τοὺς Χριστιανοὺς καὶ τοὺς Ἰουδαίους (ἰδὲ ἀνωτ. σ. 32), οὕτω πράττει καὶ ὁ Κομμουνισμός. Τὸ κακὸν δημιούργημα τοῦ Ἑβραίου Μάρξ, ἐν τῇ πορείᾳ τοῦ χρόνου, ἐστράφη ἐναντίον καὶ τῶν ὁμοφύλων του, ἵνα ἀποδειχθῇ ἅπαξ ἔτι, ὅτι ὁ ἀδικήσας πληρώνεται διὰ πράξεως ὁμοίας πρὸς τὴν τῆς ἀδικίας του. Ὁ Κομμουνισμὸς δὲν ἀποτελεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ Ἀντιχρίστου, ἀλλὰ συντελεῖ προδρομικῶς εἰς τὴν ταχυτέραν ἔλευσιν ταύτης, ἡ ὁποία θὰ εἶναι καὶ ἡ μόνη παγκόσμιος. Δὲν πρόκειται νὰ κυριαρχήσῃ ἐφ᾽ ὅλης τῆς γῆς, ἀλλὰ θὰ συντριβῇ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, παρὰ τήν, δῆθεν βάσει τῆς ἐπιστήμης, βεβαιότητά του, περὶ τοῦ ἀντιθέτου.

Ἁρμόζουν καὶ διὰ τὸν Κομμουνισμὸν οἱ λόγοι ἐλέγχου τοῦ Ἀντιχρίστου παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος γίνεται, διὰ τοῦ προφήτου Ἰεζεκιὴλ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἄρχοντος Τύρου· «Μὴ σοφώτερος εἶ σὺ τοῦ Δανιὴλ (ἤγουν τῆς θείας Ἀποκαλύψεως); ἢ σοφοὶ οὐκ ἐπαίδευσάν σε τῇ ἐπιστήμῃ αὐτῶν; Μὴ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ σου ἢ τῇ φρονήσει σου ἐποίησας σεαυτῷ δύναμιν καὶ χρυσίον καὶ ἀργύριον ἐν τοῖς θησαυροῖς σου; Ἐν τῇ πολλῇ ἐπιστήμῃ σου καὶ ἐμπορίᾳ σου ἐπλήθυνας δύναμίν σου, ὑψώθη ἡ καρδία σου ἐν τῇ δυνάμει σου. Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος· ἐπειδὴ δέδωκας τὴν καρδίαν σου ὡς καρδίαν Θεοῦ, ἀντὶ τούτου, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ σὲ ἀλλοτρίους λοιμοὺς ἀπὸ ἐθνῶν καὶ ἐκκενώσουσι τὰς μαχαίρας αὐτῶν ἐπὶ σὲ καὶ ἐπὶ τὸ κάλλος τῆς ἐπιστήμης σου καὶ στρώσουσι τὸ κάλλος σου εἰς ἀπώλειαν· καὶ καταβιβάσουσί σε καὶ ἀποθανῇ θανάτῳ τραυματιῶν ἐν καρδίᾳ θαλάσσης»[424].

Πρόσωπα ἀνομίας πρόδρομοι τοῦ Ἀντιχρίστου. Ὡς προελέχθη, πρόδρομοι τοῦ Ἀντιχρίστου δὲν εἶναι μόνον αἱρέσεις καὶ σκοτειναὶ δυνάμεις, ἀλλὰ καὶ πρόσωπα ἀνομίας καὶ χαρακτῆρος τοῦ Ἀντιχρίστου. Ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος ἀναφέρει κάποιον ὀνόματι Μᾶρκον, ὅστις «ὡς πρόδρομος ὢν ἀληθῶς τοῦ Ἀντιχρίστου ἀποδέδεικται»[425]. Οὗτος ἐπλάνει τοὺς συνανθρώπους του, διὰ μαγείας καὶ ἄλλων θεαματικῶν τεχνασμάτων. Συμμίξας παίγνια καὶ πανουργίας τῶν μάγων, δι᾽ αὐτῶν ἐφάνταζε καὶ ἐμάγευε καὶ «εἰς ἔκπληξιν τοὺς ὁρῶντάς τε καὶ

424. Ἰεζ. κη´ 3 - 8. 425. Εἰρηναίου, ΒΕΠΕΣ, 5, 120.

πειθομένους αὐτῷ περιέβαλεν (ἐνέβαλεν)»[426]. Λέγεται, ὅτι παρ' αὐτῶν ἡτοιμάζοντο «τρία ποτήρια λευκῆς ὑάλου... κεκραμένα λευκῷ οἴνῳ»[427]. Καί, ἐνῷ οὗτος ἔλεγε μαγικὸν ᾆσμα, τὸ ὁποῖον ἐνομίζετο Εὐχαριστία, εὐθὺς μετεβάλλοντο «τὸ μὲν ἐρυθρόν ὡς αἷμα, τὸ δὲ πορφύρεον (ροδόχρουν), τὸ δὲ κυάνειον»[427]..Διὰ τοῦ μαγικοῦ τούτου τεχνάσματος, ἠπάτει τοὺς προσερχομένους, ὥστε νὰ νομίζουν, ὅτι, «διὰ τῆς ἐπικλήσεως αὐτοῦ»[428], ἡ ὑπεράνω ὅλων Χάρις στάζει «τὸ αἷμα τὸ ἑαυτῆς»[428] «ἐν τῷ ἐκείνῳ ποτηρίῳ»[428]. Οὗτοι δέ, πλανώμενοι, ἐπρόσεχον αὐτὸν ὡς γνωστικώτατον[429] καὶ ἔχοντα «δύναμιν τὴν μεγίστην»[429], προερχομένην «ἀπὸ τῶν ἀοράτων καὶ ἀκατονομάστων τόπων»[429]. Τοιουτοτρόπως ὁ Μᾶρκος οὗτος, πλανῶν καὶ πλανώμενος, αὐτοπροεβάλλετο ὑπερηφάνως, διὰ δαιμονικῶν ἐνεργειῶν, ὡς θὰ πράξῃ καὶ ὁ ἐρχόμενος πλάνος καὶ «υἱὸς τῆς ἀπωλείας»[430] Ἀντίχριστος.

Ὁ Μ. Ἀθανάσιος ἀναφέρει ὡς πρόδρομον τοῦ Ἀντιχρίστου τὸν Ἀρειανὸν αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου Κωνστάντιον, βασιλεύσαντα εὐθὺς μετὰ τὸν ἅγιον Κωνσταντῖνον (337 - 361 μ.Χ.). Εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Κωνσταντίου ἐξεπληρώθη ἐν μέρει ἡ προφητεία τοῦ Δανιὴλ περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου, «ὅτι ποιήσει πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων καὶ ἰσχύσει πρὸς αὐτοὺς καὶ ὑπεροίσει (θὰ ὑπερβάλῃ) ἐν κακοῖς πάντας τοὺς ἔμπροσθεν καὶ τρεῖς βασιλεῖς ταπεινώσει καὶ λόγους πρὸς τὸν Ὕψιστον λαλήσει καὶ ὑπονοήσει τοῦ ἀλλοιῶσαι καιρὸν καὶ νόμον»[431]. Διότι οὗτος «τοὺς πρὸ αὐτοῦ»[432] διώκτας τῆς Ἐκκλησίας «νενίκηκεν ἐν κακίᾳ, καινὸν ἐπινοήσας τρόπον τοῦ διωγμοῦ»[432]. Ὁ διωγμὸς αὐτοῦ δὲν ὑπῆρξεν ἁπλῶς διωγμός, «ἀλλὰ διωγμοῦ μὲν πλέον, προοίμιον δὲ καὶ παρασκευὴ τοῦ Ἀντιχρίστου»[433]. Ὁ Κωνστάντιος «τρεῖς βασιλεῖς, Βρετανίωνα καὶ Μαγνέντιον καὶ Γάλλον καθελών, εὐθὺς προέστη τῆς ἀσεβείας (ἔγινε προστάτης τῆς Ἀρειανῆς αἱρέσεως)»[434].

Ἐν τῇ ἑωσφορικῇ ἀλαζονείᾳ του, ἐτόλμησε νὰ ἐπαρθῇ πρὸς τὸν Ὕψιστον «ὡς γίγας»[434] καὶ ἐσκόπευσε νὰ ἀλλοιώσῃ τὸν θεῖον νόμον. Παραλύων τὴν «τοῦ Κυρίου διὰ τῶν Ἀποστόλων διάταξιν»[434], περὶ καταστάσεως τῶν ἐπισκόπων, καὶ τὰ «τῆς Ἐκκλησίας ἀλλάττων ἔθη»[434], ἐπενόησεν αὐτὸς «καινόν... τρόπον τῶν καταστάσεων»[434]. Διὰ στρατιωτῶν, «ἐπισκόπους ἀποστέλλει πρὸς τοὺς μὴ θέλοντας λαοὺς καί, ἀντὶ γνώσεως τῆς πρὸς τοὺς λαούς, ἐκεῖνοι φέρουσι τὰς ἀπειλὰς καὶ τὰ πρὸς τοὺς

426. Εἰρηναίου, αὐτόθι.
427. Ἐπιφανείου, PG. 41, 584.
428. Εἰρηναίου, PG. 7, 580.
429. Ἐπιφανείου, PG. 41, 581.
430. Β' Θεσ. β' 3.
431. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 31, 282 καὶ Δαν. ζ', 24 - 25.
432. Μ. Ἀθανασίου, αὐτόθι.
433. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 31, 280.
434. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 31, 282.

δικαστὰς γράμματα»[435]. «Τί οὖν οὗτος τοῦ Ἀντιχρίστου παραλέλοιπεν; ἢ τί πλέον ἐκεῖνος ἐλθὼν τούτου ποιήσειεν; ἢ πῶς ἐκεῖνος ἐλθὼν οὐχ εὑρήσει πρὸς ἀπάτην εὔκολον προετοιμασθεῖσαν αὐτῷ παρὰ τούτου τὴν ὁδόν;»[436]. Ὁ δυσσεβὴς Κωνστάντιος ἠσπάσθη τὴν ἀντίχριστον Ἀρειανὴν αἵρεσιν, ἐπενέβη καισαροπαπικῶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐδίωξε τοὺς Ὀρθοδόξους, ὑπεστήριξε τοὺς αἱρετικοὺς καὶ προσεπάθησε νὰ παραδώσῃ εἰς αὐτοὺς τὰς κατὰ τόπους Ἐκκλησίας τοῦ Κυρίου. Δηλαδὴ ἐπεχείρησε διὰ τοῦ διωγμοῦ, νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀντὶ τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, τὸ ἴδιον αὐτοῦ θέλημα, ὡς θὰ πράξῃ καὶ ὁ Ἀντίχριστος, ἐκμεταλλευόμενος τὴν παρεμβατικὴν ταύτην συνήθειαν τῶν πολιτικῶν ἐξουσιῶν εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα.

Κατ' ἐπέκτασιν, πρόδρομοι τοῦ Ἀντιχρίστου καὶ ὑπασπισταί»[437] αὐτοῦ λογίζονται πάντες οἱ αὐτοκράτορες καὶ βασιλεῖς, «ἄχρι τῆς τοῦ μεγάλου [καὶ εὐσεβεστάτου] Κωνσταντίνου ἀναδείξεως»[438] καὶ μετ' αὐτήν, ὡς «Ἰουλιανὸς καὶ Οὐάλης»[439], οἱ ὁποῖοι «βλασφημεῖν τὸν Χριστὸν οὐκ ἐπαύσαντο»[439]. Ἐξαιρέτως ὅμως πρόδρομος καὶ ὑπασπιστὴς τοῦ Ἀντιχρίστου λέγεται ὁ Ψευδοπροφήτης, ὁ ὁποῖος θὰ εἶναι καὶ σύγχρονος τοῦ Ἀνόμου. Ὁ ὑπασπιστὴς οὗτος θὰ ἔλθῃ κατὰ μίμησιν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅπως ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος ἡτοίμασε τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου, οὕτω καὶ ὁ ἄνομος πρόδρομος τοῦ Ἀντιχρίστου θὰ πείσῃ τοὺς ἀπειθεῖς εἰς τὸν Θεὸν νὰ προσκυνήσουν τὸν υἱὸν τῆς ἀπωλείας. Διότι τὸ ψεῦδος μιμεῖται τὴν ἀλήθειαν, πρὸς ἀπάτην τῶν μακρυνόντων ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπων. Ὁ Ψευδοπροφήτης, λέγει ὁ Ἀνδρέας Καισαρείας, θὰ παρουσιασθῇ «κατὰ μίμησιν τοῦ Βαπτιστοῦ, τοῦ τῷ Σωτῆρι τοὺς πειθομένους προσάγοντος. Φιλονικεῖ γὰρ τὸ ψεῦδος, ἐπὶ ἀπάτῃ [τῶν] ἀνθρώπων, μιμεῖσθαι τὴν ἀλήθειαν»[440].

Περὶ τοῦ Ψευδοπροφήτου ἀναγράφονται εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν τὰ ἀκόλουθα: «Καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχε κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίῳ καὶ ἐλάλει ὡς δράκων. Καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ. Καὶ ποιεῖ τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας, ἵνα προσκυνήσωσι τὸ θηρίον τὸ πρῶτον, οὗ ἐθεραπεύθη ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Καὶ ποιεῖ σημεῖα μεγάλα καὶ πῦρ ἵνα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνῃ εἰς τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. Καὶ πλα-

435. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 31, 282 - 283.
436. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 31, 283.
437. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 332.
438. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 333.
439. Ἀνδρέου Καισαρείας, αὐτόθι.
440. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 337.

νᾷ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς, διὰ τὰ σημεῖα, ἃ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου, λέγων τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ, ὃς εἶχε τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρας καὶ ἀνέζησε. Καὶ ἐδόθη αὐτῷ πνεῦμα δοῦναι τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα καὶ λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου καὶ ποιήσῃ, ὅσοι ἐὰν μὴ προσκυνήσωσι τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα ἀποκτανθῶσι. Καὶ ποιεῖ πάντας, τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχούς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς δούλους, ἵνα δώσουσιν αὐτοῖς χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς ἢ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν, καὶ ἵνα μή τις δύνηται ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι, εἰ μὴ ὁ ἔχων τὸ χάραγμα, τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ»[441].

Τὸ θηρίον τοῦτο, τὸ ἀναβαῖνον «ἐκ τῆς γῆς»[442], δηλοῖ τὸν Ψευδοπροφήτην[443], ὡς λέγει ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος· «περὶ τοῦ ὑπασπιστοῦ»[444] τοῦ Ἀντιχρίστου ὁμιλεῖ ἐνταῦθα ὁ Ἰωάννης, «ὃν καὶ ψευδοπροφήτην καλεῖ»[444]. Ἐν τῇ Ἀποκαλύψει, ὁ Σατανᾶς ὀνομάζεται «δράκων»[445], ὁ Ἀντίχριστος θηρίον ἀναβαῖνον «ἐκ τῆς θαλάσσης»[446], ὁ δὲ Ψευδοπροφήτης «ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς»[442], [443], ([150]). Ὁ Ψευδοπροφήτης πρόκειται νὰ ἀνέλθῃ ἐκ τῆς γῆς, «δηλαδὴ τῆς γηΐνης καὶ χαμερποῦς πολιτείας»[447]. Ὑποκρινόμενος, θὰ περικαλύπτῃ «ἐν δορᾷ προβάτου τοῦ κεκρυμμένου λύκου τὸ φονικόν»[447], ἥτις σημαίνεται διὰ τῶν δύο κεράτων, τῶν ὁμοίων ἀρνίῳ[448], καὶ θὰ ἔχῃ «ἐν προοιμίοις»[449] «τῆς εὐσεβείας μόρφωσιν»[449]. Πάντα δὲ θὰ πράξῃ, «διὰ γοητείας (μαγείας καὶ ἀπάτης) ὁ τοῦ ἀποστάτου ψευδοχρίστου πρόδρομος, πρὸς ἀπάτην ἀνθρώπων»[449]. ὥστε νὰ πιστεύσουν τὸν Ἀντίχριστον ὡς Θεόν[449]. Οἱ δὲ ἀπειθεῖς εἰς τὸν Θεὸν ἄνθρωποι θὰ δεχθοῦν τὴν ψευδομαρτυρίαν του ταύτην, βλέποντες τὰ τεράστια σατανικὰ αὐτοῦ ἔργα καὶ τὴν «ἀναμφισβήτητον»[450] κοσμικὴν δόξαν, τὴν ὁποίαν θὰ λάβῃ[450].

Ποῖος θὰ εἶναι οὗτος ὁ Ψευδοπροφήτης, παραμένει ἄγνωστον μυστήριον, τὸ ὁποῖον θὰ ἀποκαλυφθῇ ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐλεύσεως τούτου, ὡς προδρόμου τοῦ Ἀντιχρίστου. Πάντως, γνωρίσματα αὐτοῦ θὰ εἶναι ἡ κοσμικὴ περιωπή, ἡ ἐν προοιμίοις μόρφωσις εὐσεβείας καὶ τὰ περίεργα καὶ θεαματικὰ μαγικὰ ἔργα, διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἑλκύῃ καὶ θὰ πλανᾷ τοὺς ἀνθρώπους. Ἐὰν οὗτος θὰ εἶναι Ἰουδαῖος ἢ ἄλλος τις, δὲν γνωρίζομεν. Ἐὰν θὰ ἔχῃ θέσιν ἀρχηγοῦ μεγάλης αἱρέσεως, ὡς τοῦ Παπισμοῦ

441. Ἀποκ. ιγ' 11 - 17.
442. Ἀποκ. ιγ' 11.
443. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 336. Γρηγ. Νύσσης, PG. 45, 1121.
444. Παρὰ Ἀνδρέᾳ Καισαρείας, PG. 106, 337.
445. Ἀποκ. ιβ' 3.
446. Ἀποκ. ιγ' 1.
447. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 336.
448. Ἀποκ. ιγ' 11.
449. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 337.
450. Ἀνδρέου Καισαρείας, αὐτόθι.

καὶ τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ἢ σκοτεινῆς ὀργανώσεως, ὅπως ἡ τοῦ Μασσωνισμοῦ καὶ τοῦ Σιωνισμοῦ, ἢ καὶ κράτους, δὲν δυνάμεθα νὰ ὑπολογίσωμεν. Ἓν γνωρίζομεν, ὅτι θὰ εἶναι ὁ συνεχιστής, ἀλλὰ καὶ ἡ κατάληξις τῶν πρὸ αὐτοῦ προδρόμων τοῦ Ἀντιχρίστου[450α] καὶ ὁ κυρίως πρόδρομος καὶ ὑπασπιστὴς αὐτοῦ, ὅστις θὰ πλανήσῃ τὴν οἰκουμένην πλέον τῶν ἄλλων. Ὡς πρὸς τὸ παρόν, ψευδοπροφήτης θεωρεῖται πᾶσα αἵρεσις.[450α]

Κατὰ τὰ ἐκτεθέντα ἐν τῷ μέρει τούτῳ, ἡ ἀντιχριστιανικὴ προδρομία ἐνεργεῖται εἰς τὸν κόσμον τῆς ἀποστασίας, διὰ τῆς διαδόσεως τῆς ἀρειανικῆς ἀπιστίας πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ διὰ τῆς μοιχειανικῆς παραβάσεως ἢ καταλύσεως τοῦ θείου νόμου. Προωθεῖται, διὰ τοῦ παποκαισαρικοῦ συνδυασμοῦ θρησκευτικῆς καὶ κοσμικῆς ἐξουσίας εἰς τὸν αἱρεσιάρχην τοῦ Παπισμοῦ, καὶ διὰ τοῦ πλάνου χιλιαστικοῦ ὀνείρου, περὶ παραδεισίου ἐπὶ γῆς βασιλείας, ὑπὸ τὸν δῆθεν μεσσίαν, μὲ ἕδραν τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἐξυπηρετεῖται, διὰ τῆς οἰκουμενιστικῆς λήθης τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀσεβοῦς παλαιώσεως τῶν Ἁγίων καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἁγίας ζωῆς. Διὰ τοῦ Μασσωνισμοῦ, ἐπιστρατεύονται αἱ μακρὰν τοῦ Θεοῦ δυνάμεις τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ὀργανοῦνται εἰς μίαν μᾶλλον μυστικὴν ὀργάνωσιν, σκοτεινῶν δεσμῶν, μέσων καὶ σκοπῶν. Διὰ τοῦ Σιωνισμοῦ, τὸ Ἑβραϊκὸν ἔθνος παρασκευάζεται ἐν Παλαιστίνῃ πρὸς κατάληψιν δυναμικῆς θέσεως ἐν τῷ κόσμῳ. Διὰ τῆς ἐξάρσεως τῆς μαγείας, τὰ πνεύματα τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς ἑτοιμάζονται νὰ δεχθοῦν τὰς θαυματοποιΐας τοῦ ἐρχομένου Ἀντιχρίστου, ὡς ἀποδείξεις δῆθεν τῆς θείας αὐτοῦ ἀποστολῆς καὶ ἰδιότητος. Διὰ δὲ τοῦ Κομμουνισμοῦ καὶ τῶν προδρομικῶν προσώπων καὶ δὴ τοῦ Ψευδοπροφήτου, ἀνοίγεται ἐλευθέρα ἡ ὁδὸς πρὸς ἔλευσιν τοῦ Ἀνόμου.

6. Σημεῖα πρὸ τοῦ Ἀντιχρίστου.

Τοῦ Ἀντιχρίστου προηγοῦνται σημεῖά τινα, δηλωτικὰ τῆς ἐλεύσεως αὐτοῦ. Τὰ σημεῖα ταῦτα ταυτίζονται σχεδὸν πρὸς σημεῖα, τὰ ὁποῖα θὰ προηγηθοῦν τῆς ἐνδόξου δευτέρας παρουσίας τοῦ Κυρίου. Τοῦτο δέ, διότι ὁ Ἀντίχριστος θὰ ἔλθῃ ὀλίγον πρὸ τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου, παρὰ τοῦ ὁποίου καὶ θὰ καταλυθῇ (ἴδε ἀνωτ. σ. 23).

Ἓν τῶν σημείων τούτων εἶναι ἡ ἐμφάνισις πλήθους ψευδοπροφητῶν, ὡς λέγει ὁ Κύριος· «πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐγερθήσονται καὶ πλανήσουσι πολλούς»[451]. Πολλοὶ τούτων θὰ ἔλθουν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου,

450α. Γρηγορίου Νύσσης, PG. 45, 1121.

451. Ματθ. κδ' 11.

«λέγοντες, ἐγώ εἰμι ὁ Χριστός»[452]. Ταῦτα ἔχουν γίνει ἐν μέρει πρὸ πολλοῦ. Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων γράφει, ὅτι «τοῦτο εἴρηκε Σίμων ὁ μάγος καὶ Μένανδρος καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἀθέων αἱρεσιαρχῶν»[453]. Θὰ εἴπουν δὲ «ἐφ' ἡμῶν ἢ καὶ μεθ' ἡμᾶς ἕτεροι»[453]. Οἱ ψευδοπροφῆται ὅμως θὰ πληθυνθοῦν τὰς ἐσχάτας ἡμέρας, ὀλίγον πρὸ τοῦ Ἀντιχρίστου. «Ἐν γὰρ ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις πληθυνθήσονται οἱ ψευδοπροφῆται καὶ οἱ φθορεῖς τοῦ λόγου»[454]. Τότε οὗτοι θὰ εἶναι «ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης»[455] καὶ θὰ κυκλώσουν «τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων καὶ τὴν πόλιν τὴν ἠγαπημένην»[456], ἐκκλησιομαχοῦντες καὶ θεομαχοῦντες οἱ ἄθλιοι, διὰ τοῦ λόγου τῆς ψευδοδοξίας. Καὶ εἰς τὰς ἡμέρας μας ἐπληρώθη ἡ γῆ αἱρετικῶν, ψευδοδιδασκάλων, ψευδοπροφητῶν, ἀναφαίνονται δὲ κατὰ τόπους καὶ ψευδόχριστοι, πλανῶντες τοὺς ἄφρονας. Διὰ τοῦτο δέον, ὅπως πάντες ἔχωμεν ἔναυλον τὸν προτρεπτικὸν λόγον τοῦ Κυρίου: «βλέπετε μή τις ἡμᾶς πλανήσῃ»[457].

Δεύτερον σημεῖον εἶναι αἱ ἀκαταστασίαι[458] τῶν ἐθνῶν καὶ οἱ πόλεμοι, οἱ ὁποῖοι θὰ ἀκολουθήσουν τὴν κατάλυσιν τῆς Ρωμαϊκῆς ἐξουσίας. Ὅτε ἡ ἀνθρωπότης θὰ ἔχῃ περιέλθει εἰς κατάστασιν δημοκρατικῆς ἀναρχίας (ἰδὲ ἀνωτ. σ. 31 - 32), «ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν»[459]. Θὰ ἀκούωνται πόλεμοι καὶ ἀκοαὶ πολέμων, ἤγουν εἰδήσεις περὶ πολέμων[460], «καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ λοιμοὶ καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους»[461]. «Ταῦτα ἤδη γέγονεν»[462]. Δυνάμεθα καὶ σήμερον νὰ ἐρωτήσωμεν μετὰ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου: «Ἐγείρεται ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν ἢ οὔ;»[462]. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κυρίου μέχρι τῶν ἡμερῶν μας ἐπλήσθη ἡ ἀνθρωπότης πολέμων καὶ αἱμάτων καὶ ταραχῶν καὶ ἀκαταστασιῶν καὶ λιμῶν καὶ λοιμῶν καὶ σεισμῶν· «ἀλλ' οὔπω ἐστὶ τὸ τέλος»[463]. Ἐπειδὴ ὅμως εἶναι ἄγνωστος ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἑπομένως καὶ ἡ πρὸ αὐτῆς παρουσία τοῦ Ἀντιχρίστου, ἐπιβάλλεται, ὅπως γρηγορῶμεν[464] καὶ γινώμεθα ἕτοιμοι[465], πρὸς ἀντιμετώπισιν παντὸς ἐνδεχομένου, συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Τρίτον σημεῖον τῆς παρουσίας τοῦ Ἀντιχρίστου εἶναι ἡ ὑποχώρησις

---

452. Ματθ. κδ' 5, Μάρκ. ιγ' 6, Λουκ. κα' 8.
453. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 188.
454. Ἀποστολικαὶ Διαταγαί, ΒΕΠΕΣ, 2, 127.
455. Ἀποκ. κ' 8.
456. Ἀποκ. κ' 9.
457. Ματθ. κδ' 4 καὶ Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 188.
458. Λουκ. κα' 9.
459. Λουκ. κα' 10.
460. Ματθ. κδ' 6.
461. Ματθ. κδ' 7.
462. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 188.
463. Ματθ. κδ' 6.
464. Ματθ. κδ' 42.
465. Ματθ. κδ' 44.

τῆς ἀγάπης καὶ ἡ ἐπικράτησις τοῦ μίσους. Ἐκ τῶν Χριστιανῶν, «τότε σκανδαλισθήσονται πολλοὶ καὶ ἀλλήλους παραδώσουσι καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους»[466]. Τὸ σημεῖον τοῦτο εἶναι «ἐκκλησιαστικόν»[467], λέγει ὁ Κύριλλος Ἱεροσολύμων. Πρόσεχε ὅμως, τονίζει ὁ ἅγιος πατήρ. «Ἐὰν ἀκούσῃς, ὅτι ἐπίσκοποι κατ' ἐπισκόπων καὶ κληρικοὶ κατὰ κληρικῶν καὶ λαοὶ κατὰ λαῶν μέχρις αἱμάτων ἔρχονται, μὴ ταραχθῇς· προγέγραπται γάρ. Μη πρόσεχε τοίνυν τοῖς γινομένοις, ἀλλὰ τοῖς γεγραμμένοις»[467] (ἰδὲ καὶ ἀνωτ. σ. 42). Ἀλλ' οὔτε καί, ἂν ἐγὼ ὁ διδάσκων ἀπόλωμαι, σὺ νὰ ἀπολεσθῇς μετ' ἐμοῦ· «οὔτε ἂν ἐγὼ ὁ διδάσκων σε ἀπόλωμαι, καὶ σύ μοι συναπόλῃ»[468]. «Εἰ ἐν Ἀποστόλοις εὑρέθη προδοσία, θαυμάζεις εἰ ἐν ἐπισκόποις εὑρίσκεται μισαδελφία;»[468]. Τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς μισαδελφίας ἔχει εὐρεῖαν ἔκτασιν. Τίς τῶν παρόντων, λέγει ὁ αὐτὸς ἅγιος πρὸς τοὺς ἀκροατάς του, θὰ καυχηθῇ, ὅτι ἔχει ἀνυπόκριτον «πρὸς τὸν πλησίον τὴν φιλίαν; Οὐχὶ τὰ μὲν χείλη πολλάκις φιλεῖ καὶ τὸ πρόσωπον μειδιᾷ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ δῆθεν ἱλαροί, ἡ δὲ καρδία τεκταίνεται δόλον καὶ κατασκευάζει κακά, λαλῶν εἰρηνικά;»[469]. Τὸ θλιβερὸν τοῦτο σημεῖον ὀφείλεται εἰς τὴν παράβασιν τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ. Διότι λέγει ὁ Κύριος: «καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν»[470]. Μακάριος, ὅστις, ἐν καιρῷ ἐπικρατήσεως τῆς ἀνομίας καὶ τοῦ μίσους, διατηρεῖ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, μιμούμενος τὸν Κύριον καὶ τοὺς Μάρτυρας Αὐτοῦ.

Τέταρτον σημεῖον ἀποτελεῖ ἡ κήρυξις τοῦ Εὐαγγελίου εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. «Καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ»[471]. Τὸ καθολικὸν τοῦτο Εὐαγγελικὸν κήρυγμα θὰ γίνῃ «εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι»[471], «τουτέστιν, εἰς ἔλεγχον, εἰς κατηγορίαν, εἰς μαρτυρίαν· οἱ γὰρ πιστεύσαντες καταμαρτυρήσουσι (θὰ κατηγορήσουν διὰ τῆς στάσεώς των ταύτης) τῶν μὴ πιστευσάντων καὶ κατακρινοῦσιν αὐτούς»[472]. Μετὰ τὸ κήρυγμα τοῦτο, θὰ ἔλθῃ «τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως»[473], ἤγουν ὁ Ἀντίχριστος[474], «ἵνα κριθῶσι πάντες οἱ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ»[475] (ἰδὲ καὶ ἀνωτ. σ. 17, 19-20) ([151]). «Χρὴ τοιγαροῦν πρῶτον κηρυχθῆναι τὸ Εὐαγγέλιον ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, καθὼς ἔφη ὁ Κύριος, καὶ τότε ἐλεύσεται»[476] ὁ Ἄνομος. Ἡ κήρυξις τοῦ Εὐαγγελίου «ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ» ἐγένετο ἤδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀπο-

466. Ματθ. κδ' 10.
467. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 188.
468. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, αὐτόθι.
469. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 188-189.
470. Ματθ. κδ' 12 καὶ Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 188.
471. Ματθ. κδ' 14.
472. Χρυσοστόμου, PG, 58, 689.
473. Ματθ. κδ' 15, Μάρκ. ιγ' 14.
474. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 189.
475. Β' Θεσ. β' 12.
476. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, PG. 94, 1216.

στόλων, «ὅτι ἐν εἴκοσι ἢ καὶ τριάκοντα ὅλοις ἔτεσι τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης κατέλαβεν ὁ λόγος»[477], ὡς εἶπεν ὁ Κύριος[478] καὶ διεβεβαίωσεν ὁ Ἀπόστολος, περὶ τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος. Διότι «εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ρήματα αὐτῶν»[479]. Γενικῶς ὅμως τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου θὰ πληρωθῇ μέχρι τοῦ Ἀντιχρίστου, ἢ ἀκριβέστερον τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Κυρίου.

Ταῦτα εἶναι τὰ πρὸ τοῦ Ἀντιχρίστου σημεῖα. Ἡ ἔλευσις πλήθους ψευδοπροφητῶν, οἱ πόλεμοι καὶ αἱ ἀκαταστασίαι τῶν ἐθνῶν, ἡ ὑποχώρησις τῆς ἀγάπης καὶ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ μίσους μεταξὺ τῶν πολλῶν Χριστιανῶν καὶ ἡ κήρυξις τοῦ Εὐαγγελίου εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην[480]. Ταῦτα παρατηροῦνται γινόμενα κατὰ πᾶσαν σχεδὸν ἐποχήν, θὰ ὁλοκληρωθοῦν ὅμως εἰς χρόνον μὴ δυνάμενον νὰ ὑπολογισθῇ ἐπακριβῶς παρὰ τοῦ ἀνθρώπου. Ἕνεκα τούτου, ὁ ἄνθρωπος πάσης γενεᾶς πρέπει νὰ φοβῆται, μήπως ὁ Ἀντίχριστος ἔλθῃ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του, καὶ νὰ διασφαλίζηται. Τοῦτο δέ, τοσούτῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον τὸ μυστήριον τῆς ἐλεύσεως τοῦ υἱοῦ τῆς ἀπωλείας[481] ἐνεργεῖται ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κυρίου, διὰ νὰ πληρωθῇ ἐπὶ τῆς παρουσίας τοῦ Ἀντιχρίστου. «Τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας»[482], λέγει ὁ μνημονευθεὶς καὶ ἀνωτέρω ἅγιος Κύριλλος διὰ τὴν ἐποχήν του, ἀναφέρων αὐτολεξεὶ τοὺς λόγους τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Καὶ συνεχίζει: «φοβοῦσί με οἱ πόλεμοι τῶν ἐθνῶν, φοβεῖ με τὰ σχίσματα τῶν Ἐκκλησιῶν, φοβεῖ με ἡ μισαδελφία τῶν ἀδελφῶν»[483]. Καὶ καταλήγει. Ἂς λέγωμεν μὲν ταῦτα, «μὴ γένοιτο δέ, ἵνα ἐφ' ἡμῶν πληρωθῇ, πλὴν ἀσφαλιζώμεθα»[483], διὰ τῆς πίστεως εἰς τὰ διδασκόμενα παρὰ Θεοῦ περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου, ἵνα μὴ πλανηθῶμεν.

Κατὰ ἐκτὸς Γραφῆς παράδοσιν, ὁ προφήτης Δανιὴλ προεῖπε σχετικῶς τὰ ἀκόλουθα σημεῖα: «Ὅταν ἴδητε καπνιζόμενον τὸ ἐκ βορρᾶ ὄρος (Βαβυλῶνος), ἥξει τὸ τέλος Βαβυλῶνος· ὅταν δὲ ἴδητε αὐτὸ ὡς ἐν πυρὶ καιόμενον, ἥξει τὸ τέλος πάσης τῆς γῆς... Ἐὰν δὲ αἷμα ρεύσῃ τὸ ὄρος (τὸ «ἐν νότῳ»), φόνος ἐστὶν τοῦ Βελίαρ ἐν πάσῃ τῇ γῇ»[483α]. Ὁ δὲ προφήτης Ἰεζεκιὴλ ὁμοίως: «ὅταν ἐκλείπῃ τὸ ὕδωρ αὐτοῦ (τοῦ ποταμοῦ Χοβάρ, τουτέστιν Εὐφράτου), ἐλπίζειν τὸ δρέπανον τῆς ἐρημώσεως εἰς πέρας τῆς γῆς»[483β].

---

477. Χρυσοστόμου, PG. 58, 689.
478. Χρυσοστόμου, PG. 58, 701 καὶ Ματθ. κδ' 34.
479. Ρωμ. ι' 18.
480. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 188 - 189.
481. Β' Θεσ. β' 3.
482. Β' Θεσ. β' 7.
483. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ΒΕΠΕΣ, 39, 193.
483α. Ἐπιφανίου Κύπρου, PG. 43, 404 - 405.
483β. Τοῦ αὐτοῦ, PG. 43, 401.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ο ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΟΣ

1. Οἱ ἀντίχριστοι καὶ ὁ Ἀντίχριστος.

«Ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν». Ὁ ὅρος ἀντίχριστος νοεῖται διττῶς, γενικώτερον καὶ ἰδιοτρόπως. Γενικώτερον, ἀντίχριστος λέγεται πᾶς ὁ «τὸ τοῦ Ἀντιχρίστου πνεῦμα ἔχων»[484]. Εἶναι δὲ τὸ ἀντίχριστον τοῦτο πνεῦμα τὸ ψεῦδος τοῦ ἀρνουμένου τὴν Θεότητα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ([151α]). «Τίς ἐστιν ὁ ψεύστης»[485], γράφει ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης, «εἰ μὴ ὁ ἀρνούμενος, ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ὁ Χριστός; Οὗτός ἐστιν ὁ ἀντίχριστος, ὁ ἀρνούμενος τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν»[485], καθ' ὅτι «πᾶς ὁ ἀρνούμενος τὸν Υἱόν, οὐδὲ τὸν Πατέρα ἔχει»[486]. Ἡ πίστις εἰς τὴν Θεότητα τοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ τὸν κύριον στόχον τοῦ Διαβόλου, διότι, ἀπολέσας ταύτην ὁ ἄνθρωπος, πίπτει εἰς ἀσέβειαν καὶ τὴν αἰώνιον κόλασιν. Διὰ τοῦτο «σφόδρα ἐσπούδακεν ὁ Διάβολος ταύτην ἐκ τῶν ἀνθρώπων τὴν πίστιν ἀνελεῖν (νὰ ἐξαφανίσῃ), εἰδὼς ὅτι τῆς οἰκονομίας (τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου) ἐὰν ἀνέλῃ τὴν πίστιν, τὸ πλέον τῶν καθ' ἡμᾶς οἰχήσεται (θὰ χαθῇ) πραγμάτων»[487]. «Ὁ τοίνυν οὐ λέγων Θεὸν εἶναι ἀληθῶς τὸν Χριστόν, διαιρῶν δὲ καὶ κατασμικρύνων τὴν δόξαν αὐτοῦ, τὸ τοῦ Ἀντιχρίστου πνεῦμα ἔχων, ἁλώσεται (θὰ θηρευθῇ ὑπὸ τοῦ Διαβόλου)»[488].

Ἓν λοιπὸν γνώρισμα τοῦ ἀντιχρίστου ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἔλλειψις πίστεως εἰς τὴν Θεότητα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Δεύτερον, ἡ ἔλλειψις ὁμολογίας τῆς πίστεως ταύτης. Ἀντίχριστος εἶναι ὄχι μόνον ὁ μὴ δεχόμενος τὴν Θεότητα τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ ὁ μὴ ὁμολογῶν ταύτην «ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων»[489]. Πᾶς, λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, «ὁ μὴ ὁμολογῶν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἐν σαρκὶ ἐληλυθέναι (ὅτι

484. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, PG. 76, 1285.
485. Α' Ἰω. β' 22.
486. Α' Ἰω. β', 23.
487. Χρυσοστόμου, PG. 48, 759.
488. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, PG. 76, 1285.
489. Ματθ. ι' 33.

ἐσαρκώθη) καὶ εἶναι Θεὸν τέλειον καὶ γενέσθαι ἄνθρωπον τέλειον, μετὰ τοῦ εἶναι Θεόν, ἀντίχριστός ἐστιν»[490]. Ἀντίχριστός ἐστιν ὁ παραιτούμενος τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ ἐπαισχυνόμενος τὸν Σταυρὸν Αὐτοῦ «ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ»[491]. «Ὅ τε τὴν ἐνανθρώπησιν παραιτούμενος»[492], γράφει ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ θεοφόρος, ἐνῷ ὁδηγεῖται εἰς Ρώμην διὰ τὸ μαρτύριον, «καὶ τὸν Σταυρὸν ἐπαισχυνόμενος, δι' ὃν δέδεμαι, οὗτός ἐστιν ἀντίχριστος»[492]. Ἀνάλογος δὲ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἁμαρτίας ταύτης εἶναι καὶ ἡ ἀπειλουμένη τιμωρία. Διότι λέγει ὁ Κύριος: «ὃς γὰρ ἐὰν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ, μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων»[493].

Τρίτον γνώρισμα τοῦ ἀντιχρίστου ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἄρνησις τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ παράδοσις εἰς τὸν νόμον τῆς σαρκός. «Ἀντιχρίστου γὰρ οὐδὲν διενήνοχεν ὁ τῆς σαρκὸς νόμος, ἀεὶ παλαίων τῷ πνεύματι καὶ τῷ θείῳ νόμῳ ἀντιτασσόμενος»[494]. Ἀντίχριστος εἶναι καὶ ὁ ἀρνούμενος τὴν αἰωνιότητα καὶ καθολικὴν ἰσχὺν τοῦ θείου νόμου, τοῦ Εὐαγγελικοῦ καὶ τῶν Ἱερῶν Κανόνων. Ἐπὶ τούτου, ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, ἀναφερόμενος εἰς τὰς παρανόμους καὶ ἀντικανονικὰς πράξεις τῶν συγχρόνων του Μοιχειανῶν, γράφει τὰ ἑξῆς πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Λέοντα Ρώμης: «Τί οὖν ἔστιν ἐν τούτοις, ὦ μάκαρ, εἰπεῖν; ἢ τὸ ἀποστολικὸν ἐκεῖνο, ὅτι νῦν πολλοὶ ἀντίχριστοι γεγόνασιν[495]· εἴπερ (ἐὰν) μὴ ὑπὸ τῶν θείων νόμων καὶ κανόνων πάντες ἄνθρωποι ἐξουσιαζόμεθα»[496]. Οἱ ἀντίχριστοι λοιπὸν διακρίνονται, διὰ τὴν ἄθεον γνώμην, διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς καλῆς ὁμολογίας καὶ τὴν ἀπόρριψιν τοῦ θείου νόμου. Δηλαδὴ διὰ τὴν ἄρνησιν τῆς σαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ τῆς Θεότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τὴν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ὑποστολὴν τῆς ὁμολογίας, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ Θεός, καὶ διὰ τὴν ἀχρήστωσιν καὶ παλαίωσιν τοῦ Εὐαγγελικοῦ καὶ Κανονικοῦ νόμου, τὸν ὁποῖον ἀπεκάλυψε καὶ ὥρισεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὁ Θεός.

Τοιοῦτοι «ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν»[497], ἀπὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Σωτῆρος μέχρι σήμερον, καὶ πολλοὶ ἄλλοι θὰ ἐμφανισθοῦν ἕως τοῦ Ἀντιχρίστου. «Οὐκ ἀκούεις ἔτι καὶ νῦν», λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, «Μαρκίωνος ἀρνουμένου τὴν οἰκονομίαν (τὴν σάρκωσιν τοῦ

490. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, PG. 94, 1216.
491. Μάρκ. η' 38.
492. Ἰγνατίου Θεοφόρου, ΒΕΠΕΣ, 2, 327.
493. Μάρκ. η' 38.
494. Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, PG. 91, 1132.
495. Α' Ἰω. β' 18.
496. Θεοδώρου Στουδίτου, PG. 99, 1020.
497. Α' Ἰω. β' 18.

Θεοῦ Λόγου) καὶ Μανιχαίου καὶ Οὐαλεντίνου καὶ πολλῶν ἑτέρων»[498], αἱρετικῶν; Ἀντίχριστοι ὑπῆρξαν οὗτοι, ὡς καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς Ἀρειανοί. «Ἀντίχριστοι δὲ οὗτοι τυγχάνουσιν, ὅσοι διὰ τὴν Ἀρείου μανίαν ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς»[499], γράφει ὁ Μ. Ἀθανάσιος. Ἀντίχριστοι εἶναι καὶ οἱ μετὰ ταῦτα αἱρετικοί[500], οἱ ἀκολουθοῦντες τὴν Ἀρειανὴν (ἰδὲ ἀνωτ. σ. 52-53) καὶ τὴν Μοιχειανικὴν (ἰδὲ ἀνωτ. σ. 53-56) αἵρεσιν. Ἑπομένως, ἀντίχριστοι εἶναι οἱ Παπικοί, οἱ Προτεστάνται, οἱ Οἰκουμενισταί, οἱ Χιλιασταί, οἱ Μασσῶνοι, οἱ Σιωνισταί, οἱ μάγοι καὶ πνευματισταί. Πάντοτε μὲν μετὰ Χριστὸν ὑπῆρξαν ἀντίχριστοι, ἐπ' ἐσχάτων ὅμως οὗτοι ἐπληθύνθησαν «ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης»[501]. Τὸ δὲ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ λέγει: «Παιδία, ἐσχάτη ὥρα ἐστί, καὶ καθὼς ἠκούσατε ὅτι ὁ Ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ νῦν ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν· ὅθεν γινώσκομεν, ὅτι ἐσχάτη ὥρα ἐστίν»[502].

Ὁ ἰδιοτρόπως Ἀντίχριστος. Ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, πολλοὶ μὲν εἶναι οἱ ἀντίχριστοι, «ὅμως, ἰδιοτρόπως καὶ ἐξαιρέτως, Ἀντίχριστος λέγεται ὁ ἐπὶ τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος ἐρχόμενος»[503] «Ἄνομος»[504]. Οὗτος εἶναι «ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον Θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ ὡς Θεὸν καθίσαι, ἀποδεικνύντα ἑαυτόν, ὅτι ἐστὶ Θεός»[505]. Οὗτος θὰ ἔλθῃ εἰς τὸν κόσμον ὄχι ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Χριστιανῶν, ἀλλὰ ἐναντίον αὐτῶν καὶ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ Ἀντίχριστος ὀνομάζεται· «οὐχ ὑπὲρ Χριστοῦ (ἐλεύσεται) καὶ τῶν τοῦ Χριστοῦ· διὸ καὶ Ἀντίχριστος λέγεται»[506]. Οἱ πρὸ τοῦ Ἀντιχρίστου ἀντίχριστοι ἐμφανίζονται συνεχῶς, ὡς ἄλλαι εἰκόνες καὶ ὁμοιώματα αὐτοῦ καὶ χάριν τούτου τοῦ Ἀνόμου. Οἱ πολλοὶ οὗτοι ἀντίχριστοι θὰ ἀπολήξουν εἰς τὸν υἱὸν τῆς ἀπωλείας, ὁ ὁποῖος θὰ εἶναι ὁ κατὰ πάντα ἄνομος, ὁ καθ' ὁλοκληρίαν ἀντίθεος, ἡ ἐναντία τοῦ Χριστοῦ ἀκρότης τοῦ κακοῦ ([152]), ὁ καθ' αὐτὸ ἀντίχριστος. Οὐδεὶς δὲ ἕτερος θὰ δυνηθῇ νὰ καταργήσῃ αὐτόν, εἰ μὴ μόνος ὁ Χριστός, ὅταν ἔλθῃ, ἵνα κρίνῃ «ζῶντας καὶ νεκρούς»[507]. Ἰδοὺ διατὶ οἱ Πατέρες τονίζουν: «γρηγορεῖν δεῖ, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος, ἀδελφοί, καὶ νήφειν, μή τις ἐκ τῆς κομψολογίας καὶ πανουργίας ἀπάτη γένηται, μὴ τῷ ὀνόματί τις ἔλθῃ λέγων, ὅτι κἀγὼ

498. Χρυσοστόμου, PG. 48, 759.
499. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 31, 227.
500. Θεοφυλάκτου, PG. 124, 1344.
501. Ἀποκ. κ' 8.
502. Α' Ἰω. β' 18.
503. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, PG. 94, 1216.
504. Β' Θεσ. β' 8.
505. Β' Θεσ. β' 3-4.
506. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, PG. 94, 1216-1217.
507. Σύμβολον τῆς Πίστεως.
508. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 31, 227.

τὸν Χριστὸν καταγγέλλω καὶ μετ' ὀλίγον 'Αντίχριστος γνωσθῇ»[508]. Ἴδωμεν λοιπὸν τὰ περὶ τοῦ 'Αντιχρίστου ἐκτενέστερον.

2. Φύσις καὶ καταγωγὴ τοῦ 'Αντιχρίστου.

Φύσις τοῦ 'Αντιχρίστου. Τίς θὰ εἶναι ὁ 'Αντίχριστος; ὁ Διάβολος, δηλαδὴ ὁ Διάβολος ὡς ἄνθρωπος; ἢ ἁπλοῦς ἄνθρωπος; «Τίς δὲ οὗτός ἐστιν; ἄρα ὁ Σατανᾶς;»[509] ἐρωτᾷ ὁ ἅγιος 'Ιωάννης ὁ Χρυσόστομος. Καὶ ἀπαντᾷ: «Οὐδαμῶς»[509]. Ὁ 'Αντίχριστος δὲν θὰ εἶναι ὁ Διάβολος ἢ Σατανᾶς, καθ' ὅτι διακρίνεται τούτου, ὡς ἕτερον πρόσωπον[510] ([150]). Ἐπὶ πλέον, δὲν θὰ εἶναι ὁ 'Αντίχριστος ὁ Διάβολος ἐνανθρωπήσας καὶ διότι εἶναι ἀδύνατος ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Διαβόλου, ὅπως καὶ παντὸς ἀγγέλου, πονηροῦ καὶ ἀγαθοῦ. Ἡ μὲν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ὄχι μόνον «οὐσίαν... τὴν ζωήν»[511], ἀλλὰ καὶ ἐνέργειαν, ζωοποιοῦσαν τὸ συνημμένον αὐτῇ σῶμα[511]. Ὁ δὲ ἄγγελος ἔχει καὶ αὐτὸς οὐσίαν τὴν ζωήν, ὄχι ὅμως καὶ τὴν ζωοποιὸν τοῦ σώματος ἐνέργειαν, καθ' ὅτι ἐπλάσθη ἀσώματος[511]. Διὰ τοῦτο ὁ ἄγγελος δὲν δύναται νὰ σαρκωθῇ. Εἶναι λοιπὸν ἀσύνετον νὰ νομίζῃ τις, ὅτι οἱ δαίμονες δύνανται τὰ τῶν «σωμάτων ἐνεργεῖν καὶ τὸ παρὰ φύσιν ἰδίαν ἐπιτελεῖν»[512]. Συνεπῶς ὁ Σατανᾶς δὲν δύναται νὰ ἐνανθρωπήσῃ ὅπως ὁ Κύριος, ὥστε νὰ παρουσιασθῇ ἐν τῷ 'Αντιχρίστῳ ὡς ἄνθρωπος ἐπὶ γῆς. Ἐν τῇ ἐμφανίσει τοῦ 'Αντιχρίστου, «οὐκ αὐτὸς τοίνυν ὁ Διάβολος γίνεται ἄνθρωπος, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἐνανθρώπησιν· μὴ γένοιτο»[513].

Τίς λοιπὸν θὰ εἶναι ὁ 'Αντίχριστος; Ὄχι ὁ Σατανᾶς, «ἀλλ' ἄνθρωπός τις πᾶσαν αὐτοῦ δεχόμενος τὴν ἐνέργειαν»[514], λέγει ὁ ἅγιος 'Ιωάννης ὁ Χρυσόστομος. «Καὶ τίς ἐστιν οὗτος, ἢ ἐκ ποίας ἐνεργείας;»[515] ἐρωτᾷ καὶ ὁ ἅγιος Κύριλλος 'Ιεροσολύμων. Καὶ συνεχίζει: «ἑρμήνευσον, ὦ Παῦλε»[515]. Ὁ δὲ 'Απόστολος λέγει, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ 'Αντιχρίστου θὰ εἶναι «κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ, ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ σημείοις καὶ τέρασι ψεύδους»[516]. Διὰ τούτων, ὁ ἀπόστολος Παῦλος αἰνίττεται, ὅτι ὁ Σατανᾶς θὰ χρησιμοποιήσῃ τὸν ἄνθρωπον[517] 'Αντίχριστον ὡς ὄργανον αὐτοῦ, καὶ θὰ δράσῃ ἐντὸς τῆς ἀνθρωπότητος «αὐτοπροσώπως, δι' αὐτοῦ ἐνερ-

509. Χρυσοστόμου, PG. 62, 482.
510. 'Ανδρέου Καισαρείας, PG. 106, 336, 368.
511. Γρηγορίου Παλαμᾶ, Φιλοκαλία, 'Αθῆναι 1961, τόμ. Δ' σ. 143.
512. Κυρίλλου 'Αλεξανδρείας, PG. 76, 1108.
513. 'Ιωάννου Δαμασκηνοῦ, PG. 94, 1217.
514. Χρυσοστόμου, PG. 62, 482.
515. Κυρίλλου 'Ιεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 191.
516. Β' Θεσ. β' 9.
517. Β' Θεσ. β' 3.

γῶν»[518]. Ὁ Ἀντίχριστος θὰ εἶναι «ἄνθρωπος ἐνεργούμενος ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ»[519]· «ἄνθρωπος ἔχων τὸν Σατανᾶν ἐν ἑαυτῷ, δι' αὐτοῦ ἐνεργοῦντα»[520]· ἄνθρωπος «τὸν Σατανᾶν (ἐν ἑαυτῷ) φέρων, ἐπ' ὀλέθρῳ ἀνθρώπων»[521], ἤγουν ἄνθρωπος σατανοφόρος. Ὡς ἄνθρωπος ὁ Ἀντίχριστος, θὰ γεννηθῇ ἐξ ἀνθρώπου, ἀλλὰ «ἐκ πορνείας»[522]. Θὰ ὑποδεχθῇ «πᾶσαν τὴν ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ»[522], καὶ «κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ» ([153]) θὰ ἐργασθῇ πᾶσαν ἀνομίαν, κατὰ τοῦ Θεοῦ, ἐναντίον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ πάσης τῆς ἀνθρωπότητος.

Διατί ὅμως θὰ ἐπιτρέψῃ ὁ Θεὸς νὰ ἐνοικήσῃ εἰς τὸν Ἀντίχριστον ὁ Σατανᾶς, μετὰ πάσης τῆς κακοποιοῦ δυνάμεως αὐτοῦ; Ὄχι δι' ἄλλο τι, εἰ μὴ διὰ τὴν κακὴν αὐτοῦ προαίρεσιν, τὴν ὁποίαν προγνωρίζει ὁ παντογνώστης Κύριος. Ὁ Θεὸς εἶναι πανάγαθος καὶ θέλημα Αὐτοῦ «ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων ἐστίν»[523]. Πάντων δὲ τῶν ἀνθρώπων, καθ' ὅτι «πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν»[524]. Ἐπειδὴ ὅμως «οὐ... πάντων ἡ πίστις»[525], δι' ἧς ἡ ἐν Χριστῷ σωτηρία[526], οὐ πάντων καὶ ἡ σωτηρία. Προκειμένου περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου, ὁ Θεὸς παραχωρεῖ νὰ ἐνοικήσῃ ἐν αὐτῷ ὁ Διάβολος καὶ νὰ ἐνεργήσῃ δι' αὐτοῦ αὐτοπροσώπως πᾶσαν τὴν σατανικὴν του δύναμιν, ἐπειδὴ προεῖδε τὴν κακὴν τούτου προαίρεσιν. «Προειδὼς γὰρ ὁ Θεὸς τὸ ἄτοπον τῆς μελλούσης αὐτοῦ προαιρέσεως, παραχωρεῖ ἐνοικῆσαι ἐν αὐτῷ τὸν Διάβολον»[527]. Ὑπεύθυνος λοιπὸν τῆς κυριεύσεως τοῦ Ἀντιχρίστου ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ Ἄνομος, διὰ τὴν πονηρὰν αὐτοῦ προαίρεσιν. Οὗτος, ἐνῷ, ὡς ἐλεύθερος, θὰ δύναται νὰ ἀποκρούσῃ τὸν Διάβολον, θὰ πράξῃ τὸ ἐναντίον. Θὰ ὑποδεχθῇ τοῦτον ἐθελοκάκως καὶ θὰ ἀσπασθῇ τὴν ψευδῆ αὐτοῦ γνώμην καὶ τὴν παράνομον προαίρεσιν, γενόμενος κατὰ πάντα σατανοφόρος.

Καταγωγὴ τοῦ Ἀντιχρίστου. Ὁ Ἀντίχριστος θὰ ἀποτελέσῃ εἰς τὸ τέλος τῆς γηΐνης ζωῆς τὸν πλέον σαπρὸν καρπὸν τοῦ ἐν πτώσει εἰσέτι κειμένου μέρους τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Θὰ εἶναι Ἑβραῖος[528] καὶ θὰ ἐξέλθῃ «ἐκ ῥίζης Ἑβραίων»[529], οἱ ὁποῖοι ἐπιμένουν εἰς τὴν ἀπείθειαν πρὸς τὸν Θεόν. Θὰ τεχθῇ δὲ ἐκ τῆς φυλῆς Δάν, ὡς λέγει

518. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 191.
519. Οἰκουμενίου, PG. 119, 117.
520. Θεοφυλάκτου, PG. 124, 1344.
521. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 380.
522. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, PG. 94, 1217.
523. Γρηγορίου Νύσσης, PG. 44, 1164.
524. Α' Τιμ. β' 4.
525. Β' Θεσ. γ' 2.
526. Μάρκ. ιστ' 16.
527. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, PG. 94, 1217.
528. Οἰκουμενίου, PG. 119, 117.
529. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 368.

ἡ Γραφή: «Καὶ γενηθήτω Δὰν ὄφις ἐφ' ὁδοῦ, ἐγκαθήμενος ἐπὶ τρίβου»[530] (ἰδὲ καὶ ἀνωτ. σε. 14). Καὶ «Δὰν σκύμνος λέοντος»[531] ([154]). Ἐπειδὴ ἐκ ταύτης θὰ γεννηθῇ ὁ Ἀντίχριστος, ἡ φυλὴ Δὰν «ταῖς λοιπαῖς οὐ συντέτακται»[532] φυλαῖς ἐν τῇ Ἀποκαλύψει, ἀλλ' ἀνεπληρώθη ὑπὸ τῆς φυλῆς Λευΐ[532] ([154]). Τοπικῶς, ὁ Ἀντίχριστος θὰ προέλθῃ ἐκ τῆς Γαλιλαίας· «ἐκ τῆς Γαλιλαίας, ὅθεν ὁ Χριστὸς ἐξῆλθεν, ἐξέρχεται, ὥς φησιν ἡ Γραφή· σκύμνος λέοντος Δὰν καὶ ἐκπηδήσει ἐκ Βασάν. Αὕτη δέ ἐστιν Σκυθόπολις»[533]. Δεδομένου δέ, ὅτι τὸ γένος τῶν ἀπειθούντων Ἑβραίων πάλαι ἐξερριζώθη τῶν τόπων τούτων, ἐπανακάμπτει δὲ τοὺς τελευταίους καιρούς, ἴσως ὁ Ἀντίχριστος, ἢ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ἢ οἱ ἀμέσως πρόγονοι τούτου, νὰ ἐκκινήσουν «ἐκ τῶν ἀνατολικῶν μερῶν τῆς Περσικῆς γῆς»[534], ἤτοι πέραν τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ[535], μεταναστεύοντες εἰς Γαλιλαίαν ([155]).

3. Χαρακτὴρ καὶ ἀνάδειξις τοῦ Ἀντιχρίστου.

Ὁ πικρὸς καὶ δόλιος χαρακτὴρ τοῦ Ἀντιχρίστου. Τὸν Ἀντίχριστον θὰ διακρίνῃ πικρία τῆς κακίας αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἄνθρωπον καὶ δολιότης. Οὗτος θὰ εἶναι τὸ «πλῆρες ἰοῦ θηρίον»[536], περὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλεῖ ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν.

«Καὶ ἐστάθην», λέγει ὁ Ἀπόστολος, «ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης· καὶ εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχον κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἑπτά, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα διαδήματα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ὀνόματα βλασφημίας. Καὶ τὸ θηρίον ὃ εἶδον ἦν ὅμοιον παρδάλει καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς ἄρκτου καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος. Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ ἐξουσίαν μεγάλην· καὶ μίαν ἐκ τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ ὡς ἐσφαγμένην εἰς θάνατον. Καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη καὶ ἐθαύμασεν ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ θηρίου. Καὶ προσεκύνησαν τῷ δράκοντι τῷ δεδωκότι τὴν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ καὶ προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ λέγοντες· τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ; τίς δύναται πολεμῆσαι μετ' αὐτοῦ; Καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασφημίαν· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία πόλεμον ποιῆσαι μῆνας τεσσαράκοντα δύο. Καὶ ἤνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ

530. Γεν. μθ' 17.
531. Δευτ. λγ' 22 καὶ Μ. Ἀθανασίου, PG. 28, 665 καὶ Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 281.
532. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 281. Ἀποκ. ζ' 5 - 8.
533. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 35, 132.
534. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 301, 368.
535. Ἀποκ. θ' 13 - 16.
536. Γρηγορίου Θεολόγου, PG. 37, 963.

εἰς βλασφημίαν πρὸς τὸν Θεόν, βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας. Καὶ ἐδόθη αὐτῷ πόλεμον ποιῆσαι μετὰ τῶν ἁγίων καὶ νικῆσαι αὐτούς, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ λαὸν καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος. Καὶ προσκυνήσουσιν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου[537]... Ὧδε ἡ σοφία ἐστίν· ὁ ἔχων νοῦν ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου· ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστί· καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ χξς΄»[538].

Τὸ θηρίον τοῦτο εἶναι ὁ Ἀντίχριστος· «τοῖς δὲ ἁγίοις Μεθοδίῳ καὶ Ἱππολύτῳ καὶ ἑτέροις, εἰς (αὐτὸν) τὸν Ἀντίχριστον τὸ παρὸν θηρίον ἐξείληπται»[539]. Τοῦτο ἐξέρχεται «ἐκ τῆς πολυταράχου τοῦ βίου τούτου θαλάσσης καὶ πολυκύμονος»[539], ὡς ἔκφανσις καὶ ἀπόβρασμα τῶν κακῶν πράξεων τῶν ἀνθρώπων ([156]) τῆς ἀποστασίας, οἱ ὁποῖοι, ὡς «κύματα ἄγρια θαλάσσης»[540], ἐπαφρίζουν «τὰς ἑαυτῶν αἰσχύνας»[540]. Ὁ Ἀντίχριστος εἶναι σαπρὸς καὶ πικρὸς καρπὸς τῆς ἀπεστατημένης ἀνθρωπότητος, ἡ κατάληξις τῆς ἀποστασίας καὶ αὐτὴ αὕτη ἡ «ἀποστασία»[541]· «αὐτὸν καλεῖ τὸν Ἀντίχριστον ἀποστασίαν»[542] ὁ Ἀπόστολος[541]. Διότι εἶναι ὁ καθ' αὐτὸ «ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας»[541], «μυρία γὰρ ἐργάσεται καὶ παρασκευάσει ἑτέρους ἐργάσασθαι δεινά»[542]. Ὁ Ἀδὰμ πέπτωκεν, ὁ Ἰούδας ἐπρόδωσεν, ὁ δὲ Ἀντίχριστος θὰ ἀνομήσῃ εἰς ἔσχατον βαθμόν, βλασφημῶν τὸν Θεόν, τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, «τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας»[543] καὶ πολεμῶν τοὺς Ἁγίους[544]. Οὗτος θὰ ἀποδειχθῇ ἐν τῷ κόσμῳ αὐτὴ αὕτη ἡ ἀδικία[545] καὶ ὁ καθ' αὐτὸ ἄνομος[546], ὁ ὁποῖος θὰ ἔλθῃ πρὸς ἀπώλειαν τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ ἄνομος Ἀντίχριστος θὰ ἀποτελέσῃ ἐν τῇ ἀνθρωπότητι μοναδικὸν εἰς βαθμὸν κακίας σπέρμα τοῦ Διαβόλου. Εἰς τὸν Ἀντίχριστον θὰ καταντήσῃ ὁ ἀεὶ κακουργῶν Διάβολος[547] καὶ θὰ κατοικήσῃ ὡς εἰς ἄλλον εὐάρεστον οἶκον αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ «ἀποκαλυφθήσεται ἡ πᾶσα αὐτοῦ πικρία καὶ ἀποστασία»[547]. Ὁ Ἀντίχριστος θὰ ἔχῃ ὁμοίους του ἐν τῇ κακίᾳ κυρίως τὸν Διάβολον καὶ τὸν Ψευδοπροφήτην (ἰδὲ ἀνωτ. σ. 69 - 71). Ὅπως ὁ πρῶτος ἀντίκειται «τῷ Δεσπότῃ καὶ τοῖς δούλοις [αὐτοῦ]»[548], διὸ καὶ Σατανᾶς ὀνομάζεται, καὶ διαβάλλει «τὰς ἀρετὰς καὶ τοὺς τούτων ἐραστάς, καὶ αὐτὸν τὸν Θεὸν τοῖς ἀνθρώποις»[548], διὸ καὶ Διάβολος κα-

537. Ἀποκ. ιγ΄ 1 - 8.
538. Ἀποκ. ιγ΄ 18.
539. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 332.
540. Ἰούδ. 13.
541. Β΄ Θεσ. β΄ 3 καὶ Θεοφυλάκτου, PG. 124, 1340.
542. Χρυσοστόμου, PG. 62, 482.
543. Ἀποκ. ιγ΄ 6.
544. Ἀποκ. ιγ΄ 5, 7.
545. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 193 καὶ Θεοφυλάκτου, PG. 124, 1345.
546. Β΄ Θεσ. β΄ 8.
547. Θεοδώρου Στουδίτου, PG. 99, 103.
548. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG.

λεῖται ([157]), τοιουτοτρόπως καὶ ὁ Ἀντίχριστος. Καὶ οὗτος θὰ ἀντίκειται σατανικῶς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ θὰ βλασφημήσῃ τὸν Χριστὸν καὶ τοὺς τοῦ Χριστοῦ, ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὸν Σατανᾶν καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Ψευδοπροφήτου· «διὸ καὶ Ἀντίχριστος λέγεται»[549]. Καθὼς ὁ Διάβολος εἶναι «τὸ πρῶτον καὶ μέσον καὶ τελευταῖον κακόν»[550], ὁ Ἀντίχριστος θὰ ἀποτελέσῃ τὸ τελευταῖον τοῦτο κακόν, ὡς ἐσχάτην ἔξαρσιν τοῦ σατανικοῦ κακοῦ ἐν ἀνθρώποις.

Ἂν καὶ διακρίνονται ἀλλήλων ὁ Σατανᾶς, ὁ Ἀντίχριστος καὶ ὁ Ψευδοπροφήτης ὡς ἴδια πρόσωπα, ἐν τούτοις ἑνοῦνται στενῶς διὰ τὴν κακίαν. Καὶ οἱ τρεῖς ἔχουν τὸ αὐτὸ ἀντίθεον μῖσος, τὸν αὐτὸν ἀντίχριστον σκοπὸν καὶ τὸ αὐτὸ ἀπάνθρωπον ἔργον. Διὰ τοῦτο, ἐν τῇ Ἀποκαλύψει, «κοινωνοῦσιν ἀλλήλοις ὁ Διάβολος [καὶ] ὁ Ἀντίχριστος καὶ ὁ Ψευδοπροφήτης, ὥσπερ ταῖς πράξεσιν, οὕτω καὶ τοῖς ὀνόμασιν»[551]. Οὕτως, «θηρίον ἕκαστος τούτων προσαγορεύεται»[551], [552]. Καὶ ὅπως ὁ Διάβολος εἶναι «δράκων πυρρὸς μέγας, ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ἑπτὰ διαδήματα»[553], οὕτω καὶ ὁ Ἀντίχριστος ἔχει ἰσαρίθμους κεφαλὰς καὶ κέρατα[554]. Τὸ ὅμοιον τούτων σχῆμα «τὴν αὐτὴν προσμαρτυρεῖ [τούτοις] βουλήν τε καὶ ἐνέργειαν πρὸς τὴν τῶν ἀπατωμένων ἀπώλειαν»[555]. Ἡ δύναμις, ὁ θρόνος καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ Διαβόλου εἶναι κοινὰ μετὰ τοῦ Ἀντιχρίστου[556] καὶ τοῦ Ψευδοπροφήτου[557]. Διό, ἐνεργούμενα ταῦτα παρ' ἑνὸς τούτων, καταλογίζονται καὶ εἰς τοὺς τρεῖς πρωτεργάτας τῆς κακίας. Ὁ Διάβολος κακουργεῖ, διὰ τοῦ Ἀντιχρίστου καὶ τοῦ Ψευδοπροφήτου, καὶ ἕκαστος τούτων, δι' αὐτοῦ καὶ μετ' ἀλλήλων.

Ὁ Ἀντίχριστος ἐν τῇ παρουσίᾳ του δὲν θὰ ἐκδηλώσῃ ἀπ' ἀρχῆς τὴν σατανικὴν αὐτοῦ πικρίαν τῆς κακίας, ἀλλὰ θὰ τὴν καλύψῃ ἄχρι καιροῦ, διὰ τῆς ὑποκρισίας. Θὰ γεννηθῇ, θὰ ἀνατραφῇ καὶ θὰ ἀναδειχθῇ εἰς κοσμοκράτορα, διὰ δολιότητος. Εἰς τοῦτο θὰ μιμηθῇ τὸν πατέρα αὐτοῦ Διάβολον, τὸν ὁποῖον καὶ θὰ φέρῃ ἐν ἑαυτῷ. Ὁ Διάβολος ὑπεκρίθη ἐν παραδείσῳ τὸν καλόν, τὸν ἀγαθὸν σύμβουλον τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸν ἐνδιαφερόμενον ὄντως, διὰ τὴν ἀνάδειξιν καὶ τὴν ἀληθινὴν εὐδαιμονίαν τῶν πρωτοπλάστων[558]. Τοῦτον μιμηθέντες κατόπιν οἱ ἀπειθοῦντες εἰς τὸν Θεὸν Ἰουδαῖοι, ἐγένοντο «ὑποκριταί»[559]. Καθαρίζοντες «τὸ ἔξωθεν τοῦ

106, 328.
549. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, PG. 94, 1217.
550. Γρηγορίου Παλαμᾶ, Συγγράμματα, 1, 23.
551. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 412.
552. Ἀποκ. ιβ' 3. Γεν. γ' 1. Ἀποκ. ιγ' 1, 2, 11.
553. Ἀποκ. ιβ' 3.
554. Ἀποκ. ιγ' 1.
555. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 412.
556. Ἀποκ. ιγ' 2.
557. Ἀποκ. ιγ' 12.
558. Γεν. γ' 1-5.
559. Ματθ. κγ' 13.

ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος»[560] καὶ γέμοντες ἔσωθεν «ἐξ ἁρπαγῆς καὶ ἀδικίας»[560], παρωμοίαζον «τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας»[561]. Οὗτοι οἱ «γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι»[561] ἔξωθεν μὲν ἐθεωροῦντο παρὰ τῶν ἀνθρώπων «δίκαιοι»[562], ἔσωθεν δὲ ἦσαν μεστοὶ «ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας»[562]. Οὕτως ἀνεδείχθησαν «ὁδηγοὶ τυφλοί»[563], «ὄφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν»[564], υἱοὶ «τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας»[565], οἱ ὁποῖοι καὶ «τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν»[566].

Ἡ Σατανικὴ καὶ Ἰουδαϊκὴ αὕτη ὑποκρισία θὰ ἐμφανισθῇ ἐν τῇ πλήρει αὐτῆς μορφῇ εἰς τὸν ἐργάτην τῆς ἐσχάτης ἀνομίας, τὸν ἄνομον Ἀντίχριστον. Ὁ Ἄνομος οὗτος θὰ εἶναι ὁ μέγιστος ὑποκριτὴς ἐν ἀνθρώποις. Θὰ εἶναι τὸ ποτήριον, τὸ ὁποῖον ἔξωθεν θὰ λογισθῇ ἐν ἀρχῇ καθαρόν, ἔσωθεν δὲ θὰ γέμῃ «βδελυγμάτων»[567] καὶ ἀκαθάρτων «τῆς πορνείας τῆς γῆς»[567], ἤγουν ἀκορέστου δίψης[568] διὰ πᾶσαν ἀσέβειαν, ἀνομίαν καὶ ἀδικίαν. Θὰ εἶναι ὁ τάφος, ὁ ὁποῖος ἔξωθεν θὰ φανῇ πρὸς καιρὸν ὡραῖος, ἔσωθεν δὲ θὰ γέμῃ ἀμετατρέπτου πνευματικῆς νεκρότητος καὶ πάσης σατανικῆς ἀκαθαρσίας. Οὗτος θὰ ἀποδειχθῇ ὁ ὑπὲρ πάντας «ἐν ὑποκρίσει»[569] ψευδολόγος[569], ὁ μέγιστος τῶν ὄφεων τῆς ὑποκρισίας, τὸ δηλητηριωδέστερον γέννημα τῶν «ἐχιδνῶν»[570], τὸ εὐαρεστότερον σκεῦος τοῦ Διαβόλου, τὸ προσφορώτερον ὄργανον αὐτοῦ καὶ ὁ πλέον οἰκεῖος καὶ κατὰ πάντα πιστὸς υἱός ([158]) τοῦ ὄφεως τοῦ μεγάλου καὶ ἀρχαίου[571], ὁ ὁποῖος καλεῖται «Διάβολος καὶ ὁ Σατανᾶς»[572]. Διὰ τῆς ὑποκρισίας, ὁ Ἀντίχριστος «πάντας μέν... ἐξαπατήσει, φενακίσει δὲ καὶ τῶν σεπτὸν ὄνομα περικειμένων (τῶν Χριστιανῶν) πολλούς» ([159]), λέγων, ὅτι αὐτὸς δῆθεν εἶναι ὁ Χριστός, τὸν ὁποῖον προεῖπον οἱ Προφῆται ([159]).

Ἡ δολία ἀνάδειξις τοῦ Ἀντιχρίστου. Ἡ παρουσία τοῦ Ἀντιχρίστου θὰ γίνῃ μετὰ δολιότητος. **Θὰ ἐμφανισθῇ** «ἐν τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ»[573], ὅτε δηλαδὴ οἱ Ἑβραῖοι θὰ εἶναι ἕτοιμοι νὰ τὸν ὑποδεχθοῦν, τὰ ἔθνη προητοιμασμένα νὰ τὸν παραδεχθοῦν καὶ αἱ κατὰ τόπους Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι μεμερισμέναι[574] καὶ ἐμπερίστατοι. **Τότε θὰ** γεννηθῇ ὡς Ἑβραῖος «ἐκ πορνείας»[575], ἵνα νομισθῇ πεπλανημένως, ὅτι

560. Ματθ. κγ' 25.
561. Ματθ. κγ' 27.
562. Ματθ. κγ' 28.
563. Ματθ. κγ' 24.
564. Ματθ. κγ' 33.
565. Ματθ. κγ' 31.
566. Α' Κορ. β' 8.
567. Ἀποκ. ιζ' 4.
568. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 717.
569. Α' Τιμ. δ' 2.
570. Ματθ. κγ' 33.
571. Γεν. γ' 1-4.
572. Ἀποκ. ιβ' 9.
573. Β' Θεσ. β' 6.
574. Γρηγορίου Θεολόγου, PG. 35, 1140.
575. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, PG. 94, 1217.

τίκτεται ἐκ παρθένου, ὅπως ὁ Κύριος[576] ([160]). Θὰ ἀνατραφῇ «λεληθότως»[574] καὶ ἀκολούθως θὰ ἀναφανῇ δημοσίᾳ αἰφνιδίως[574], προερχόμενος «ἐκ τῆς Γαλιλαίας»[577], ὅθεν καὶ ὁ Χριστός[578]. Σκοπεύων ὁ Διάβολος, ὅπως ὁ Ἀντίχριστος πιστευθῇ παρὰ τῶν ἀνθρώπων ὡς ὁ ἐρχόμενος Χριστός, περὶ τοῦ ὁποίου ἐλάλησαν οἱ προφῆται, θὰ φροντίσῃ, ὥστε οὗτος νὰ ἐξισωθῇ εἰς πάντα, εἰ δυνατόν, «τῷ Σωτῆρι ἡμῶν» ([161]), πρὸς ἐξαπάτησιν. Ἐπειδὴ τὸ ψεῦδος, ἐὰν φανῇ γυμνόν, δὲν γίνεται ἀποδεκτόν, ἐνδύεται ὄψιν ἀληθείας, ἵνα, ἀπατῆσαν οὕτω τὸν ἄνθρωπον, γίνῃ εὐπαράδεκτον[579].

Ἵνα λοιπὸν γίνῃ ὁ Ἀντίχριστος εὐπαράδεκτος καὶ ἀπατήσῃ, «εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς»[580] ([162]), κατὰ τὴν αἰφνίδιον δημοσίαν ἐμφάνησίν του, θὰ παρουσιάσῃ ὑποκριτικῶς[581] χαρακτῆρα ἀγαθὸν καὶ ἔργα καλά. Κατ' ἀρχάς, «γενήσεται πραΰς, ἀγαπητικός, ἥσυχος, εὐλαβής, εἰρηνοποιός, μισῶν ἀδικίαν, βδελυττόμενος δῶρα, εἰδωλολατρίαν μὴ προσιέμενος (μὴ παραδεχόμενος), τὰς Γραφὰς φησὶν ἀγαπῶν, ἱερεῖς αἰδούμενος, πολιὰς τιμῶν, πορνείαν μὴ καταδεχόμενος, μοιχείαν βδελυττόμενος, καταλαλιαῖς μὴ προσέχων, ὅρκους μὴ καταδεχόμενος, φιλόξενος, φιλόπτωχος, ἐλεήμων... χήραις ἐπικουρῶν, ὀρφανῶν προϊστάμενος, ἀγαπῶν πάντας, τοὺς μαχομένους ἀνθρώπους καταλλάττων εἰς ἀγάπην καὶ λέγων μὴ ἐπιδυέτω ὁ ἥλιος ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν[582]. Χρυσὸν οὐ κτήσεται, ἀργύριον οὐκ ἀγαπήσει, πλοῦτον οὐ προσίεται (δὲν θὰ ἀποκτήσῃ)» ([162]). Ὅπως ὁ ἐν τῷ παραδείσῳ ὄφις, ὁ ἀπατήσας τὴν Εὔαν καὶ τὸν Ἀδάμ, «ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς»[583], οὕτω καὶ ὁ Ἀντίχριστος. Καὶ τὸ «θηρίον»[584] τοῦτο, διὰ τῆς κακῆς φρονήσεως τῆς ὑποκρισίας καὶ τῆς ἐπιδείξεως χάριτος πεπλασμένων ἀρετῶν, ἀλλὰ καὶ ἔργων μαγικῶν, θὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ ἐξαπατήσῃ ὄχι μόνον τὰ εὐεξαπάτητα θηλυπρεπῆ ἔθνη, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀνδρώδη φρόνημα ἔχοντα χριστιανικά.

Ταῦτα θὰ ποιήσῃ ὁ Ἀντίχριστος, «ὕπουλος ὢν καὶ δόλιος καὶ πάντας θέλων ἐξαπατῆσαι» ([162]) πρὸς σκοπόν, τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ κυριαρχίαν ἐν τῷ κόσμῳ ([162]), τὴν ὁποίαν καὶ θὰ κατορθώσῃ. Διότι, ὅταν «ἴδωσιν οἱ λαοὶ καὶ οἱ δῆμοι τοσαύτας ἀρετὰς καὶ τοσαύτας αὐτοῦ δυνάμεις, πάντες ἐπὶ τὸ αὐτὸ μιᾷ γνώμῃ συναχθήσονται, ἐπὶ τὸ ποιῆσαι αὐτὸν βασιλέα... λέγοντες πρὸς ἀλλήλους. Μὴ ἄρα εὑρίσκεται τοιοῦτος ἀγαθὸς

576. Ματθ. α' 18-25.
577. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 35, 132.
578. Μάρκ. α' 9.
579. Γρηγορίου Νύσσης, PG. 44, 200.
580. Ματθ. κδ' 24.
581. Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου, ἐκδ. ΟΞΟΝΙΑ, αφθ', σ. τξβ'.
582. Ἐφ. δ' 26.
583. Γεν. γ' 1.
584. Ἀποχ. ιγ' 1.

ἄνθρωπος καὶ δίκαιος ἐν τῇ γενεᾷ ἡμῶν;» ([162]). Προσελθόντες λοιπὸν θὰ εἴπουν εἰς τὸν Πλάνον: «Πάντες σοὶ πειθόμεθα, πάντες σοὶ πεποίθαμεν, σὲ γνωρίζομεν δίκαιον ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. Πάντες διὰ σοῦ σωθῆναι ἐλπίζομεν καὶ διὰ τοῦ στόματός σου ἐλάβομεν κρίσιν δικαίαν καὶ ἀδωροδόκητον» ([162]). Εἰς τοῦτο θὰ πρωτοστατήσῃ «τὸ τῶν Ἰουδαίων γένος, νομίζοντες ὅτι βασιλέα αὐτὸν θεάσονται ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀρχῇ» ([162]). Διὸ «τὸ τῶν Ἑβραίων γένος ἀγαπηθήσεται ὑπὲρ πάντας ὑπ᾿ αὐτοῦ τοῦ τυράννου» ([162]). Κατόπιν τῆς αἰτήσεως ταύτης τῶν ἀπειθούντων εἰς τὸν Θεὸν ἀνθρώπων, ὁ «ψεύστης καὶ ἄνομος» ([162]) Ἀντίχριστος τὰ πρῶτα, ὑπούλως φερόμενος, «παραιτήσεται τὴν δόξαν αὐτήν» ([162]). Ἀλλ᾿ οἱ ἄνθρωποι θὰ ἐπιμείνουν καὶ «παρακαλοῦντες αὐτὸν ἀναδείξουσι βασιλέα» ([162]).

Κατ᾿ ἀρχάς, ἡ βασιλεία τοῦ Ἀντιχρίστου θὰ εἶναι περιωρισμένη. Κατόπιν θὰ ἐκταθῇ ἐν δολιότητι εἰς ὅλην τὴν γῆν. Ὁ Ἀντίχριστος ἄρχεται τῆς βασιλείας αὐτοῦ μετὰ δόλου. Ὑποκρίνεται ἁγιωσύνην, προβάλλεται ὡς ὁ Χριστὸς διὰ ἐντυπωσιακῶν δαιμονικῶν ἐνεργειῶν καὶ καλεῖ πάντας ἀνθρώπους εἰς ἑνότητα ὑπ᾿ αὐτόν. Οὕτως, «ἐν προοιμίοις τῆς βασιλείας αὐτοῦ, μᾶλλον δὲ τυραννίδος, ὑποκρίνεται ἁγιωσύνην»[585], «ἐπιείκειαν»[586], «φιλανθρωπίαν»[586] καὶ «σωφροσύνην»[586], «ὡσανεί τις λόγιος καὶ συνετός»[587]. Συγχρόνως, ποιεῖ περίεργα καὶ ἐντυπωσιακὰ σημεῖα καὶ τέρατα ψεύδους, προερχόμενα «ἐκ τῆς μαγικῆς κακοτεχνίας»[587]. Τοιοῦτον ἐν ὑποκρίσει χαρακτῆρα καὶ ἔργα ἐπιδεικνύων, «ψευδῶς δὲ Χριστὸν ἑαυτὸν ἀποκαλοῦντα»[587], ἀπατᾷ πάντας τοὺς ἀπειθοῦντας εἰς τὸν Θεόν, Ἰουδαίους καὶ ἐθνικούς. «Καὶ διὰ μὲν τῆς τοῦ Χριστοῦ προσηγορίας Ἰουδαίους, τοὺς τὸν ἀληλιμμένον (τὸν κεχρισμένον, ἤγουν τὸν Χριστόν) προσδοκῶντας ἀπατῶντα, τοὺς ἐξ ἐθνῶν δὲ ταῖς μαγικαῖς φαντασίαις ὑπαγόμενον (ἄγων ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του)»[588]. Ἐπὶ πλέον, ὁ Ἀντίχριστος δελεάζει τοὺς διῃρημένους λαοὺς καὶ διχονοοῦντας ἄρχοντας τῆς γῆς, κηρύττων ὁμόνοιαν καὶ ἑνότητα, αὐτὸς «ὁ ἀεὶ τῇ διχονοίᾳ χαίρων»[589]. Οὗτοι δέ, ἀπατώμενοι παρ᾿ αὐτοῦ καὶ «τὴν κακὴν ὁμονοοῦντες ὁμόνοιαν»[590], ἀντιτάσσονται τῷ Χριστῷ καὶ συντάσσονται τῷ Ἀντιχρίστῳ[590]. Τοιουτοτρόπως, ὁ Ἀντίχριστος κυριαρχεῖ ἐπὶ γῆς καὶ ἱδρύει κοσμοκρατορίαν, ὁμοίαν τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας[591].

585. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, PG. 94, 1217.
586. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 190.
587. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, αὐτόθι.
588. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, αὐτόθι.
589. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 385.
590. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 384.
591. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 190 καὶ Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 396.

Ὅταν ὁ Ἀντίχριστος «ἐπικρατὴς γένηται... ἐκφαίνει πᾶσαν τὴν πονηρίαν αὐτοῦ»[592]. Διότι «αἰφνίδιον ἐπανίσταται καὶ ἀνταίρει (ἐγείρεται ἔναντι πάντων) καὶ βασιλεύει»[592], ὡς «πλῆρες ἰοῦ θηρίον, ἀνὴρ δυνάστης»[593]. Ἀποτόμως μεταστρέφει τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ, ἀποβάλλει τὴν ὑπόκρισιν[594] καὶ ἐμφανίζεται ὁποῖος ὄντως εἶναι. Τότε θὰ ποιήσῃ παντοίας «ἀπανθρωπίας καὶ παρανομίας»[595] καὶ θὰ ἐργασθῇ τοιαῦτα ἔργα κακίας, «ὡς πάντας ὑπερβαλέσθαι (νὰ ὑπερβάλῃ) τοὺς πρὸ αὐτοῦ γενομένους ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς»[596]. Λοιπὸν «ὑψοῦται τῇ καρδίᾳ καὶ ὁ πραῢς πρότερον γενήσεται σοβαρὸς (βίαιος καὶ τραχύς) καὶ ὁ ἀγάπην διώκων γενήσεται ἀνελεήμων. Ὁ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ γενήσεται ὑψηλὸς (ὑπερήφανος) καὶ ἀπάνθρωπος, καὶ ὁ μισῶν ἀδικίαν τοὺς δικαίους καταδιώξει» ([162]). Θὰ ἔχῃ δὲ γνώμην καὶ προαίρεσιν φονικήν, ἀποτομωτάτην, ἀνηλεῆ καὶ ποικίλην ἐναντίον πάντων ἀνθρώπων, ἐξαιρέτως ὅμως κατὰ τῶν Χριστιανῶν, ὡς λέγει ὁ ἅγιος Κύριλλος: «φονικὴν καὶ ἀποτομωτάτην καὶ ἀνηλεῆ καὶ ποικίλην κατὰ πάντων μέν, ἐξαιρέτως δὲ καθ' ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν τὴν διάνοιαν ἔχων»[597].

4. Κοσμοκρατορία τοῦ Ἀντιχρίστου.

«Ἰουδαίοις ἐλεύσεται». Ἐλέχθη ἤδη, ὅτι ὁ Ἀντίχριστος θὰ γεννηθῇ ὡς Ἑβραῖος, θὰ ἀνατραφῇ μεταξὺ τῶν Ἑβραίων καὶ ἀναδεικνυόμενος θὰ ἀποταθῇ πρῶτον πρὸς τοὺς ἀπειθεῖς εἰς τὸν Θεὸν Ἑβραίους. Οἱ δὲ Ἑβραῖοι θὰ εἶναι προητοιμασμένοι νὰ ὑποδεχθοῦν αὐτόν, ἐλπίζοντες νὰ πραγματοποιηθῇ δι' αὐτοῦ τὸ πεπλανημένον παλαιὸν ὄνειρόν των, περὶ παγκοσμίου κοσμικῆς Ἰουδαϊκῆς βασιλείας ὑπὸ τὸν Μεσσίαν[598]. Διὰ τοῦτο «τὸ τῶν Ἑβραίων γένος ἀγαπηθήσεται ὑπὲρ πάντας ὑπ' αὐτοῦ τοῦ τυράννου» ([162]) καὶ οὗτος «τοῖς Ἰουδαίοις ἐλεύσεται»[599], γενόμενος ἄρχων αὐτῶν. Ὡς ἄρχων τῶν Ἰουδαίων, ὁ Ἀντίχριστος «προσκαλέσεται πάντα» ([163]) τὸν Ἑβραϊκὸν «λαὸν πρὸς ἑαυτόν, ἐκ πάσης χώρας τῆς διασπορᾶς, ἰδιοποιούμενος αὐτοὺς ὡς ἴδια τέκνα» ([163]) καὶ ὑποσχόμενος «ἀποκαταστήσειν τὴν χώραν καὶ ἀναστήσειν αὐτῶν τὴν βασιλείαν / καὶ τὸν ναόν» ([163]). Καὶ ἀφοῦ συσπειρώσῃ τοὺς Ἑβραίους εἰς δύναμιν, δι' αὐτῶν «προσκαλέσεται πρὸς ἑαυτὸν τὴν ἀνθρωπότητα» ([163]), ὀρεγό-

592. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, P.G. 94, 1217.
593. Γρηγορίου Θεολόγου, PG. 37, 963.
594. Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου, ἔκδ. ΟΞΟΝΙΑ, αφθ', σ. τξθ'.
595. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 190.
596. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 190 - 191.
597. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 191.
598. Ἰουστίνου, φιλοσόφου καὶ μάρτυρος, PG. 6, 541, 544.
599. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, PG. 94, 1216.

μενος νὰ ἰδιοποιηθῇ «τὰ ἀλλότρια» (163), ἤγουν τὰ μὴ ἀνήκοντα εἰς αὐτόν, ἀλλὰ εἰς τὸν Θεόν. Πρὸς τοῦτο, θὰ ὑπόσχεται «λύτρωσιν πᾶσι ματαίαν» (163), αὐτός, ὅστις οὐδὲ ἑαυτὸν δύναται νὰ σώσῃ· «ἑαυτὸν σῶσαι μὴ δυνάμενος» (163).

Οἱ λαοὶ Ἐδώμ, Μωὰβ καὶ Ἀμμὼν ὑπακούσονται. Ἐκ τῶν λαῶν τῆς γῆς, ἄλλοι μὲν θὰ ὑπακούσουν εἰς τὸν Ἀντίχριστον, ἕτεροι δὲ θὰ ἀντισταθοῦν. Οὗτος δὲ ὁ Ἄνομος τοὺς μὲν πρώτους θὰ οἰκειοποιηθῇ τυραννικῶς, τοὺς δὲ δευτέρους θὰ πολεμήσῃ ἀπηνῶς. Μετὰ τοὺς Ἑβραίους, πρῶτα θὰ δεχθοῦν τὸν Ἀντίχριστον τὰ συγγενῆ πρὸς αὐτοὺς ὑπολείμματα τῶν παλαιῶν λαῶν Ἐδώμ, Μωὰβ καὶ Ἀμμών (164), ὡς λέγει ὁ προφήτης Δανιήλ: «καὶ οὗτοι διασωθήσονται ἐκ χειρὸς αὐτοῦ, Ἐδὼμ καὶ Μωὰβ καὶ ἀρχὴ υἱῶν Ἀμμών»[600] (164). Ἐκ τούτων, οἱ «υἱοὶ Ἀμμὼν πρῶτοι ὑπακούσονται»[601]. Εἶναι δέ οἱ μὲν Ἐδὼμ «οἱ υἱοὶ τοῦ Ἠσαῦ, οἱ κατοικοῦντες τὸ ὄρος Σηείρ»[602] (164), οἱ «Μωὰβ δὲ καὶ Ἀμμὼν οἱ υἱοὶ τοῦ Λώτ, οἱ ἐκ τῶν δύο αὐτοῦ θυγατέρων γεγεννημένοι»[603] (164). Ἐκ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, δὲν θὰ δεχθοῦν τὸν Ἀντίχριστον οἱ πιστοὶ Κυρίου καὶ τρία ἀλλόθρησκα ἔθνη, ἤτοι τῶν Αἰγυπτίων, τῶν Λιβύων καὶ τῶν Αἰθιόπων (165), ἤγουν τῶν ἀνηκόντων γενικῶς εἰς τὴν μέλαιναν φυλήν, ὡς οἱ Ἄραβες. Καὶ οἱ μὲν πιστοὶ εἰς τὸν Θεὸν θὰ διωχθοῦν ὑπὸ τοῦ Ἀνόμου, διὰ πρωτοφανῶν διωγμῶν, οἱ δὲ τρεῖς λαοὶ θὰ ὑποταγοῦν εἰς τὸν Ἀντίχριστον, διὰ πολέμου.

Ἡ συντριβὴ τῶν Αἰγυπτίων, Λιβύων καὶ Αἰθιόπων. Εἰς τὰ γεγονότα ταῦτα ἀναφέρεται ἡ προφητεία τοῦ Δανιήλ, περὶ τοῦ μικροῦ κέρατος τοῦ τετάρτου θηρίου (ἰδὲ καὶ ἀνωτ. σ. 26, 27), ἥτις ἔχει ὡς ἀκολούθως: Καὶ τὸ τέταρτον θηρίον «διάφορον περισσῶς παρὰ πάντα τὰ θηρία τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ κέρατα δέκα αὐτῷ. Προσενόουν τοῖς κέρασιν αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ κέρας ἕτερον μικρὸν ἀνέβη ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ τρία κέρατα τῶν ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξερριζώθη ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ὀφθαλμοὶ ὡσεὶ ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπου ἐν τῷ κέρατι τούτῳ καὶ στόμα λαλοῦν μεγάλα»[604] «... καὶ ἡ ὅρασις αὐτοῦ μείζων τῶν λοιπῶν. Ἐθεώρουν καὶ τὸ κέρας ἐκεῖνο ἐποίει πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων καὶ ἴσχυσε πρὸς αὐτούς, ἕως οὗ ἦλθεν ὁ παλαιὸς ἡμερῶν καὶ τὸ κρῖμα ἔδωκεν ἁγίοις Ὑψίστου»[605]. Ταῦτα σημαίνουν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἶπεν ὁ ἄγγελος Γαβριήλ[606] εἰς τὸν Δανιήλ: «Καὶ τὰ δέκα κέρατα αὐτοῦ, δέκα

600. Δαν. ια' 41.
601. Ἠσ. ια' 14.
602. Γεν. λστ' 8, 19.
603. Γεν. ιθ' 30 - 38.
604. Δαν. ζ', 7 - 8.
605. Δαν. ζ' 20 - 22.
606. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 191.

βασιλεῖς ἀναστήσονται, καὶ ὀπίσω αὐτῶν ἀναστήσεται ἕτερος, ὃς ὑπεροίσει (θὰ ὑπερβάλῃ) κακοῖς πάντας τοὺς ἔμπροσθεν καὶ τρεῖς βασιλεῖς ταπεινώσει· καὶ λόγους πρὸς τὸν Ὕψιστον λαλήσει καὶ τοὺς ἁγίους Ὑψίστου παλαιώσει καὶ ὑπονοήσει τοῦ ἀλλοιῶσαι καιροὺς καὶ νόμον. Καὶ δοθήσεται ἐν χειρὶ αὐτοῦ ἕως καιροῦ καὶ καιρῶν καὶ ἥμισυ καιροῦ»[607].

Τὸ «ἕτερον μικρόν»[608] κέρας, τὸ ὁποῖον «ἀνέβη ἐν μέσῳ»[608] τῶν δέκα κεράτων τοῦ θηρίου, δηλοῖ τὸν Ἀντίχριστον[608α]·«κέρας τὸ παραφυάδιον ἄλλον μὴ εἶναι, εἰ μὴ ὁ Ἀντίχριστος, ὁ μέλλων ἀναστῆσαι τὴν τῶν Ἰουδαίων βασιλείαν» ([165]). «Τί τὸ μικρὸν κέρας;»[609] ἐρωτᾷ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Καὶ ἀπαντᾷ: «Ἐγὼ τὸν Ἀντίχριστόν φημι μεταξύ τινων φαίνεσθαι βασιλέων»[610]. Μικρὸν ὀνομάζεται τὸ κέρας τοῦτο, διότι ὁ Ἀντίχριστος δὲν θὰ φανῇ ἐξ ἀρχῆς μέγας, ἀλλά σὺν τῷ χρόνῳ «ὕστερον αὐξηθήσεται καὶ κρατήσει τινῶν βασιλέων»[610]. Οἱ βασιλεῖς δὲ οὗτοι εἶναι οἱ «τρεῖς βασιλεῖς»[611], οἱ μέλλοντες νὰ ταπεινωθοῦν παρὰ τοῦ Ἀντιχρίστου καὶ οἱ ὁποῖοι δηλοῦνται διὰ τῶν τριῶν κεράτων, τῶν ἐκριζωθέντων «ἀπὸ προσώπου»[612] τοῦ ἑνὸς κέρατος. Εἶναι δὲ οἱ βασιλεῖς οὗτοι, τῆς Αἰγύπτου, τῶν Λιβύων καὶ τῶν Αἰθιόπων. «Τρία δὲ κέρατα, ἃ μέλλει παρ' αὐτοῦ ἐκριζοῦσθαι, τρεῖς βασιλεῖς δεικνύει, Αἰγύπτου, Λιβύων τε καὶ Αἰθιόπων, οὓς ἀνελεῖ παρατάξει πολέμου, ὡς κρατήσας ἁπάντων, δεινὸς ὢν τύραννος» ([165]).

Ἡ ὑποταγὴ τῶν λοιπῶν ἐθνῶν καὶ οἱ σύμμαχοι τοῦ Ἀντιχρίστου. Ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων τῆς ἀπειθείας πρὸς τὸν Θεὸν ὁ Ἀντίχριστος θὰ ἐπιβληθῇ ὄχι τόσον διὰ παρατάξεως πολέμου, ὅσον δι' ἄλλων μέσων, βοηθούμενος ἀπὸ τὸν Ψευδοπροφήτην καὶ τοὺς Τιτᾶνας, ἤγουν «τοὺς περὶ τὸν Ἀντίχριστον συμμάχους»[613]. Ὁ Ψευδοπροφήτης (ἴδε καὶ ἀνωτ. σ. 69 - 71) θὰ ἔχῃ θέσιν ἐπιφανῆ καὶ φήμην εὐσεβοῦς, ἀλλὰ θὰ λαλῇ «ὡς δράκων»[614]. Ἔχων οὗτος τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἀντιχρίστου[615], θὰ ποιῇ «σημεῖα μεγάλα καὶ πῦρ ἵνα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνῃ εἰς τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων»[616]. Δι' αὐτῶν, θὰ πλανᾷ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς, «ἵνα προσκυνήσωσι τὸ θηρίον τὸ πρῶτον»[615], ἤγουν τὸν Ἀντίχριστον. Καὶ θὰ ποιῇ «πάντας, τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχούς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς δούλους»[617], ἵνα λατρεύσουν τὸν Ἀντίχριστον, φρονήματι καὶ πράξει. Ὁ Ψευδοπροφήτης θὰ εἶναι ὁ κυρίως πρόδρομος

607. Δαν. ζ' 24 - 25.
608. Δαν. ζ' 8.
608α. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 31, 282.
609. Χρυσοστόμου, PG. 56, 230.
610. Χρυσοστόμου, αὐτόθι.
611. Δαν. ζ' 24.
612. Δαν. ζ' 8.
613. Γρηγορίου Θεολόγου, PG. 38, 492.
614. Ἀποκ. ιγ' 11.
615. Ἀποκ. ιγ' 12.
616. Ἀποκ. ιγ' 13.
617. Ἀποκ. ιγ' 16.

τοῦ Ἀντιχρίστου, ὁ πρῶτος ὑπασπιστής[618] αὐτοῦ καὶ τὸ ἀποτελεσματικώτερον ὄργανον, πρὸς ἐπέκτασιν τῆς τυραννίας τοῦ Ἀνόμου ἐπὶ τῶν δυστυχῶν ἀνθρώπων.

Ἕτεροι σύμμαχοι τοῦ Ἀντιχρίστου εἶναι οἱ ὀνομαζόμενοι ὑπὸ τῆς Γραφῆς[619] Τιτᾶνες. Ποῖοι εἶναι οὗτοι; Ἴσως σκοτειναὶ δυνάμεις καὶ κινήσεις (ἴδε ἀνωτ. σ. 60-67), βεβαίως ὅμως ὁμόφρονες πρὸς τὸν Ἀντίχριστον ἰσχυροὶ τῆς γῆς, μάλιστα δὲ οἱ περὶ αὐτὸν Ἰουδαῖοι. Ἐκ τῶν σκοτεινῶν δυνάμεων καὶ κινήσεων, ὁ Μασσωνισμὸς καὶ σήμερον συνενώνει πολλοὺς ἰσχυρούς, ὡς πρὸς τὴν ἐξουσίαν, τὸν πλοῦτον καὶ τὴν διάνοιαν, εἰς διεθνῆ μυστικὴν ὀργάνωσιν, ὑποσχομένην νὰ σώσῃ τὴν ἀνθρωπότητα (ἴδε ἀνωτ. σ. 60-62). Ἐπὶ τοῦ Ἀντιχρίστου, ἰσχυροὶ ἡγέται λαῶν, λόγῳ τῆς μεγάλης τότε ἀποστασίας, θὰ ἐμφοροῦνται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ μὲ αὐτὸν ἀντιχριστιανικοῦ πνεύματος. Οὗτοι, ἐν τῇ ἀρνήσει τοῦ ἀγαθοῦ, «τὴν κακὴν ὁμονοοῦντες ὁμόνοιαν»[620], θὰ ταχθοῦν μετὰ τοῦ Ἀντιχρίστου καὶ θὰ παραδώσουν εἰς αὐτὸν «καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν»[621], μὲ ἀποτέλεσμα, ἀντὶ νὰ περισώσουν, νὰ ἀπολέσουν τελείως τὴν ἀρχήν των[622]. Τοῦτο δηλοῦται, διὰ τῶν δέκα κεράτων τῶν προφητειῶν τοῦ Δανιὴλ[623] καὶ τῆς Ἀποκαλύψεως[624], ἐκ τῶν ὁποίων τὰ μὲν τρία ἐξερριζώθησαν[625] ὑπὸ τοῦ αἰφνιδίως ἀναβάντος μικροῦ κέρατος, ἤγουν τοῦ Ἀντιχρίστου, τὰ δὲ ἕτερα ὑπετάγησαν εἰς αὐτόν[626].

Ἀμεσώτεροι συνεργάται τοῦ Ἀντιχρίστου θὰ εἶναι οἱ ἀπειθεῖς εἰς τὸν Θεὸν καὶ πειθόμενοι εἰς αὐτὸν Ἰουδαῖοι. Οὗτοι πρῶτοι θὰ ἀναδείξουν τὸν Ἄνομον βασιλέα των καὶ οὗτοι θὰ πρωτοστατήσουν εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῆς τυραννίδος αὐτοῦ καθ' ὅλην τὴν γῆν. Ὁ συντριπτικὸς πόλεμος τοῦ Ἀντιχρίστου πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους, τοὺς Λίβυας καὶ τοὺς Αἰθίοπας θὰ διεξαχθῇ διὰ τῶν Ἑβραίων. Διὰ τῶν Ἑβραίων ἐπίσης θὰ προωθηθῇ ἡ ἐπιρροὴ τοῦ Ἀντιχρίστου ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος, τῆς ὁποίας συνέπεια θὰ εἶναι ἡ ὑποταγὴ ταύτης εἰς τὸν τύραννον. Πρὸς τοῦτο, οἱ Ἑβραῖοι θὰ διαθέσουν πάσας τὰς δυνάμεις των, δηλαδὴ διεθνεῖς ὀργανώσεις των, ἰσχυρὰς πολιτικὰς καὶ ἄλλας θέσεις των, τὸν ὑλικὸν πλοῦτόν των καὶ γενικῶς οἱονδήποτε μέσον των καὶ πᾶσαν τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν λαῶν. Οὗτοι θὰ γίνουν οἱ κυριώτεροι βοηθοὶ τοῦ Ψευδοπροφήτου καὶ οἱ ἀπόστολοι τοῦ Ἀντιχρίστου ἀνὰ τὸν κόσμον. Διότι, ὅπως «ἀπέστειλεν ὁ Κύριος τοὺς Ἀποστόλους εἰς τὰ ἔθνη

618. Εἰρηναίου, παρὰ Ἀνδρέᾳ Καισαρείας, PG. 106, 337.
619. Ἰουδείθ, ιστ', 6.
620. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 384.
621. Ἀποκ. ιζ' 13.
622. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 396.
623. Δαν. ζ' 7-8, 20-21.
624. Ἀποκ. ιβ' 3, ιγ' 1, ιζ' 3, 12-14, 16-17.
625. Δαν. ζ', 8.
626. Ἀποκ. ιζ' 17 καὶ Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 396.

καὶ αὐτὸς ὁμοίως πέμψει ψευδαποστόλους» (166).

Προηγεῖται ἡ πτῶσις τῆς Βαβυλῶνος τῆς μεγάλης. Ὡς ἐλέχθη ἤδη καὶ ἀνωτέρω, τοῦ Ἀντιχρίστου προηγεῖται ἡ πτῶσις τῆς «πόρνης τῆς μεγάλης»[627], ἡ τῆς Βαβυλῶνος τῆς μεγάλης[628], περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖ ἡ Ἀποκάλυψις[629]. Εἶναι δὲ ἡ Βαβυλὼν αὕτη, γενικῶς, ἡ ἐπὶ γῆς κοσμικὴ ἐξουσία καὶ πολιτεία, τῆς ὁποίας ἡ ἄσκησις δὲν βασίζεται εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸ θέλημα Αὐτοῦ, ἀλλὰ εἰς τὸν Διάβολον καὶ τὴν ἀντίθεον αὐτοῦ θέλησιν. Ἡ πολιτεία αὕτη καταχρᾶται[630] τὰς ἐν τῷ κόσμῳ ἐξουσίας, αἵτινες «ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμέναι εἰσίν»[631], καὶ εἰς τὰς ὁποίας «πᾶσα ψυχὴ»[631] ὀφείλει νὰ ὑποτάσσεται[631] ἐν Κυρίῳ[632]. Ἡ ἄνομος πολιτεία κάθηται «ἐπὶ τὸ θηρίον τὸ κόκκινον»[633], τὸ «γέμον ὀνόματα βλασφημίας, ἔχον κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα»[633], δηλαδὴ τὸν Διάβολον, τὸν φονικὸν καὶ αἱμοχαρῆ[634]. Εἰδικώτερον, Βαβυλὼν ὀνομάζεται πᾶσα πρωτεύουσα πόλις[635] καὶ πολιτεία, μιμουμένη τὴν ἀσέβειαν τῆς παλαιᾶς μεγάλης πόλεως τῆς Ἀνατολῆς, τῆς Βαβυλῶνος τῆς Μεσοποταμίας. Ἔγκειται δὲ ἡ ἀσέβεια αὕτη εἰς τὴν ἀποστασίαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν ἐργασίαν παντὸς κακοῦ, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ζωῆς ἀπιστίας καὶ ποικίλης ἁμαρτίας καὶ ἀνομίας, καὶ εἰς τὸν διωγμὸν τῶν ἀνθρώπων τοῦ Θεοῦ. Εἰς τὰς πόλεις καὶ πολιτείας ταύτας εὑρίσκονται «αἵματα προφητῶν καὶ ἁγίων... καὶ πάντων τῶν ἐσφαγμένων ἐπὶ τῆς γῆς»[636]. Διὰ τοῦτο αὗται παρομοιάζονται πρὸς θηρία, ἤτοι τὰ θηρία τῆς προφητείας τοῦ Δανιὴλ[637] (ἴδε ἀνωτ. σ. 28), ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον, ὡς κεφαλὴ[638] τῆς ἀνόμου ἐπὶ γῆς ἐξουσίας, εἶναι ἡ Βαβυλὼν τῆς Μεσοποταμίας, τὸ δὲ τελευταῖον ἡ ἀντίχριστος Ρώμη.

Ἡ παλαιὰ ἐκείνη Βαβυλὼν τῆς Ἀνατολῆς ἔπεσε μετὰ τοῦ ἀσεβοῦς αὐτῆς βασιλέως Βαλτάσαρ[639], ὅτε ἐφάνη ἀπὸ Θεοῦ ἡ γραφή, «μανή, θεκέλ, φάρες»[640], τὴν ὁποίαν ἡρμήνευσεν ὁ προφήτης Δανιήλ, ὡς ἑξῆς: «μανή, ἐμέτρησεν ὁ Θεὸς τὴν βασιλείαν σου καὶ ἐπλήρωσεν αὐτήν· θεκέλ, ἐστάθη ἐν ζυγῷ καὶ εὑρέθη ὑστεροῦσα· φάρες, διῄρηται ἡ βασιλεία σου καὶ ἐδόθη Μήδοις καὶ Πέρσαις»[641]. Ἔπεσεν ἐπίσης καὶ ἡ νέα Βαβυλών, ἤγουν ἡ Ρώμη[642], ἡ ἐκπροσωποῦσα τὸ τέταρτον θηρίον τῆς προφητείας τοῦ Δα-

627. Ἀποκ. ιζ' 1.
628. Ἀποκ. ιζ' 5.
629. Ἀποκ. ιζ' καὶ ιη'.
630. Α' Κορ. ζ' 31.
631. Ρωμ. ιγ' 1.
632. Πράξ. δ' 19, ε' 29.
633. Ἀποκ. ιζ' 3.
634. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 376.
635. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 377.
636. Ἀποκ. ιη' 24 καὶ Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 377.
637. Δαν. ζ' 2 - 25.
638. Δαν. β' 31 - 32, 37 - 38.
639. Δαν. ε' 30 - 31.
640. Δαν. ε' 25.
641. Δαν. ε' 26 - 28.
642. Α' Πέτρ. ε' 13 καὶ Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 377.

νιήλ, τὸ ἔχον κέρατα δέκα[643] (ἴδὲ καὶ ἀνωτ. σ. 29-30). Ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς ἑνιαίας κοσμικῆς ἐξουσίας τῆς Ρώμης ἐπικρατεῖ δημοκρατικὴ ἀναρχία, καθ' ἣν οἱ ἐπὶ μέρους ἄρχοντες καὶ λαοὶ τῆς γῆς εἶναι ἀσύμφωνοι καὶ ἀλληλομάχονται. Οὗτοι δὲν πρόκειται πλέον νὰ ὁμονοήσουν καὶ ἑνωθοῦν πολιτικῶς, εἰ μὴ μόνον ἐπὶ Ἀντιχρίστου, ὁπότε θὰ ἀσπασθοῦν τὴν κακὴν ἑνότητα τοῦ Ἀνόμου καὶ θὰ ὑποταγοῦν εἰς Αὐτόν. Μέχρι τῆς ἐξουσίας ἐκείνου, πᾶσα ἀπόπειρα πρὸς ἐπιβολὴν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἑνιαίας κοσμικῆς ἐξουσίας θὰ ἀποτύχῃ. Τελευταία τοιαύτη προσπάθεια θὰ εἶναι ἡ τοῦ ἄρχοντος τῶν Ρώς, περὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλεῖ ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ[644].

Ἐν τῇ προφητείᾳ ταύτῃ, λέγει ὁ προφήτης τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ ἑξῆς: «Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρός με λέγων· υἱὲ ἀνθρώπου, στήρισον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ Γὼγ καὶ τὴν γῆν τοῦ Μαγώγ, ἄρχοντα Ρώς, Μοσὸχ καὶ Θοβέλ, καὶ προφήτευσον ἐπ' αὐτὸν καὶ εἰπὸν αὐτῷ...ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ Γὼγ ἄρχοντα Ρώς, Μοσὸχ καὶ Θοβέλ»[645]. Ἐν συνεχείᾳ γίνεται λόγος περὶ τῆς δυνάμεως καὶ τῶν συμμάχων τοῦ ἄρχοντος Ρώς: «καὶ συνάξω σε καὶ πᾶσαν τὴν δύναμίν σου, ἵππους καὶ ἱππεῖς ἐνδεδυμένους θώρακας πάντας, συναγωγῇ πολλῇ, πέλται καὶ περικεφαλαῖαι καὶ μάχαιραι, Πέρσαι καὶ Αἰθίοπες καὶ Λίβυες, πάντες περικεφαλαίαις καὶ πέλταις, Γομὲρ καὶ πάντες οἱ περὶ αὐτόν, οἶκος τοῦ θεργαμὰ ἀπ' ἐσχάτου βορρᾶ καὶ πάντες οἱ περὶ αὐτόν, καὶ ἔθνη πολλὰ μετὰ σοῦ»[646]. Ἀκολούθως προλέγεται ἡ ἐπ' ἐσχάτων ἐπίθεσις τούτου ἐναντίον τῆς γῆς Ἰσραήλ: «ἑτοιμάσθητι, ἑτοίμασον σεαυτὸν σύ, καὶ πᾶσα ἡ συναγωγή σου ἡ συνηγμένη μετὰ σοῦ καὶ ἔσῃ μοι εἰς προφυλακήν. Ἀφ' ἡμερῶν πλειόνων ἑτοιμασθήσεται καὶ ἐπ' ἐσχάτου ἐτῶν ἐλεύσεται καὶ ἥξει εἰς τὴν γῆν τὴν ἀπεστραμμένην ἀπὸ μαχαίρας, συνηγμένων ἀπὸ ἐθνῶν πολλῶν, ἐπὶ γῆν Ἰσραήλ, ἣ ἐγενήθη ἔρημος δι' ὅλου· καὶ οὗτος ἐξ ἐθνῶν ἐξελήλυθε καὶ κατοικήσουσιν ἐπ' εἰρήνης ἅπαντες. Καὶ ἀναβήσῃ ὡς ὑετὸς καὶ ἥξεις ὡς νεφέλη κατακαλύψαι γῆν καὶ ἔσῃ σὺ καὶ πάντες οἱ περὶ σὲ καὶ ἔθνη πολλὰ μετὰ σοῦ»[647].

Ἐφεξῆς γίνεται λόγος περὶ τῆς πονηρίας τοῦ ἄρχοντος Ρώς: «Τάδε λέγει Κύριος Κύριος· καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀναβήσεται ῥήματα ἐπὶ τὴν καρδίαν σου καὶ λογιῇ λογισμοὺς πονηροὺς καὶ ἐρεῖς· ἀναβήσομαι ἐπὶ γῆν ἀπερριμμένην, ἥξω ἐπὶ ἡσυχάζοντας ἐν ἡσυχίᾳ καὶ οἰκοῦντας ἐπ' εἰρήνης, πάντας κατοικοῦντας γῆν, ᾗ οὐχ ὑπάρχει τεῖχος, οὐδὲ μοχλοί, καὶ θύραι οὐκ εἰσιν αὐτοῖς, προνομεῦσαι προνομὴν καὶ σκῦλα σκυλεῦσαι αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι χεῖράς μου εἰς τὴν ἠρημω-

643. Δαν. ζ' 7, 19 - 20, 23 - 24.
644. Ἰεζ. λη' καὶ λθ'.
645. Ἰεζ. λη' 1 - 3. PG. 92, 117.
646. Ἰεζ. λη' 4 - 6.
647. Ἰεζ. λη' 7 - 9.

μένην, ἣ κατῳκίσθη, καὶ ἐπ' ἔθνος συνηγμένον ἀπὸ ἐθνῶν πολλῶν, πεποιηκότας κτήσεις, κατοικοῦντας ἐπὶ τὸν ὀμφαλὸν τῆς γῆς»[648]. Ταῦτα εἶναι σχετικὰ πρὸς τὰ γραφόμενα εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν, ὅτι ὁ Σατανᾶς «ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔνθη, τὰ ἐν ταῖς τέσσαρσι γωνίαις τῆς γῆς, τὸν Γὼγ καὶ τὸν Μαγώγ, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον, ὧν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης. Καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς καὶ ἐκύκλευσαν τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων καὶ τὴν πόλιν τὴν ἠγαπημένην»[649]. Ἔθνη, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὰς προφητείας ταύτας, εἶναι κυρίως τὰ «ἀπὸ βορρᾶ»[650] «ὑπερβόρεια» ([167]) καὶ «εὐεξαπάτητα» ([168]) ἔθνη, τὰ ὁποῖα ἐξαπλωθέντα ἐπὶ γῆς πολεμοῦν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ (ἰδὲ ἀνωτ. σελ. 45-48). Ταῦτα, «πρὸς τὸ τέλει τοῦ αἰῶνος τούτου»[651], ὁδηγούμενα ὑπὸ τοῦ πολεμάρχου «Γὼγ καὶ Μαγώγ» ([168]), ἄρχοντος Ρώς[652], θὰ ἐπιτεθοῦν ἀποφασιστικῶς κατὰ τῆς παρεμβολῆς τῶν ἁγίων καὶ τῆς πόλεως τῆς ἠγαπημένης. Καὶ προφητεύει τὴν ἐπίθεσιν «Ἰεζεκιὴλ μὲν κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ, ἡ... δὲ Ἀποκάλυψις πρὸς τὴν τῆς οἰκουμένης ὅλης ἐρήμωσιν» ([169]).

Ματαία ὅμως θὰ εἶναι ἡ ἐπίθεσις αὕτη τῶν ἐθνῶν. Ἡ μὲν Ἀποκάλυψις λέγει, ὅτι «κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ κατέφαγεν αὐτούς»[653], ὁ δὲ Ἰεζεκιὴλ προφητεύει τὴν συντριβήν των, διὰ τῶν ἀκολούθων: «Καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, προφήτευσον ἐπὶ Γὼγ καὶ εἰπόν· τάδε λέγει Κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ Γὼγ ἄρχοντα Ρώς, Μοσὸχ καὶ Θοβέλ, καὶ συνάξω σε καὶ καθοδηγήσω σε καὶ ἀναβιβῶ σε ἐπ' ἐσχάτου τοῦ βορρᾶ καὶ ἀνάξω σε ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ Ἰσραήλ. Καὶ ἀπολῶ τὸ τόξον σου ἀπὸ τῆς χειρός σου τῆς ἀριστερᾶς καὶ τὰ τοξεύματά σου ἀπὸ τῆς χειρός σου τῆς δεξιᾶς, καὶ καταβαλῶ σε ἐπὶ τὰ ὄρη Ἰσραήλ, καὶ πεσῇ σὺ καὶ πάντες οἱ περὶ σέ, καὶ τὰ ἔθνη τὰ μετὰ σοῦ δοθήσονται εἰς πλήθη ὀρνέων, παντὶ πετεινῷ καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ πεδίου δέδωκά σε καταβρωθῆναι. Ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου πεσῇ, ὅτι ἐγὼ ἐλάλησα, λέγει Κύριος. Καὶ ἀποστελῶ πῦρ ἐπὶ Γώγ, καὶ κατοικηθήσονται αἱ νῆσοι ἐπ' εἰρήνης· καὶ γνώσονται, ὅτι ἐγώ εἰμι Κύριος»[654]. Ἡ συντριβὴ τοῦ ἄρχοντος τῶν Ρὼς θὰ εἶναι ὁριστική. «Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ δώσω τῷ Γὼγ τόπον ὀνομαστόν, μνημεῖον ἐν Ἰσραήλ, τὸ πολυάνδριον (νεκροταφεῖον) τῶν ἐπελθόντων πρὸς τῇ θαλάσσῃ, καὶ περιοικοδομήσουσι τὸ περιστόμιον τῆς φάραγγος. Καὶ κατορύξουσιν ἐκεῖ τὸν Γὼγ καὶ πᾶν τὸ πλῆθος αὐτοῦ καὶ κληθήσεται Τὸ γαὶ τὸ πολυάνδριον τοῦ Γώγ»[655].

648. Ἰεζ. λη' 10-12.
649. Ἀποκ. κ' 8-9.
650. Μ. Φωτίου, Β. Λ. σ. 30.
651. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 417.
652. Ἰεζ. λη' 1.
653. Ἀποκ. κ' 9.
654. Ἰεζ. λθ' 1-6.
655. Ἰεζ. λθ' 11-12.

Κατὰ ταῦτα, ὁ ἄρχων τῶν Ρὼς «ἐπ᾿ ἐσχάτου καιροῦ» ([168]) θὰ ἐπιτεθῇ «ἀπ᾿ ἐσχάτου βορρᾶ»[656] ἐν τῇ Παλαιστίνῃ «σὺν δυνάμει βαρείᾳ» ([168]), ἔνθα καὶ θὰ ἀπολεσθῇ διὰ πυρός. Τό, μετὰ ταῦτα, «κατοικηθήσονται αἱ νῆσοι (ἤγουν αἱ κατὰ τόπους Ἐκκλησίαι[657]) ἐπ᾿ εἰρήνης»[658], δηλοῖ σαφῶς, ὅτι ἡ καταστροφὴ τοῦ ἄρχοντος Ρὼς θὰ γίνῃ πρὸ τῆς συντριβῆς τῶν τριῶν βασιλέων ὑπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου, ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ Ἀντιχρίστου, ἄγνωστον δὲ πρὸ πόσου χρόνου, μᾶλλον μικρὸν πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἀνόμου. Πάντως, «ἐπ᾿ ἐσχάτου ἐτῶν»[659]. Τὰ σύγχρονα δεδομένα δημιουργοῦν ἔντονον τὴν ὑποψίαν, μήπως ὑπὸ τὸ ὄνομα Ρὼς νοεῖται ἡ σημερινὴ κομμουνιστικὴ Ρωσία. Τὸ ἀληθὲς ὅμως θὰ γνωσθῇ μόνον, δι᾿ αὐτῶν τῶν γεγονότων. Μεταξὺ τῆς καταστροφῆς ταύτης καὶ τῆς ἀναδείξεως τοῦ Ἀντιχρίστου, θὰ μεσολαβήσῃ ἐπ᾿ ὀλίγον χρόνον εἰρήνη διὰ τὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, καθ᾿ ἣν θὰ παρατηρηθῇ ἀναλαμπὴ τῆς Ὀρθοδοξίας, ἴσως μὲ κέντρον τὴν Κωνσταντινούπολιν. Τότε, πιθανῶς, θὰ γίνῃ ἡ Η΄ καὶ τελευταία Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἡ ἀντιχριστιανικὴ κοσμοκρατορία. Διὰ τῆς συντριβῆς τοῦ ἄρχοντος τῶν Ρώς, πίπτει ἡ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἢ ἡ πόρνη ἡ μεγάλη, ἤγουν ἡ ἀντίθεος ἐξουσία καὶ πολιτεία, «μεθ᾿ ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ ἐμεθύσθησαν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς»[660]. Ἡ ἐξουσία αὕτη ἦτο ἐμπόδιον εἰς τὴν παγκόσμιον κυριαρχίαν τοῦ Ἀντιχρίστου, καθ᾿ ὅτι, ὡς ἡ Ρώμη (ἰδὲ ἀνωτ. σ. 32), ἐστρέφετο ὄχι μόνον ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν Ἑβραίων, τῶν πρώτων συμμάχων καὶ τῆς βάσεως ἐκκινήσεως καὶ ἀναδείξεως τοῦ Ἀντιχρίστου. Μετὰ τὴν ἀπογύμνωσιν[661] τῆς ἐξουσίας ταύτης ἀπὸ τῆς ἰσχύος της καὶ τὴν ἐρήμωσιν[661] τῆς γῆς ἀπὸ πάσης ἀποτελεσματικῆς ἀντιστάσεως, ἡ ὁδὸς θὰ εἶναι ἀνοικτὴ πλέον, διὰ τὴν κοσμοκρατορίαν τοῦ Ἀνόμου. Οἱ ἐπὶ γῆς ἀπειθοῦντες εἰς τὸν Θεὸν θὰ ἀποβλέψουν εἰς τὸν Ἀντίχριστον καὶ θὰ ὑποταγοῦν εἰς αὐτόν. Οὗτος δὲ θὰ βασιλεύσῃ ἐπ᾿ αὐτῶν «τυραννικῶς, τὰ μηδὲν αὐτῷ προσήκοντα ἁρπάζων»[662] καὶ οἰκειοποιούμενος τὰ ἀλλότρια.

Τοιουτοτρόπως ὁ Ἄνομος θὰ ἱδρύσῃ τὴν ἀντίχριστον αὐτοῦ κοσμοκρατορίαν ἐπὶ γῆς, ὁμοίαν πρὸς τὴν Ρωμαϊκὴν αὐτοκρατορίαν, τὴν σιδηρᾶν καὶ ἀντίθεον. Ὁ Ἀντίχριστος «ὡς Ρωμαίων βασιλεύς, ἐπὶ κατα-

656. Ἰεζ. λθ΄ 6.
657. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 276.
658. Ἰεζ. λθ΄ 6.
659. Ἰεζ. λη΄ 8.
660. Ἀποκ. ιζ΄ 2.
661. Ἀποκ. ιζ΄ 16.
662. Χρυσοστόμου, PG. 59, 236.
663. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 384.
664. Ἀποκ. ιγ΄ 7.
665. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 333.

λύσει καὶ ἀπωλείᾳ τῶν αὐτῷ πειθομένων, ἐλεύσεται»[663]. Θὰ εἶναι «βασιλεὺς ἀναιδὴς προσώπῳ» (170), τύραννος καὶ μονάρχης, ἔχων ἐξουσίαν «ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ λαὸν καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος»[664], «κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Αὐγούστου Καίσαρος»[665]. Ἐν τῷ προσώπῳ τούτου πρόκειται νὰ ἀναζήσῃ ἡ Ρωμαϊκὴ μοναρχία, ἡ ὁποία, λόγῳ τῆς μετ' αὐτὴν διαιρέσεως[665] τῶν πολιτικῶν δυνάμεων ἐν τῷ κόσμῳ, ἔχει τὴν κεφαλὴν αὐτῆς «ὡς ἐσφαγμένην εἰς θάνατον»[666]. Ἀλλὰ θὰ θεραπευθῇ ἡ πληγὴ αὐτῆς[666], διὰ τῆς ἀνασυστάσεως τῆς ἑνιαίας ἀρχῆς παρὰ τοῦ Ἀντιχρίστου[665]. Ἡ μοναρχία ὅμως τοῦ Ἀντιχρίστου θὰ εἶναι μείζων τῆς Ρωμαϊκῆς καὶ εἰς ἔκτασιν καὶ εἰς κυριαρχικὴν δύναμιν, καὶ θὰ ἔχῃ τὰ ἀντίθεα καὶ ἀπάνθρωπα γνωρίσματα πασῶν τῶν προηγουμένων κατὰ κόσμον μοναρχιῶν. Διὰ τοῦτο ἐν τῇ Ἀποκαλύψει ὁ Ἀντίχριστος περιγράφεται ὡς θηρίον, «ὅμοιον παρδάλει καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς ἄρκτου καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος»[667], εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Διάβολος ἔδωκε «τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ ἐξουσίαν μεγάλην»[667].

«Διὰ μὲν τῆς παρδάλεως, ἡ [τῶν] Ἑλλήνων· διὰ δὲ τῆς ἄρκτου, ἡ [τῶν] Περσῶν· διὰ δὲ τοῦ λέοντος, ἡ Βαβυλωνίων βασιλεία σημαίνεται· ὧν κρατήσει ὁ Ἀντίχριστος, ὡς Ρωμαίων βασιλεὺς ἐλευσόμενος»[668] (ἰδὲ καὶ ἀνωτ. σ. 28-30). Ἡ κοσμοκρατορία τοῦ Ἀντιχρίστου θὰ διακρίνεται διὰ τὴν ἰσχυρὰν ὡς σίδηρον Ρωμαϊκὴν κυριαρχίαν, διὰ τὸ πολυμήχανον τῶν Ἑλλήνων, διὰ τὴν ἐρήμωσιν καὶ τὸ αἱμοβόρον τῆς βασιλείας τῶν Περσῶν καὶ διὰ τὴν ἀσέβειαν τῶν Βαβυλωνίων. Πᾶσα προηγουμένη κακία τῶν ἀπειθούντων εἰς τὸν Θεὸν ἀρχόντων τῆς γῆς θὰ περιληφθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Ἀντιχρίστου, οὗτος δὲ θὰ εἶναι ἡ ἀνακεφαλαίωσις καὶ τὸ ἀποκορύφωμα τούτων, ὡς τὸ «τελευταῖον»[669] σατανικὸν κακὸν[669] ἐν τῷ κόσμῳ. Τοῦτον λοιπὸν θὰ θαυμάσουν «πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ Ἀρνίου»[670], καὶ θὰ προσκυνήσουν, λέγοντες: «τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ; τίς δύναται πολεμῆσαι μετ' αὐτοῦ;»[671] Πολλοὶ ἐκ τούτων, προσκυνοῦντες «ἔμπροσθεν τοῦ τυράννου»[672], θὰ κράζουν «μετὰ τρόμου· ὅτι σὺ εἶ ὁ σωτὴρ ἡμῶν»[672].

5. Μαγικὰ ἔργα καὶ αὐτοθεοποίησις τοῦ Ἀντιχρίστου.

Τ ὰ μ α γ ι κ ὰ ἔ ρ γ α τ ο ῦ Ἀ ν τ ι χ ρ ί σ τ ο υ. Ὁ δόλιος Ἀντίχριστος θὰ ἐπιδιώξῃ νὰ πλανήσῃ τοὺς ἀνθρώπους καὶ δι' ἔργων περιέργων καὶ σημείων καὶ τεράτων ἐντυπωσιακῶν. Οὗτος «ἔργα

666. Ἀποκ. ιγ' 3.
667. Ἀποκ. ιγ' 2.
668. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 333.
669. Γρηγορίου Παλαμᾶ, Συγγράμματα, 1, 25.
670. Ἀποκ. ιγ' 3, 8.
671. Ἀποκ. ιγ' 4.
672. Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου, ἐκδ. ΟΞΟΝΙΑ, αψθ', σ. τξ'.
673. Χρυσοστόμου, PG. 62, 482.

μεγάλα ἐργάσεται καὶ σημεῖα ἐπιδείξεται θαυμαστά»[673], «ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ σημείοις καὶ τέρασι ψεύδους»[674]. Θὰ ἐμφανίζῃ πολλάκις εἰς τοὺς ἀνθρώπους χρυσίον ἢ ἄργυρον[675], λεπροὺς θὰ καθαρίζῃ, παραλύτους θὰ ἐγείρῃ, δαίμονας θὰ ἀπελαύνῃ, περὶ τῶν μακρὰν θὰ ὁμιλῇ ὡς νὰ εἶναι παρόντα (171), καὶ νεκροὺς θὰ ἀνιστᾷ[676]. «Μεταστήσει ὄρη ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν θεωρούντων, περιπατήσει τὴν θάλασσαν ἀβρόχοις ποσίν, κατάξει πῦρ ἐξ οὐρανοῦ[677], ποιήσει τὴν ἡμέραν σκότος καὶ τὴν νύκτα ἡμέραν, τὸν ἥλιον μεταστρέψει ὅπου βούλεται καὶ ἁπαξαπλῶς πάντα τὰ στοιχεῖα τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης ἐν δυνάμει τῆς φαντασίας αὐτοῦ ἐνώπιον τῶν θεωρούντων ἀναδείξει ὑπήκοα» (172). Γενικῶς, «πᾶσαν ἐπιδείξεται δύναμιν»[678], ἱκανὴν νὰ πλανήσῃ ὄχι μόνον τοὺς ἄφρονας, ἀλλά, «εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς»[679].

Ἐπίμονος προσπάθεια τοῦ Πλάνου θὰ εἶναι νὰ συσκοτίσῃ τὴν διάνοιαν τῶν γηγενῶν, διὰ παντὸς τρόπου καὶ ἐκπληκτικοῦ θεάματος, καὶ ἐμβάλῃ «δειλίαν καὶ ὀλιγωρίαν ἐν καρδίαις ἀνθρώπων»[680]. Τότε, «ἐκφοβεῖ τὰ σύμπαντα ἐν ψευδέσι σημείοις μαγικοῖς»[681]. «Τοὺς γὰρ δαίμονας αὐτοῦ» (173) θὰ παρουσιάσῃ «ὡς ἀγγέλους φωτεινούς[681], καὶ στρατιὰς ἀσωμάτων παρεισάξει (θὰ ἐμφανίσῃ ἀπατηλῶς), ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός» (173). «Περὶ δὲ τοῦ πλήθους τῶν δαιμόνων»[682] δὲν πρέπει νὰ ἀμφιβάλλωμεν. «Πάντες γὰρ οἱ ἅγιοι πεπληρῶσθαι αὐτῶν τὸν ἀέρα λέγουσι»[682]. Ἐπὶ πλέον, ὁ Ἀντίχριστος θὰ ἀναδείξῃ ἑαυτὸν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, «εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναλαμβανόμενον, μετὰ σαλπίγγων καὶ ἤχων καὶ κραυγῆς ἰσχυρᾶς» (173). Θὰ εὐφημοῦν δὲ αὐτὸν οἱ δαίμονες «ἀδιηγήτοις ὕμνοις» (173) καὶ αὐτὸς θὰ λάμπῃ «ὥσπερ φῶς, ὁ τῆς σκοτίας κληρονόμος» (173). Καὶ ἄλλοτε μὲν θὰ ἀνίπταται[683] «εἰς οὐρανούς» (173). ἄλλοτε δὲ θὰ κατέρχεται «ἐπὶ τῆς γῆς... ἐν δόξῃ μεγάλῃ (173), ἄλλοτε δὲ θὰ διατάσσῃ «ὡς ἀγγέλους τοὺς δαίμονας» (173), νὰ πράττουν «τὰ θελήματα αὐτοῦ μετὰ πολλοῦ φόβου καὶ τρόμου» (173) καὶ θὰ τοὺς ἀποστέλλῃ «εἰς τὰ πέρατα, ὥστε κηρῦξαι»[683]. Σημειωθήτω δέ, ὅτι παρόμοια διδάσκει καὶ ὁ πρόδρομος τοῦ Ἀντιχρίστου Χιλιασμὸς περὶ τοῦ ψευδομεσσίου του.

Διὰ τῶν περιέργων αὐτοῦ ἔργων, ὁ Ἀντίχριστος «πᾶσαν ἐπιδείξεται δύναμιν»[684], «κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ, ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ ση-

674. Β' Θεσ. β' 9.
675. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 35, 138.
676. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 35, 132.
677. Ἀποκ. ιγ' 13.
678. Χρυσοστόμου, PG. 62, 487.
679. Ματθ. κδ' 24.
680. Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου, ἔκδ. ΟΞΟΝΙΑ, αψθ', σ. τιθ'.
681. Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου, ἔνθ' ἀνωτ. σ. τξ'.
682. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 301.
683. Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου, ἔνθ' ἀνωτ. σ. τξ'.
684. Χρυσοστόμου, PG. 62, 487.

μείοις καὶ τέρασι ψεύδους, καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ τῆς ἀδικίας ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις»[685]. «Δώσει γὰρ ὁ Σατανᾶς, ὁ νοητὸς δράκων, τῷ Ἀντιχρίστῳ πᾶσαν ἐξουσίαν ἐν σημείοις καὶ τέρασι ψεύδους, πρὸς τὴν τῶν ἀστηρίκτων ἀπώλειαν»[686]. Ὁ Ἀντίχριστος θὰ ποιῇ τὰ τοιαῦτα ἔργα, ἔχων «τὴν δύναμιν»[687] τοῦ Διαβόλου «καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ ἐξουσίαν μεγάλην»[687]. Θὰ ἔχῃ δὲ ἐξουσίαν μεγάλην, καθ' ὅτι ἐν τῷ Ἀντιχρίστῳ θὰ κατοικῇ αὐτὸς ὁ Διάβολος, μετὰ πάσης τῆς κακοποιοῦ ἐνεργείας αὐτοῦ (ἰδὲ ἀνωτ. σ. 78-79). Οὕτω τὰ ἔργα τοῦ Ἀντιχρίστου θὰ εἶναι ἔργα αὐτοῦ τούτου τοῦ Σατανᾶ, τοῦ ἀντικειμένου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἐχθροῦ τοῦ ἀνθρώπου. Διὸ τὰ σημεῖα καὶ τέρατα καὶ αἱ λοιπαὶ δυνάμεις τοῦ Ἀνόμου δὲν θὰ εἶναι θαύματα ἀληθῆ[688], ὅπως τὰ τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἁγίων, ἀλλὰ ψευδῆ[689], ἔργα ἀπάτης καὶ πλάνης. Ταῦτα θὰ ἀνήκουν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν μαγικῶν τεχνουργημάτων, «ὡς τὰ τῶν Αἰγυπτίων ἐπῳδῶν» ([174]) ἐπὶ Μωϋσέως[690], ἀλλ' εἰς λίαν ηὐξημένον βαθμόν. Ἑπομένως, δὲν θὰ εἶναι πραγματικά, ἀλλὰ φανταστικά, πλὴν τῶν δυναμένων νὰ γίνουν καὶ φυσικῶς, ὡς τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαῖνον ἐπὶ τὴν γῆν πῦρ[691] καὶ μετακινήσεις ὑλικῶν τινων πραγμάτων.

Ὁ «Ἀντίχριστος ἐρχόμενος ἐν φαντασίᾳ»[692] «καὶ δοκήσει»[693] «πλανᾷ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνθρώπων, χρυσίον αὐτοῖς πολλάκις ἢ ἄργυρον ὑποδεικνὺς (ἐπιδεικνύων)»[692]. Τῆς αὐτῆς κατηγορίας τῶν φανταστικῶν θαυμάτων θὰ εἶναι καὶ ἡ ἀνάστασις νεκρῶν ὑπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου. Οὗτος θὰ ἐπιδεικνύῃ βεβαίως καὶ νεκρὸν «ἐγειρόμενον»[692], ἀλλ' ὅμως «οὐχ ἐν ἀληθείᾳ, ἀλλ' ἐν φαντασίᾳ»[694], «ὥσπερ [καὶ] Σίμων ὁ μάγος ἔδειξε Ῥωμαίοις νεκρὸν κινούμενον κατὰ παρουσίαν τοῦ μεγάλου Πέτρου· εἰ καὶ τὴν πλάνην ὁ Ἀπόστολος ἐξήλεγξε, δείξας, δι' ὧν ἀνέστησεν αὐτός, πῶς νεκροὶ ἐγείρονται»[695]. Ταῦτα θὰ φαντασιοκοπῇ ὁ Ἀντίχριστος, «ἵνα τὰ πλήθη νομίσῃ θεωρεῖν νεκρὸν ἐγειρόμενον τὸν μὴ ἐγειρόμενον, καὶ χωλοὺς περιπατοῦντας καὶ τυφλοὺς ἀναβλέποντας, μὴ γενομένης τῆς ἰάσεως»[696].

Τὰ φανταστικὰ ὅμως καὶ ψευδῆ ἔργα τοῦ Ἀντιχρίστου θὰ εἶναι τόσον ἐντυπωσιακά, ὥστε θὰ κινδυνεύουν νὰ σκανδαλισθοῦν[697] δι' αὐτῶν καὶ νὰ πλανηθοῦν καὶ οἱ ἐκλεκτοί[698]. Δι' αὐτῶν, ὁ Διάβολος «ἐξαπατήσει

685. Β' Θεσ. β' 9.
686. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 333.
687. Ἀποκ. ιγ' 2.
688. Θεοφυλάκτου, PG. 124, 1344.
689. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 33, 336.
690. Ἐξ. ζ' 8 - η' 15.
691. Ἀποκ. ιδ' 13 καὶ Ἰώβ, α' 16.
692. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 35, 138.
693. Οἰκουμενίου, PG. 119, 121.
694. Μ. Ἀθανασίου, αὐτόθι.
695. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 340.
696. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 190.
697. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, PG. 94, 1217.
698. Ματθ. κδ' 24.

καὶ ἀποστήσει τοῦ Θεοῦ»[697] «τοὺς σαθρὰν καὶ ἀστήρικτον τὴν βάσιν τῆς διανοίας ἔχοντας»[697], ἤγουν τοὺς μὴ διαθέτοντας ὀρθόδοξον πίστιν, ὁμολογουμένην καὶ δι' ἀγάπης ἀληθείας ἐνεργουμένην. Ἐν «τοῖς ἀπολλυμένοις»[699] θὰ ἰσχύσῃ ὁ Ἀντίχριστος, οἱ ὁποῖοι «τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς»[699]. Σημειωθήτω, ὅτι παρόμοια ἔργα πλάνης, εἰς μικρὰν ὅμως κλίμακα, ἐνεργοῦνται καὶ σήμερον ἐν τῇ μαγείᾳ, εἰδικώτερον δὲ ἐν τῷ Πνευματισμῷ, ὅστις εἶναι πρόδρομος τοῦ Ἀντιχρίστου (ἰδὲ ἀνωτ. σ. 64).

Ἡ αὐτοθεοποίησις τοῦ Ἀντιχρίστου. Ὁ Ἀντίχριστος θὰ ποιήσῃ πάντα τὰ ἀνωτέρω μαγικὰ ἔργα πρὸς ἀπώτερον σκοπόν, νὰ λατρευθῇ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ὡς ὁ Θεός. Χάριν δὲ τούτου, θὰ ἐπιδιώξῃ ὁ Πλάνος νὰ ἐξισωθῇ κατὰ πάντα πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ἵνα νομισθῇ ὅτι εἶναι ὁ Χριστός. «Κατὰ πάντα γὰρ ἐξομοιοῦσθαι βούλεται ὁ πλάνος τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ» ([175]). Δηλαδή, «Λέων ὁ Χριστός, καὶ λέων ὁ Ἀντίχριστος. Βασιλεὺς ὁ Χριστὸς τῶν οὐρανίων καὶ ἐπιγείων, καὶ βασιλεὺς γενήσεται ἐπὶ γῆς ὁ Ἀντίχριστος. Ἐδείχθη ὁ Σωτὴρ ὡς ἀρνίον, [καὶ αὐτὸς φανήσεται ὡς ἀρνίον, λύκος ὢν ἔνδοθεν» ([175]). Ἐκ τῆς Παρθένου ἐτέχθη ὁ Κύριος, ἐκ πορνείας[700], ἤτοι ἐκ παρθένου μιαρᾶς[701], ὁ Ἀντίχριστος, ἵνα νομισθῇ πεπλανημένως, ὅτι ἐτέχθη ἐκ παρθένου ([176]). «Ἐμπερίτομος ὁ Σωτὴρ γέγονε], καὶ αὐτὸς ὁμοίως ἐν περιτομῇ γενήσεται» ([175]). Ἐκ Γαλιλαίας ἐξῆλθεν ὁ Χριστός[702], ἐκ τῆς Γαλιλαίας καὶ ὁ Ἀντίχριστος[702]. «Ἀπέστειλεν ὁ Χριστὸς τοὺς Ἀποστόλους εἰς πάντα τὰ ἔθνη, καὶ αὐτὸς ὁμοίως πέμψει ψευδαποστόλους. Συνήγαγε τὰ ἐσκορπισμένα πρόβατα ὁ Χριστός, καὶ αὐτὸς ὁμοίως συνάξει τὸν ἐσκορπισμένον λαὸν τῶν Ἑβραίων. Ἔδωκεν ὁ Χριστὸς τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύουσι τὸν Τίμιον καὶ ζωοποιὸν Σταυρόν, καὶ αὐτὸς ὁμοίως δώσει τὸ ἑαυτοῦ σημεῖον. Ἐν σχήματι ἀνθρώπου ἐφάνη ὁ Κύριος, καὶ αὐτὸς ὁμοίως ἐν σχήματι ἀνθρώπου ἐξελεύσεται. Ἐκ τῶν Ἑβραίων ὁ Χριστὸς ἀνέτειλε, καὶ αὐτὸς ἐξ Ἰουδαίων γεννήσεται. Ἀνέδειξεν ὁ Χριστὸς τὴν ἰδίαν σάρκα ὡς ναὸν καὶ ἀνέστησε τριήμερον, καὶ αὐτὸς ἀναστήσει τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις λίθινον ναόν» ([175]). Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀντίχριστος θὰ εἶναι σατανοφόρος, διὰ τῶν ἀνωτέρω, «κατὰ μίμησιν τοῦ Σωτῆρος ἔρχεται ὁ Σατανᾶς, ἐν ἀνθρώπῳ ὁλοκλήρῳ»[703].

Διὰ πάντων τῶν τεχνασμάτων τούτων, ὁ Ἀντίχριστος θὰ ἐπιδιώξῃ, νὰ ἀποδείξῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι εἶναι ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος ἐσαρκώθη

699. Β' Θεσ. β' 10.
700. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, PG. 94, 1217.
701. Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου, ἐκδ. ΟΞΟΝΙΑ, αφθ', σ. τξδ'.
702. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 35, 132.
703. Οἰκουμενίου, PG. 119, 117.

πρὸς σωτηρίαν των. Τοῦτο σημαίνει τὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, «ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι ἐστὶ Θεός»[704]. «Οὐκ εἶπε, λέγοντα»[705], ὅτι εἶναι Θεός, γράφει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, «ἀλλὰ πειρώμενον ἀποδεικνύναι»[705]. Τοῦτο πάλιν δηλοῖ τὸ λεχθὲν παρὰ τοῦ Κυρίου, «ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε»[706]. «Τίνα δέ φησιν ἥξειν ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ;»[707] λέγει ὁ αὐτὸς ἅγιος πατήρ. «Τὸν Ἀντίχριστον ἐνταῦθα αἰνίττεται»[707], «τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν ἑαυτὸν εἶναι»[708] λέγοντα. «Τοῦτο γάρ ἐστιν ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ ἐλθεῖν»[708]. «Θεόν»[709] λοιπὸν «ἑαυτὸν ἀποκαλέσει»[709] ὁ Ἀντίχριστος καί, ἐπιδεικνύων τὰ ἔργα τῆς φαντασίας αὐτοῦ, θὰ κομπάζῃ, λέγων «ἑαυτὸν εἶναι τὸν ἐπὶ πάντων Θεόν»[708], τὸν ὁποῖον πρόκειται νὰ προσκυνοῦν οἱ ἄνθρωποι[708]. Οὕτως ὁ Ἄνομος μετὰ πάσης ἀναιδείας θὰ ἀντιποιηθῇ τὴν θέσιν τοῦ Λυτρωτοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, κηρύσσων ἑαυτόν ὡς τὸν Χριστὸν καὶ τὸν Θεὸν τῶν ὅλων, ἐν πάσῃ παρανομίᾳ. Διὸ καὶ ἄνομος θεὸς λέγεται καὶ Ἀντίχριστος ὀνομάζεται παρὰ τοῦ Εἰρηναίου, ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖ διὰ «τὴν παρουσίαν τοῦ ἀνόμου θεοῦ, [ὃν καὶ] Ἀντίχριστον λέγομεν»[710].

Ἡ ἐν τῷ Ναῷ ἐγκαθίδρυσις τοῦ Ἀντιχρίστου ὡς Θεοῦ. Τὸ ἀποκορύφωμα τῆς δυσσεβοῦς αὐτοθεοποιήσεως τοῦ Ἀντιχρίστου θὰ εἶναι ἡ ἐγκαθίδρυσις αὐτοῦ εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖον θὰ ἔχῃ ἀνοικοδομήσει πρότερον. Ἡ Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου[711] καὶ ὁ μετὰ ταύτην Ναὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ οἰκοδομηθεὶς ὑπὸ τοῦ Σολομῶντος[712], ἦτο πάλαι τὸ κέντρον τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ, συμφώνως πρὸς τὸν Νόμον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὁ ὁποῖος εἶχε, μάλιστα δὲ τὸ προσωρινὸν τούτου μέρος, παιδαγωγικὸν χαρακτῆρα εἰς Χριστόν[713]. Κατὰ τὴν πρὸ Χριστοῦ ἐποχήν, «τὸ πᾶν τοῦ τόπου (ἤγουν τοῦ Ναοῦ) ἦν καὶ ἡ νομοθεσία πᾶσα ἐκεῖ συνεδέετο»[714]. Μετὰ τὴν σάρκωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ τὴν σταυρικὴν θυσίαν τοῦ Σωτῆρος, τὴν Ἀνάστασιν καὶ τὴν Ἀνάληψιν Αὐτοῦ, ὁ Ναὸς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης κατηργήθη ὡς κέντρον τῆς κατὰ Θεὸν ζωῆς, καθ' ὅτι τοῦτο εἶναι πλέον Αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Ἑπομένως, ἐπιστροφὴ πρὸς τὸν παλαιὸν ἐκεῖνον Ναὸν τῶν Ἱεροσολύμων σημαίνει ἀποστροφὴν τοῦ Σωτῆρος καὶ ἐσχάτην ἀσέβειαν. Ἰδοὺ διατὶ ὁ Ναὸς οὗτος κατελύθη τῷ 70 μ.Χ. ([177]) καὶ ἔκτοτε δὲν ἐπετράπη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ ἀνοικοδομηθῇ, παρὰ τὰς ἐπανειλημμένας ἀποπείρας τῶν ἀπειθούντων Ἰουδαίων. Οὗτοι «συναγωγὰς μὲν πολλαχοῦ τῶν

704. Β' Θεσ. β' 4.
705. Χρυσοστόμου, PG. 62, 482.
706. Ἰω. ε' 43.
707. Χρυσοστόμου, PG. 59, 235.
708. Χρυσοστόμου, PG. 59, 236.
709. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, PG. 94, 1216.
710. Εἰρηναίου, ΒΕΠΕΣ, 5, 170.
711. Ἐξ. κζ' 21.
712. Γ' Βασ. ζ' 38.
713. Γαλ. γ' 24.
714. Χρυσοστόμου, PG. 48, 836.

πόλεων ῳκοδόμησαν, τὸν δὲ τόπον, τὸν παρεσχηκότα αὐτοῖς τῆς οἰκείας πολιτείας τὸ κῦρος, καὶ ἔνθα πάντα τελεῖν εἰώθασι καὶ ὅθεν ὁ Ἰουδαϊσμὸς συγκεκρότητο, τοῦτον μόνον οὐκ ἴσχυσαν ἀναστῆσαι»[715].

Ἐπὶ τοῦ Ἀντιχρίστου, διὰ τὴν μεγάλην ἀποστασίαν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τὴν ὡρίμανσιν τῶν Ἰουδαίων εἰς τὴν ἀπιστίαν, θὰ ἀνεχθῇ ὁ Θεὸς τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ Ναοῦ. Ἡ ἀνέγερσις τοῦ Ναοῦ θὰ εἶναι σημεῖον ὄχι πίστεως, ἀλλὰ ἀπιστίας. Ὁ Ναὸς θὰ ἀνοικοδομηθῇ ὑπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου[716] «ἐν τάχει» ([178]), μετὰ τὴν συντριβὴν τῶν τριῶν βασιλέων (ἰδὲ ἀνωτ. σ. 87), καὶ θὰ ἀποδοθῇ εἰς τοὺς Ἰουδαίους ([178]), ὄχι ὅμως χάριν τῆς θρησκείας αὐτῶν, ἀλλ' «ἵνα αὐτοὺς μειζόνως ἀπατήσῃ»[717]. Ἐπειδὴ ὁ Ἀντίχριστος «ὡς Χριστὸς πρὸς Ἰουδαίους ἔρχεται καὶ ὑπὸ Ἰουδαίων προσκυνεῖσθαι βούλεται... περισπούδαστον ποιεῖται τὸν ναόν»[717], δίδων οὕτως εἰς αὐτοὺς ὑποψίας, «ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ἐκ γένους Δαβίδ»[717], ὁ μέλλων νὰ ἀνοικοδομήσῃ τὸν παρὰ τοῦ Σολομῶντος κατασκευασθέντα Ναόν.[717]. Βλέποντες λοιπὸν οἱ περὶ τὸν Ἄνομον Ἰουδαῖοι, ὅτι ὁ Ναός, τὸν ὁποῖον αὐτοὶ δὲν ἴσχυσαν νὰ ἐπανακτήσουν ἐπὶ αἰῶνας, ἐγείρεται ὑπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου καὶ μάλιστα ταχέως, θὰ πιστεύσουν αὐτὸν βεβαιότερον ὡς τὸν ἀναμενόμενον παρ' αὐτῶν Χριστόν[718].

Τότε θὰ πραγματοποιηθῇ ἡ προφητεία τοῦ ἀποστόλου Παύλου, περὶ τῆς δυσσεβείας τοῦ ἀνόμου θεοῦ, ἡ λέγουσα: «...ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ ὡς Θεὸν καθίσαι, ἀποδεικνύντα ἑαυτόν, ὅτι ἐστὶ Θεός»[719]. Ἐπὶ τῆς προρρήσεως ταύτης ὁμιλῶν ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, διασαφεῖ: «Εἰς τὸν ναὸν δὲ τοῦ Θεοῦ, οὐ τὸν ἡμέτερον (ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν), ἀλλὰ τὸν παλαιόν, τὸν Ἰουδαϊκόν»[720]. Καὶ ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων: «Ποῖον ἄρα ναόν; τὸν καταλελυμένον τῶν Ἰουδαίων φησίν»[721]. Οὕτω καὶ ὁ Χρυσόστομος[722]. Ἁρπάζων ὁ Ἀντίχριστος τὸν μὴ ἀνήκοντα εἰς αὐτὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ[723], θὰ ἐγκαταστήσῃ ἐν αὐτῷ τὸν θρόνον του καὶ θὰ καθήσῃ ἐπ' αὐτοῦ, ὡς ὁ ἐπὶ πάντων Θεός[724] καὶ «τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, τὸ ρηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου, ἑστὼς ἐν τόπῳ ἁγίῳ»[725]. Μετὰ τὴν ἐγκαθίδρυσίν του ἐν τῷ Ναῷ τοῦ Θεοῦ, ὁ Ἀντίχριστος, ἢ μᾶλλον ὁ ἐν αὐτῷ Διάβολος καὶ Σατανᾶς, ἐκ τοῦ τόπου τούτου

715. Χρυσοστόμου, PG. 48, 838.
716. Γρηγορίου Θεολόγου, PG. 36, 668.
717. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 192.
718. Γρηγορίου Θεολόγου, PG. 36, 668.
719. Β' Θεσ. β' 4.
720. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, PG. 94, 1216.
721. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 192.
722. Χρυσοστόμου, PG. 59, 236, 62, 482.
723. Γρηγορίου Θεολόγου, PG. 36, 668.
724. Χρυσοστόμου, PG. 59, 236.
725. Ματθ. κδ' 15 καὶ Γρηγορίου Θεολόγου, PG. 36, 668.

θὰ ἀσκῇ τὴν τυραννικὴν διοίκησίν του κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, ὡς ὁ βασιλεὺς[726] αὐτῆς, ὁ Χριστὸς καὶ ἐπὶ πάντων Θεός! Αὕτη ἡ δυσσεβὴς αὐτοθεοποίησις τοῦ Ἀνόμου.

6. Ἀποστασία καὶ χάραγμα τοῦ Ἀντιχρίστου.

Ἡ ἀποστασία τοῦ Ἀντιχρίστου. Ὁ Ἀντίχριστος θὰ εἶναι, χρονικῶς καὶ ποσοτικῶς, ὁ ἔσχατος ἀποστάτης, ἡ κατάληξις καὶ τὸ κεφάλαιον[727] πάσης πρὸ αὐτοῦ ἀποστασίας. Ἕνεκα τούτου ὀνομάζεται παρὰ Θεοῦ, διὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ἀποστασία[728] ([179]). «Αὐτὸν καλεῖ τὸν Ἀντίχριστον ἀποστασίαν, ὡς πολλοὺς μέλλοντα ἀπολλύναι καὶ ἀφιστᾶν (νὰ ἀπομακρύνῃ τῆς ἀληθείας)»[729]. Ὁ Ἀντίχριστος θὰ στραφῇ ἐναντίον πάσης θρησκείας καὶ οἱασδήποτε πίστεως, πλὴν τῆς πρὸς ἑαυτόν. Θὰ εἶναι «ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον Θεὸν ἢ σέβασμα»[730]. Οὗτος «ἐπὶ πάντας θεοὺς τῶν πατέρων αὐτοῦ οὐ συνήσει... καὶ ἐπὶ πᾶν θεὸν οὐ συνήσει, ὅτι ἐπὶ πάντας μεγαλυνθήσεται»[731], λαλῶν «μεγάλα»[732] καὶ λέγων, ὅτι αὐτὸς εἶναι δῆθεν ὁ μόνος Θεός. Τὸ βδέλυγμα τοῦτο τῆς ἐρημώσεως θὰ πολεμήσῃ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν αἵρεσιν. Δὲν θὰ σεβασθῇ τὴν πίστιν τῶν κατὰ σάρκα πατέρων αὐτοῦ, Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, οὐδὲ θὰ ἀνεχθῇ τὴν θρησκείαν τῶν πιστῶν εἰς αὐτὸν Ἰουδαίων, ἀλλὰ θὰ τὴν μεταμορφώσῃ κατὰ τὸ συμφέρον τῆς αὐτοθεοποιήσεώς του. Μηδὲ εἰς εἰδωλολατρίαν θὰ ὁδηγήσῃ ὁ Πλάνος[733]· «οὐ γὰρ εἰς εἰδωλολατρίαν ἄξει ἐκεῖνος, ἀλλ' ἀντίθεός τις ἔσται καὶ πάντας καταλύσει τοὺς θεοὺς καὶ κελεύσει προσκυνεῖν αὐτόν, ἀντὶ τοῦ Θεοῦ»[734]. Τὸ ἀντιθρησκευτικὸν ἔργον τοῦ Ἀντιχρίστου θὰ εἶναι καθολικὴ ἐπίθεσις ἐναντίον οἱασδήποτε θρησκείας καὶ κατάλυσις ὁποιασδήποτε πίστεως.

Τότε, λόγῳ τῆς ἁμαρτητικῆς προαιρέσεως τῶν ἀνθρώπων, θὰ ἔχῃ λυθῇ[735] καὶ θὰ ἀναζήσῃ[736] ὁ Σατανᾶς, ὁ δεθεὶς[737] καὶ ἀποκτανθείς, ὡς πρὸς τὴν ἐξουσίαν του ἐπὶ τῶν γηγενῶν, «τῷ τοῦ Χριστοῦ Σταυρῷ»[738]. Οἱ δὲ ἄνθρωποι, «ὧν οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα ἐπὶ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς»[736], ἀστήρικτοι ὄντες κατὰ τὴν πίστιν, διὰ τῆς οὐραίας ἀποστατικῆς κινή-

726. Γρηγορίου Θεολόγου, PG. 36, 668.
727. Εἰρηναίου, ΒΕΠΕΣ, 5, 168.
728. Β' Θεσ. β' 3 καὶ Οἰκουμενίου, PG. 119, 117.
729. Χρυσοστόμου, PG. 62, 482.
730. Β' Θεσ. β' 4.
731. Δαν. ια' 37.
732. Δαν. ζ' 8, 20.
733. Θεοφυλάκτου, PG. 124, 1340 καὶ Οἰκουμενίου, PG. 119, 117.
734. Χρυσοστόμου, PG. 62, 482.
735. Ἀποκ. κ' 7.
736. Ἀποκ. ιζ' 8.
737. Ἀποκ. κ' 2.
738. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 380.

σεως[739] τοῦ ἐσχάτου τούτου κακοῦ, ἤγουν τοῦ Ἀντιχρίστου, θὰ ἐκπέσουν «τοῦ οὐρανίου φρονήματος»[740] εἰς ἐσχάτην ἀποστασίαν, γενόμενοι εἰκόνες[741] καὶ ὁμοιώματα τοῦ ἀρχεκάκου. Οὗτοι θὰ ἀποβάλουν παντελῶς τὴν πίστιν πρὸς τὸν ἀληθινὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντα ψευδῆ Θεόν. Θὰ ἀποσείσουν δὲ καὶ τὴν πίστιν πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Πρὸς τὴν παράδοσιν τῶν παρελθόντων γενεῶν, πρὸς τοὺς συνανθρώπους τοῦ παρόντος, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἑαυτούς. Οὐδὲ εἰς τὸν ὑλικὸν κόσμον, τὸν ζῶντα καὶ νεκρόν, θὰ ἐπαναπαύωνται οὗτοι, ἀλλὰ θὰ ἀμφιβάλλουν καὶ διὰ τὴν φυσικὴν νομοτέλειαν τῶν ὑλικῶν. Ὡς ἄπιστοι δέ, «ἐλπίδα μὴ ἔχοντες καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ»[742], θὰ εἶναι πεπληρωμένοι ἀπορίας καὶ σάλου[743] καὶ εὐθήρατοι διὰ τὸν Διάβολον.

Ὁ Σατανᾶς θὰ ἀποδείξῃ τότε τὴν ἀποστασίαν αὐτοῦ, διὰ τῶν πλανωμένων. Θὰ κυριεύσῃ τὸ πνεῦμα αὐτῶν, καὶ τὴν μὲν διάνοιαν θὰ προσκολλήσῃ εἰς τὸ ψεῦδος, ἤγουν εἰς ἑαυτόν, τὴν προαίρεσίν των θὰ στρέψῃ μονίμως πρὸς πᾶσαν παρανομίαν, τὸ δὲ ὅλον πνεῦμά των θὰ ὑποδουλώσῃ εἰς τὸν νόμον τῆς σαρκός, ὅστις, ὡς ἐλέχθη, οὐδὲν διαφέρει τοῦ Ἀντιχρίστου. «Ἀντιχρίστου γὰρ οὐδὲν διενήνοχεν ὁ τῆς σαρκὸς νόμος, ἀεὶ παλαίων τῷ πνεύματι καὶ τῷ αὐτοῦ θείῳ νόμῳ ἀντιτασσόμενος»[744]. Ὅπως ὀλίγον πρὸ τοῦ Ἀντιχρίστου, πολλῷ μᾶλλον τότε, «τὰ τῶν ἀτόπων ἡδονῶν ἐπιταθήσεται ἐν τοῖς παρανόμοις καὶ τῆς οἰκείας ἀπεγνωκόσι σωτηρίας. Τότε γαστριμαργίαι, κῶμοι (ἁμαρτωλαὶ διασκεδάσεις καὶ ψυχαγωγίαι), τότε καὶ μέθαι»[745]. Μέθαι ποτῶν καὶ ἀνόμων ἡδονῶν σαρκικῶν θεαμάτων, πορνικῶν ἀκουσμάτων καὶ μεριμνῶν τῆς συγχύσεως καὶ τῆς βιοτικῆς ταραχῆς τῆς Βαβυλῶνος, δηλαδὴ τοῦ κόσμου τούτου[746] (ἰδὲ καὶ ἀνωτ. σ. 42). Τὸ δὲ δεινότερον, θὰ λέγουν οἱ ἄνθρωποι «ἐλευθερίαν τὴν ὑπὸ ἡδονῆς δουλείαν, καθάπερ οἱ τὴν χολὴν γλυκεῖαν» ([180]). Δεῖγμα τοῦτο τῆς μονίμου κινήσεως αὐτῶν ἐν τῷ κακῷ, τῆς παντελοῦς ἀμετανοησίας καὶ τῆς ὁλοκληρωτικῆς δουλώσεώς των εἰς τὸν Ἀντίχριστον, τοῦ ὁποίου θὰ ἀποτελοῦν ἄτρεπτα ὁμοιώματα.

Τὸ χάραγμα τοῦ Ἀντιχρίστου. Οἱ προσκυνηταὶ τοῦ Ἀντιχρίστου θὰ λάβουν «χάραγμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ»[747] «ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς ἢ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν»[748]. Διότι ὁ Ἀντίχριστος «δώσει αὐτοῖς χάραγμα ἐν τῇ χειρὶ τῇ δεξιᾷ καὶ ἐν τῷ

739. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 324.
740. Ἀνδρέου Καισαρείας, αὐτόθι.
741. Ἀποκ. ιδ´ 9 καὶ Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 689.
742. Ἐφ. β´ 12.
743. Λουκ. κα´ 25.
744. Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, PG. 91, 1132.
745. Χρυσοστόμου, PG. 58, 704.
746. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 345.
747. Ἀποκ. ιδ´ 11.
748. Ἀποκ. ιγ´ 16.

μετώπῳ, ἵνα μή τις τὸν τίμιον Σταυρὸν ποιήσῃ ἐν τῷ μετώπῳ τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ χειρί[749], [ἀλλὰ δέδεται αὐτοῦ ἡ χείρ], καὶ ἀπὸ τότε οὐχ ἕξει ἐξουσίαν σφραγίσαι τι τῶν μελῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ τῷ πλάνῳ προστεθήσεται καὶ αὐτῷ δουλεύσει καὶ μετάνοια ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν[750], ἀλλὰ ὁ τοιοῦτος ἀπώλετο καὶ ἀπὸ Θεοῦ καὶ ἀπὸ ἀνθρώπων» ([181]). «Εἴ τις προσκυνεῖ τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει τὸ χάραγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἢ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς πίεται ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ κεκερασμένου ἀκράτου ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ βασανισθήσεται ἐν πυρὶ καὶ θείῳ ἐνώπιον τῶν ἁγίων ἀγγέλων καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀρνίου. Καὶ ὁ καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν εἰς αἰῶνας αἰώνων ἀναβαίνει, καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς οἱ προσκυνοῦντες τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ εἴ τις λαμβάνει τὸ χάραγμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ»[751], τοῦ ὁποίου ὁ ἀριθμὸς χξστ'[752].

Τί θὰ εἶναι τὸ «χάραγμα, ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς ἢ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν»[753], τῶν προσκυνούντων τὸν Ἄνομον, ποῖον δὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀντιχρίστου καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ χξστ', τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν τοῦ Ἰωάννου; Ἐνταῦθα ἔχουν ἰδιαιτέραν σημασίαν τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ ἁγίου Εἰρηναίου, καθ' ὅτι οὗτος ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου Σμύρνης, ὅστις ἐγνώρισε προσωπικῶς τὸν ἀπόστολον Ἰωάννην, τὸν λαβόντα καὶ γράψαντα τὴν Ἀποκάλυψιν[754]. Ἔζησε δηλαδὴ ὁ Εἰρηναῖος σχεδὸν εἰς τὴν γενεάν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐγένετο ἡ Ἀποκάλυψις, ὡς λέγει ὁ ἴδιος: «Οὐδὲ γὰρ πρὸ πολλοῦ χρόνου ἑωράθη (ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου), ἀλλὰ σχεδὸν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας γενεᾶς, πρὸς τῷ τέλει τῆς Δομετιανοῦ ἀρχῆς»[755]. Πρόσφατος ἦτο τότε ἡ Ἀποκάλυψις καὶ ζῶντες οἱ διδαχθέντες παρὰ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἀποστόλου, εἷς τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος[756], ὁ γενόμενος ἐπίσκοπος Λουγδούνου, ἀγωνιστὴς κατὰ τῶν αἱρέσεων καὶ μάρτυς ([182]).

Λέγει λοιπὸν ὁ Εἰρηναῖος, ὁμιλῶν ἐπὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ Ἀντιχρίστου, ὅτι εἶναι ἐπικίνδυνον νὰ ἐκθέτῃ τις ἐπ' αὐτῶν ἰδίας ἑρμηνείας. Πρῶτον, διότι θὰ ἐπέλθῃ ζημία, ἐὰν ἀποτύχῃ τῆς ἀληθείας καὶ νοήσῃ τὸ μὴ ὂν ὡς ὄν· «καὶ πρῶτον μὲν ζημία ἐν τῷ ἀποτυχεῖν τῆς ἀληθείας καὶ τὸ μὴ ὂν ὡς ὂν ὑπολαβεῖν»[757]. Δεύτερον, ὁ ἀποτυχὼν τῆς ἀληθείας θὰ ἐμπέσῃ ἀναγκαίως εἰς τὴν ἐπιτιμίαν «τοῦ προσθέντος ἢ ἀφελόντος τι τῆς Γραφῆς»[757], ἡ ὁποία δὲν εἶναι ἡ τυχοῦσα. Διότι

749. Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου, ἐκδ. ΘΕΟΝΙΑ, αφθ', τξα'.
750. Ἀποκ. θ' 21.
751. Ἀποκ. ιδ' 9-11.
752. Ἀποκ. ιδ' 18.
753. Ἀποκ. ιγ' 16.
754. Εἰρηναίου, ΒΕΠΕΣ, 5, 172.
755. Εἰρηναίου, ΒΕΠΕΣ, 5, 169.
756. Ὡρολόγιον τὸ Μέγα, Α.Δ.Ε.Ε. Ἀθῆναι 1963, σ. 422.
757. Εἰρηναίου, ΒΕΠΕΣ, 5, 169.

λέγει ὁ Κύριος: «Ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν»[758]. Καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς Ἁγίας Γραφῆς, διὰ τοῦ ἀποστόλου Ἰωάννου: «ἐάν τις ἐπιθῇ ἐπὶ ταῦτα, ἐπιθήσει ὁ Θεὸς ἐπ' αὐτὸν τὰς πληγὰς τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ (τῆς Ἀποκαλύψεως)· καὶ ἐάν τις ἀφέλῃ ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης, ἀφελεῖ ὁ Θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ»[759]. Τρίτον, ἐὰν οἱ σφάλλοντες «ἄλλο μὲν οὗτοι δοκοῦσιν»[760] εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ Ἀντιχρίστου, «ἄλλο δὲ ἐκεῖνος ἔχων ἐλεύσεται, ῥαδίως ἐξαπατηθήσονται παρ' αὐτοῦ»[760]. Ἀναμένοντες δηλαδὴ νὰ ἔλθῃ ὁ Ἀντίχριστος, δὲν θὰ φυλάσσωνται ἀπ' αὐτοῦ, ἐνῷ οὗτος θὰ εἶναι παρών.

Διὰ ταῦτα, εἶναι «ἀσφαλέστερον οὖν καὶ ἀκινδυνότερον, τὸ περιμένειν τὴν ἔκβασιν τῆς προφητείας, ἢ τὸ καταστοχάζεσθαι καὶ καταμαντεύεσθαι ὀνόματος»[760] τοῦ Ἀντιχρίστου. Ἐὰν ἔπρεπε φανερῶς «τῷ νῦν καιρῷ κηρύττεσθαι τοὔνομα αὐτοῦ, δι' ἐκείνου ἂν ἐρρέθη τοῦ καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν ἑωρακότος»[761] Ἰωάννου. Ὁ δοὺς τὴν Ἀποκάλυψιν Κύριος ὑποδηλοῖ μὲν ἐν αὐτῇ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀντιχρίστου, δὲν δηλοῖ ὅμως τοῦτο σαφῶς, ἵνα μὴ ἀλλάξας αὐτὸ ὁ Διάβολος ἐν τῇ ἐλεύσει τοῦ Ἀνόμου, διαψεύσῃ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Διότι περὶ μελλοντικοῦ πράγματος πρόκειται καὶ κειμένου ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀρχεκάκου καὶ πατρὸς τοῦ ψεύδους[762] καὶ τῆς ἀπάτης. Ἐπίσης δὲν ἐγράφη τὸ μιαρὸν ὄνομα τοῦ Ἀντιχρίστου καὶ διότι δὲν ἐκρίθη ἄξιον νὰ ἀναφερθῇ ἐν τῇ Γραφῇ (183). «Περὶ μὲν οὖν τοῦ / ὀνόματος αὐτοῦ» (184), γράφει ὁ Ἱππόλυτος, «οὐκ ἔστιν ἡμῖν τοσοῦτον τὸ ἀκριβὲς ἐξειπεῖν, ὡς ἐνενόησε καὶ ἐδιδάχθη περὶ αὐτοῦ ὁ μακάριος Ἰωάννης, ὅσον μόνον ὑπονοῆσαι· ἀναφανέντος γὰρ αὐτοῦ, δείξει ὁ καιρὸς τὸ ζητούμενον» (184).

Θὰ δείξῃ λοιπὸν ὁ καιρὸς τὸ ζητούμενον, ὅτε θὰ πληρωθῇ ἡ προφητεία, περὶ ἐλεύσεως τοῦ Ἀντιχρίστου. Τότε θὰ γνωσθῇ βεβαίως, ποῖον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, τίς ὁ ἀριθμὸς καὶ τί τὸ χάραγμα. Τώρα, ἐπ' αὐτῶν καὶ οἱ Ἅγιοι ἀμφιβάλλουν καὶ οὐδὲν λέγουν βεβαιωτικῶς. Ἡμεῖς, γράφει ὁ Εἰρηναῖος, «οὐκ ἀποκινδυνεύομεν περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀντιχρίστου, ἀποφαινόμενοι βεβαιωτικῶς»[763]. Καὶ ὁ Ἱππόλυτος: «πλήν, ὅσον νοοῦμεν, ἀμφιβάλλοντες λέγωμεν» (184). Ἡ ἀμφιβολία ἐνταῦθα γίνεται μᾶλλον εὔλογος, καθ' ὅτι ὁ ἀριθμὸς τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀντιχρίστου χξϛ' δύναται νὰ εὑρεθῇ ἐπὶ πολλῶν ὀνομάτων· «τυχὸν δὲ ἐπὶ πολλῶν ὀνομάτων

758. Ματθ. ε' 19.
759. Ἀποκ. κβ' 18-19.
760. Εἰρηναίου, ΒΕΠΕΣ, 5, 169.
761. Εἰρηναίου, αὐτόθι.
762. Ἰω. η' 34.
763. Εἰρηναίου, ΒΕΠΕΣ, 5, 169.

εὑρεθῆναι δυναμένου τοῦ αὐτοῦ ἀριθμοῦ»[764]. Καὶ ὁ Ἀνδρέας Καισαρείας: «πολλὰ ἔστιν εὑρεῖν, κατὰ τὸν μακάριον Ἱππόλυτον καὶ ἑτέρους, ὀνόματα, τὸν ἀριθμὸν τοῦτον περιέχοντα, προσηγορικά τε καὶ κύρια· κύρια μέν, οἷον, Λαμπέτις, Τειτάν, ἐκ τοῦ τείνω, καθ' Ἱππόλυτον· Λατεῖνος, ὁμοίως [διὰ διφθόγγου]· Βενέδικτος· ὅπερ ἑρμηνεύεται εὐλογημένος ἢ εὐλογητός· κατὰ μίμησιν τυχὸν τοῦ ἀληθῶς εὐλογημένου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Προσηγορικὰ δέ, κακὸς ὁδηγός, παλαιβάσκανος, ἀληθῶς βλαβερός, ἀμνὸς ἄδικος»[765]. Ἀλλὰ οὐδὲν τῶν ὀνομάτων τούτων εἶναι βέβαιον, καθ' ὅτι «ποῖον ἐξ αὐτῶν φορέσει ὁ ἐρχόμενος, ζητηθήσεται»[766].

Τοὺς Ἁγίους ἀκολουθοῦντες, ἀμφιβάλλοντες ἐρωτῶμεν. Ποῖον θὰ εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ Ἀντιχρίστου; Ἓν τῶν ἀναφερθέντων; ἢ ἡ λέξις «Ἀρνοῦμε», τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ἐπὶ πλέον ὁ Ἱππόλυτος ([185]), ἢ ἄλλο τί; Τίς ὁ ἀριθμὸς τοῦ Ἀνόμου χξστ; Πρόκειται μόνον περὶ ἀριθμοῦ προσώπου, ἢ καὶ περὶ ἀνθρωπίνης χρονολογίας; Δηλαδὴ περὶ 666 ([186]) ἐτῶν, τὰ ὁποῖα προστιθέμενα εἰς τὴν χρονολογίαν πτώσεως τῆς Πόλεως τῆς χιλιετοῦς βασιλείας, τὸ 1453 (ἰδὲ ἀνωτ. σ. 38), ἀνάγουν τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Πλάνου τῷ 2119; Τί δὲ τὸ χάραγμα τοῦ Ἀντιχρίστου; Πρόκειται περὶ στεφάνων ἀνομίας καὶ θυσίας θυμιάματος πρὸς τὸν αὐτοθεοποιηθέντα Ἀντίχριστον ἐπὶ θυσιαστηρίων, τὰ ὁποῖα θὰ στηθοῦν πανταχοῦ, «ἵνα μή τις δύνηται ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι, εἰ μὴ ὁ ἔχων»[767] τὰ γνωρίσματα ταῦτα τῆς ὑποταγῆς εἰς τὸν ἄνομον θεόν, ὡς ἔπραξε πάλαι ὁ διώξας τοὺς πιστοὺς Ἰουδαίους Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανής; ([184]) (ἰδὲ ἀνωτ. σ. 49-50). Ἢ πρόκειται μόνον περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν προσκυνητῶν τοῦ Ἀντιχρίστου; Βεβαίως ἀπαντήσεις ἐπὶ τῶν ἐρωτημάτων τούτων θὰ λάβῃ ἡ ἀνθρωπότης μόνον ἐν καιρῷ ἐκβάσεως τῶν προφητευθέντων περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου, ὡς μᾶς λέγουν οἱ Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας. Δυνατὸν δὲ νὰ ἔλθῃ ὁ Ἀντίχριστος καὶ ἐπὶ τῆς γενεᾶς ἡμῶν, ἢ ὀλίγον μετ' αὐτήν.

Μόνον περὶ τῆς πνευματικῆς σημασίας τοῦ χαράγματος τοῦ Ἀντιχρίστου δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν βεβαιοτέραν τινὰ πληροφορίαν. Τὸ μέλλον νὰ δοθῇ εἰς τοὺς ἀνθρώπους χάραγμα τοῦ Ἀντιχρίστου «ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς καὶ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν»[768], εἶναι καὶ σφραγὶς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς σημασίας. Δηλαδὴ πάγιος ἀντίθεος γνώμη καὶ προαίρεσις, καὶ ἀμετάτρεπτοι ἀντίχριστοι λόγοι καὶ ἔργα. «Τοῦτο γὰρ τὸ ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ τῆς χειρὸς χάραγμα σημαίνει, ἀντὶ τοῦ λόγου τοῦ μετώπου καὶ ἀντὶ ἔργου τῆς χειρὸς παραληφθέντων» ([187]). Τὸ χάραγμα

764. Εἰρηναίου, αὐτόθι.
765. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 340.
766. Εἰρηναίου, ΒΕΠΕΣ, 5, 169.
767. Ἀποκ. ιγ' 17.
768. Ἀπόκ. ιγ' 16.

λοιπὸν «τοῦ ὀλεθρίου ὀνόματος τοῦ ἀποστάτου [καὶ πλάνου]»[769], θὰ ἐπιτεθῇ εἰς πάντας τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν, «ἐν μὲν ταῖς δεξιαῖς [χερσίν], ἵνα τῶν [δεξιῶν καὶ] ἀγαθῶν ἔργων ἐκκόψῃ τὴν ἐνέργειαν, ἐν δὲ τοῖς μετώποις, ἵνα ἐν τῇ πλάνῃ καὶ τῷ σκότει διδάξῃ τοὺς ἀπατωμένους παρρησιάζεσθαι»[770]. Δηλαδή, νὰ ὁμολογοῦν μετὰ παρρησίας τὸν προσκυνούμενον παρ' αὐτῶν Ἀντίχριστον, ὡς τὸν Θεὸν καὶ Σωτῆρα Χριστόν. Οὗτοι θὰ ἀρνηθοῦν τὸν Τίμιον καὶ ζωοποιὸν Σταυρὸν[771] τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ θὰ ἀσπασθοῦν τὸ χάραγμα τοῦ μιαροῦ ὀνόματος τοῦ μισοθέου καὶ μισανθρώπου Ἀντιχρίστου, πρὸς ἰδίαν αὐτῶν ἀπώλειαν.

7. Ἐρήμωσις τοῦ Ἀντιχρίστου καὶ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

Τὸ «βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως». Ἐλέχθη ἤδη (ἰδὲ ἀνωτ. σ. 83-86), ὅτι ὁ Ἀντίχριστος, ὅταν ἐπικρατήσῃ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἀσφαλίσῃ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, θὰ ἀποβάλῃ τὴν ὑποκρισίαν καὶ θὰ φανῇ ἀναιδῶς, ὁποῖος ὄντως εἶναι. Τότε θὰ ἐκδηλώσῃ πρὸς πάντας πᾶσαν τὴν πικρίαν τῆς πονηρᾶς καρδίας αὐτοῦ καὶ θὰ ἀποδειχθῇ «βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως»[772] (ἰδὲ καὶ ἀνωτ. σ. 86). Ἐν τῇ Γραφῇ γίνεται λόγος περὶ δύο βδελυγμάτων, ἀφανισμοῦ καὶ ἐρημώσεως. «Δύο οὖν βδελύγματα προείρηκεν Δανιήλ, ἓν μὲν ἀφανισμοῦ, ἓν δὲ ἐρημώσεως» ([188]). Περὶ τοῦ πρώτου βδελύγματος ἐγράφη: «καὶ δώσουσι βδέλυγμα ἠφανισμένων»[773]. Τοῦτο ἀναφέρεται εἰς «ὃ ἔστησεν... ὁ Ἀντίοχος» ([188]) εἴδωλον τοῦ Διὸς ἢ Βάαλ ([189]) «ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον»[774] τοῦ Ναοῦ τοῦ Θεοῦ, τὴν ἐποχὴν τῶν Μακκαβαίων, τῷ 167 π.Χ. ([189]). Περὶ τοῦ δευτέρου βδελύγματος ἐγράφη: «καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα τῶν ἐρημώσεων»[775], ὡσαύτως «καὶ τοῦ δοθῆναι βδέλυγμα ἐρημώσεως»[776], καὶ «ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως»[777]. Τοῦτο ἀναφέρεται μερικῶς μὲν εἰς τὸν ἀνδριάντα τοῦ καταχτητοῦ Ρωμαίου Τίτου, ὅστις ἐστήθη ἐν Ἱερουσαλήμ, μετὰ τὴν κατάληψιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν ρωμαϊκῶν λεγεώνων τῷ 70 μ.Χ. ([189]). «Βδέλυγμα δὲ τὸν ἀνδριάντα τοῦ τότε τὴν πόλιν ἑλόντος φησίν, ὃ ὁ ἐρημώσας τὴν πόλιν καὶ τὸν ναὸν ἔστησεν ἔνδον· διὸ καὶ ἐρημώσεως αὐτὸ καλεῖ»[778]. Γενικῶς δέ, τὸ βδέλυγμα ἐρημώσεως ἀναφέρεται εἰς τὸν Ἀντίχριστον [779] (ἰδὲ καὶ ἀνωτ. σ. 99), ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ συμπερίληψιν πάντων τῶν πρὸ αὐτοῦ βδελυγμάτων, ἐρημώσεως καὶ ἀφανι-

769. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 340.
770. Ἀνδρέου Καισαρείας, αὐτόθι.
771. Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου, ἔκδ. ΟΞΟΝΙΑ, αφθ', σ. τξα'.
772. Ματθ. κδ' 15.
773. Δαν. ια' 31.
774. Α' Μακ. α' 54.
775. Δαν. θ' 27.
776. Δαν. ιβ' 11.
777. Ματθ. κδ' 15.
778. Χρυσοστόμου, PG. 58, 689.
779. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 189.

σμοῦ, ὡς τὸ καθ' αὑτὸ βδέλυγμα, καθ' ὅτι θὰ ἔλθῃ «ἐπ' ἐρημίᾳ τοῦ κόσμου»[780].

Τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως θὰ ἐπιδιώξῃ νὰ μεταβάλῃ εἰς ἔρημον τὴν γῆν. Θὰ ἀφανίσῃ τὴν πίστιν πρὸς τὸν Θεὸν ἀπὸ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, θὰ ἐρημώσῃ τούτους ἀπὸ τῆς Χάριτος τοῦ Κυρίου, θὰ τοὺς ἀπογυμνώσῃ τῶν ἀρετῶν καὶ θὰ τοὺς ἐμπλήσῃ πάσης κακίας καὶ πάντων τῶν δεινῶν. Θὰ προσπαθήσῃ νὰ ἀφανίσῃ τὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, νὰ ἀπομακρύνῃ τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τοῦ σωτηρίου ἔργου τῶν ἀνθρώπων τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ τὴν ἀποξενώσῃ ἀπὸ τὴν εὐεργετικὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐπίδρασιν καὶ ἐνέργειαν, ἵνα αὕτη περιέλθῃ ἀδύναμος καὶ ἀνυπεράσπιστος εἰς τὴν ἰδικήν του τυραννικὴν κυριότητα. Θὰ στραφῇ ἐναντίον τῆς ἐπιγείου ζωῆς, θὰ ἀφανίσῃ ἐν πολλοῖς τὰς συνθήκας αὐτῆς, θὰ ἐρημώσῃ τὴν ζωοτρόφον γῆν ἀπὸ πλείστων ἀγαθῶν καὶ θὰ πληρώσῃ αὐτὴν ἀμυθήτων κακῶν. «Τί γὰρ οὐκ ἐργάσεται τότε;»[781] «Πάντα κινήσει, πάντα ταράξει,[782] καὶ ἐπιταγμάτων ἕνεκεν καὶ φόβου. Φοβερὸς ἔσται πάντοθεν, ἀπὸ τῆς ἐξουσίας, ἀπὸ τῆς ὠμότητος, ἀπὸ τῶν παρανόμων ἐπιταγμάτων»[781]. «Μυρία γὰρ ἐργάσεται καὶ παρασκευάσει ἑτέρους ἐργάσασθαι δεινά»[783], «οὐδὲν ἐπιτάττων ὑγιές, ἀλλὰ πάντα παράνομα»[781].

Τότε «θάλασσα ταράσσεται καὶ ἡ γῆ ξηραίνεται, οὐρανοὶ οὐ βρέχουσι καὶ φυτὰ μαραίνονται»[784]. Ὁ «οὐρανὸς οὐ δώσει τὴν δρόσον αὐτοῦ, αἱ νεφέλαι οὐ δώσουσιν ὕδωρ, ἡ γῆ ἀρνήσεται τοὺς καρποὺς αὐτῆς, ἡ θάλασσα δυσωδίας[785] πλησθήσεται, οἱ ποταμοὶ ξηρανθήσονται, οἱ ἰχθύες τῆς θαλάσσης τεθνήξονται, οἱ ἄνθρωποι ἐκ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς δίψης τελευτήσουσιν... Τότε λοιμὸς ἰσχυρὸς ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, τότε θρῆνος ἀπαραμύθητος - (ἀπαρηγόρητος), τότε κλαυθμὸς ἄμετρος[786], τότε στεναγμοὶ ἄπαυστοι, τότε μακαρίσουσιν οἱ ἄνθρωποι τοὺς τεθνηκότας, λέγοντες πρὸς αὐτούς· Ἀνοίξατε τοὺς τάφους ὑμῶν καὶ δέξασθε ἡμᾶς τοὺς ἀθλίους... Μακάριοι ὑμεῖς, ὅτι οὐκ ἐθεάσασθε τὰς ἡμέρας ταύτας. Μακάριοι ὑμεῖς, ὅτι τὸν βίον τοῦτον τὸν ὀδυνηρὸν οὐκ ἐφθάσατε ἰδεῖν, οὐδὲ τὸν λοιμὸν τοῦτον τὸν ἀπαραμύθητον, οὐδὲ τὴν ἀνάγκην ταύτην τὴν μετέχουσαν τὰς ἡμετέρας ψυχάς» ([790]). «Οὐκ ἔστιν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὅταν ἔλθῃ ὁ Δράκων, ἄνεσις ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ θλῖψις μεγάλη, ταραχὴ

780. Γρηγορίου Θεολόγου, PG. 36, 668.
781. Χρυσοστόμου, PG. 62, 487.
782. Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου, ἐκδ. ΟΞΟΝΙΑ, αφθ', σ. τξ'.
783. Χρυσοστόμου, PG. 62, 482.
784. Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου, ἔνθ' ἀνωτ. σ. τξ'.
785. Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου, ἔνθ' ἀνωτ. σ. τξγ'.
786. Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου, ἔνθ' ἀνωτ. σ. τξ'.

καὶ σύγχυσις, θάνατοι καὶ λιμοὶ εἰς πάντα τὰ πέρατα»[787]. «Ἔσται γὰρ τότε θλῖψις μεγάλη, οἵα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν, οὐδ' οὐ μὴ γένηται»[788]. Τῆς πρωτοφανοῦς ταύτης θλίψεως ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἀντιχρίστου, εἰκὼν καὶ προμήνυμα ὑπῆρξεν ἡ θλῖψις ἐπὶ καταστροφῆς τῆς Ἱερουσαλὴμ τῷ 70 μ. Χ., ὡς καὶ πᾶσα πρὸ τοῦ Ἀνόμου ἐπίγειος θλῖψις[789]. Τότε αἱ θλίψεις ἐγένοντο μερικῶς, ἐπὶ τοῦ υἱοῦ τῆς ἀπωλείας θὰ συμβοῦν γενικῶς.

Ἐν τῇ θλίψει ἐκείνῃ, οἱ ἀπειθεῖς πρὸς τὸν Θεὸν ἄνθρωποι θὰ περιέλθουν εἰς ἀπόγνωσιν. Ὁ δὲ Ἀντίχριστος, ἐκμεταλλευόμενος τὴν δυστυχίαν των, θὰ καλέσῃ πάντας εἰς προσκύνησιν αὐτοῦ, χάριν βρωμάτων καὶ τῆς ἐπιγείου ζωῆς ([191]). Οἱ δὲ ταλαίπωροι ἄνθρωποι, «οἱ δεδεμένοι ἐν πράγμασι βιοτικοῖς καὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ αἰῶνος τούτου» ([192]), «πάντες, διὰ τὴν στέρησιν τῶν βρωμάτων, ἐπ' αὐτὸν ἐλεύσονται καὶ προσκυνήσουσιν αὐτόν» ([191]). Ὁ δὲ Πλάνος «δώσει αὐτοῖς χάραγμα ἐν τῇ χειρὶ τῇ δεξιᾷ καὶ ἐν τῷ μετώπῳ»[790] ([191]), καὶ «βραχέα βρώματα» ([191]), καὶ θὰ δουλώσῃ τούτους παντελῶς, πνευματικῶς καὶ ὑλικῶς. Οὗτοι, ὡς δοῦλοι πλέον καὶ δέσμιοι τοῦ Διαβόλου, θὰ περιέλθουν εἰς ἀδιήγητον δυστυχίαν καὶ ἐσχάτην ἀπόγνωσιν. Καταφεύγοντες δὲ πάλιν εἰς τὸν Ἀντίχριστον, θὰ ἀντικρύσουν ἐν αὐτῷ τὴν σατανικὴν ἀπανθρωπίαν. Διότι οὗτος, ἀντὶ βοηθείας, θὰ μυκτηρίσῃ αὐτοὺς χαιρεκάκως, «ἐν πολλῇ ἀπανθρωπίᾳ, λέγων» ([192]): Ἐὰν ἡ φύσις δὲν δίδῃ γεννήματα, «πόθεν ὑμῖν δώσω ἐγὼ βρώματα;» ([192]). Οἱ δὲ «ἄθλιοι νοήσουσιν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ πονηρὸς Διάβολος, καὶ κόψονται ὀδυνηρῶς καὶ κλαύσονται μεγάλως», ἀλλὰ θὰ μείνουν ἀμετανόητοι[791], διὰ τὸ πλῆθος τῶν πονηρῶν αὐτῶν ἔργων, τὸ μέγα σκότος τοῦ νοὸς αὐτῶν καὶ τὴν ὁλοκληρωτικὴν παράδοσίν των εἰς τὸν Σατανᾶν, λόγῳ τοῦ χαράγματος.

Τότε θὰ ἀποδειχθῇ, ὅτι ἡ ἐσχάτη ἐκείνη θλῖψις τῶν ἀνθρώπων θὰ εἶναι ἡ φυσικὴ συνέπεια καὶ κατάληξις τῶν ἁμαρτιῶν των καὶ ἐκδήλωσις τῆς δικαίας ὀργῆς τοῦ Θεοῦ. Ὅπως αἱ ἀκρίδες τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου «ἔχουσιν οὐρὰς ὁμοίας σκορπίοις καὶ κέντρα, καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχουσι τοῦ ἀδικῆσαι τοὺς ἀνθρώπους»[792], οὕτω καὶ αἱ ἁμαρτίαι τῶν τότε ἀμετανοήτων ἁμαρτωλῶν. Διότι τὰς «ὁμοιωθείσας τοῖς σκορπίοις οὐρὰς αὐτῶν (τῶν ἀκρίδων), τὰ τῶν ἁμαρτιῶν τέλη»[793] αἰνίττεται ἡ Γραφή, «τίκτοντα ψυχικὸν θάνατον· ἡ γὰρ

787. Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου, αὐτόθι.
788. Ματθ. κδ' 21.
789. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 293.
790. Ἀποκ. ιγ' 16.
791. Ἀποκ. ιστ' 9, 11, 21.
792. Ἀποκ. θ' 10.
793. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 300.

ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκύει θάνατον[794]»[793]. Ἡ δὲ ὀδύνη τοῦ θανάτου τούτου εἶναι, «ὡς βασανισμὸς σκορπίου, ὅταν παίσῃ ἄνθρωπον»[795]. Ἡ ὀδυνηρὰ αὕτη συνέπεια τῆς ἀμετανοήτου ἁμαρτίας, εἶναι καὶ ἡ δικαία τιμωρία «τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ»[796], ἤγουν τῆς ἐκδηλώσεως τῆς δικαιοσύνης Αὐτοῦ. Αὕτη ἐκχέεται «εἰς τὴν γῆν»[797] καὶ γίνεται «ἕλκος κακὸν καὶ πονηρὸν ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἔχοντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ»[798]. Ἡ θεία ὀργὴ θὰ εἶναι τότε ἐπὶ γῆς παγκόσμιος[799] καὶ πρωτοφανὴς εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ὡς προοίμιον τῆς αἰωνίου κολάσεως. Διὰ τοῦτο «πικρὰ συμβήσεται τοῖς πρὸ τῆς συντελείας εὑρισκομένοις»[800]. Πρόδρομα δὲ τῶν πικρῶν τούτων εἶναι τὰ δρώμενα σήμερον δεινὰ τῶν ἀνθρώπων, «μᾶλλον δὲ προοίμια, προλαβὼν ὁ Κύριος ἐπιστώσατο»[800]. Ταῦτα τὰ πικρὰ ἀποτελέσματα τῆς προσκυνήσεως τοῦ Ἀντιχρίστου καὶ τὸ ἔργον τοῦ δι' αὐτοῦ ἐνεργοῦντος Διαβόλου.

Τότε θὰ φανῇ, ὅτι ἐν τῷ Ἀντιχρίστῳ κατοικεῖ ὁ Σατανᾶς καὶ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται πᾶσα ἡ σατανικὴ «πικρία καὶ ἀποστασία»[801]. Πικρία μέν, διότι ὁ Σατανᾶς εἶναι κατακεκριμένος[802] καὶ βλέπει, ὅτι «ὀλίγον καιρὸν ἔχει»[803] ἀκόμη ἐκτὸς τῆς αἰωνίου κολάσεως. Ἀποστασία δέ, καθ' ὅτι ὁ παντελῶς ἀμετανόητος Διάβολος ἔργον μόνιμον καὶ ἀμετάβλητον ἔχει τὴν παντοτεινὴν μακρὰν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀντίθετον πρὸς Αὐτὸν στάσιν, τὴν ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ παντὸς κτιστοῦ καὶ τὸν ἄπαυστον πόλεμον ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ πάντων τῶν τοῦ Χριστοῦ. Οὗτος, εἰς τὸ τέλος τῆς ἐπιγείου ζωῆς τῆς ἀνθρωπότητος, θὰ στραφῇ μετὰ λύσσης ἐναντίον οἱασδήποτε μορφῆς ζωῆς ἐν τῇ γῇ, ζωῆς Χάριτος καὶ ζωῆς φύσεως. Ἐν ἀρχῇ τῆς ἀνθρωπότητος, κατέστρεψε τὴν ζωὴν αὐτῆς ἐντὸς τοῦ παραδείσου, ὑπὸ μορφὴν ὄφεως[804]. Ἐν τέλει τοῦ ἐπιγείου ἀνθρωπίνου βίου, θὰ ἐκδηλώσῃ ἀπροκαλύπτως πᾶν τὸ φονικὸν αὐτοῦ μῖσος κατὰ τῶν λαβόντων τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρίαν ἀνθρώπων, καὶ «ὡς λέων ὠρυόμενος»[805] θὰ πολεμήσῃ νὰ παρασύρῃ πλείστους ἐξ αὐτῶν εἰς τὸ «ἡτοιμασμένον»[806] δι' αὐτὸν αἰώνιον πῦρ τῆς κολάσεως[806], διὰ τοῦ Ἀντιχρίστου.

Ὁ Διάβολος ὤθησεν εἰς τὴν πτῶσιν τὸν ἄνθρωπον τῆς πρώτης γε-

794. Ἰακ. α' 15.
795. Ἀποκ. θ' 5.
796. Ἀποκ. ιστ' 1.
797. Ἀποκ. ιστ' 2.
798. Αὐτόθι.
799. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 301.
800. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 293.
801. Θεοδώρου Στουδίτου, PG. 99, 1036.
802. Ἰω. ιστ' 11.
803. Ἀποκ. ιβ' 12.
804. Γεν. γ' 1 - 7.
805. Α' Πέτρ. ε' 8.
806. Ματθ. κε' 41.

νεᾶς, ἤγουν τὸν πρωτόπλαστον. Ὁ ἴδιος Διάβολος καὶ Σατανᾶς, ἐν τῷ Ἀντιχρίστῳ, θὰ ὁδηγήσῃ εἰς ἀποστασίαν μάλιστα τὸν ἄνθρωπον τῆς τελευταίας γενεᾶς. Οὕτως, ὁ μὲν Διάβολος θὰ ἀποδειχθῇ ὄντως «τὸ πρῶτον καὶ μέσον καὶ τελευταῖον κακόν»[807], ὁ δὲ Ἀντίχριστος ἀληθῶς «ὄφις ἐφ' ὁδοῦ, ἐγκαθήμενος ἐπὶ τρίβου, δάκνων πτέρναν ἵππου»[808] (ἰδὲ ἀνωτ. σ. 14). Ὄφις, καθ' ὅτι σατανοφόρος, φερόμενος ἐφ' ὁδοῦ τῶν ἀπειθούντων Ἰουδαίων, κινούμενος ἐπὶ τρίβου ἀποστασίας τῆς ἀνθρωπότητος καὶ δάκνων πτέρναν ἵππου, ἤτοι τοὺς ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας[809].

Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ὁ παντοδύναμος Θεὸς θὰ ἐπιτρέψῃ κατὰ παραχώρησιν τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀντιχρίστου, ὄχι μόνον λόγῳ τῆς δικαιοσύνης Αὐτοῦ (ἰδὲ ἀνωτ. σ. 16-20), ἀλλὰ καὶ τῆς ἀγάπης. Ἐπειδὴ οἱ ἐν ἀποστασίᾳ ἄνθρωποι οὔτε διὰ τῶν ποιημάτων ἐνόησαν τὸν Θεόν[810], οὔτε διὰ τῆς ἐν Χριστῷ τελείας ἀνθρωπίνης φύσεως[811] ἔμαθον τὴν περὶ Θεοῦ ἀλήθειαν, οὔτε διὰ τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας συνετίσθησαν, ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει νὰ γνωρίσουν οὗτοι τὸ ὀρθόν, διὰ τῶν πικρῶν καὶ δεινῶν συνεπειῶν τῆς ἀπειθείας των. «Ὁ γὰρ διψῶν τὴν σωτηρίαν ἡμῶν Θεός»[812] κρίνει λυσιτελεῖς τὰς θλίψεις καὶ ὀδύνας τοῦ ἀνθρώπου, διότι, διὰ τῆς πικρᾶς ταύτης πείρας, μισεῖ οὗτος τὴν αἰτίαν τούτων ἁμαρτίαν, τὴν ἀποστρέφεται καί, διὰ τῆς μετανοίας, λαμβάνει τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρίαν[813]. Ὁ Θεὸς «πάντοθεν ἡμᾶς εἰς τὴν κληρονομίαν τῶν ἀπ' αὐτοῦ ἀγαθῶν, διά τε χρηστῶν, διά τε σκυθρωπῶν, προτρέπεται»[814]. Διὰ τοῦτο αἱ ἀναφερόμεναι ἐν τῇ Ἀποκαλύψει πληγαί δὲν εἶναι μόνον ἐκδηλώσεις τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀγάπης Αὐτοῦ[813].

Διὰ τῆς ἐξουσίας τοῦ Ἀντιχρίστου, θὰ ἀποδειχθῇ εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἡ κακότης τοῦ κακοῦ εἰς τὰς συνεπείας του καὶ δι' αὐτῶν εἰς τὴν φύσιν του. Ὅταν ἀποδειχθῇ ἡ κακία τοῦ Ἀντιχρίστου, ὡς ἡ μεγίστη ἐν ἀνθρώποις κακία, τότε θὰ γνωσθῇ ἡ ἀπύθμενος κακότης τοῦ ἐν αὐτῷ Διαβόλου καὶ ἡ παντελὴς καὶ αἰωνία ταύτισις αὐτοῦ πρὸς τὸ κακόν. Οὕτως θὰ ἐπικρατήσῃ ἀναντίρρητος ἡ ἀλήθεια, ὅτι ὁ Διάβολος λαλεῖ μόνον τὸ ψεῦδος, ἐνεργεῖ μόνον τὸ κακὸν καὶ σκοπεύει μόνον τὴν ἀπώλειαν τῶν ὄντων. Λαλεῖ τὸ ψεῦδος[815], διότι εἶναι ἐχθρὸς τῆς ἀληθείας. Εἶναι ἀπάνθρωπος, διότι εἶναι ἀντίθεος. Εἶναι ἐκκλησιομά-

807. Γρηγορίου Παλαμᾶ, Συγγράμματα, 1, 23.
808. Γεν. μθ' 17.
809. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 401.
810. Ρωμ. α' 20-21.
811. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 30, 112.
812. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 428.
813. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 297.
814. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 428.

, διότι εἶναι ἀντίχριστος. Εἶναι ἀνθρωποκτόνος[815], διότι ὀρέγεται νὰ [illegible], εἰ δυνατόν, καὶ θεοκτόνος. Ὠθεῖ πρὸς τὸν θάνατον, διότι ταὐτίζεται πρὸς αὐτόν, ὡς δημιουργὸς τοῦ θανάτου καὶ τοῦ κακοῦ. Τότε οἱ πάντες θὰ γνωρίσουν, ὅτι τὸ συντάσσεσθαι μετὰ τοῦ Διαβόλου σημαίνει θάνατον καὶ ὑπὲρ νοῦν ἄπαυστα δεινὰ αἰωνίου θανάτου, τὸ δὲ συντάσσεσθαι μετὰ τοῦ Θεοῦ σημαίνει ζωὴν καὶ ὑπὲρ νοῦν ἄληκτα ἀγαθὰ αἰωνίου ζωῆς. Πλήν, θὰ προσκολληθοῦν εἰς τὸν Θεὸν μέχρι θανάτου οἱ θέλοντες τὴν ζωήν, θὰ μείνουν δὲ ἀμετανόητοι μέχρι τέλους οἱ προτιμῶντες τὸν θάνατον.

Ὁ Θεός, διὰ τοῦ Ἀντιχρίστου, θὰ δώσῃ εἰς τὰ λογικὰ ὄντα τὴν τελευταίαν ἀπόδειξιν, περὶ τῆς κακότητος τοῦ κακοῦ καὶ τῆς ἀγαθότητος Ἑαυτοῦ. Τότε τὸ κακὸν θὰ ἀπογυμνωθῇ παντὸς ὑποκριτικοῦ προκαλύμματος. Διὰ τοῦτο οἱ ἀμετανόητοι θὰ στεροῦνται πλέον πάσης ἀπολογίας καὶ θὰ εἶναι ἄξιοι τῆς δικαίας τιμωρίας. Ἀλλὰ καὶ πάλιν θὰ ἐκδηλωθῇ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἐκλεκτούς, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἀπειθοῦντας. Πρὸς τοὺς ἐκλεκτοὺς μέν, διότι «κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι»[816] τοῦ Ἀντιχρίστου. Καὶ πρὸς τοὺς ἀπειθοῦντας δέ, καθ' ὅτι δὲν θὰ ἀφεθῇ παντελῶς ἐλεύθερος ὁ Ἄνομος εἰς τὸ κακοποιὸν αὐτοῦ ἔργον ἐπὶ τῆς γῆς. Αἱ παρ' αὐτοῦ μέλλουσαι νὰ γίνουν καταστροφαὶ δὲν θὰ ὑπερβοῦν ἴσως τὸ ἓν τρίτον περίπου[817].

Δὲν ἀφίεται ἐλεύθερος ὁ Διάβολος νὰ ἐνεργήσῃ τὸ κακόν, ὅσον βούλεται, ἀλλὰ μόνον ὅσον εἶναι δίκαιον καὶ συμφέρον διὰ τὰ λογικὰ ὄντα. Κατὰ λόγον δικαιοσύνης, αὐξανομένης τῆς ἀποστασίας τῶν ἀνθρώπων αὐξάνεται καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ Διαβόλου ἐπ' αὐτῶν. Ὄχι διότι ὁ Διάβολος δικαιοῦταί τι, καθ' ὅτι οὗτος εἶναι ἤδη καταδεδικασμένος, ἀλλὰ διὰ τὴν δικαιοσύνην τοῦ παντοκράτορος Θεοῦ, ὅστις «πιστὸς μένει· ἀρνήσασθαι ἑαυτὸν οὐ δύναται»[818]. Ἡ δικαία αὕτη παραχώρησις τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν τυραννικὴν ἐξουσίαν τοῦ Διαβόλου συμφέρει τοὺς ἁμαρτάνοντας. Διότι, παιδαγωγούμενοι δι' αὐτῆς, δύνανται νὰ μισήσουν τὸν ἀρχέκακον Διάβολον καὶ τὴν ἁμαρτίαν των, μὲ συνέπειαν, ὡς ἐλέχθη καὶ ἀνωτέρω, τὴν ἐπιστροφήν των εἰς τὸν Θεόν, τὴν συγχώρησιν καὶ αἰωνίαν σωτηρίαν. Ὁ γὰρ Θεός, ἀγαθὸς ὤν, «πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν»[819].

815. Ἰω. η' 44.
816. Ματθ. κδ' 22.
817. Ἀποκ. η' 7 - 12 καὶ Ἀνδρέου Καισ. PG. 106, 289, 291.
818. Α' Τιμ. β' 13.
819. Α' Τιμ. β' 4.

8. Χρονικὴ διάρκεια τῆς παρουσίας τοῦ Ἀντιχρίστου.

Περιωρισμένος ὁ χρόνος δράσεως τοῦ Ἀντιχρίστου. Ἔργον τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ εἶναι καὶ ὁ περιορισμὸς τοῦ χρόνου τῆς κακοποιοῦ δράσεως τοῦ Ἀντιχρίστου. Ἐὰν ὁ χρόνος οὗτος παρετείνετο, «οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ»[820] ἀπὸ τῆς καταστροφικῆς μανίας τοῦ βδελύγματος τοῦ ἀφανισμοῦ καὶ τῆς ἐρημώσεως. Ἀλλά, «διὰ τοὺς ἐκλεκτούς, κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι»[821]. Ἑπομένως ὁ χρόνος τῆς τυραννίας τοῦ Ἀνόμου θὰ εἶναι μικρός[822]. Αἱ προφητεῖαι καθορίζουν τὸν χρόνον τῆς δημοσίας παρουσίας τοῦ Ἀντιχρίστου εἰς ἑπτὰ ἔτη. Οὕτως ὁ προφήτης Δανιὴλ λέγει: «Καὶ δυναμώσει διαθήκην πολλοῖς, ἑβδομὰς μία· καὶ ἐν τῷ ἡμίσει τῆς ἑβδομάδος ἀρθήσεταί μου θυσία καὶ σπονδή, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα τῶν ἐρημώσεων, καὶ ἕως τῆς συντελείας καιροῦ συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν»[823]. «Τοῦ Δανιὴλ εἰπόντος ἑβδομάδα μίαν θήσομαι τὴν διαθήκην μου, τὰ ἑπτὰ ἔτη ἐδήλωσεν» ([193]) τῆς παρουσίας τοῦ Ἀντιχρίστου, τὰ ὁποῖα εἶναι «ἑβδομάς... ἡ ἐσχάτη» ([194]). Τὰ ἑπτὰ ταῦτα ἔτη διαιροῦνται εἰς δύο χρονικὰς περιόδους, ἐκ τριῶν καὶ ἡμίσεος ἐτῶν ἑκάστη. Καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην περίοδον διεξάγεται ἀγὼν μεταξὺ τοῦ Ἀντιχρίστου καὶ τῶν Προφητῶν τοῦ Θεοῦ, εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἐπικρατεῖ ὁ Ἀντίχριστος.

Τὰ πρῶτα τρία καὶ ἥμισυ ἔτη τῶν Προφητῶν τοῦ Θεοῦ. Ἐκ τῆς ἐσχάτης ἑβδομάδος, τὰ τρία καὶ ἥμισυ πρῶτα ἔτη θὰ ἔχουν κύριον γνώρισμα τὴν παρουσίαν τῶν δύο προφητῶν τοῦ Θεοῦ, τοῦ Ἐνὼχ καὶ τοῦ Ἠλιού, περὶ τῶν ὁποίων θὰ γίνῃ ἐκτενέστερος λόγος κατωτέρω. Οὗτοι οἱ Προφῆται θὰ πολεμήσουν τὸν Ἀντίχριστον, διὰ κηρύγματος τῆς ἀληθείας καὶ θαυμάτων ἀληθινῶν. Τοῦτο δηλοῖ τὸ τῆς Ἀποκαλύψεως: «Καὶ δώσω τοῖς δυσὶ μάρτυσί μου καὶ προφητεύσουσιν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα»[824]. «Τούτους, [τοὺς δύο μάρτυρας], Ἐνὼχ καὶ Ἠλίαν πολλοὶ τῶν διδασκάλων ἐνόησαν»[825], οἱ ὁποῖοι «ἐν τῇ συντελείᾳ»[825] θὰ λάβουν θεόθεν καιρὸν τοῦ προφητεύειν, «ἐπὶ ἔτη τρία ἀπὸ τριακοσίων ἑξήκοντα ἡμερῶν ἀριθμούμενα»[825], ἤτοι ἔτη τρία καὶ ἥμισυ. Διότι 360 ἡμέραι ἐπὶ τρία καὶ ἥμισυ πολλαπλασιαζόμεναι, δίδουν τὸν ἀριθμὸν τῶν 1260 ἡμερῶν τῆς προφητείας. «Λόγος δὲ φέρεται, ἐκ παραδόσεως φοιτῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ

---

820. Ματθ. κδ' 22.
821. Ματθ. αὐτόθι.
822. Χρυσοστόμου, PG. 58, 687.
823. Δαν. θ' 27.
824. Ἀποκ. ια' 3.
825. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 312.

ἀπαρατρέπτως» (195), ὅτι θὰ ἔλθουν οἱ ἐν λόγῳ δύο Προφῆται καὶ θὰ μαρτυρήσουν τὴν ἀλήθειαν ἐπὶ «χρόνον τριετίας καὶ ἡμίσεος. Τοῦτο γὰρ αἱ χίλιαι διακόσιαι ἑξήκοντα ἡμέραι χρονικὸν ἀποτελοῦσι διάστημα» (195). Ἑπομένως, κατὰ τὴν ἐσχάτην ἑβδομάδα ἐτῶν τοῦ Ἀντιχρίστου, «τὸ ἥμισυ τῆς ἑβδομάδος» (196) θὰ κηρύξουν οἱ Προφῆται, «καὶ τὸ ἥμισυ τῆς ἑβδομάδος, ἤγουν τὰ τρία ἥμισυ (δηλαδὴ τρία καὶ ἥμισυ) ἔτη, βασιλεύσει ὁ Ἀντίχριστος ἐπὶ γῆς» (196).

Τ ὰ τ ρ ί α κ α ὶ ἥ μ ι σ υ ἔ τ η τ ῆ ς β α σ ι λ ε ί α ς τ ο ῦ Ἀ ν τ ι χ ρ ί σ τ ο υ. Ἀφοῦ ὁ Ἀντίχριστος φονεύσῃ τοὺς δύο Προφήτας τοῦ Θεοῦ, θὰ κυριαρχήσῃ ἐπὶ γῆς, ὡς πικρὸς τύραννος καὶ βδέλυγμα ἐρημώσεως, «τρία καὶ ἥμισυ ἔτη μόνα»[826]. Ταῦτα δέ, τονίζει ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων, «οὐκ ἐξ ἀποκρύφων λέγομεν, ἀλλ' ἐκ τοῦ Δανιήλ»[826], ὁ ὁποῖος λέγει: «καὶ δοθήσεται ἐν χειρὶ αὐτοῦ ἕως καιροῦ καὶ καιρῶν καὶ ἥμισυ καιροῦ»[827]. Ἐνταῦθα εἶναι «καιρὸς μὲν ὁ εἷς ἐνιαυτός, ἐν ᾧ τέως (ἐν τῷ μεταξύ) αὔξει ἡ παρουσία αὐτοῦ (τοῦ Ἀντιχρίστου), καιροὶ δὲ τὰ ἐπίλοιπα δύο ἔτη τῆς παρανομίας, εἰς τρία ὁμοῦ συναριθμούμενα, καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ καιροῦ ἡ ἑξάμηνος»[826]. Τοῦτο σημαίνεται ἐπίσης καὶ διὰ τῆς προφητείας τῆς Ἀποκαλύψεως: «Καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικὶ δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτηται εἰς τὴν ἔρημον, εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπως τρέφηται ἐκεῖ καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἥμισυ καιροῦ ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφεως»[828]. «Αὗταί εἰσιν αἱ χίλιαι διακόσιαι ἑξήκοντα ἡμέραι[829], τὸ ἥμισυ τῆς ἑβδομάδος»[830] (197), κατὰ τὸ ὁποῖον ἀρθήσεται θυσία Κυρίου καὶ σπονδή[830] (198). Τὸ αὐτὸ πάλιν νοεῖται καὶ διὰ τοῦ, «καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσουσι μῆνας τεσσαράκοντα δύο»[821], ἤγουν, «ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Ἀντιχρίστου, τρία ἥμισυ ἔτη τοὺς πιστοὺς καὶ δοκίμους πατεῖσθαι καὶ διώκεσθαι»[832] (199). Κατὰ ταῦτα, εἰς τὸ τέλος τῶν πρώτων τριῶν καὶ ἥμισυ ἐτῶν, ὁ Ἀντίχριστος θὰ ἐξουδετερώσῃ τοὺς Προφήτας τοῦ Θεοῦ. Τὸ ἀκολουθοῦν ἓν ἔτος θὰ στερεώσῃ τὴν κοσμοκρατορίαν του, τὰ δὲ ὑπόλοιπα δύο καὶ ἥμισυ ἔτη θὰ ἐρημώσῃ τὴν οἰκουμένην. Μετὰ δὲ ταῦτα, θὰ καταλυθῇ ὑπὸ τοῦ Κυρίου, διὰ τῆς δευτέρας καὶ ἐνδόξου Αὐτοῦ παρουσίας.

826. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 192.
827. Δαν. ζ' 25 καὶ Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, αὐτόθι.
828. Ἀποκ. ιβ' 14.
829. Ἀποκ. ιβ' 6 καὶ Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 325.
830. Δαν. θ' 27.
831. Ἀποκ. ια' 2.
832. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 312.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ο ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ

1. Οἱ Προφῆται Ἐνὼχ καὶ Ἠλίας.

«Ἀποσταλήσεται δὲ Ἐνὼχ καὶ Ἠλίας ὁ Θεσβίτης». Ὁ πανάγαθος Θεὸς δὲν θὰ ἀφήσῃ τὴν ἀλήθειαν ἀνυπεράσπιστον καὶ τοὺς καλοπροαιρέτους ἀνθρώπους ἀπροστατεύτους κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀντιχρίστου. Θὰ ἀποστείλῃ ἐπὶ γῆς ἰσχυροὺς προμάχους αὐτῶν τὸν Ἐνὼχ καὶ τὸν Ἠλίαν[833], «οὐκ οἴδαμεν, εἰ καὶ»[834] τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην[834]. Ἀποσταλήσονται «δὲ Ἐνὼχ καὶ Ἠλίας ὁ Θεσβίτης»[836] «ἀρωγοὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας καὶ πρωτοστάται καὶ ἀθλοφόροι τῆς ὑπὲρ ὁμολογίας Χριστοῦ νίκης»[834]. Εἶναι τόσον βεβαία ἡ ἔλευσις τῶν δύο τούτων Προφητῶν, ὅσον καὶ ἡ τοῦ Ἀντιχρίστου· «εἰ ὁ Ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ ὁ Ἠλίας ἔρχεται»[835]. Καὶ «Ἠλίας» λοιπὸν «ἥξει (θὰ ἔλθῃ) τότε, τοὺς πιστοὺς ἀσφαλιζόμενος. Καὶ τοῦτο ὁ Χριστός φησιν, Ἠλίας ἔρχεται καὶ ἀποκαταστήσει πάντα[837]»[838], ὡς «ὁ δεύτερος πρόδρομος τῆς παρουσίας Χριστοῦ»[839]. «Καθάπερ οὗτος (ὁ Ἰωάννης) πρόδρομος τῆς προτέρας παρουσίας (Χριστοῦ), οὕτω κἀκεῖνος (ὁ Ἠλίας) πρόδρομος τῆς δευτέρας καὶ ἐνδόξου αὐτοῦ παρουσίας, καὶ εἰς τοῦτο φυλάττεται»[840] Διὰ τοῦτο ὁ προφήτης Ἠλίας, δὲν ἀπέθανεν, ἀλλὰ «ἀνελήφθη... ἐν συσσεισμῷ ὡς εἰς τὸν οὐρανόν»[841], ὅπως ὁ Ἐνὼχ μετετέθη, καθ' ὅτι, εὐαρεστήσας «τῷ Θεῷ»[842], «οὐχ εὑρίσκετο, ὅτι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεός»[842].

Περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ προφήτου Ἠλιού, προλέγει ὁ Θεὸς καὶ διὰ τοῦ προφήτου Μαλαχίου, λέγοντος: «Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστελῶ ὑμῖν Ἠλίαν τὸν Θεσβίτην, πρὶν ἢ ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ, ὃς ἀποκαταστήσει καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱὸν καὶ καρδίαν

833. Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου, ἐκδ. ΟΣΟΝΙΑ, αψθ', σ. τξδ'.
834. Θεοδώρου Στουδίτου, PG. 99, 1033.
835. Χρυσοστόμου, PG. 62, 449.
836. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, PG. 94, 1217.
837. Ματθ. ιζ' 11.
838. Χρυσοστόμου, PG. 62, 487.
839. Ἀπολυτίκιον.
840. Χρυσοστόμου, PG. 62, 488.
841. Δ' Βασιλ. β' 11.
842. Γεν. ε' 24.

ἀνθρώπου πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, μὴ ἐλθὼν πατάξω τὴν γῆν ἄρδην»[843] ([200]). Ἠλίας καὶ Ἐνὼχ εἶναι «αἱ δύο ἐλαῖαι»[844], τὰς ὁποίας ὁ προφήτης Ζαχαρίας εἶδεν ἐν ὁράματι «ἐκ δεξιῶν τῆς λυχνίας καὶ ἐξ εὐωνύμων»[844]. Οὗτοι εἶναι «οἱ δύο υἱοὶ τῆς πιότητος»[845], οἱ ὁποῖοι «παρεστήκασι Κυρίῳ πάσης τῆς γῆς»[845], παρέχοντες «τὴν τροφὴν τοῦ φωτὸς τῆς γνώσεως»[846] ([201]) καὶ διακρινόμενοι ἐν «τῷ ἐλαίῳ τῶν θεαρέστων πράξεων»[846] ([201]). Περὶ τῶν δύο τούτων Προφητῶν καὶ προδρόμων τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Κυρίου, γράφονται καὶ εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν τοῦ Ἰωάννου, μεταξὺ ἄλλων, καὶ τὰ ἑξῆς: «Καὶ δώσω τοῖς δυσὶ μάρτυσί μου καὶ προφητεύσουσιν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα, περιβεβλημένοι σάκκους. Οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ἐλαῖαι καὶ αἱ δύο λυχνίαι, αἱ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου τῆς γῆς ἑστῶσαι»[847] ([202]).

Τὸ ἔργον τῶν δύο Προφητῶν τοῦ Θεοῦ. Ὡς ἐλέχθη ἤδη, ὁ Ἠλίας καὶ ὁ Ἐνὼχ θὰ ἔλθουν ἐπὶ γῆς «ἀρωγοὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας»[848], «πρωτοστάται»[848] τῆς παρατάξεως τῶν πιστῶν Κυρίου κατὰ τοῦ σατανοφόρου Ἀντιχρίστου «καὶ ἀθλοφόροι τῆς... νίκης»[848], «ὑπὲρ ὁμολογίας Χριστοῦ»[848]. Οἱ Προφῆται οὗτοι θὰ ἡγηθοῦν τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνος τῆς ἐπὶ γῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας, «πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις»[849], κατὰ τὴν τελευταίαν φάσιν τῆς ἐπιγείου πάλης τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. Θὰ ἀντιμετωπίσουν, μετὰ τῶν λοιπῶν πιστῶν τοῦ Κυρίου, αὐτὰς ταύτας τὰς πύλας τοῦ Ἅδου, ἤγουν τὸν Ψευδοπροφήτην, τὸν Ἀντίχριστον καὶ τὸν Σατανᾶν αὐτοπροσώπως[850], αἱ ὁποῖαι τελικῶς «οὐ κατισχύσουσιν»[851] τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Κυρίου. Θὰ διεξαγάγουν δὲ τὴν μεγάλην ταύτην μάχην, δι᾿ ἀκαταμαχήτου λόγου θείας ἀληθείας καὶ διὰ δυνάμεων καὶ σημείων ἀληθινῶν καὶ ἀδιαμφισβητήτου θείας προελεύσεως.

Τὸ κήρυγμα τῶν δύο Προφητῶν θὰ εἶναι ζῶν λόγος «τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργὴς καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον»[852]. Θὰ προμηνύουν οὗτοι ἐρχομένην τὴν σωτήριον δευτέραν παρουσίαν τοῦ Κυρίου ([203]), ὡς ὁ ἅγιος Ἰωάννης τὴν πρώτην[853]. Ὅπως ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος, οὕτω καὶ οἱ δύο οὗτοι μεγάλοι Προφῆται καὶ πρόδρομοι τῆς δευτέρας πα-

843. Μαλαχ. δ′ 4-5.
844. Ζαχ. δ′ 11.
845. Ζαχ. δ′ 14.
846. Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 312.
847. Ἀποκ. ια′ 3-4 καὶ Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 312.
848. Θεοδώρου Στουδίτου, PG. 99, 1033.
849. Ἐφ. στ′ 12.
850. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, ΒΕΠΕΣ, 39, 193.
851. Ματθ. ιστ′ 18.

160) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 284.
161) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 284.
162) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 285.
163) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 216.
164) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 107.
165) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 282.
166) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 199.
167) Ἀρέθα, PG. 106, 756.
168) Ἀρέθα, PG. 106, 753.
169) Ἀρέθα, PG. 106, 753, 756.
170) Ὠριγένους, PG. 11, 1369, 1372.
171) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 285.
172) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 286.
173) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 287.
174) Ὠριγένους PG. 11, 876.
175) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 283.
176) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 284.
177) Θ. Η. Ε. τόμ. 9ος, σ. 313.
178) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 285.
179) Αὐγουστίνου, παρὰ Ἀνδρ. Θεοδώρῳ, «Ἡ περὶ Ἀντιχρίστου Ἰδέα», ἐν Ἀθήναις 1970, σ. 142.
180) Κλήμεντος Ἀλεξανδρείας, PG. 8, 1147.
181) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 287.
182) Η. Θ. Ε. τόμ. 5ος, σ. 423-424.
183) Ἀρέθα, PG. 106, 681.
184) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 214.
185) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 287.
186) Ἀρέθα, PG. 106, 681.
187) Ἀρέθα, PG. 106, 689.
188) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 107.
189) Η. Θ. Ε. τόμ. 5ος, σ. 836.
190) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 286 - 287.
191) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 287.
192) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 288.
193) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 285 - 286.
194) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 96.
195) Ἀρέθα, PG. 106, 649.
196) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 286.
197) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 219.
198) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 105, 211.
199) Ἀρέθα, PG. 106, 645, 648.
200) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 212 καὶ Ἀρέθα, PG. 106, 649.
201) Ἀρέθα, PG. 106, 649.
202) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 211.
203) Θεοδωρήτου Κύρου, PG. 83, 528.
204) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 212.
205) Ἀρέθα, PG. 106, 652.
206) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 286.
207) Μεθοδίου, παρὰ Ἀνδρέᾳ Καισαρείας, PG. 106, 320.
208) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 218 καὶ Μεθοδίου, παρὰ Ἀνδρέᾳ Καισαρείας, PG. 106, 320.
209) Ἀρέθα, PG. 106, 661.
210) Ἀρέθα, PG. 106, 669.
211) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 219.
212) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 219 καὶ Ἀρέθα, PG. 106, 664.
213) Θεοδωρήτου Κύρου, PG. 83, 529.
214) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 278.
215) Σ. Σ. Μπιλάλη, «Ὀρθοδοξία καὶ Παπισμός», τόμ. Α΄ σ. 367.
216) Παρὰ Κ. Μουρατίδη, «Οἱ Ἱεροὶ Κανόνες ‘‘Στῦλος καὶ Ἑδραίωμα’’ τῆς Ὀρθοδοξίας», Ἀθῆναι 1972, σ. 6.
217) Σ. Σ. Μπιλάλη, «Ὁ Παποκαισαρισμὸς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου», Ἀθῆναι 1974, σ. 171 - 172.
218) Σ. Σ. Μπιλάλη, ἔνθ. ἀνωτ. σ. 178 - 179 καὶ Ἐπιφανίου Ἰ. Θεοδωροπούλου, «Ἡ ἐν Κύπρῳ ‘‘Μείζων Σύνοδος’’ καὶ τὰ ἔργα αὐτῆς», Λευκωσία Κύπρου 1973.
219) Α. Δ. Δελήμπαση, «Ἡ Αἵρεσις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ», Ἀθῆναι 1972, σ. 251.
220) Hymns of Praise Greek orthodox Church «Annunciation», New York, N. Y.
221) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 283.
222) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 289.
223) Ἀρέθα, PG. 106, 680.
224) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 105.
225) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 286.
226) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 287 - 288.
227) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 288.
228) Σ. Σ. Μπιλάλη, «Οἱ Μάρτυρες τῆς Ὀρθοδοξίας», Ἀθῆναι 1973, τόμ. Α΄, σ. 91.
229) Κλήμεντος Ἀλεξανδρείας, PG. 9, 660.
230) Ἐγκύκλιος τοῦ 1920 τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως.
231) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 288.
232) Θεοδωρήτου Κύρου, PG. 83, 525.
233) Α. Δ. Δελήμπαση, «Ἡ Αἵρεσις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ», Ἀθῆναι 1972, σ. 159 - 160.
234) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 219.
235) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 288.
236) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 285.
237) Ἱππολύτου, ΒΕΠΕΣ, 6, 80.

ΠΙΝΑΚΕΣ

ΠΙΝΑΞ
ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

Α΄.

Β'.

Γ'.

Δ΄.

Ε΄.

Ζ΄.

Η.

Θ΄.

Ι'.

Κ'.

Λ'.

Μ'.

Ν΄.

Ο΄.

Π΄.

Ρ'.

Σ'.

Τ΄.

Υ΄.

Φ΄.

Χ΄.

Ψ'.

ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΑΙ

PG. = Ἑλληνικὴ Πατρολογία Migne.

ΒΕΠΕΣ = «Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων».

Ἐκδ. ΟΞΟΝΙΑ = Ἔργα «τοῦ ὁσίου πατρὸς Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου, πρὸς τὴν Ἑλλάδα μεταβληθέντα», τυπωθέντα «ἐν ΟΞΟΝΙΑι ἐν τῷ ἔτει αψθ΄ (1709)».

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ = «Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ Συγγράμματα», ἐκδιδόμενα ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐπιμελείᾳ Παναγιώτου Κ. Χρήστου, ἀπὸ τοῦ 1962.

Β. Λ. = «Φωτίου Ὁμιλίαι», ἐκδοθεῖσαι ἐν Θεσσαλονίκῃ τῷ 1959 ὑπὸ Βασιλείου Λαούρδα.

ΘΗΕ — Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ο ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ο ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

1. «Η ΑΙΡΕΣΙΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΣΜΟΥ, ἡ ἐν Χριστῷ σωτηρία, αἱ αἱρέσεις καὶ ἡ παναίρεσις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ», Ἀθῆναι 1972.

2. «ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΓΛΩΣΣΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ, ἡ ἐθνικὴ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἡ ἐθνικὴ καθαρεύουσα καὶ τὰ πατερικὰ κείμενα», Ἀθῆναι 1972.

3. «ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΣΥΝΟΔΟΣ», Σύνοδοι, ἀντισύνοδοι καὶ ἡ «Πανορθόδοξος Σύνοδος», Ἀθῆναι 1976.

4. «Η ΑΙΡΕΣΙΣ ΤΟΥ ΜΑΡΞΙΣΜΟΥ», Ἀθῆναι 1980.

5. «Η ΑΓΙΑ ΒΑΡΒΑΡΑ», Ἀθῆναι 1981.

ΤΥΠΟΙΣ: **Ε. ΚΟΥΚΟΥΔΑΚΗ**

Βασιλείου Βουλγαροκτόνου 40 — Ἀθῆναι — Τηλ. 64.61.660